

สารบัญ/Contents

หน้า

บทความวิจัย

基于任务型教学的泰国初级汉语口语课教学研究——以碧武里皇家大学为例 6

A study of elementary Chinese spoken language teaching: in the context of TBLT (Task-based Language Teaching) --The case of Phetchaburi Rajabhat University

สรินทิพย์ คงกรินทร์ และ ประภัสสร ไพบูลย์ฐิติพรชัย

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 15

Development of Instruction Media with Augmented Reality for Knowledge

ณัฐกานต์ ภาคพรต และ หทัยรัตน์ ศรีสวัสดิ์

การประเมินความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้าง
สมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ 24

A Needs Assessment in Professional Teacher Preparation to Enhance Competencies of Physical Education Teacher Students Rajabhat University

พงศธร ไพจิตร สุธนะ ดิงศภักดิ์ และ เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์

泰国学生（泰国学习者）汉语“时空间类”介词混淆特征及其原因分析 32

The Research on Chinese “Time Space Interclass” Prepositions Confusion and its Causes among Thai Students (Thai Learners)

พรเพ็ญ จุไรยานนท์ และ ประภัสสรไพบูลย์ฐิติพรชัย

การพัฒนาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง
จังหวัดเพชรบุรี 44

Development of Accounting System and Internal Control of Community Welfare Fund in Ban Nai Dong Village, Phetchaburi

รัชชชิตา กุฎีศรี รัตนาภรณ์ ปรีดาศักดิ์ และ สรภพ อีสระไกรศีล

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 54

Factors Affecting Administration Efficiency of Small Schools under Prachinburi Primary Education Service Area Office 1

พรนิภา กัญญาหัตถ์ สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี และ อังคณา กุลนภาดล

บทความวิจัย

การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจระเข้เขต 1 66

**Change Management of School Administrators Affecting Efficency of Academic Administration in
School under Chachoengsao Primary Education Service Area Office 1**

ภัลลพ สุขพราย ลินดา นาคโปย และ สายฝน เสกขุนทด

การพัฒนาการท่องเที่ยวจากทุนทางสังคมของชุมชนรอบกวานพะเยา จังหวัดพะเยา 77

**The Development of Tourism of Social Capital in the Community Around Kwan Phayao, Phayao
Province**

สุรเชษฐ์ ชีระมณี และ กัลยาพร กันอิน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษา
จังหวัดจระเข้เขต 1 86

**Factor Affecting Operation of Dual Vocational Education Standard Management System
of Chachoengsao Vocational Committee**

เอกราช เจริญสวัสดิ์* พรทิพย์ คำชาย และ หนึ่งฤทัย เมฆวาทัด

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี 97

Development of a temple pilgrim tour route in Phetchaburi Province

กอบกุล วิศิษฐ์ศรีศักดิ์ ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์ ราไพ ประสานชำระศิริ
และ รัฐวรรณ เทพหัสดิน ณ อยุธยา

การบูรณาการหลักสติปัญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 110

**Integration of Satipatthana 4 and Development of Learning and Teaching in the Century 21st of
Teachers and Students of Mahamakut Buddhist University**

พระครูศรีปริยัติคุณากรณ์ พระกิตติพล กองแสง กรุณา มธุลากรังสรรค์ อนุรักษ์ มีอิม และเจริญ ทุนชัย

บทความวิจัย

การประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ 118
ศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Assessment of the STEM Education Approach in Primary level of School under the Prachuap Khiri
Khan Primary Educational Service Area 2

ดวงแก้ว พรายแก้ว กาญจนา บุญส่ง และ นิภา เพชรสม

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์ : กรณีศึกษา 130
โคนมและผลิตภัณฑ์น้ำนม

Legal Measures about Hygiene in Transporting Animals and Animal Products : A Case Study on
Dairy and Dairy Products

อภิสิทธิ์ สังข์รักษา และ นรินทร์ สังข์รักษา

กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา 140
Strategies of Buddhism Propagation of Preachers in Mueang Phayao District.

พระสมุห์คมกฤษ ฝ่างันทะ และ สุรเชษฐ์ ชีระมณี

การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชนโค้งตาบง 148
ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

Participatory water management with local administrative organizations in community forest areas
Thamai- Luak Sub-district, Tha Yang District, Phetchaburi Province

ธัญญา ขนอม

กลยุทธ์การขับเคลื่อนและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน 159
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Strategies in Driving and Developing Kindergarten Children Problem Solving Ability in School,
Prachuabkirikhan Primary Education Service Area 1

อารีย์ มะลิตอง และ อภิชาติ เสนะนันท์

บทความวิจัย

- กลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 171
Mechanism of Municipal Solid Waste Management Network for Develop the Creativity by the PDCC Process in Schools under Prachuapkhirikhan Primary Educational Service Area Office 1
 ศุภนิจ คนคลอง1* กาญจนา บุญส่ง1 ไพรัช มณีโชติ
- แนวทางการพัฒนาให้เกษตรกรใช้คิว อาร์ โควด กับผลผลิตทางเกษตรด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี 181
An approach to the Development for Farmers to use QR Code with Agricultural food products in Phetchaburi Province
 เทิดศักดิ์ ทองแย้ม และ พรรณทิพย์ ทองแย้ม
- รูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี 188
The Integrated Model of Community Tourism Management of Local Administrative Organizations in Phetchaburi
 ดาริณ พราหมณ์แก้ว และ ครุณี ทิพย์ปลุก
- การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 201
School Management Professional Learning Community under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1
 ศุจินธรา มณีใส และ อภิชาติ เสนะนันท์
- การศึกษารูปแบบถังขยะที่เหมาะสมในการคัดแยกขยะของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 210
The Study of Suitable Waste Bin Model for Waste Separation of School of Liberal Arts, University of Phayao
 เสาวภัค วันสนุก และ สุรเชษฐ์ ชีระมณี
- ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย 217
Working Environment affecting Organizational Commitment of Employees in the Commercial Banks in the Western Thailand
 นิภาภัทร นกน่วม และ สอาด บรรเจิดฤทธิ์

บทความวิจัย

- การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับโครงงาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 227
- The development of learning activity patterns in dramatic arts with using problem-based learning management together with the project to promote the ability to solve problems for grade 5 students*
- ดวงจิต เกียรติพัฒนกุล

- ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระรักษานุคลากรเจนเอเรชั่นวายของอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย 237
- Factors Affecting the Personnel Gen Y Retention of Plastic Industry in Central Region of Thailand*
- ชนัญชิตา ระหว่างบ้าน

บทความวิชาการ

- พหุวัฒนธรรมที่ปรากฏในการแสดงนกยูงอาเซียน 248
- Multiculturalism appearing in the peacock show ASEAN*
- ธนสิทธิ์ ชมชิต กรวิภา เลาศรีรัตนชัย วิภาวี อาชวานนท์ และ บงกช ทิพย์สุมณฑา

- การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 259
- Local Curriculum Development Using Participatory Action Research for Sustainable Development*
- นิภา เพชรสม

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับ

...

基于任务型教学的泰国初级汉语口语课教学研究—— 以碧武里皇家大学为例

**A study of elementary Chinese spoken language teaching: in the context of TBLT
(Task-based Language Teaching) --The case of Phetchaburi Rajabhat University**

孔诗琳¹、何金瑄²

สรินทิพย์ คงครินทร์¹、ประภัสสร ไพบุญย์ฉัตรพิชญ์²

Sarintip Kongkarin¹, Papassorn Paiboonthitipornchai²

¹ นักวิชาการอิสระ 145/3 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76100

² สาขาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

1 独立学者 76100 泰国碧武里府 碧武里县 赵珊兰滩镇 145/3 号
2 汉语专业 人文社会科学学院 泰国碧武里皇家大学 碧武里府 76000

¹ Independent scholar 145/3 Moo.2 Hadchaosamran Sub-district Muang District Phetchaburi 76100

² Chinese Major Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sarintippu@163.com

Received: 7 May 2019, **Revised:** 6 July 2019, **Accepted:** 28 August 2019

บทคัดย่อ 摘要

任务型教学法 (Task-based Language Teaching) 在国际汉语教学的过程中强调将学生视为教学环境中的主体, 并结合真实性的学习任务, 以相关实践活动作为课程的教学内容, 其教学目的主要是培养学生的语言交际能力。

笔者通过在碧武里皇家大学汉语初级口语课堂中的教学实践, 对学生汉语口语学习的特点、汉语学习方法及汉语学习需求进行调查。同时, 通过实际的口语课堂观摩、亲身的上课体验, 以及与泰国本地汉语教师们和学生们的访谈, 了解该校汉语口语课堂存在的问题。此外, 针对今后关于任务型教学法的研究, 及其在具体的实践操作过程中应该注意的问题, 笔者也在文中提出了具体的建议, 希望能为泰国碧武里皇家大学的汉语国际教育起到一定的辅助作用和积极意义, 并对全泰国的汉语教学带来启发, 为汉语国际教育专业的研究和学习带来益处。

关键词: 任务型教学法, 泰国初级汉语教学, 口语课, 口语技巧

Abstract 摘要

In the process of international Chinese teaching, Task-based language teaching emphasizes that students are regarded as the main body of the teaching, and the relevant practical activities are taken as the teaching content of the course, combining with the authentic learning tasks. Its teaching purpose is mainly to cultivate students language communicative competence.

The author investigates the characteristics, methods and needs of students' oral Chinese learning through the teaching practice in the primary speaking Chinese class of Phetchaburi Rajabhat University. At the same time, through the observation, personal classroom experience, and interviews with Thai local Chinese teachers and students, we understand the problems in the school's speaking Chinese learning. In addition, in view of the future research on task-based teaching method and the problems that should be paid attention to in the practical operation, the author also puts forward specific suggestions in this paper, hoping to play a certain supporting role and positive significance in the international Chinese education of Phetchaburi Rajabhat University and to Chinese teaching throughout Thailand. At the same time, it will bring benefits to the research and study of Chinese International Education.

Keywords : Task-based Language Teaching, Speaking class, Elementary Chinese of Thailand, Oral skills

บทนำ 引言 (Introduction)

近年来中国政府与泰国政府的友好往来越来越频繁，进一步促进了泰国国际汉语教学的快速发展。据统计，泰国教育部下属的大部分中小学已经把汉语定为必修课。泰国各个大学为了满足日益增长的汉语学习需求，也相继开设了汉语专业。

任务教学法根据学生的学习动机和学习需求等方面来选取与设计任务。在完成的过程中，学生通过使用目的语来完成的任务，从而实现教学的要求、达到学习的目的，并且在此过程中提高学生的语言沟通与语言组织的能力。

泰国任务型教学法在本土汉语教学过程中并未得到一定规模的推广和使用。起初，任务型教学法在英语本土化教学的环境中进行了尝试并推广，其效果得到了英语老师以及学生的证实。任务型教学法在汉语国际化教学的过程中也得到了尝试和使用。

口语技能是语言学习的基本技能，是学外语的基础。学习者不太重视学汉语，不仅是因为学生在日常生活中很少能够用的到，而且在他们的日常生活中汉语也是一种不常用的语言，所以学生无法意识到学习汉语的重要性和意义。教师需要把汉语课上得更有趣，吸引学习者，使学习者觉得汉语也很重要，让学习者能够亲身感觉到“学以致用”。

笔者发现任务型教学法还没有被推广到泰国碧武里皇家大学的汉语口语教学课堂中。笔者在泰国实践教学的过程中，尝试着第一次将任务型教

学法使用到该校的汉语初级口语课堂上，掌握了任务型汉语口语教学的第一手资料与核心理念，并在该教学过程中进行了相关的研究分析。通过研究发现：当前泰国汉语教学中的问题主要集中在学生和教师两方面，问题表现形式主要体现在教学法、课程安排、以及如何管理学习等方面。与2009年泰国宋卡王子大学的 Dr.Supachai Jeangjai) [1]的研究结果比较相似，他发现“影响学习者学习汉语的因素有很多，首先包括学生背景知识的差异，教师使用的教学法比较单一，在一个缺少了学习语言的环境，学生能够使用目的语的机会很少，从而影响了学生学习汉语”。另一个影响学生学习汉语的重要因素是学生的汉语语言表达能力不能在实际生活中得到体现。

当前学界对“任务”提出了不同的定义，具体如下：

马里兰大学语言学家Michael Long[2]给任务的定义就是：“一项任务是为自己或他人做的，无偿的或是为了得到某些回报的事情，包括像给围栏刷漆、填表、给儿童穿衣、买票、订票、借书、考驾照、打印、订房间等，即人们在日常生活，工作等活动中所做的各种各样的事情”。

英国语言学家Jane Willis[3]提出了对任务的定义，他认为任务是“学习者为了做成某件事情用目的语进行的有交际目的的活动”。

印度的教育学家Prabhu[4]给任务的定义是“任务是学习者根据所给信息和经过思考得出某种结论或结果的活动”。

依据当下学术界对任务设计原则的各类看法，并与笔者实习所得出的经验相结合，总结出在设计汉语口语课堂的任务时，需要遵循以下几点原则：

一、真实性原则

真实性原则是任务设计的首要原则，是通过利用真实的情境和真实的语言来带领学生完成教师设计的任务。换句话说来说是任务设计要真实，接近学习者的实际生活。教师将一个接近实际情境的交际环境提供给学生，让学生在活动中能够获得贴近真实的生活中的语言。

二、互动性原则

马里兰大学语言学家Michael Long [5]认为：“学习者是在交流的活动中，通过互相提问、回答问题、询问他人的意思、对自己的想法进行解释等互动的过程中学会语言的”。教学设计中要遵循互动性原则，所设计的语言任务需要满足学生的接收能力以及学生真实的学习环境，如此可以充分调动学习者的积极性。学生通过合作互动来完成教师设计的任务。比如，学习者完成购物的任务，售货员和顾客之间需要互动，双方必须交流才能完成任务。

三、以学生为中心原则

以学生为中心是任务型教学法的一个突出特点，所以在设计任务时，教师要充分发挥学生的主体作用，在遵循真实性原则的前提下，设计和学生日常生活比较紧密的内容，提高学生参与的积极性。

四、趣味性原则

课堂氛围在趣味性原则中是最重要的，因而要求教师在备课的过程中需要充分调动学生学习的积极性，设计一些趣味性较大的课堂活动，从而让学生在快乐中学习，激发学生的学习动机和学习兴趣。设计任务需要符合学生的语言水平、贴近学生的实际生活。

笔者采用Jane Willis[6]的任务型教学操作模式来实践。通过Jane Willis模式可以看出，她认为在实际的课堂教学中，报告环节也算是任务的一个部分，因为在这个环节任务参与者用目的语进行报告。操作框架的重点是为了培养学生的口语表达能力。这就是本文选取她的任务型教学操作模式来分析课堂操作模式的原因。笔者使用英国语言学家Jane Willis模式,她把任务型教学的步骤分为三个阶段。

任务前阶段：教师需要预备好相关课堂内容，为学生提供与任务有关的单词或句型。教师给学生介绍主题和任务，帮助学生预测内容，让学生知道接下来要做什么任务，同时调动学生的兴趣。任务前阶段主要分为四个过程：介绍话题、激发语言、示范教学、规划任务实施。

任务环阶段：这是任务型教学法的重要阶段与过程，由完成任务、准备报告、报告任务结果三个环节结合完成。学生在这个阶段通过使用目的语来完成教师所设计的任务。在这个阶段教师来指导、帮助和促进。学习者在完成指定任务时，老师要在一旁仔细观察学生运用语言的能力，以及经常出现的错误情况，做好相关的记录，为任务完成时教师能够及时纠正学习者的语言错误和后期整理分析做好语料储备。学生完成任务后，根据做任务的情况和结果向教师和同学进行汇报。

语言分析阶段：学生在完成任务之后，教师首先总结任务完成的情况，然后对所学语言形式的应用进行分析。随后教师指导学生针对在完成任务的过程时所运用的语言点、词汇和句型进行评价。

วัตถุประสงค์ (研究意义) (Research procedure)

- 1.为了寻找适合学生学习的口语教学方法
- 2.提高学生的汉语交际能力
- 3.研究学生在口语课堂使用任务型教学法的效果

ระเบียบวิธีวิจัย (研究方法) (Research methods)

- 1.测试学习者学习前后的效果来进行实证研究
- 2.口语课堂的观摩、教师的上课体验，以及师生的访谈
- 3.通过问卷调查和访谈了解学生及教师对任务型教学法、初级汉语口语课教学现状、学生的学习动机和需求

4.通过调查得出的结果进行教学活动的设计

5.通过问卷调查和访谈等方式收集了任务设计的反馈及评价

กลุ่มเป้าหมาย (研究对象) (Population, samplings and location of research)

泰国碧武里皇家大学汉语初级口语课的60名学生

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (研究工具) (Research Instrumentation)

1) 康玉华, 来思平《汉语会话301句》[7]的三个单元:课文1你家有几口人?、课文2请问邮局在哪儿?、课文3我要买橘子

2) 通过访谈、调查、观摩等方式,了解学生的学习动机和需求、课堂教学实施的效果、老师和学生的反馈和评价

การเก็บรวบรวมข้อมูล (研究思路) (Data collection)

1) 选题的依据、当前研究现状、研究设计思路、研究的方法以及研究的意义。

2) 主要探讨了任务型教学理论基础的四个方面,包括任务定义、任务类型、实施设计原则以及在实施过程中的具体步骤。

3) 对碧武里皇家大学初级汉语口语课教学现状、学生的学习动机和需求、教师口语课的教学现状进行了详细的调查与分析。然后根据问卷调查得出的相关结果,分析出目前碧武里皇家大学初级汉语口语课所存在的问题。最后针对碧武里皇家大学,提出了一系列在初级汉语口语课中应该注意到的问题和教学建议。

4) 根据理论基础、问卷调查结果、任务型教学法的目的与可行性分析,设计出适合碧武里皇家大学初级汉语口语课的教学教案,并在碧武里皇家大学初级汉语口语课堂进行实施。笔者也阐释了《汉语会话301句》这本教材中六个单元各项任务的具体设计方案。

5) 初级汉语口语课案例分析及教学实施,笔者选取了一个比较成功的教学案例,并对该教案进行分析,比较详细地展示任务型教学在碧武里皇家大学初级汉语口语课堂中的实施过程。

6) 评价与总结,在任务完成后,笔者通过问卷调查和访谈等方式了解学生及教师对笔者任务设计的反馈及评价,最后总结出了相关的教学模式,为碧武里皇家大学的初级汉语口语课教学提供一定的理论参考依据和教学建。

7) 总结本文所做的一系列分析和研究,并提出本文的不足之处。

การวิเคราะห์ข้อมูล (数据分析)(Data analysis)

采用平均值，百分比，标准偏差基本统计方法以及教师授课后的结果反应来对课前和课后学生说汉语的情况进行分析，以观察学生汉语口语能力提升的情况。

ผลการวิจัย และอภิปรายผล (评价与总结) (Results and Discussion)

研究的意义分成三个重点

第一、为了寻找适合学生学习口语课的教学方法，笔者发现任务型教学法是一个比较适合在泰国汉语学习者中使用的方法。

第二、提高学生的汉语交际能力，笔者发现所设计的任务能激发学生的学习兴趣，提高学习者学习汉语的兴趣和积极性，进一步提高了学习者的汉语表达能力以及学生之间相互合作的意识和精神。学生从被动地接受转换为主动地学习。充分激发了学生学习汉语的热情，并培养了学生具体运用汉语的能力。学生觉得教师采用了这种教学方法增加了他们开口说话的机会。能够更加积极主动地参与到课堂教学环节中，并充分利用各种机会进行口语输出，学生也觉得教师设计的活动大部分有意思，但有些课他们的印象不是很深刻；课堂气氛活跃，让他们收获很大，在生活中能真正的用到，因而任务型教学法指导下的课堂教学更受学生们的青睐。

有不少学生在实际的课堂教学中觉得自信心得到了很大程度上的提高，帮助他们勇敢地迈出了口语表达的最关键一步。有的学生觉得最大的收获就是与别人合作——一起完成任务、组员互相交换想法。但有一个学生说了他的遗憾就是教师讲的语法比较少，书上的内容没有完全学习，活动太多。搭档教师对笔者设计的任务十分满意，任务设计的真实性、实用性很强，有利于提高学生的口语交际能力、调动学生的汉语学习兴趣。

第三、研究学生在口语课堂使用任务型教学法的效果。笔者认为任务型教学法运用到碧武里皇家大学初级汉语课中能够起到以下效果：

1) 任务型教学法激发了碧武里皇家大学学生对汉语学习的兴趣，带动了课堂学习气氛。对该校的学生来说，小组任务活动比较轻松，是一种口语技能的训练，让师生、生生有了更好的互动。通过带领学生完成各项任务时，让学生深入到班级的团队生活中去，从而增加了学生的团队合作意识。多样、有趣的各项任务活动与小组合作的形式都使得学生积极地参与到课堂教学中，并使学生能感受到学习的乐趣。与2010年山东大学徐敏的研究结果比较相似^[8]，她对任务型教学模式展开深入分析，对任务型教学提出相关意见，由此发现多元化汉语课堂的形式进一步提高了学生学习汉语的积极性，最后使得汉语学习者在学习的过程中不断增强学习的自信心。

2) 任务型教学法让碧武里皇家大学的学生更易掌握用汉语表达的技巧。语言教学的大忌就是枯燥乏味，课堂轻松愉快的气氛，幽默有趣的活动才是语言课堂的有效方式。对碧武里皇家大学的学生来讲，汉语的学习过程是艰苦的，不过合作学习的任务型教学法使得语言学习内容变得具有操作性，使学生能与课文中的场景、同学之间结合起来，学生很快就能接受、更容易掌握，从而达到事半功倍的学习效果。与2016年 สุวรรณิ ศิริพิทักษ์ชัย (Suwannee iripitakchai) 的研究结果比较相似^[9] 她通过一系列的调查研究她发现：泰国学生很喜欢任务型教学法，该教学法不仅可以帮助学生提高他们的语言表达能力，还可以培养他们的自信心，让他们敢于走出自己内心的胆怯，勇于借助英语表达自己的想法。

3) 任务型教学法有利于培养学生的汉语口语交际能力。学习语言的最终目的是为了“学以致用”。任务活动把学习内容与实际生活结合起来，具有真实性、实用性的任务让学生愿意开口表达。加上小组成员的帮助，更能增强学生的自信心，提高学生在课堂上的开口率。同时，小组内部成员之间、小组与小组之间也有了互动交流，语言知识和语言技能能够比较好地运用起来，进一步提高学生的语言交际能力。与2002年吴中伟的研究结果比较相似^[10]，他认为交际任务教学就是需要将交际与真实有效地结合起来，在备课的过程中老师不一定要将教材中的课文作为授课的参考内容，不仅可以根据谈话内容选取教学课文，还可以模拟现实生活的场景来选取课文教学，如此一来可以在一定程度上提高学生的语言表达能力与实际应用能力。

4) 任务型教学法有利于汉语课堂上的教学组织管理，提高教学效率。不好的课堂管理会影响教师讲课、影响学生的听课，从而影响整个课堂的教学效果。而小组合作的形式对内部成员也有相互监督和促进作用，大家一起学习、交流和讨论，为共同的任务目标而努力。这样的学习状态，老师只负责进行管理、教学和引导，从而提高课堂教学效率。

5) 任务型教学法可以扩增课堂知识量，增强交际能力。学生做任务的过程中，需要主动学习一些没有学过的知识，在现实生活中更好地与其他人进行交流。这样汉语比较好的同学也可以辅导其他同学，大家一起相互学习，这样也能增加课堂信息量，拓宽学生的知识面。

在碧武里皇家大学初级汉语口语课堂实施任务型教学法的过程中，笔者也发现了一些问题，应该引起重视并进行改进。

1) 要注意任务的合理安排，在设计任务时，任务要真实、实用、难易度适中。使任务的内容更为贴近学生的生活，让任务更具有

真实性，学生在完成任务的同时也可积累生活经验。其次，注重任务的趣味性，不断改变活动形式，调动学生兴致。最后还要重视任务的可操作性，尽量避免让初级水平的学生去完成类似演讲、辩论的任务，可以开展游戏竞赛、角色扮演、看图说话等活动。

2) 要重视小组责任分配。比如在任务完成过程中出现这种情况：某些任务需要小组代表发言，如果发言人由小组成员推荐产生，往往责任的担子就落在了成绩优异的学生身上，成绩差的学生不需要做事也能完成任务。长此以往，他们会滋生侥幸心理。因此，针对这种现象，老师必须加以防范，比如小组推荐改为老师随机抽取，这样不仅能解决责任分配不均的问题，还能提高同学的参与度和专注度，一举两得。

3) 在开始进行任务的初期时，学生由于不习惯会使用母语进行交流，即使他们逐渐开始和其他同学使用简单的汉语来沟通完成任务，也还存在小部分学生仍会使用母语沟通。因此这时笔者会立即提醒学生，使得他们不得不更换说话方式。可当他们面对疑问时，仍会会立马向教师寻求帮助。

4) 为了把一口语课上得更完善，还需要使用直接法、翻译法、情景教学法、互动教学法、游戏教学法等教学方法辅助教学。为了保证学生的参与度，没有参与小组活动、没有做任务的学生，教师也可以使用轮流方式，当到了汇报阶段就让他们来向老师和其他学生汇报。在学生参与任务之前不能让学生感到心里有压力，让学生开心、愉快地去完成任务。

สรุปผลการวิจัย (结语) (Conclusion)

根据教学实践和调查研究的结果，笔者发现任务型教学法在碧武里皇家大学初级汉语口语教学中显现出了一些优势及长处：第一，任务型教学法相比较传统型教学法而言，可以培养学生学习汉语的自信心，在完成课堂教学的相关任务中逐渐提高他们的汉语表达能力，并且充分调动学生学习汉语的积极性，为他们日后成为汉语的传播者打下基础。第二，教学过程中“任务”的设计可以增加学生的团队合作能力。与其他人共同完成任务，可以提高学生的语言表达能力，增加学生在课堂上的开口率。第三，任务型教学可以为汉语学习者创造良好的语言环境，同时也有利于教师对汉语课程的组织与管理，提高教学效率。因此，笔者认为任务型教学是最适合汉语口语教学的方法之一，而且它也适合在泰国碧武里皇家大学初级汉语口语课上使用。但在碧武里皇家大学初级汉语口语实施任务型教学的过程中，笔者

也发现了一些应该引起重视并进行改进的问题。首先任务的安排要合理，任务的设置要有真实性和实用性。其次，要尽量保证每个学生都要有机会参加小组活动，提高学生的参与度和专注度。最后，教师在课堂活动的安排以及相关任务的布置方面，都要考虑学生的需求以及学生学习的内在动力和兴趣，引导学生完成每一个课堂的学习任务。除此之外，教师在使用任务型教学法的同时，也可以适当的采用直接法、翻译法等其他教学方法辅助教学，让口语课堂更加完善。

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ (研究建议) (Recommendation)

由于时间仓促，再加上笔者所任教学校的原因及笔者自身水平的限制，笔者只是对碧武里皇家大学初级班的学生进行了问卷调查，但没有足够的时间对学生进行全面的调研，这在某种程度上会对调查结果的准确性带来影响。此外，因为本人的教学和实践经验有限，本文的一些设计内容可能存在片面性和不足，希望各位专家和学者们批评指正。

เอกสารอ้างอิง (参考文献) (Reference)

- [1] ศุภชัย แจ่มใจ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและสาขาจีนศึกษา มหาวิทยาลัยวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต[D]. มหาวิทยาลัยวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2552.
- [2] 转引自龚亚夫，罗少茜.任务型语言教学[M].北京：人民教育出版社 ;2010:35
- [3] 转引自王小会.泰国洛坤府童颂女子中学初级汉语口语任务型教学研究[D].陕西师范大学硕士学位论文 ;2014.
- [4] Pabhu, Second Language Pedagogy[M]. Oxford University Press; 1987
- [5] 转引自龚亚夫，罗少茜.任务型语言教学[M].北京：人民教育出版社 ;2010:69
- [6] Jane willis, Framework of Task-based Learning[M]. London:Longman; 1996 .
- [7] 康玉华，来思平.汉语会话301句（第3版） [M].北京：北京语言大学出版社;2009.
- [8] 徐敏.泰国汉语课堂任务型教学模式设计[D].山东大学硕士学位论文;2010.
- [9] สุวรรณิ ศิริพิทักษ์ชัย. การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Happiness PcP School ตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน 5 ขั้น เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 [J]. วารสารคุณวุฒิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, ปีที่6 ฉบับที่ 2; 2559: 27-36
- [10] 吴中伟.浅谈基于交际任务的教学法——兼谈口语教学的新思路 [J].国际汉语教学讨论会论文集; 2002.

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ Development of Instruction Media with Augmented Reality for Knowledge

ณัฐกานต์ ภาคพรต และ หทัยรัตน์ ศรีสวัสดิ์

Nuttakan Pakprod and Hathairat Srisawa

กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Foundation for Teaching Profession , Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University , Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: nuttakan.pak@mail.pbru.ac.th

Received: 15 July 2019 , **Revised:** 31 August 2019 , **Accepted:** 5 September 2019

บทคัดย่อ

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง ผ่านกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 2 ท่าน ด้านเทคโนโลยีเสมือนจริง จำนวน 2 ท่าน และด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 1 ท่าน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) สัญลักษณ์นำเข้า (Trigger) มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์หรือภาพถ่ายที่สื่อถึงข้อมูลที่ต้องการนำเสนอ 2) ข้อมูลนำเสนอ (Overlay)

เป็นเนื้อหาข้อมูลที่ผู้สอนต้องการถ่ายทอด เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 3) อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (Mobile Device) เช่น สมาร์ทโฟน (Smartphone) และแท็บเล็ต (Tablet) ผลการประเมินสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: เทคโนโลยีเสมือนจริง สัญลักษณ์นำเข้า ข้อมูลนำเสนอ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อการเรียนการสอน

Abstract

Development of instruction media with augmented reality for knowledge. The purpose of develop and evaluation the instruction media with augmented reality. An experiment was carried out. In this experiment, the 5experts tested with an extensive ability to use technology in general, 2experts using the information technology, 2 experts using the augmented reality, 1 experts using instruction. From the results of this experiment, it has emerged some successful evidence that support the benefit of augmented reality.

The results of this research were three aspects: 1) Trigger the development of certain skills when explaining something in details. 2) Overlay spark a better understanding and reception of the tasks given by the teachers to students. 3) Mobile Device through the use of technological devices such as smartphones and tablets the teachers are better able to impart knowledge to students and develop the whole process of learning. After a thorough evaluation by the experts, we can conclude that development of instruction media with augmented reality for knowledge were at higher level.

Keywords : Task-based Language Teaching, Speaking class, Elementary Chinese of Thailand, Oral skills

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2554 - 2563 หรือ ICT 2020 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาทุนมนุษย์ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจรรณญาณและรู้เท่าทัน รวมถึงพัฒนาบุคลากรเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญระดับมาตรฐานสากล โดยมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นการสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน [1] โดยมีประเด็นสำคัญ คือ การกำหนดให้สถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น โดยให้มีสัดส่วนของจำนวนชั่วโมงเรียนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนชั่วโมงเรียนทั้งหมดในหลักสูตร มีหลักสูตรเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหนึ่งในหลักสูตรภาคบังคับของระดับประถมศึกษาตอนต้น และปรับปรุงเนื้อหาการสอนที่เสริมสร้างทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ การดำรงชีวิต

การทำงานในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับทักษะ 3 ประการ คือ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT literacy) การรอบรู้ เข้าถึง สามารถพัฒนาและใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (Information literacy) และความรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างสนุก มีแรงจูงใจในการเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน [1]

เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นศาสตร์ว่าด้วยวิธีการหรือการศึกษาเป็นเรื่องของระบบในการประยุกต์เอาเทคนิค วิธีการ แนวความคิด อุปกรณ์และเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้ช่วยปัญหาทางการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน [2] จึงควรส่งเสริมให้เด็กไทยมีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังที่ สานนท์ เจริญพันธุ์ [3] กล่าวว่าไว้ว่า เด็กไทยรู้จักเทคโนโลยี เข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่าย หมายถึง หาซื้อได้ง่ายและกลายเป็นกระแสแห่งความถูกต้องชอบธรรมที่เด็กจะใช้เทคโนโลยี การพัฒนาเด็กไทยผ่านเทคโนโลยีจึงเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาได้ถูกต้อง

เกิดประโยชน์ เทคโนโลยีเสมือนจริง (Augmented Reality : AR) เป็นเทคโนโลยีที่สามารถทำงานบนอุปกรณ์ที่หลากหลายและผู้เรียนมีความคุ้นเคย เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ตคอมพิวเตอร์ เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่มักใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นหรือเล่นเกม

สื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง (Augmented Reality : AR) เป็นเทคนิคเพิ่มความเสมือนจริง โดยผสานโลกแห่งความจริง (Real) เข้ากับโลกเสมือน (Virtual) โดยผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น สมาร์ทโฟนหรือคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต ร่วมกับการใช้ซอฟต์แวร์ ทำให้เกิดภาพสามมิติที่มีมุมมอง 360 องศา สื่อมัลติมีเดียที่ถูกสร้างด้วย AR มีข้อดีแตกต่างจากสื่อประเภทอื่น ๆ คือ สามารถสร้างความสนใจแบบ “โอ้โฮ” (Wow! factor) ผู้เรียนจะ

เกิดความสนุกสนาน ดึงดูดความสนใจ ส่งเสริมความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ส่งเสริมความเข้าใจในการเรียน ได้ดียิ่งขึ้น และจากการสำรวจของ Ronald T. [4] พบว่า เทคโนโลยีเสมือนจริงมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะด้านการศึกษา ได้นำเทคโนโลยีเสมือนจริงมาใช้ในการจำลองภาพเสมือนจริง เพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะการนำเทคโนโลยีเสมือนจริงมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทั้งนี้ยังเกิดการสร้างรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนที่แปลกใหม่ ลดข้อจำกัดเรื่องรอยต่อระหว่างสภาพแวดล้อมจริง/สภาพแวดล้อมเสมือนได้เป็นอย่างดี [5]

วัตถุประสงค์

1. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
2. ประเมินสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านเทคโนโลยีเสมือนจริง และด้านการจัดการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในเขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 2 ท่าน ด้านเทคโนโลยีเสมือนจริง จำนวน 2 ท่าน และด้านการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ท่าน

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง

ตัวแปรตาม ได้แก่ การเรียนรู้

เนื้อหาวิชา ได้แก่ รายวิชาสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ข้อมูลน่าสนใจ (1. ข้อมูลเกี่ยวกับพืช ผัก ผลไม้ และ 2. ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์)

ระยะเวลา จำนวน 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 1 หน่วย

2. เทคโนโลยีเสมือนจริง ประกอบด้วย สัญลักษณ์นำเข้า (Trigger) ข้อมูลนำเสนอ (Overlay) และ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (Mobile Device) โดยสัญลักษณ์นำเข้าจะมีลักษณะเป็นรูปภาพหรือวัตถุที่ผู้เรียนใช้ส่งผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้แสดงข้อมูลนำเสนอซึ่งจะซ้อนทับสัญลักษณ์นำเข้านั้นบนหน้าจออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ จากองค์ประกอบดังกล่าวทำให้เกิดเครื่องมือในการศึกษา ดังนี้

- สัญลักษณ์นำเข้า (Trigger) มีลักษณะเป็นรูปภาพหรือวัตถุที่ผู้เรียนใช้ส่งผ่านแท็บเล็ต (Tablet) เพื่อให้แสดงข้อมูลนำเสนอซ้อนทับสัญลักษณ์นำเข้านั้นบนหน้าจอ

- ข้อมูลนำเสนอ (Overlay) เป็นเนื้อหาข้อมูลที่ผู้สอนต้องการนำเสนอ สามารถใช้ได้ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง หรือคลิปวิดีโอต่าง ๆ

- อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (Mobile Device) คือ เครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สะดวกต่อการพกพาหรือทำกิจกรรมแบบปฏิบัติ (Active Learning) เช่น แท็บเล็ต (Tablet) และสมาร์ทโฟน (Smartphone) ที่มีกล้องด้านหลังเครื่อง ติดตั้งแอปพลิเคชันเทคโนโลยีเสมือนจริง และมีสัญญาณอินเทอร์เน็ต

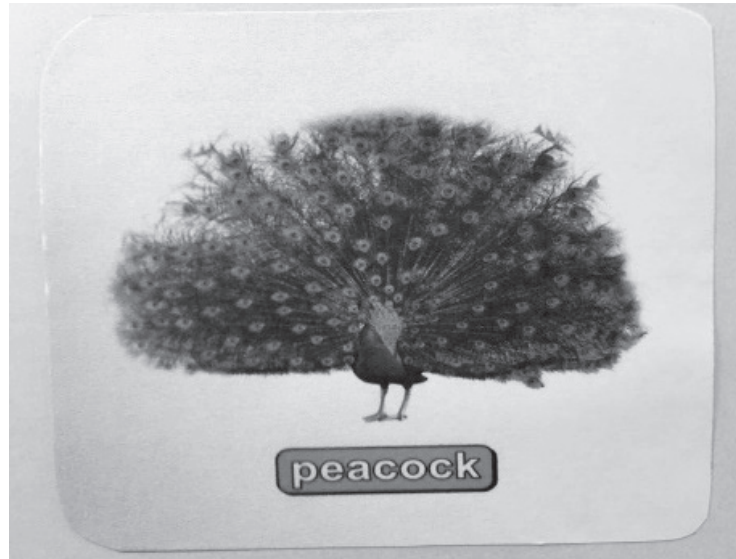
การศึกษาครั้งนี้ได้จัดทำเครื่องมือทางด้านเทคโนโลยีเสมือนจริงจำนวนทั้งสิ้น 2 เรื่อง ดังนี้
AR 1 : ข้อมูลเกี่ยวกับพืช ผัก ผลไม้ (ดังรูปที่ 1)
สัญลักษณ์นำเข้า คือ ภาพพืช ผัก ผลไม้ จำนวน 7 รูปภาพ
ข้อมูลนำเสนอ คือ ภาพพืช ผัก ผลไม้ จำนวน 7 รูปภาพ ที่เป็นภาพเคลื่อนไหว มีเสียงประกอบ
กิจกรรม คือ ให้ผู้เรียนจับกลุ่มกับเพื่อนแล้วดูข้อมูลผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริง และช่วยกันบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่เรียนรู้ได้ผ่านทางเทคโนโลยีเสมือนจริง

รูปที่ 1 AR 1 : ข้อมูลเกี่ยวกับพืช ผัก ผลไม้ (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

AR 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ (ดังรูปที่ 2)

สัญลักษณ์นำเข้า คือ ภาพสัตว์บกและสัตว์น้ำ จำนวน 7 รูปภาพ
ข้อมูลนำเสนอ คือ ภาพสัตว์บกและสัตว์น้ำ จำนวน 7 รูปภาพ ที่เป็นภาพเคลื่อนไหว มีเสียงประกอบ
กิจกรรม คือ ให้ผู้เรียนจับกลุ่มกับเพื่อนแล้วดูข้อมูลผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริง และช่วยกันบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่เรียนรู้ได้ผ่านทางเทคโนโลยีเสมือนจริง

รูปที่ 2 AR 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

3. แบบประเมินคุณภาพสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แต่ละเรื่อง มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ 1) มีความถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรม 2) สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว 3) สัญลักษณ์นำเข้าสู่สอดคล้องกับข้อมูลนำเสนอ 4) ภาพและเสียงมีความชัดเจน และ 5) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสนใจและเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ง่ายขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อสร้าง สื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบ่งเป็น 5 ระยะตามแนวทางในการศึกษาวิจัยรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม (Review literature)

(Research 1 : R1)

- ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
- ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 8 สวนสนชะอำ (วันครู 2501)
- ศึกษาหนังสือเรียน รายวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
- ศึกษาหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเทคโนโลยีเสมือนจริง
- ศึกษาการใช้งานโปรแกรม Aurasma เพื่อใช้สร้างสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง
- สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 2 ท่าน ด้านเทคโนโลยีเสมือนจริง จำนวน 2 ท่าน และด้านการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ท่าน

ระยะที่ 2 พัฒนาด้านแบบนวัตกรรมการเรียนการสอน (Development 1 : D1)

พัฒนารูปแบบสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง และจัดทำคู่มือการใช้งานสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง โดยมีเนื้อหา 1 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ข้อมูลน่าสนใจ (1. ข้อมูลเกี่ยวกับพืช ผัก ผลไม้ และ 2. ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์) เพื่อนำไปใช้ในห้องเรียน โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นผู้สอนด้านเทคโนโลยี และหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ระยะที่ 3 ทดลองใช้สื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นในกลุ่มตัวอย่าง (Research 2 : R2)

ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 2 ท่าน ด้านเทคโนโลยีเสมือนจริง จำนวน 2 ท่าน และด้านการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้ทดลองใช้ต้นแบบที่พัฒนาขึ้น และประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในประเด็นที่ต้องการให้ปรับปรุง

ระยะที่ 4 ปรับปรุงต้นแบบให้เหมาะสม (Development 2 : D2)

นำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้สื่อการเรียนการสอนที่สามารถนำมาใช้สอนในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 5 นำต้นแบบที่สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Research 3 : R3)

นำเครื่องมือที่เป็นสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ จำนวน 5 ท่าน โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 เรื่อง เรื่องละ 5 ข้อ ดังนี้

AR 1 : ข้อมูลเกี่ยวกับพืช ผัก ผลไม้

- 1) มีความถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรม
- 2) สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว
- 3) สัญลักษณ์นำเข้าสู่สอดคล้องกับข้อมูลนำเสนอ
- 4) ภาพและเสียงมีความชัดเจน
- 5) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสนใจและเข้าใจเนื้อหา การเรียนได้ง่ายขึ้น

AR 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์

- 1) มีความถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรม
- 2) สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว
- 3) สัญลักษณ์นำเข้าสู่สอดคล้องกับข้อมูลนำเสนอ
- 4) ภาพและเสียงมีความชัดเจน
- 5) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสนใจและเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ง่าย

ขึ้น

ระยะที่ 6 ประเมินผลสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง (Development 3 : D3)

ตรวจสอบประสิทธิภาพของการสร้างสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 2 ท่าน ด้านเทคโนโลยีเสมือนจริง จำนวน 2 ท่าน และด้านการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้ประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะในประเด็นที่ต้องการให้ปรับปรุง โดยยึดเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องตั้งแต่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.5 ขึ้นไป จึงถือว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่เป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งผลการประเมินได้ค่าเฉลี่ยรวมทั้งสิ้น 4.76 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การประเมินการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ข้อตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ ผลของพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก โดยจะต้อง 1) มีความถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรม 2) สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว 3) สัญลักษณ์นำเข้าสู่สอดคล้องกับข้อมูลนำเสนอ 4) ภาพและเสียงมีความชัดเจน และ 5) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสนใจและเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ง่ายขึ้น (ดังรูปที่ 3)

รูปที่ 3 องค์ประกอบของเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (ภาพพัฒนาโดยผู้วิจัย)

ผลการประเมินสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เทคโนโลยีเสมือนจริงโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.29) โดยเทคโนโลยีเสมือนจริง AR 1 : ข้อมูลเกี่ยวกับพืช ผัก ผลไม้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.30) และเทคโนโลยีเสมือนจริง AR 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.27) ดังรายละเอียดในตารางที่

ตารางที่ 1 ผลการประเมินการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
AR 1 : ข้อมูลเกี่ยวกับพืช ผัก ผลไม้	4.76	0.30	มากที่สุด
1) มีความถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรม	4.60	0.55	มากที่สุด
2) สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว	4.60	0.55	มากที่สุด
3) สัญลักษณ์นำเข้าสู่สอดคล้องกับข้อมูลนำเสนอ	4.60	0.55	มากที่สุด
4) ภาพและเสียงมีความชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
5) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสนใจและเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ง่ายขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด
AR 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์	4.84	0.27	มากที่สุด
1) มีความถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรม	4.80	0.45	มากที่สุด
2) สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว	4.60	0.55	มากที่สุด
3) สัญลักษณ์นำเข้าสู่สอดคล้องกับข้อมูลนำเสนอ	4.80	0.45	มากที่สุด
4) ภาพและเสียงมีความชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
5) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสนใจและเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ง่ายขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ สัญลักษณ์นำเข้าสู่ ข้อมูลนำเสนอ และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพินิตา ตันศิริ [6] ที่แบ่งหลักการของเทคโนโลยีเสมือนจริงเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ตัวมาร์คเกอร์ (Marker) ซึ่งทำหน้าที่เดียวกับสัญลักษณ์นำเข้าสู่ (Trigger) กล้องวิดีโอหรือตัวจับ Sensor ซอฟต์แวร์ (Software) ที่ทำหน้าที่เดียวกับอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (Mobile Device) และส่วนแสดงผลที่สอดคล้องกับด้านข้อมูลนำเสนอ (Overlay) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับเอกสารประกอบการบรรยายเกี่ยวกับหลักการออกแบบ AR-Marker ของอภิชาติและภูวดล [7] ว่าข้อมูลนำเข้าสู่ของเทคโนโลยีเสมือนจริงจะต้องมีกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัสและรูปภายในไม่ซับซ้อน

ซ้อนหรือเล็กเกินไป มองในมุมทั้งสี่มุมมีความแตกต่างกันทุกมุมมอง กระจกที่ใช้พิมพ์ควรรู้จักกระจกที่ไม่มันหรือสะท้อนแสง ส่วนผลการประเมินสื่อ การเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการนำเทคโนโลยีเสมือนจริงมาใช้ในการศึกษาของ Yuen, S. [8] ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงโดยเชื่อมโยงภาพ 2 มิติไปยังวัตถุหรือภาพวิดีโอ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้ใช้ วิธีการที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่คืบหน้าจะต้องจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะหรือสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนคุ้นเคย โดยให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรม ดังการศึกษาของ Dunleavy [9]

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การนำเทคโนโลยีเสมือนจริง (Augmented Reality : AR) มาใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความแปลกใหม่ ช่วยกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยี และสามารถนำไปพัฒนาต่อไปเพื่อใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย ICT 2020. กรุงเทพฯ : ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550; 2554.
- [2] ปิยะภรณ์ นวลเจริญ. การพัฒนาชุดการเรียนรู้ร่วมกับเทคโนโลยีเสมือนจริง โดยใช้เทคนิคช่วยจำเพื่อส่งเสริมการอ่านเรื่องมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี; 2556.
- [3] สานนท์ เจริญพันธุ์. เด็กไทยคิด “สมาร์ทโฟน” กับटकเทคโนโลยีบนความอยาก. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 20 มีนาคม 2561] เข้าถึงได้จาก:<http://www.manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=9550000157639>
- [4] Ronald T. A Survey of Augmented Reality. Teleoperators and Virtual Environments. 6,4, ; 1997, 355-385.
- [5] วิวัฒน์ มีสุวรรณ. การพัฒนารูปแบบชุดการเรียนการสอนร่วมกับเทคโนโลยีโลกเสมือนผสมผสานโลกจริง (Augmented Reality). วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2556.
- [6] พนิดา ต้นศิริ. โลกเสมือนผสมผสานโลกจริง Augmented Reality. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2561] เข้าถึงได้จาก: Executive Journal : http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/30_2/pdf/aw28.pdf
- [7] อภิชาติ อนุกุลเวช และภูวดล บัวบางพล. องค์ประกอบของการพัฒนาสื่อ AR . เอกสารประกอบการอบรมเรื่องการผลิตสื่อดิจิทัลแบบเสมือนจริงโดยใช้เทคโนโลยี AR บนสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ตด้วยโปรแกรม Aurasma, WUNCA ครั้งที่ 27, กาญจนบุรี : วิทยาเขตกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยมหิดล; 2556.
- [8] Yuen, S.; Yaoyuneyong, G.;& Johnson, E. Augmented Reality : An overview and five directions for AR in education. Journal of Educational Technology Development and Exchange, 4 (1); 2011, 119-140.
- [9] Dunleavy, M & Dede, C. Augmented Reality teaching and learning. [Internet] Retrieved Harvard University from Website : <http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic1116077.files/DunleavyDedeARfinal.pdf>; 2014.

การประเมินความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
ครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
A Needs Assessment in Professional Teacher Preparation to Enhance
Competencies of Physical Education Teacher Students Rajabhat University

พงศธร ไพจิตร * สุธนะ ดิงสภทีย์ และ เอ็มอัชฌา วัฒนบุรานนท์

Pongsathorn Phaijitt * , Suthana Tingsabhat and Aimutcha Wattanaburanon

สาขาวิชาสุขภาพศึกษาและพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330
Philosophy Program in Health and Physical Education, Faculty of Education, Chulalongkorn
University, Bangkok 10330

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: stevythorn@hotmail.com

Received: 21 May 2019, Revised: 21 June 2019, Accepted: 10 July 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สมรรถนะที่เป็นจริงและสมรรถนะที่ควรจะเป็นของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา

2) ความต้องการจำเป็นในการสร้างเสริมสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment Research) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) ศึกษาสมรรถนะที่เป็นจริงและสมรรถนะที่ควรจะเป็นในการสร้างเสริมสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา 3) ประเมินความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์นิเทศการศึกษา อาจารย์นิเทศกีฬาพลศึกษา ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาพลศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 125 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาค่าความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Need Index แบบปรับปรุง (PNI Modified)

ผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะที่เป็นจริงในการสร้างเสริมสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา โดยรวมทุกด้าน

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.65) สมรรถนะที่ควรจะเป็นในการสร้างเสริมสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา โดยรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.45) 2) การประเมินความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา โดยภาพรวมทุกด้านมีความจำเป็นทุกรายการ โดยมีค่าความความต้องการจำเป็น (PNI Modified) อยู่ระหว่าง 0.11 – 0.31

คำสำคัญ : การประเมินความต้องการจำเป็น ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the real and desirable competencies of physical education teacher students 2) to study the needs to enhance the competencies of physical education teacher students. The research method was needed assessment research and divide to 3 steps including (1) determine the conceptual framework (2) study the real and desirable competencies for enhancing the competencies of physical education teacher students (3) assess the needs for preparing before practicing the teaching profession to enhance the competencies of physical education teacher students. The sample was 125 of supervisor instructors, supervisor physical education teachers, mentor teachers and practicing the teacher profession students by using purposive sampling. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and priority needs index (modified)

The research results showed that: 1) the real competencies of physical education teacher students in overall mean was rating at good ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.65) and desirable competencies of physical education teacher students in overall mean was rating at very good ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.45) 2) the needs assessment for preparing before practicing the teacher profession to enhance the competencies of physical education teacher students in overall of every topic were necessary with the needs between 0.11 – 0.31

Keywords : Needs Assessment, Professional Teacher Preparation, Competencies of Physical Education Teacher Students

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและความต้องการของประเทศ [1] สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่เน้นการเรียนรู้อย่างเร่งด่วน เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนยุคใหม่ให้สามารถ

เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความสามารถในการสื่อสาร คิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ทำงานกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น โดยจัดหลักสูตรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา [2]

ภายใต้ความมุ่งหวังที่จะให้การศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคุณภาพคนของประเทศเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศ เสริมสร้างศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและการแข่งขันรวมทั้งความก้าวหน้าและมั่นคงทางเศรษฐกิจในประชาคมโลกบนฐานแห่งความเป็นไทย ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้การศึกษาเป็นกลไกนำไปสู่คุณภาพคนของประเทศได้ ดังนั้นปัญหาเกี่ยวกับครูและวิชาชีพครูจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการปรับปรุง แก้ไขพัฒนาโดยเร่งด่วน เพื่อให้การศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพครูได้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ การสร้างสรรค์คุณลักษณะครูรุ่นใหม่ที่เป็นมืออาชีพและสร้างสรรค์หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่มีเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้และการฝึกหัดที่เข้มข้นมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นครูมืออาชีพ

ปัจจุบันสถาบันที่ผลิตบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ในการผลิตครูนั้นต้องเป็นไปตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู [3] ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่าหรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้ (ก) มาตรฐานความรู้ ประกอบด้วยความรู้ดังนี้ 1) ความเป็นครู 2) ปรัชญาการศึกษา 3) ภาษาและวัฒนธรรม 4) จิตวิทยาสำหรับครู 5) หลักสูตร 6) การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ 10) การประกันคุณภาพการศึกษา 11) คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ

การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่ผ่านมา การจัดการศึกษาของไทยประสบปัญหาหลายประการ ปัญหาสำคัญประการหนึ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีปัญหาตั้งแต่การผลิต การใช้ การพัฒนาและการรักษามาตรฐานของวิชาชีพครู ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการผลิต เช่น ปัญหาอันเนื่องมาจากตัวป้อนเข้าของกระบวนการผลิตครู กระบวนการเรียนการสอนนักศึกษาครู การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตครู และการควบคุมให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่กำหนด เป็นต้น

สำหรับการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษานั้น นักศึกษาจะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา เป็นเวลา 1 ปีการศึกษา

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรีของ สโรชาคล้ายพันธุ์ [4] ในด้านการปฏิบัติการสอน พบว่า นักศึกษายังทักษะการบูรณาการการสอนให้เข้ากับกิจกรรมต่างๆ ได้ทุกกิจกรรม ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาเป็นวิธีการเรียนที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา มากกว่าการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริงและไม่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น

การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมในสังคม จะเห็นได้ว่า แม้ในปัจจุบันก็ยังคงมีสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันจากในอดีต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา สภาพและปัญหาของนักศึกษาระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ผ่านมา ประเด็นปัญหาของนักศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่พบมากมีด้วยกัน 6 ประเด็น ที่เป็นที่น่าสนใจ คือ 1) ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดการชั้นเรียน 4) ด้านการเลือกใช้หรือสร้างสื่อการเรียน 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และ 6) ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน [5]

การดำเนินการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและเร่งด่วน ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาที่มีหลากหลายวิธีการตั้งแต่การย้อนกลับไปประเมินหลักสูตรในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านจุดประสงค์ ด้านเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการประเมินผล [6] อาจใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างทันทั่วถึง และสามารถพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนานักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เห็นว่า การประเมินความต้องการจำเป็นซึ่งเป็นการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน (what is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (what should be) จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การวางแผนและการกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นและสนองความต้องการ ได้ตรงจุด [7] ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์สาขาวิชาพลศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่เป็นจริงและสมรรถนะที่ควรจะเป็นของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์สาขาวิชาพลศึกษา
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการสร้างเสริมสมรรถนะของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์สาขาวิชาพลศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์นิเทศก์การศึกษา อาจารย์นิเทศก์วิชาพลศึกษา ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาพลศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี สาขาวิชาพลศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์สาขาวิชาพลศึกษา โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง จาก 5 สถาบันคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สถาบันละ 25 คน จากทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์การศึกษา จำนวน 5 คน อาจารย์นิเทศก์วิชาพลศึกษา จำนวน 5 คน อาจารย์พี่เลี้ยง จำนวน 10 คน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาพลศึกษา จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 125 คน

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) ศึกษาสมรรถนะที่เป็นจริงและสมรรถนะที่ควรจะเป็นในการสร้างเสริมสมรรถนะของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์สาขาวิชาพลศึกษา 3) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์สาขาวิชาพลศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการสร้างเสริมสมรรถนะของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์สาขาวิชาพลศึกษา ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในช่วง 0.60 – 1.00 ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ค่าความเที่ยง คือ 0.90

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่ออธิบายลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความต้องการจำเป็นของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษาโดยการวิเคราะห์ความต่างระหว่างสมรรถนะที่เป็นจริงกับสมรรถนะที่ควรจะเป็นจากนั้นดำเนินการเรียงลำดับของผลต่างของคะแนนเฉลี่ย โดยใช้วิธี Modified Priority Index (PNI modified) เป็นวิธีที่หาผลต่างของสมรรถนะที่ควรจะเป็น (Importance: I) กับสมรรถนะที่เป็นจริง (Degree of Success: D) และหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริง ซึ่งมีสูตรการคำนวณคือ $PNI\ modified = (I - D) / D$ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นตามค่า PNI modified เกณฑ์การประเมินค่า PNI modified ที่มีค่าตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไปถือเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน ส่วนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใช้การเรียงค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. จากข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีเพศชายจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 64.80 และเพศหญิง จำนวน 44 คนคิดเป็น ร้อยละ 35.20 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถามคือ อาจารย์นิเทศก์การศึกษา อาจารย์นิเทศก์วิชาพลศึกษา ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาพลศึกษา ซึ่งแต่ละคนมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพลศึกษา โดยมีอาจารย์นิเทศก์การศึกษาจำนวน 25 คน คิดเป็น ร้อยละ 20.00 อาจารย์นิเทศก์วิชาพลศึกษาจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ครูพี่เลี้ยงจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 สำหรับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในการฝึกประสบการณ์

วิชาชีพครูพลศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 49 คนคิดเป็นร้อยละ 39.20 รองลงมา มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 38.40 และมีประสบการณ์ระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็น ร้อยละ 22.40 ตามลำดับ

2. ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา พบว่า

2.1 สมรรถนะที่เป็นจริงในการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.65$) พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.58$) รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูพลศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.60$) ด้านหลักการและปรัชญาพลศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.92, S.D. = 0.53$) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางพลศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48, S.D. = 0.78$) ตามลำดับ

2.2 สมรรถนะที่ควรจะเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.68, S.D. = 0.45$) พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.81, S.D. = 0.37$) รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.80, S.D. = 0.40$) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูพลศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.79, S.D. = 0.39$) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านทักษะชีวิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.48, S.D. = 0.59$) ตามลำดับ

2.3 การประเมินความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา โดยภาพรวมทุกด้านมีความจำเป็นทุกรายการ โดยมีค่าความต้องการจำเป็น

(PNI modified) อยู่ระหว่าง 0.11 – 0.31 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 4 รายการแรก ได้แก่ ด้านที่มีค่า PNI modified สูงที่สุดและมีความสำคัญที่ต้องได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา ลำดับที่ 1 คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางพลศึกษา ค่า PNI modified = 0.31 รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา ค่า PNI modified = 0.29 ด้านการจัดการเรียนรู้พลศึกษาและการจัดการชั้นเรียน ค่า PNI modified = 0.26 และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางพลศึกษา ค่า PNI modified = 0.23 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่า PNI modified ต่ำที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ค่า PNI modified = 0.11 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการจำเป็นในการสร้างเสริมสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา

รายการ	สมรรถนะที่เป็นจริง		ระดับ	สมรรถนะที่ควรจะเป็น		ระดับ	ความต้องการจำเป็น (PNI)	ลำดับความสำคัญ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.			
1. ด้านหลักการและปรัชญาพลศึกษา	3.92	0.53	ดี	4.73	0.36	ดีมาก	0.21	5
2. ด้านการจัดการเรียนรู้พลศึกษาและการจัดการชั้นเรียน	3.67	0.61	ดี	4.62	0.37	ดีมาก	0.26	3
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครูพลศึกษา	4.16	0.60	ดี	4.79	0.39	ดีมาก	0.15	7
4. ด้านทักษะชีวิต	3.88	0.68	ดี	4.48	0.59	ดี	0.15	6
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางพลศึกษา	3.48	0.78	ปานกลาง	4.56	0.60	ดีมาก	0.31	1
6. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางพลศึกษา	3.80	0.71	ดี	4.69	0.50	ดีมาก	0.23	4
7. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทางพลศึกษา	3.73	0.70	ดี	4.80	0.40	ดีมาก	0.29	2
8. ด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา	4.35	0.58	ดี	4.81	0.37	ดีมาก	0.11	8
รวม	3.87	0.65	ดี	4.68	0.45	ดีมาก	0.21	

อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถามคือ อาจารย์นิเทศก์การศึกษา อาจารย์นิเทศก์วิชาพลศึกษา ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาพลศึกษา ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพลศึกษา พบว่ามีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.20 มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 38.40 และมีประสบการณ์ระหว่าง 5-10 ปี คิดเป็น ร้อยละ 22.40 ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวรวมถึงระดับของประสบการณ์ในวิชาชีพครูพลศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษามีคุณสมบัติตรงตามที่คุณวิจัยต้องการ สอดคล้องกับสุมิต ว่องวานิช [7] กล่าวไว้ว่า การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมายซึ่งต้องมีเกณฑ์การคัดเข้า (inclusion criteria) และเกณฑ์สำหรับคัดออก (exclusion criteria) ซึ่งจะช่วยให้ตัวอย่างวิจัยมีคุณสมบัติตามที่ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นต้องการแต่ต้องไม่ลืมว่าบางครั้งมีคุณสมบัติบางประการซึ่งผู้ประเมินไม่สนใจ แต่มีอิทธิพลต่อคำตอบที่ได้ ดังนั้น ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นต้องพิจารณาคุณสมบัติหรือตัวแปรบางประการที่แม้จะไม่ได้สนใจศึกษาแต่มีอิทธิพลต่อคำตอบ จึงอาจกำหนดเกณฑ์คัดออก

2. ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา พบว่า สมรรถนะที่เป็นจริงในการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูพลศึกษา ด้านหลักการและปรัชญาพลศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางพลศึกษา ตามลำดับ ส่วนสมรรถนะที่ควรจะเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลทางพลศึกษาและด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูพลศึกษา จากผลการวิจัยจะเห็นว่า สมรรถนะที่เป็นจริงกับสมรรถนะที่คาดหวังมีความแตกต่างกัน แสดงว่าความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา

3. การประเมินความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา โดยภาพรวมทุกด้านมีความจำเป็นทุกรายการ โดยมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI modified) อยู่ระหว่าง 0.11 – 0.31 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 4 รายการแรก ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางพลศึกษา ค่า PNI modified = 0.31 รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา ค่า PNI modified = 0.29 ด้านการจัดการเรียนรู้พลศึกษาและการจัดการชั้นเรียน ค่า PNI modified = 0.26 และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางพลศึกษา ค่า PNI modified = 0.23 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่า PNI modified ต่ำที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ค่า PNI modified = 0.11 จะเห็นได้ว่ามีด้านที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางพลศึกษา เพราะเกณฑ์การประเมินค่า PNI modified ที่มีค่าตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไปถือเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน [7] สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 [8] มาตรา 30 ระบุว่า “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” ครูจึงต้องทำงานวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยปฏิบัติการพลศึกษาในชั้นเรียน (classroom action research in physical education – CAR-PE) เพื่อรู้จักนักเรียนและส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแต่ละระดับชั้น การทำงานวิจัยปฏิบัติการพลศึกษาในชั้นเรียนจึงมีประโยชน์ต่อการเรียนของนักเรียนรวมทั้งการสอนและความก้าวหน้าของการทำงานของครูอีกด้วย [9]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา เมื่อวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น พบว่า นักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษาควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางพลศึกษา ควรจัดโดยเร่งด่วน รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ พลศึกษา และการจัดการชั้นเรียน และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางพลศึกษา สถาบันผลิตครูหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตและพัฒนานักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษาควรได้รับการพัฒนาดังกล่าว ก่อนด้านอื่นๆ โดยแนวทางการพัฒนาควรจัดหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ นักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา โดยเน้นให้ความรู้และให้นักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครูสาขาวิชาพลศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด; 2560.
- [2] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ข้อเสนอปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด; 2552.
- [3] คุณสุภา. ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. ราชกิจจานุเบกษา 130 ตอนพิเศษ 156 ง. (2556, 12 พฤศจิกายน): 43-54.; 2556.
- [4] สโรชา คล้ายพันธุ์. ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา 2557; 8; 1; 63-76.
- [5] มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. คู่มือการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา. ลพบุรี: คณะคุรุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี; 2558.
- [6] วรศักดิ์ เพ็ชรขอบ. รวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ วิธีสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2561.
- [7] สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.
- [8] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนที่ 45ก หน้า 1 – 3; 2553.
- [9] วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้พลศึกษา ฉบับปรับปรุง 2561. พิมพ์ครั้งที่ 3. ม.ป.ท. กรุงเทพฯ; 2561.

泰国学生（泰国学习者）汉语“时空间类” 介词混淆特征及其原因分析

The Research on Chinese “Time Space Interclass” Prepositions Confusion and its
Causes among Thai Students (Thai Learners)

朱月华*、与 何金瑄

พรเพ็ญ จูไรยานนท์、ประภัสสร ไพบุญชัยจิตพิพรชัย

Pornpen Juraiyanon and Papassorn Paiboonhitipornchai

สาขาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
汉语专业 人文社会科学学院 泰国碧武里皇家大学 碧武里府76000

Chinese Major Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: zhu_yuehua@outlook.com

Received: 31 August 2019, Revised: 19 September 2019, Accepted: 3 October 2019

บทคัดย่อ 摘要

汉语介词作为虚词的一类，一直以来都是对外汉语教学的难点之一。与实词相比，介词没有实在的词汇意义，只有语法意义，学生一般是通过具体使用来理解并把握介词。在现代汉语中表示同一类语法意义的介词比较丰富，用法多有交叉，使外国学生很难辨别和掌握；此外，外国学生在学习的过程中，不可避免地会受到母语的影响。

本文在中介语理论、易混淆词理论和对比分析理论的指导下，以“1.1版 HSK动态作文语料库”与“泰国东亚大学汉语专业学生作业”中所搜集到的介词为研究范围，首次对泰语母语背景的汉语学习者（以下简称“泰国学生”）“空间类”介词中“在、从、由、于、自”五个常用介词的使用情况进行了系统的考察，主要探讨了泰国学生“空间类”常用介词的混淆类型与混淆特征，进而分析阐述其混淆原因，并在此基础上提出了相应的教学策略。本研究希望通过泰国学生使用“时空类”介词的情况和特点的分析，深化易混淆词问题研究，并为易混淆介词的辨析提供有益的借鉴。

关键词：任务型教学法，泰国初级汉语教学，口语课，口语技巧

Abstract 摘要

In recent years, Chinese function word teaching is that many Chinese teachers headache. As a kind of function words, teaching is the language teaching one big difficult problems of Prepositions. From the perspective of linguistics, Chinese preposition has no lexical meaning, but grammatical meaning, students only through the use of prepositions preposition to understand, however the use of preposition syntactic structures are similar, in that a semantic feature, preposition is always cross, the foreign student is very difficult to distinguish and grasp. In addition, foreign students in the learning process, affected inevitably by mother tongue.

In this research, under the guidance of inter language theory, the use of comparative analysis and bias analysis, a detailed study for Thai language background learners was implemented on use of the confusable in the chinese “time” and “space” category of commonly used prepositions, we analyze five target words, According to the confusable situation of from the main analysis to identify the reasons for a confusable and its appropriate teaching strategies.

This research explores the character and situation of usage of “time and space” preposition when Thai language native speakers use it with different language background view. This thesis also benefit “time and space” preposition research in modern Chinese and ways of differentiating and analyzing confusable time and space preposition.

Keywords : Thai Students, Thai learners, time Space prepositions, Confusion, Types of Confusion, Characteristics of Confusion, Causes of Confusion

บทนำ 引言 (Introduction)

汉语和泰语同属汉藏语系，语法上有一定的共性，比如在语序上都是S+V+O结构，但在词类方面却有较大的不同，尤其是虚词，而介词就是汉语虚词教学的难点之一。陆俭明（2004）[1]指出“在任何语言里，虚词比实词少很多，但它在语言中起着‘经络’的作用，其重要性大大超过实词。在汉语里虚词则占有更重要的地位。据不完全统计，外国学生所出现的语法错误，跟虚词相关的超过60%。其中包括‘不该用而用了’、‘该用而没有用’、‘该用但放得不是地方’、‘该用这个虚词而用了那个虚词’、‘句子里共现的虚词不相配’、‘没有满足所用虚词的特殊要求’等等”。彭玉兰、魏艳丽（2006）在《90年代以来对外汉语虚词教学研究综述》[2]中指出，虚词是外国学生学习汉语的一个难点，外国人学汉语所发生的语法偏误，有一半以上是由于误用虚词造成的，因此虚词教学研究应该是对外汉语教学研究中的一个重要课题。

介词一直是语言学界关注的热点，1898年《马氏文通》[3]揭开了汉语介词研究的序幕，同时也奠定了汉语介词研究的地位。本节将从汉泰语介词研究、汉泰易混淆介词研究、介词与对外汉语教学、汉泰介词对比分析研究四个角度来进行综述。

1. 汉泰“时空类”介词研究

1.1. 汉语“时空类”介词研究

傅雨贤等(1997)[4]认为“介词是从动词分化发展而来的。因为它和动词有密切的关系，所以过去有人称它为‘次动词’或‘副动词’”，他还认为“介词是虚词的一种，主要功能是引出某些词语，这些词语指明跟动作、状态有关的事物，如对象、施事、受事、时间、处所、方向、方式、原因、目的、根据、范围等。”

邵敬敏(2001)[5]认为“用在名词、代词或短语前边，合起来一同用在别的词的前边或者后边，表示处所、方向、时间、对象、目的等的词叫作介词。”

汉语介词的分类

介词分类是介词研究的一个重要方面，但因为介词本身的复杂性，研究者给介词的分类可以说是千差万别。我们对介词的分类做一个简单的综述，下面我们按时间顺序展开。

张谊生(2000)[6]也按照范晓的做法从意义角度出发，介词短语被分为十五类，分别是：时间、处所、方向、范围、工具、依据、对待、原因、目的、与事、处置、被动、介引、伴随、比较。

1.2. 泰语“时空类”介词研究

อมราประสิทธิ์รัฐสินธุ์在《Past of Speech in thia:A Syntactic Analysis》(2010)[7]中指出，介词是放在名词前面的单词，介词必须有名词、动词，名词和动词必须是相对应的。

ภานิศาวิสารสุข在《ภาษาไทยคนไทยต้องพูด-อ่าน-เขียนเป็นได้》(2012)[8]中给介词的界定是，介词是放在名词前面的单词，而代词、动词或副词是为了表明这些词

的状态或为显示单词和句子之间的关系。不同的语言和不同的位置有着不同的名称，比如叫（postposition）是因为放在需要说明状态的单词后面；叫（interposition）是因为被插入在词组之间；叫（ambiposition）是可以放在我们所需要的词的前面或后面；叫（circumposition）这个有两个部分的词，是放在我们所需要的词的前面或后面等等，或者也可以把全部称为（adposition）。

泰语介词的分类

จงจิต นิยมมานมรเทพ (2008) [9]把介词分为两类：一类是不和词语连接的介词。目前没有使用；另一类要和其他词语连接的介词。其中有7类即：1放在宾语前面的介词；2放在修饰对象前面的介词；3修饰主语的介词；4表示使用工具的介词；5时间介词；6处所介词；7表示大概、模糊义的介词。

นววรรณ พันธุเมธา ใน《泰语语法》(2010) [10]中指出介词是连接词。她将介词分为5类：表示工具的连接词，表示来源的连接词，表示目的的连接词，表示跟处所有关的连接词，表示时间的连接词。

本文拟通过对泰国学生学习汉语这5个时空类介词（空间类介词、对象类介词、时间类介词、依据类介词、缘由类介词）偏误情况的考察，探讨以下几个方面的问题：泰国学生为什么经常混淆这几个介词？产生这种偏误的原因何在？是母语的干扰所致，还是目的语知识的匮乏所致？本文以泰国学生汉语“时间类”、“空间类”介词偏误为研究对象，对两类介词的偏误类型和造成偏误的原因进行专门探讨。

本文研究了汉语“时间类”和“空间类”介词混淆的分布情况、混淆的类型、混淆介词方向及误用和当用的词际关系，最后对各组词语的混淆介词进行了排序并按照偏误率由高到低排列了混淆词对。

从“HSK动态作文语料库”与“泰国东亚大学学生作业”中的时间类介词偏误语料来看，其混淆偏误率依次为泰国学生汉语时间类介词的“于”混淆率最高，共有39条（总使用次数432），占误用次数的9.03%。空间类介词“由”的混淆率最高，共有62条（总使用次数645），占误用次数的10.23%。

从时间类易混淆介词的语义关联来看，会出现跨类混淆的情况。同为时间介词的混淆，是同类混

淆；时间介词与对象类、依据类介词的混淆，即跨类混淆。其中同类时间介词的混淆最为常见，占混淆语例总数的96.69%；而跨类混淆主要集中在与对象类和依据类介词的混淆上。从空间类易混淆介词的语义关联来看，主要有两种混淆类型：同为时间介词的混淆，即同类混淆；时间介词与对象类、依据类介词的混淆，即跨类混淆；时间介词与其他词类，即跨词类混淆。其中同类空间介词的混淆最为常见，占混淆语例总数的86.62%；跨类混淆主要集中在与对象类和依据类介词的混淆上；而跨词类混淆主要集中在与动词的混淆上。

从混淆方向来看，时间介词和空间介词既有单向误用，又有双向误用。从数量上看，时间介词双向误用共计8对，涉及混淆语例216条，占240条语例总数的90.00%。空间介词双向误用共计14对，涉及混淆语例425条，占249条语例总数的96.81%。从词际关系来看，“时间类”和“空间类”易混淆介词的词际关系复杂多样，有一对一混淆、多对一混淆和多对多混淆等三种情况，其中多对多混淆的目标词混淆情况相当复杂，它们之间的混淆关系是交叉的。多对一混淆的混淆词次最少，但属于跨类混淆。词际关系对泰国学生既有正面影响，也会产生负面影响。

从“时间类”介词混淆程度分析，在14组混淆词语中（包括单向4对，双向8对）混淆程度最高的是“在 $\leftrightarrow$ 于”，最低的混淆率是“于 $\leftrightarrow$ 从”。“空间类”介词混淆程度分析，在23组混淆词语中（包括单向9对，双向14对）混淆程度最高的是“在 $\leftrightarrow$ 于”，淆率最低的是“在 $\leftrightarrow$ 是、在 $\leftrightarrow$ 再、在 $\leftrightarrow$ 这、从 $\leftrightarrow$ 过”。

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (研究意义) (Research procedure)

- 1) 探讨泰国学生使用汉语“时空类”介词的混淆情况，描写并阐述“时空类”易混淆介词的类型与特征以及混淆程度。
- 2) 对汉泰语“时空类”介词进行对比分析，阐述汉语空间、时间介词与泰语相对应介词在语义、语法和语用方面的异同之处以及对应关系。
- 3) 对“时空类”易混淆介词进行具体辨析。
- 4) 探讨泰国学生“时空类”介词混淆的原因。主要有本身的易混性、母语负迁移、目的语知识的干扰、教师与教材等因素，进而提出相应的教学建议。

ระเบียบวิธีวิจัย (研究方法) (Research methods)

1) 本文首次运用易混淆词研究的理论和方法，以泰国学生存在的介词偏误为研究范围，对汉语中介语中的“时空类”易混淆介词的混淆类型、混淆特征以及混淆程度等进行系统的分析描写，进一步拓展了易混淆词的研究范围，丰富并深化了有关二语学习者汉语虚词混淆特征和规律的认识。

2) 本文运用语言对比分析的研究方法，从语法意义、语体色彩、句法功能以及固定用法等方面对汉泰介词进行分析，指出了汉泰“时空类”介词的异同之处，为汉泰易混淆介词研究提供新的视角。

3) 本文分析探讨了“时空类”介词普遍性混淆现象产生的原因，并提出了解决该问题的教学建议。这可以使对泰汉语介词教学更为有效，从而为对泰汉语教学以及教材编写等提供借鉴。

กลุ่มเป้าหมาย (研究对象) (Population, samplings and location of research)

泰国东亚大学学生的作业

ผลการวิจัย และอภิปรายผล (评价与总结) (Results and Discussion)

本章主要对泰国学生时空类介词混淆原因进行了分析，根据介词混淆词对辨析、主要混淆原因与汉泰介词异同提出针对泰国学生教汉语介词的教学法，并提出了一些教学建议与自己设计的汉语介词的教学法。通过观察，泰国学生使用汉语“时间”与“空间”类介词时出现混淆的原因也包括以上几个方面。我们认为对泰国学生来说，可以总结出泰国学生使用时空类介词混淆的原因为两大原因，包括语言迁移的原因与教材方面影响的原因。母语负迁移的影响，这影响是泰国学生学习汉语时空类介词的一个重要因素。在刚开始学习外语的时候，学生的语言知识与经验，只能从其母语获得。我们认为泰语为母语的学习者在学习汉语时空类介词方面受到母语的干扰是非常明显的。如：“*我是1989年【在】曼谷大学毕业的。(从)”，在泰语中，这个语境都可以用“在”与“从”两个介词，但学习者自然而然会寻求母语知识的帮助，因此造成了偏误。学习者把他所学的有限的、不充分的目的语知识，用类推的办法不适当地套用在目

的语的语言现象上，目的语知识的干扰造成了偏误。如：“*我必须【从】时看完这本。（按）”，学生混淆了“介词”与“副词”，学习者认为能自造介词“从+时”，但在汉语中却不能用“从时”，当用副词“按时”代替，从音节角度看，就是单音词“从”与双音词“按时”的混淆情况。

语言学习，除了学习者自己的因素以外，还有教材教学等方面的因素影响。这些问题都会影响到学习者学习的效率，从泰国学生使用“时空类”介词产生混淆的原因，本文提出设计针对泰国学生教汉语介词的教学法，如：对比教学法、图示教学法、搭配教学法、不同的教学方法、翻译练习教学法、填空练习教学法和纠正错误的方法等。教师若按照学习者的水平选用合适的教学法，将会促进学习效率的提高。但最重要还是学习者对语言的努力和兴趣。学外语必须要经常在实际生活中练习才能够有效地提高语言水平。不过学语言，一般如果用记的方法但无法了解真正的意思就没有效。外语教学从开始就必须一起练习听，讲，念和写的技能。因此，汉语基本教学当中，必须要加强每个课文的重点以及尽力进行大量的操练，这样学习者才会有机会在不同情况下进行练习进而掌握语言。

สรุปผลการวิจัย (结语) (Conclusion)

本文以中介语理论、易混淆词理论和对比分析等理论为基础，对泰国学生易混淆介词进行了分析探讨。我们发现在“HSK动态作文语料库”中，泰国学生所使用的介词共计6类33个，其中属于空间类介词“在”、“于”、“从”、“自”、“由”5个目标词的偏误率最高。陈昌来（2002）[11]指出“时间介词是现代汉语介词系统中重要而特殊的次类。虽然学者们在讨论介词时都会提及时间介词，但由于“时间系统和空间系统是有很强的相似之处和对应关系，时间介词和处所介词也有很强的对应关系”，所以我们把表示时间和空间的介词放在一起讨论，称为“时空类介词”，我们以5个目标词为研究对象，在“HSK动态作文语料库”和“泰国东亚大学学生作业”中检索出语料，并对其进行筛选。在对上述语料进行考察分析的基础上，首次对时空类介词进行了混淆类型分析、混淆特征分析及介词混淆程度方面的分析研究，并根据介词特点和混淆词对进行辨析，探讨了混淆原因，并尝试提出了一些教学建议。本文的主要研究内容和结论如下：

1) 泰国学生汉语“时空类”介词语料使用情况分析

据考察，时间类介词“在、于、从、自、由”总使用次数5,006次，其中总误用次数242次，空间类介词“在、于、从、自、由”总使用次数10,449次，其中总误用次数441次。经统计分析，其混淆使用情况如下表所示。

表1：泰国学生汉语“时空类”介词使用情况

目标词	时间类介词			空间类介词		
	总使用次数	总误用次数	混淆率(%)	总使用次数	总误用次数	混淆率(%)
从	2164	62	2.87 (62/2164)	3982	111	2.78 (111/3982)
在	1245	46	3.69 (46/1245)	3681	114	3.09 (114/3681)
自	603	50	8.29 (50/603)	1350	65	4.81 (65/1350)
由	562	45	8.01 (45/562)	645	66	10.23 (66/645)
于	432	39	9.03 (39/432)	791	55	6.95 (55/791)
总计	5006	242	4.83 (242/5006)	10449	441	4.22 (441/10449)

2) 泰国学生汉语“时空类”介词的易混淆分析

① 从词际关联的角度分析

根据误用词与当用词之间的语义关系，将其分为两种类型：一类是同类混淆；一；类是跨类混淆。下面对混淆介词之间的语义关联情况作出统计。

表2：泰国学生汉语“时空类”介词的词际关联

混淆类型	时间类介词		空间类介词	
	混淆词次	混淆率(%)	混淆词次	混淆率(%)
同类混淆	234	96.69%	356	86.62%
跨类混淆	8	3.31%	55	13.38%
合计	242	100%	411	100%

从空间类易混淆介词的语义关联来看，主要有两种混淆类型即同类混淆和跨词类混淆。其中同类空间介词的混淆最为常见，占混淆语例总数的86.62%；跨类混淆主要集中在与对象类和依据类介词的混淆上；而跨词类混淆主要集中在与动词的混淆上。从词际关联的角度分析，我们可以用图表归纳混淆介词的语义关联情况。

② 从混淆方向的角度分析

从混淆方向来看，在泰国学生使用汉语“时空类”介词既会出现单向误用，又会出现双向误用，且双向误用多于单向误用。据考察语义关联关系最为密切的有“时空类”介词双向误用22对，其中这一类多是具有“多对多”关系型类的介词。因此该部分的确是第二语言学习者学习的难点和重点。

③ 从词际关系的角度分析

从“词际关系”角度来看，“时空类”易混淆介词的词际关系复杂多样，有一对一混淆、多对一混淆和多对多混淆等三种情况，多对多混淆的情况相当复杂，多个介词交相互混，一个介词常被多个介词错误替代，反之，一个介词又往往错误地替代多个介词，其间的混淆关系是错综交叉的。多对一混淆的混淆词次最少，但属于跨类易混淆。词际关系对泰国学生既有正面影响，也会产生负面影响。

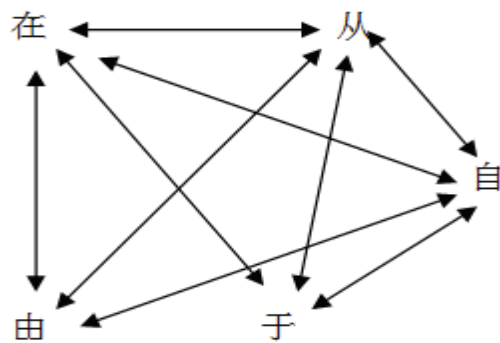

图1：“时空类”目标词的多对多混淆

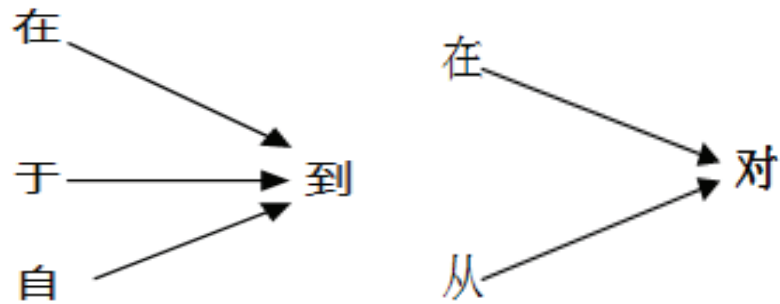

图2：“时空类”目标词的多对一混淆

④ 从混淆程度的角度分析

本文通过对泰国学生“时间类”介词混淆程度的分析,发现在14组混淆词语中(包括单向4对,双向8对)混淆程度最高的是“在于”,混淆率最低的是“于从”;而从“空间类”介词混淆程度来看,在23组混淆词语中(包括单向9对,双向14对)混淆程度最高的是“在于”为双向误用,混淆率最低的是“在是、在再、从过”为单向误用。

从混淆程度最高的混淆词对看,“在于”这两个词的意义相近,明显的不同之处在于语体色彩、语法功能和搭配方面。“于”的语义范围比“在”宽得多,反之“于”的用法比“在”窄得多。“在”和“于”在介引时空义词语时,分别对应泰语中也是同义词,但是二者多可相互替代。泰语学习者会受到母语影响,进而会误认为“在”和“于”是等同的词语,导致了“在”和“于”的混淆,之所以它们属于混淆程度最高。

从混淆程度最低的混淆词对看,当用词和误用词它们之间的语义关联较远,一般出现在跨类混淆上,所属于单向误用,泰语学习者能受到汉语介词本身的影响,所以出现了误用率较低。

3) 泰国学生汉语“时空类”易混淆介词辨析

本文从对外汉语教学的角度入手,对泰国学习者在学习过程中的混淆介词,分别从语法意义、语体色彩、句法功能以及固定用法等角度进行了分析。

4) 泰国学生汉语“时空类”介词的混淆原因分析及教学建议

本文主要对泰国学生“时空类”介词的混淆原因进行了分析。首先主要运用对比分析的研究方法，对汉泰语的时空类介词进行了比较分析，找出异同点，主要归纳为三种对应关系，即：完全对应、部分对应和不对应。可以发现第二语言学习过程中的重点难点，从而为偏误分析提供帮助。从混淆原因来看，母语迁移是一个非常复杂的认知心理过程，受多种因素的制约。通过对泰国学生混淆词的梳理，发现混淆的主要原因集中在三个方面：一是母语词义域误推；二是母语词语直译；三是母语词组配关系误推。

针对目的语知识干扰的影响，在语料中我们发现学习者把他所学的有限的、不充分的目的语知识，用类推的办法不适当地套用在新的语言现象上，造成了偏误。介词是虚词，历来是教学的一大难点。除了学习者自己的因素以外，还有其他因素影响到汉语的教学，如汉语介词本身的影响、教材教学方面的影响等。这些问题都会影响到学习者的学习效率。对混淆原因来本文可以用图表归纳如下：

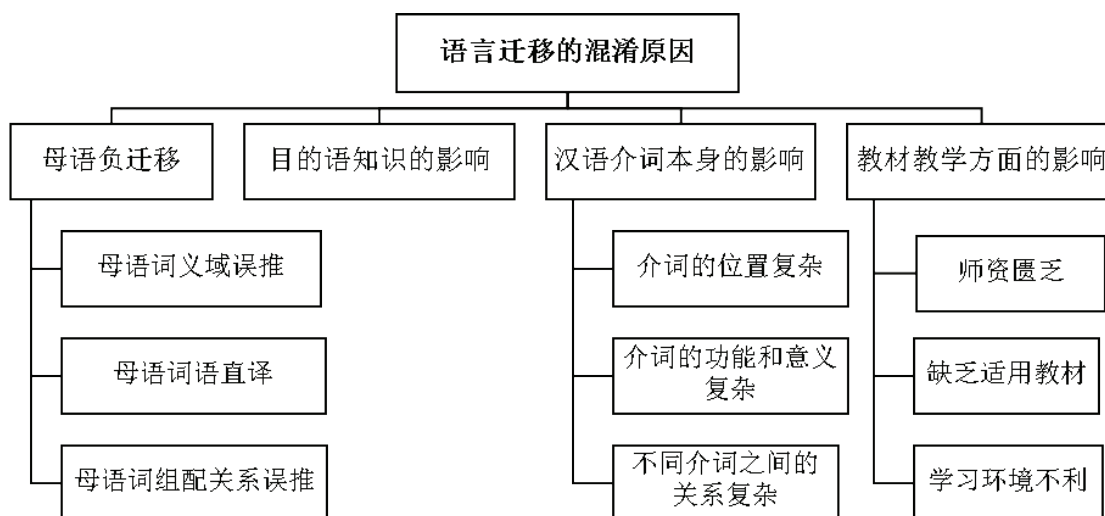

图3：时空类介词混淆原因的总图表

从泰国学生使用“时空类”介词产生混淆的原因，本文提出设计针对泰国学生教汉语介词的教学法，如：对比教学法、图示教学法、搭配教学法、不同的教学方法、翻译练习教学法、填空练习教学法和纠正错误的方法等。

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ (研究建议) (Recommendation)

本文使用的“HSK动态作文语料库”和“泰国东亚大学汉语专业学生的作业”中的语料来源类型不一，语料不平衡，有的是学生的作业，有的是作文，学生的水平也不同，多样的数据能反映不同学生的混淆情况，但各种未知的变量可能对研究结果造成不可预知的影响。除了语料不平衡及语料有限，我们所考察的易混淆词的语义类也是有限的，我们探讨了时空类这两类介词，并没有考察其他语义类的易混淆介词，因此，时空类易混淆介词的研究方法可以为易混淆介词的研究提供借鉴，但关于整个时空类介词的研究方法还略显不足，要进一步全面深化该选题研究。另外，虚词的辨析非常复杂，需要涉及“虚词本身的语法意义、与之共现成分的语义语法特征、词的语法功能与分布、语义背景、语体色彩、句子的类型、句子的隐含意义、句子的表达功能”等多个视角（苏英霞，2010），我们作为外国留学生，缺乏良好的汉语语感，在虚词辨析方面倍感艰难，会有很多辨析不到位或不准确的地方，需要在今后的学习中进一步体察时空类介词之间的细微差别，以求娴熟精准地进行易混淆虚词辨析。

เอกสารอ้างอิง (参考文献) (Reference)

- [1] 陆俭明“对外汉语教学”中的语法教学，《语言教学与研究》第3期。2000.
- [2] 彭玉兰 魏艳丽90年代以来对外汉语虚词教学研究综述，《景德镇高专学报》第1期。2006.
- [3] 马建忠《马氏文通》，北京：商务印书馆。1983.
- [4] 傅雨贤等著《现代汉语介词研究》，广州：中山大学出版社。1997.
- [5] 邵敬敏《现代汉语通论》，上海：海教育出版社。2001.
- [6] 张谊生《现代汉语虚词》，上海：华东师范大学出版社。2000.
- [7] อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์ แนวโครงสร้าง (Past of Speech in thia : A Syntactic Analysis) .กรุงเทพฯ; โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2010.
- [8] ภาณีตา วิสารสุข. ภาษาไทยคนไทยต้อง พูด-อ่าน-เขียน เป็น. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : แพรวธรรม, 2012.
- [9] จงจิต นิมมานนรเทพ. หลักและการใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : เดอะบุคส์; 2008.
- [10] นววรรณ พันธุมฐา. ไวยากรณ์ไทย พิมพ์ครั้งที่5. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2010.
- [11] 陈昌来现代汉语介词的内部差异及其影响，《上海师范大学报》（社会科学版）第2期。2002.

การพัฒนาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลบ้านในดง อำเภอนาทาย จังหวัดเพชรบุรี

Development of Accounting System and Internal Control of Community Welfare Fund
in Ban Nai Dong Village, Phetchaburi

รัชชิดา กุฎีศรี* รัตนาภรณ์ ปริดาศักดิ์ และ สรภพ อิศรไกรศีล

Ranchida Kudisi* Ratanaporn Predasak and Soraphop Issaragraiseel

สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Courses faculty of management science Phetchaburi Rajabhat University 76000

*To Whom correspondence should be address. e-mail : Ranchida-15@hotmail.com

Received: 29 October 2019, Revised: 8 November 2019, Accepted: 15 December 2019

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบบัญชีการวางระบบบัญชี การควบคุมภายใน และเพื่อพัฒนารูปแบบระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอนาทาย จังหวัดเพชรบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิดอย่างมีโครงสร้างใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินของกองทุน และ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอนาทาย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 6 คน ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีและควบคุมดูแลการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนบ้านในดงและสังเกตจากเอกสารที่ใช้ประกอบการดำเนินงานนำมาวิเคราะห์ลักษณะของระบบบัญชีและการควบคุมภายในรวมถึงการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบบัญชีของกองทุนในปัจจุบันเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและอัตราการเกิดปัญหาในการทำบัญชีและควบคุมภายในด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนบ้านในดงมีรูปแบบการจัดทำบัญชีอย่างง่ายและไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชีเนื่องจากผู้จัดทำบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชนบ้านในดงไม่มีความรู้ทางด้านบัญชีมาก่อนและไม่จบการศึกษาทางด้านบัญชีโดยตรง การจัดทำบัญชีในปัจจุบันใช้ความรู้จากการศึกษาในคู่มือจัดทำบัญชี การเข้ารับการอบรมจากเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน ในส่วนของการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการชุมชนบ้านในดงไม่มีการควบคุมภายในที่เป็นระบบแต่คณะกรรมการกองทุนสามารถเข้าตรวจสอบเอกสารรายรับ-รายจ่ายทั้งหมดได้ แนวทางการพัฒนารูปแบบระบบบัญชีจึงเป็นส่วนของการพัฒนารูปแบบของเอกสารและการควบคุมภายในเบื้องต้นเพื่อให้เหมาะสมและง่ายต่อการนำไปใช้งานได้จริงในลักษณะการดำเนินการกองทุนที่มีคณะทำงานจำนวนไม่มาก

คำสำคัญ : กองทุนสวัสดิการชุมชน ระบบบัญชี การควบคุมภายใน

Abstract

This research studied about the accounting format and system of Ban Nai Dong Community Welfare Fund, Tha Yang District, Phetchaburi Province and investigate about the internal control and internal audit of Ban Nai Dong Community Welfare Fund, Tha Yang District, Phetchaburi Province. 6 Samples used in the study consisting of a committee of village funds that are responsible for accounting and supervising operations of Ban Nai Dong Community Welfare Fund, Tha Yang District, Phetchaburi. Samples were specific selected and interviewed by open-ended structured questionnaire, include 1) Basic information, 2) Accounting and financial reporting of funds, and 3) Internal control and internal auditing. Processing and analysis of general data and the rate of problems in accounting and internal control using descriptive statistics, such as frequency, percentage, mean and standard deviation. The research found that: Ban Nai Dong Community Welfare Fund a simple accounting format because of the accountant's knowledge. Accounting prepared by the knowledge from the village fund network. Ban Nai Dong Community Welfare Fund has no internal control, but able to audit all income and expense documents.

Keywords : Community Welfare Fund, Accounting System and Internal Control

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่ส่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นับเป็นจังหวะเวลาที่ทำทาทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมากแต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิคุณภาพคนไทยยังต่ำแรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยส่งผลให้ขาดแคลนแรงงาน จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558 และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์

ท่ามกลางปัญหาท้าทายหลากหลายที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาวดังกล่าว จึงเป็นที่ตระหนักร่วมกันในทุกภาคส่วนว่าการพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวได้นั้น ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้านได้แก่ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการเร่งยกระดับทักษะฝีมือแรงงานกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานและกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงานในปัจจุบันให้สอดคล้อง

กับสาขาการผลิตและบริการเป้าหมาย และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสร้างคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ ในช่วงเวลาต่อจากนี้การพัฒนาต้องมุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่และเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของเมืองต่าง ๆ ให้สูงขึ้น ทั่วถึงเพื่อเป็นการสร้างฐานเศรษฐกิจและรายได้จากพื้นที่เศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำภายในสังคมไทยลง โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการต่อยอดจากความเชื่อมโยงเชิงกายภาพสู่การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและชุมชนตามแนวระเบียงเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการกระจายความเจริญในการพัฒนาชุมชนจังหวัดและเมืองตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ รวมถึงพื้นที่เชื่อมโยงอื่นภายในประเทศ [1] ซึ่งจากยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ กำหนดให้มียุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยมองว่าการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาทำให้สังคมไทยก้าวหน้าไปหลายด้าน แต่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคมไทยมีความคืบหน้าช้า ทั้งเรื่องความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มประชากร ความแตกต่างของคุณภาพการบริการภาครัฐ รวมทั้งข้อจำกัดในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและเทคโนโลยีของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ดังนั้น การพัฒนาในระยะต่อไป จึงจำเป็นต้องมุ่งลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน แก้ไขปัญหาความยากจน เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น โดยอาศัยแนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย การเพิ่มโอกาสให้ประชากรที่มีรายได้ต่ำสุดสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐและมีอาชีพ การกระจายการให้บริการภาครัฐทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมและทั่วถึง และการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน

ซึ่งการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน รัฐบาลมีแนวคิดให้พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการทุนที่ดินและทรัพยากรภายในชุมชน อาทิ สนับสนุนการให้ความรู้ในการบริหารจัดการทางการเงินแก่ชุมชนและครัวเรือน การปรับองค์กรการเงินของชุมชนให้ทำหน้าที่เป็นสถาบันการเงินในระดับหมู่บ้าน/ตำบลที่ทำหน้าที่ทั้งการให้กู้ยืมและการออม และจัดตั้งโครงข่ายการเงินฐานรากโดยมีธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นแม่ข่าย [2] นอกจากนี้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ [3] ยังเล็งเห็นถึงความสำคัญ และเดินทางเสริมสร้างสนับสนุนศักยภาพชุมชนในด้านการบริหารจัดการภายในเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีผ่านการจัดตั้งสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน โดยใช้ทุนที่มีอยู่ภายในมาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน เป็นระบบที่เกื้อกูลระหว่างกันในท้องถิ่นผ่านรูปแบบและวิธีที่หลากหลายตลอดวิถีชีวิตตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ และตาย ก่อให้เกิดการสนับสนุนการออม การเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย และนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนในที่สุด ทั้งนี้ การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนจะประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยทั้งความเข้าใจและความเชื่อมั่นในแนวคิด จำนวนสมาชิก การสร้างความมั่นคงทางด้านการระดมเงินได้อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการบริหารจัดการและการเปิดเผยที่โปร่งใส ซึ่งจากคู่มือการดำเนินงาน โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน ปี 2558 โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ [3]

ระบุไว้อย่างชัดเจนว่ากองทุนควรมีระบบบัญชีที่ถูกต้องทันเวลาและสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผลการดำเนินงานสู่สมาชิก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณะอย่างต่อเนื่อง

ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นตำบลที่มีวิถีถิ่นเมืองกิ่งชนบท ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร จึงมีโครงสร้างการเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ ส่งผลให้การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐที่ได้ในรูปแบบของตัวเงินและสิ่งของช่วยเหลือไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง ประชาชนในชุมชนจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดงขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตายบนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกันมุ่งพัฒนาการจัดการกองทุนให้เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่อยู่อาศัยและเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ของชุมชนและบริบทความเป็นไทยในเรื่องของวิถีชีวิตชุมชนภูมิปัญญาชุมชนวัฒนธรรมชุมชนปราชญ์ชุมชน ทูตทางสังคมและทรัพยากรชุมชนผนวกด้วยกันภายใต้การดูแลขององค์กรการบริหารส่วนตำบลบ้านในดงซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมส่งเสริม การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม และมีหน้าที่ต้องทำให้เขตองค์กรการบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชนผู้สูงอายุ และผู้พิการ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควรจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรการบริหารส่วนตำบลเป็นการจัดการบริหารสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งถือว่าเป็นการจัดสวัสดิการ โดยการจัดบริการสาธารณะจะต้องถือปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบอย่างเคร่งครัดและต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน [4] อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนจะอยู่ภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่การดำเนินงานและการปฏิบัติงานยังคงเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตัวแทนประชาชนที่ถูกเลือกจากชุมชนให้มีส่วนร่วมดูแลและบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนซึ่งบุคคลที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการดูแลกองทุนอาจไม่มีความรู้หรือขาดประสบการณ์ด้านการบริหารทางการเงิน การควบคุมภายในและการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง เพื่อบริหารงานให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายมากที่สุด รวมไปถึงมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ จึงมีความจำเป็นที่ผู้ที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนจะต้องมีความรู้และวิธีที่ถูกต้องในการจัดทำบัญชีและการควบคุมดูแลกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ตามแนวปฏิบัติที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) [5] ได้ระบุไว้

จากข้างต้นทำให้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการบ้านในดง จังหวัดเพชรบุรีให้มีมาตรฐาน มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ด้วยการปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงาน ขั้นตอน และวิธีการให้มีความถูกต้องตามแนวคิดและทฤษฎีทางวิชาการ ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา ระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับศักยภาพและสภาพแวดล้อมของกองทุนสวัสดิการชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

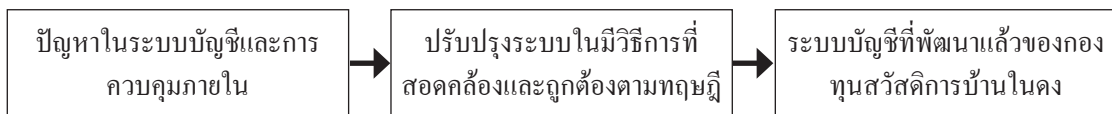
1. เพื่อศึกษารูปแบบระบบบัญชีและการวางระบบบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดง
2. เพื่อศึกษาการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดง
3. เพื่อพัฒนารูปแบบระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดง

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยเป็นการผสมระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และ วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งจะศึกษาข้อมูลแบบรอบด้าน (Holistic) เพื่อทำความเข้าใจบริบทของชุมชนตำบลบ้านในดงโดยเก็บรายละเอียดและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติงาน วัฒนธรรมในการจัดการกองทุน และความสัมพันธ์ของชุมชนกับการบริหารกองทุนสวัสดิการเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การวิจัย พัฒนา และแก้ไขปัญหาเหล่านั้น โดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากชุมชนตำบลบ้านในดง และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการค้นคว้าจากวารสารเอกสาร ตำรา และข้อมูลจากสื่อออนไลน์ตลอดทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอธิบายผลของการวิจัยให้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการตำบลบ้านในดง ที่เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบภายใน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุนบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 6 คน

2. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลปัญหาในระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดงจากนั้นจึงนำมาแก้ไขและปรับปรุงด้วยวิธีและทฤษฎีทางวิชาการจะทำให้ได้ระบบบัญชีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดงที่ได้รับการพัฒนาแล้ว

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลจากตัวแทนผู้เกี่ยวข้องการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดง โดยในส่วนของแบบสอบถามจะใช้เกณฑ์การประเมินคะแนนตามแบบของลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) ระดับคะแนน 1 – 5 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลในขณะการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-ended Question) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์สามารถตอบได้อย่างเป็นอิสระตามความเหมาะสม ทั้งนี้การเก็บข้อมูลจากประชากร มีรายละเอียดครอบคลุม 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในกองทุนบ้านในดง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี และรายงานทางการเงินของกองทุนบ้านในดง ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Question) และปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อที่จะให้ผู้สัมภาษณ์ได้ตอบแบบสอบถามได้อย่างอิสระ และแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกองทุนบ้านในดง รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในของเจ้าหน้าที่กองทุนบ้านในดง ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด(Close-ended Question) และปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อที่จะให้ผู้สัมภาษณ์ได้ตอบแบบสอบถามได้อย่างอิสระ และแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านในดง รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนบ้านในดง ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบภายใน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุนบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และจากแหล่งทุติยภูมิซึ่งได้จากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ หนังสืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลทั้งหมดใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม- เมษายน 2562

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และอัตราการเกิดปัญหาในการทำบัญชีและควบคุมภายใน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS Version 22 ซึ่งสามารถอธิบายวิธีการทางสถิติและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นอกจากนี้ยังวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยการบรรยายและรายงานผลการศึกษาระบบบัญชีการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการหมู่บ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีกรณีวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรครวมไปถึงแนวทางแก้ไขให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีประสิทธิภาพอีกด้วย

6. การสังเคราะห์ นำผลวิจัยที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วถอดองค์ความรู้ สรุปประเด็นปัญหา และนำเข้าสู่การพัฒนาาระบบบัญชีและการควบคุมภายในสำหรับการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดงโดยนำเสนอต่อชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ต่อไป

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาและเก็บข้อมูลการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า

1. ส่วนข้อมูลพื้นฐาน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับระบบบัญชีและการควบคุมภายในสวัสดิการกองทุนชุมชนตำบลบ้านในดง อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	4	66.67
หญิง	2	33.33
อายุ		
1). 20-30 ปี	0	0.00
2). 31-40 ปี	1	16.66
3). 41-50 ปี	1	16.66
4). มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	4	66.67
ระดับการศึกษา		

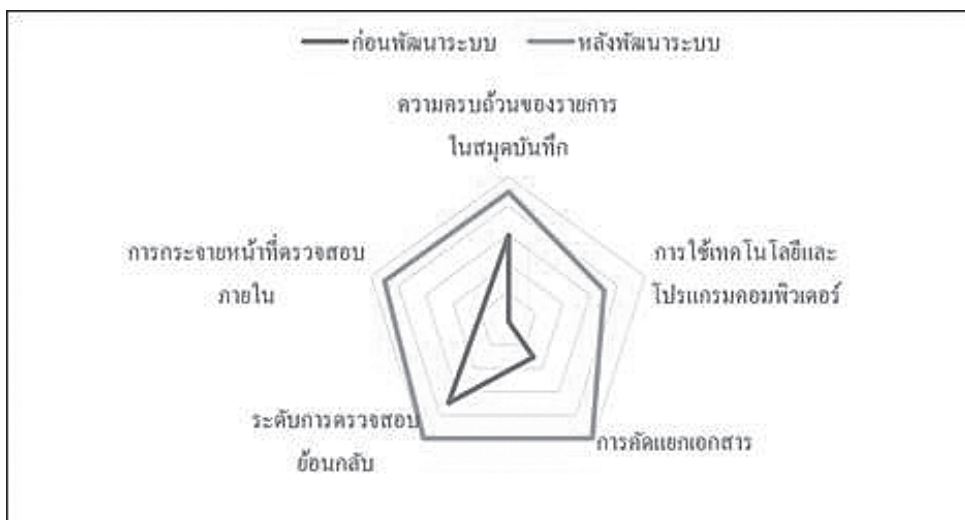
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1).ต่ำกว่าปริญญาตรี	5	83.33
2).ปริญญาตรี	0	0.00
3).ปริญญาโท	0	0.00
4). ปริญญาเอก	0	0.00
5).อื่น ๆ	1	16.67
ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่องค์กรนี้		
1).น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี	0	0.00
2).5-10 ปี	6	100.00
3).11-20 ปี	0	0.00
4).มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	0	0.00
ท่านได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านการควบคุมภายในกี่ครั้งต่อปี		
1).ไม่มี	1	16.66
2).1-2 ครั้ง	4	66.67
3).3-4 ครั้ง	0	0.00
4).มากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป	1	16.66
ท่านได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านการบัญชีกี่ครั้งต่อปี		
1).ไม่มี	5	83.33
2).1-2 ครั้ง	1	16.66
3).3-4 ครั้ง	0	0.00
4).มากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป	0	0.00

ร้อยละของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในคงผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีการเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านการควบคุมภายใน 1-2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 66.67 และไม่มีการเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านการบัญชี คิดเป็นร้อยละ 83.33 จากการสัมภาษณ์พบว่ายังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินที่ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีโดยมีสาเหตุเนื่องมาจากผู้จัดทำบัญชีไม่ได้จบการศึกษาทางด้านบัญชีโดยตรง การจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในคงจึงเป็นการจัดทำบัญชีและจดบันทึกตามความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยการศึกษาจากคู่มือการจัดทำบัญชี การเข้ารับการอบรมความรู้บัญชีเบื้องต้น และความรู้ที่ได้รับจากเครือข่ายกองทุนสวัสดิการหมู่บ้านเท่านั้น ลักษณะของการจัดทำบัญชีและจดบันทึกรายการบัญชีของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในคงมีการแบ่งสมุดบันทึกบัญชีเป็น 2 ส่วน คือ สมุดบัญชีรายรับและสมุดบัญชีรายจ่าย ซึ่งในส่วน of สมุดบัญชีรายรับกองทุนจะใช้สำหรับบันทึกรายการในกรณีที่ได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล กรณีที่กองทุนมีรายรับจากแหล่งอื่น ๆ และกรณีที่สมาชิกนำเงินมาฝากออมในทุกวันที่ 1 ของทุกเดือน ส่วนสมุดบัญชีรายจ่าย กองทุนจะบันทึกรายการในกรณีที่เกิดรายจ่ายกองทุนและการจ่ายค่าสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก โดยภายหลังการบันทึกบัญชีจะมีการจัดทำรายงานทางการเงินของกองทุนทุกงวด

ในส่วนขอแบบฟอร์มและเอกสารที่ใช้ประกอบการลงบัญชี กรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดงได้กำหนดเอกสารที่ใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี ได้แก่ ใบสำคัญรับเงิน ใบสำคัญจ่ายเงิน และใบเสร็จรับเงิน โดยมีการจัดเก็บเอกสารหลังบันทึกบัญชีใส่แฟ้มเรียงตามวันที่เกิดรายการและจัดเก็บแฟ้มไว้ในตู้เก็บเอกสารแยกไว้โดยเฉพาะเพื่อเป็นหลักฐานการบันทึกบัญชี ทำให้ง่ายต่อการค้นหาและตรวจสอบรายการในภายหลัง ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ลักษณะวิธีการทางบัญชีของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดง ปัจจุบันพบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดงยังไม่เกิดปัญหาจากรูปแบบการบันทึกบัญชีอย่างง่าย เนื่องจากรายการบัญชีที่เกิดขึ้นเป็นรายการในลักษณะซ้ำเดิม ไม่มีความซับซ้อน ทั้งยังมีปริมาณงานไม่มาก สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนบ้านในดงยังสามารถใช้ระบบการจัดทำบัญชีแบบเดิมต่อไปได้หากจำนวนสมาชิกยังมีจำนวนไม่มากอย่างปัจจุบัน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน จากการการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์พบว่า คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดงทุกคนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้บันทึกบัญชีเมื่อเกิดรายการ แต่ไม่มีการมอบหมายหน้าที่การทำบัญชีในแต่ละเดือนอย่างชัดเจน ปฏิบัติงานโดยอาศัยความสะดวกเป็นหลัก อีกทั้งยังสามารถเข้าตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับรายรับ-รายจ่ายได้ทั้งหมด ซึ่งลักษณะการปฏิบัติงานดังกล่าวอาจส่งผลให้ไม่เกิดการควบคุมภายในอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากกรรมการทุกคนสามารถปฏิบัติงานร่วมกันในทุกส่วน ไม่มีการระบุนความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล ซึ่งทำให้ยากต่อการตรวจสอบหากเกิดรายการผิดปกติขึ้นในภายหลังและเป็นความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดช่องโหว่ในการทุจริตหรือตกแต่งรายงานการเงินได้

3. การพัฒนาระบบ ผู้วิจัยมีความเห็นร่วมกับคณะกรรมการกองทุนว่าควรพัฒนาส่วนของเอกสารในการบันทึกการรับ-ฝาก โดยจากแบบเดิม เอกสารของกองทุนสวัสดิการบ้านในดงบันทึกรายการ โดยการเขียนลงสมุด และยังไม่มีความชัดเจน บันทึกบัญชีโดยการนำสัญลักษณ์แทนการเสียชีวิตและการคลอดบุตรมาใส่ในช่องเดียวกับช่องวันที่และไม่มีช่องรายมือชื่อของผู้จ่ายเงิน จึงทำให้ผู้วิจัยทำการปรับรูปแบบเอกสารโดยเพิ่มช่องด้วยชื่อปรับเปลี่ยนสัญลักษณ์เป็นตัวอักษร เพิ่มช่องลงรายมือชื่อของผู้จ่ายเงิน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและเกิดการแบ่งช่องการบันทึกการอย่างชัดเจนร่วมกับการใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยเก็บข้อมูลร่วม

ภาพที่ 2 แผนภาพการพัฒนากระบวนการบัญชีและการควบคุมภายในกองทุนสวัสดิการชุมชนบ้านในดง

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาวิจัยดังกล่าวมาในข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสามารถสรุปผลการศึกษาร่วมกับวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้จัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการตำบลบ้านในดงไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้องเนื่องจากผู้ทำบัญชีไม่ได้จบการศึกษาทางด้านบัญชีโดยตรง รูปแบบการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดงในปัจจุบันจึงเป็นรูปแบบบัญชีอย่างง่ายจากคู่มือการจัดทำบัญชีที่ผู้จัดทำบัญชีศึกษาด้วยตนเองร่วมกับการเข้ารับการฝึกอบรมจากสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและการศึกษาจากเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามเนื่องจากกรรมการผู้รับผิดชอบหน้าที่จัดทำบัญชีได้ดำเนินการกองทุนมาเป็นระยะเวลานานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จึงทำให้เกิดการสั่งสมประสบการณ์นำไปสู่การปรับปรุงระบบการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการศึกษาาระบบบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษาอำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ของ ชัชวรินทร์ จุลกะเสวี [6] ที่พบว่า ผู้มีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานและความรู้ทางด้านบัญชีและการเงินโดยตรง แต่มีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีโดยการศึกษาจากคู่มือและการเข้ารับการฝึกอบรม

2. คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดงทุกคนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำที่บัญชีเมื่อเกิดรายการแต่ไม่มีการมอบหมายหน้าที่การทำบัญชีในแต่ละเดือนอย่างชัดเจน ปฏิบัติงานโดยอาศัยความสะดวกเป็นหลัก อีกทั้งยังสามารถเข้าตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับรายรับ-รายจ่ายได้ทั้งหมด ซึ่งลักษณะการปฏิบัติงานดังกล่าวอาจส่งผลให้ไม่เกิดการควบคุมภายในอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากกรรมการทุกคนสามารถปฏิบัติงานร่วมกันในทุกส่วน ไม่มีการระบุนความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล ซึ่งทำให้ยากต่อการตรวจสอบหากเกิดรายการผิดปกติขึ้นในภายหลังและเป็นความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดช่องทางการทุจริตหรือตกแต่งรายงานการเงินได้ นอกจากนี้คณะกรรมการผู้มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานยังไม่มีความรู้ทางการตรวจสอบและควบคุมภายในที่ถูกต้องอีกด้วย ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยเรื่องระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษาอำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของ วิจิตรรัตน์ บุญทอง [7] ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบภายในนั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี อีกด้วย

3. การพัฒนารูปแบบระบบบัญชีเนื่องจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านในดงใช้วิธีการบันทึกบัญชีด้วยมือลงในสมุดบัญชีโดยไม่มีการสำรองข้อมูลไว้ในระบบคอมพิวเตอร์เนื่องจากผู้จัดทำบัญชีไม่เข้าใจและไม่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้สู่รูปแบบการจัดทำบัญชีของทุน เมืองบางเขนที่มีประสิทธิภาพ เขตบางเขน กรุงเทพมหานครฯ ที่พบว่า นักบัญชีชุมชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดทำบัญชีกองทุนด้วยคอมพิวเตอร์ ของ ดาวพระศุกร์ ทองคลื่นและคณะ[8] ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันในอนาคตจะทำให้ข้อมูลเสี่ยงต่อการสูญหายและส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการบันทึกบัญชีอย่างง่ายด้วยคอมพิวเตอร์ที่มีความสอดคล้องกับหมวดหมู่บัญชีเดิมให้แก่คณะกรรมการทบทวนเอกสารคู่มือบัญชีสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จัดทำโดยธนาคารออมสิน [9] เป็นแนวทาง นอกจากนี้ยังเห็นควรในการพัฒนาสมรรถนะผู้ทำบัญชีโดยการให้ความรู้เพิ่มเติม เนื่องจากสมรรถนะนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลให้ตรงกับความต้องการหรือจุดประสงค์ของกลุ่มองค์กรเป็นอย่างมาก [10]

ข้อเสนอแนะ

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรมีการคัดเลือกผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชีเพื่อปฏิบัติงานบันทึกบัญชีและจัดเก็บเอกสารหลักฐานโดยเฉพาะ
2. เพื่อเป็นพื้นฐานของระบบบัญชีของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ควรจัดหาคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการบันทึกบัญชีลงในระบบคอมพิวเตอร์ เป็นการป้องกันการชำรุดหรือสูญหายของข้อมูลร่วมด้วย
3. อาจเพิ่มในส่วนของผู้มีหน้าที่สำหรับควบคุมและการตรวจสอบการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการชุมชนซึ่งหากมีการแยกส่วนงานระหว่างกรรมการกองทุนและผู้บันทึกบัญชีออกจากกันอย่างชัดเจนแล้ว กรรมการกองทุนสามารถดำรงตำแหน่งผู้ตรวจสอบและควบคุมภายในในส่วนตรงนี้ได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสองพ.ศ. 2560 – 2564. [อินเทอร์เน็ต]; 2559 [เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.nesdb.go.th/download/plan12/สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12.pdf>.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสองพ.ศ. 2560 – 2564. [อินเทอร์เน็ต]; 2559 [เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- [3] สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. คู่มือการดำเนินโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน ปี 2558. [อินเทอร์เน็ต]; 2558 [เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.codi.or.th/attachments/article/7492/manualwelfare2558.pdf>.
- [4] โสภภาพ กล่ำสกุล. รูปแบบการส่งเสริมการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ครั้งที่ 4; 2559; 1:- -
- [5] สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. คู่มือการดำเนินโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน ปี 2558. [อินเทอร์เน็ต]; 2558 [เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.codi.or.th/attachments/article/7492/manualwelfare2558.pdf>.
- [6] ชัชวรินทร์ จุลกะเสวี. การศึกษาระบบบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ: 2553
- [7] วิจิตรรัตน์ บุญทอง. ระบบบัญชีและการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. [รายงานวิจัย]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ โกลินทร์; 2559
- [8] ดาวพระศุกร์ ทองกลิ่นและคณะ. โครงการการจัดการความรู้การจัดทำบัญชีกองทุนเมืองชุมชนบางบัวเขตบางเขน เพื่อบริหารจัดการเงินกองทุนเมืองให้มีประสิทธิภาพ. [รายงานวิจัย]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก; 2558
- [9] ธนาการอมลีน. คู่มือบัญชีสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. [อินเทอร์เน็ต]; 2551 [เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://www.villagefund.or.th/uploads/project_news/project_news_5b3c92e83b854.pdf
- [10] ฉัตรนรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรกับการเพิ่มประสิทธิภาพ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี: 2560; 2560; 7; 14

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1

Factors Affecting Administration Efficiency of Small Schools under Prachinburi
Primary Education Service Area Office 1

พรนิภา กัญญาหัตถ์^{1*} สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี¹ อังคณา กุลนภาดล¹

Pornnipa Kanyahat¹, Somsak Aeamkongsee¹ and Aungkana Koolnapadol¹

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

¹Educational Administrator Program, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University,
Chachoengsao 24000

*To Whom correspondence should be address. e-mail : fangkhawhom@gmail.com

Received: 19 August 2019, Revised: 31 August 2019, Accepted: 19 September 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านแรงจูงใจในการทำงาน และด้านพฤติกรรมครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก 2) ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 5 ด้านกับประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก และ 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 192 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .854

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมครูผู้สอน รองลงมา คือ ด้านแรงจูงใจในการทำงาน ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วม 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล 3) ความ

สัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 5 ด้านกับประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับมากที่สุด ($r_{xy} = .814$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 1 ได้แก่ ด้านพฤติกรรมครูผู้สอน ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านแรงจูงใจในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 1 ได้ร้อยละ 69.50 โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $y' = .162 + 1.126X_5 + .414X_2 + .191X_4$, $Z'y = 1.055X_5 + .458X_2 + .208X_4$

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผล ประสิทธิภาพการบริหารงาน โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the level of leadership factors of administrators in terms of conducive atmosphere in learning, participation, motivation to work, and teachers' behaviors in small schools; 2) the level of administration efficiency of small schools; 3) the relationship between five factors and administration efficiency of small schools; and 4) the factors affecting administration efficiency of small schools. The samples consisted of 192 administrators and teachers by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and multiple regression analysis. The content reliability as a whole questionnaire was .854.

The results of the study were as follows: 1) the factors affecting administration efficiency of small schools under Prachinburi primary education service area office 1 as a whole and each aspect was at a high level, ranking by mean scores from high to low: teachers' behaviors, motivation to work, conducive atmosphere in learning, administrators' leadership and participation. 2) the administration efficiency of small schools under Prachinburi primary education service area office 1 as a whole and each aspect was at a high level, ranking by mean scores from high to low: the learners' quality, the administration and management process of school administrators, the process of teaching and learning focusing on learners, and the effectiveness of internal quality assurance systems. 3) the relationship between five factors and administration efficiency of small schools under Prachinburi primary education service area office 1 was at the most high positive correlation ($r_{xy} = .814$) with the statistical significance of .05, and 4) the factors affecting the administration efficiency of small schools under Prachinburi primary education service area office 1 were teachers' behaviors, conducive atmosphere in learning, and motivation to work with the statistical significance of .05. It could concurrently predict the administration efficiency of small schools under Prachinburi primary education service area office 1 at 69.50. The predictive equation could be written in form of raw scores and standard scores as $y' = .162 + 1.126X_5 + .414X_2 + .191X_4$, $Z'y = 1.055X_5 + .458X_2 + .208X_4$

Keywords: Affecting factors, Administration Efficiency, Small schools

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพในการจัดการศึกษา เน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา [1] นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ยังมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึง โอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) จึงการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปรับกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และปรับระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพคล่องตัว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ [2]

การบริหาร โรงเรียนจึงเป็นงานหลักและถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ถึงแม้ประเทศไทยจะสามารถขยายโอกาสทางการศึกษาได้ทั่วถึงอย่างมากขึ้น แต่กลับประสบปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพคน โดยเฉพาะการบริหารจัดการ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีแนวโน้มเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษา [3] ประสิทธิภาพการบริหารงาน โรงเรียนจึงเป็นการนำไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานของ โรงเรียน ซึ่งสามารถวัดได้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีความสนใจ มีเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ปรับและพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้สอดคล้องตามนโยบายของรัฐ จึงได้กำหนดมาตรฐานที่เน้นคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู คุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา และคุณภาพของสถานศึกษา [4]

กระทรวงศึกษาธิการจึงมอบนโยบายการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กให้เริ่มจากระดับล่าง คือ ให้เขตพื้นที่วิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียน เสนอบประมาณแก้ไขปัญหามาที่ส่วนกลาง เพื่อของบประมาณ นอกจากนี้สภาพปัญหาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบปัญหาเหมือนกันส่วนใหญ่ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาค่อนข้างต่ำ 2) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ 3) ปัญหาด้านการเรียนการสอน 4) โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรมีฐานะยากจนทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากร และ 5) การขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กจึงไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้ [5] ดังที่สมนึก มุขิตา [8] ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารของสถานศึกษา พฤติกรรมของครูผู้สอน หลักสูตรของสถานศึกษา งบประมาณ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน โรงเรียนขนาดเล็ก จึงเป็นปัจจัยที่ใช้ในการบริหารงานที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน พัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อาทิเช่น คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารของสถานศึกษา พฤติกรรมของครูผู้สอน สภาพแวดล้อมบรรยากาศการจัดชั้นเรียน หลักสูตรของสถานศึกษา การสร้างแรงจูงใจงบประมาณ การมีส่วนร่วมของชุมชน และอื่นๆ [4]

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนทั้งสิ้น 71 โรงเรียน จากการประเมินการประกันคุณภาพภายนอกรอบ 3 (พ.ศ.2554-2558) [6] โรงเรียนที่มีขนาดเล็ก พบปัญหาการบริหารงานสถานศึกษา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ต่ำ การขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา การสอนไม่ตรงสาขาวิชาของครูผู้สอน การไม่มีความรู้ของบุคลากรทางการศึกษา การขาดสื่อวัสดุอุปกรณ์ทางการเรียนการสอน งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ การพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และจากการออกเยี่ยมโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่าปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ปัญหาการไม่มีผู้บริหารสถานศึกษา การขาดแคลนครูผู้สอน ทำให้จำนวนนักเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่มีประสิทธิภาพการบริหารงานเท่าที่ควร จากสภาพและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมด้านแรงจูงใจในการทำงาน ด้านพฤติกรรมครูผู้สอนของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 5 ด้านกับประสิทธิภาพการบริหารงานของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ ได้แก่ เชียร์เรนซ์ และ โบสเคอร์ (Scheerrens & Bosker, 1997 อ้างถึงใน จรุงนิจ จันบัง) [7] สมนึก มุริธา [8] บัญชา พูนพินัง [9] พิมพ์ ไชยดา [10] ชีรพงษ์ วงษ์หนองหอย [11] วิชัย ประทุมไทย [12] จันทร์จิรา จุมพลห่อและคณะ [13] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [14] และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [15] โดยมีแนวคิดสอดคล้องตรงกันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านการมีส่วนร่วม 4) ด้านแรงจูงใจในการทำงาน และ 5) ด้านพฤติกรรมครูผู้สอน

1.2 ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [16] ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) ด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 382 คน แยกเป็นผู้บริหาร 36 คน และ ครูผู้สอน 346 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2561 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซีและมอร์แกน [17] ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 192 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 22 คน ครู 170 คน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

วิธีดำเนินการ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและผลงาน การวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (check list) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

วิธีการสร้างเครื่องมือ 1) ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีจากเอกสารตำราแนวคิดต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์ในการสร้างเครื่องมือ 3) พัฒนาร่างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและขอบเขตของงานวิจัย และดำเนินการจัดทำแบบสอบถามเพื่อการวิจัย 4) ผู้วิจัยร่างแบบสอบถามและเสนออาจารย์ที่ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและแนะนำ 5) พิจารณาความเที่ยงตรงโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC (Item Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งผลการประเมินมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 6) ทดลองใช้ Try out กับกลุ่มผู้บริหารและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค โดยด้านปัจจัยค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .727 ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .815 และความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .854

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ทำหนังสือเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 2) นำหนังสือเสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 เพื่อพิจารณาและเสนอหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล 3) การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยส่งด้วยตนเอง 4) ผู้วิจัยรวบรวมด้วยตนเองหลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ได้รับคืนมา จำนวน 192 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 5) นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และนำผลข้อมูลวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ และแปลงค่าความถี่เป็นร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงาน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับประสิทธิภาพการบริหารงาน โรงเรียนขนาดเล็ก ใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยภาพรวมและรายด้าน และ 5) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงาน โรงเรียนขนาดเล็กจากแบบสอบถามด้วย การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ Multiple Regression Analysis ด้วยวิธี Stepwise

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยทั้ง 5 ด้านของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา 22 คน ครู 170 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็น ปรินญาตรี 168 คน ปรินญาโท 24 คน และข้อมูลที่เก็บได้ด้านที่ 1 ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยทั้ง 5 ด้านของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น (n = 284)		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความเป็นผู้นำ	4.29	.67	มาก
2. ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.30	.64	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วม	4.28	.67	มาก
4. ด้านแรงจูงใจในการทำงาน	4.34	.60	มาก
5. ด้านพฤติกรรมครูผู้สอน	4.35	.62	มาก
เฉลี่ยรวม	4.31	.64	มาก

จากตาราง 1 พบว่าปัจจัยทั้ง 5 ด้านมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านพฤติกรรมครูผู้สอน รองลงมา คือ ด้านแรงจูงใจในการทำงาน ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วม

2. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านคุณภาพผู้เรียน	4.10	0.69	มาก	1
2. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา	4.05	0.71	มาก	2
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.00	0.73	มาก	3
4. ด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล	3.98	0.74	มาก	4
ภาพรวม	4.03	0.69	มาก	

จากตาราง 2 พบว่าประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านคุณภาพผู้เรียนรองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือด้านระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 5 ด้านกับประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยปัจจัยทั้ง 5 ด้านกับประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X	Y
X_1	1.00						
X_2	.835*	1.00					
X_3	.956*	.938*	1.00				
X_4	.855*	.846*	.896*	1.00			
X_5	.854*	.795*	.921*	.843*	1.00		
X	.947*	.935*	.993*	.940*	.926*	1.00	
Y	.798*	.700*	.807*	.756*	.809*	.814*	1.00

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ * $P \leq .05$

จากตาราง 3 พบว่าปัจจัยทั้ง 5 ด้านกับประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับมากที่สุด ($r_{xy} = .814$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์หาค่าถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1

ตัวแปร	<i>b</i>	<i>S.E.b</i>	β	<i>t</i>	<i>Sig</i>
ค่าคงที่ (<i>constant</i>)	.162	.189	-	.855	.394
ด้านพฤติกรรมครูผู้สอน (X_3)	1.126	.136	1.055	8.273	.000*
ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X_2)	.414	.100	.458	4.137	.000*
ด้านแรงจูงใจในการทำงาน (X_4)	.191	.080	.208	2.378	.018*

ค่าคงที่ (*a*) = .162

$R = .834, R^2 = .695, S.E. = .209, F = .855, P = .394$

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ * $P \leq .05$

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 คือ ด้านพฤติกรรมครูผู้สอน (X_3) ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X_2) และด้านแรงจูงใจในการทำงาน (X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .695 แสดงว่า ตัวแปรทั้งสามตัวสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ได้ร้อยละ 69.50 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ไว้สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$y' = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4$$

$$y' = .162 + 1.126X_3 + .414X_2 + .191X_4$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Zy' = 1.055X_3 + .458X_2 + .208X_4$$

ส่วนด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X_1) และด้านการมีส่วนร่วม (X_5) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1. ปัจจัยทั้ง 5 ด้านที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมนึก มุขิตา [8] พิมพร ไชยดา [10] และกมลวรรณ รอดจ่าย [18] ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง

ชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาว่า เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษา [19] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1 จึงนำนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมาดำเนินการในการบริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมนึก มูธิตา [8] ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งเสริมต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน หลักสูตร งบประมาณ และชุมชน รวมถึงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [4] ที่ได้อธิบายปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก จะต้องมีการสร้างแรงจูงใจ เพื่อเป็นการดำเนินการกระตุ้นและช่วยเหลือให้มีความเข้มแข็งในการดำเนินการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะกับองค์กรปกครองท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน และชุมชน โดยจัดให้มีกิจกรรมร่วมกัน

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของบัญชา พูนพจน์ [9] เอกกรักษ์ สารปริง [20] และวิชัย ประทุมไทย [12] ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้พัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีความคล่องตัว ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ ส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมถึงทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา [2] ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [16] ที่กล่าวถึงมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานกระบวนการบริหาร และการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1 [21] จึงมีการส่งเสริมการพัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษาให้ความรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดการสถานศึกษาที่ดี มีการพัฒนาระบบการวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติการกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสถานศึกษา เพื่อแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยทั้ง 5 ด้านกับประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับบัชช [22] และ เอกกรักษ์ สารปริง [20] ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1 [21] ได้ดำเนินการตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการสนับสนุนปัจจัยต่างๆทางการศึกษา โดยคำนึงถึงใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างประหยัดและคุ้มค่า พร้อมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนการบริหารจัดการและแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กด้วยรูปแบบที่หลากหลาย อีกทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตบริการของโรงเรียนขนาดเล็กได้รับโอกาสศึกษา

อย่างทั่วถึงและเสมอภาค และส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณค่า แสดงได้ว่าคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพที่เกิดจากปัจจัยต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมนึก มูริตา [8] กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งเสริมต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน หลักสูตร งบประมาณ และชุมชน รวมถึงพิมพ์ ไชยดา [10] กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โครงสร้างองค์การ สภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของชุมชน ความผูกพันต่อองค์การ บรรยากาศองค์การ

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ ไชยดา [10] ชีรพงษ์ วงษ์หนองหอย [11] กมลวรรณ รอดจ่าย [18] เอกฤษ์ สารปริง [20] และวิชัย ประทุมไทย [12] ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูและทัศนคติที่ดี ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูมี 4 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านความสามารถในการสอน คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม และคุณลักษณะด้านการให้คำปรึกษา ครูมีการจัดสภาพห้องเรียนที่ถูกต้องตามสุขลักษณะ สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน และผู้บริหารสถานศึกษา มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งยกย่อง ชมเชย การปฏิบัติงานของครูเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งของครูอย่างเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาองค์ประกอบ หรือปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1
2. ควรศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย; 2553.
- [2] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด; 2560.
- [3] สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. *การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.; 2559.
- [4] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2558-2561*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2558.
- [5] ไพรัช มณีโชติ. *สี่ทศวรรษโรงเรียนขนาดเล็กของประเทศไทย*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2561;1:105-106.

- [6] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ผลประเมินคุณภาพภายนอก[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน); 2558 [เข้าถึงข้อมูลวันที่ 11 สิงหาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก <http://aqa.onesqa.or.th/>
- [7] จรูญ จีบบัง. รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [คู่มือวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต] ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา; 2554.
- [8] สมนึก มุขิตา. ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 [คู่มือวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. เพชรบูรณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์; 2550.
- [9] บัญชา พูนพจน์. การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช: ม.ป.พ.; 2552.
- [10] พิมพ์ ไชยดา. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [คู่มือวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2552.
- [11] ชีรพงษ์ วงษ์หนองหอย. ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. [ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2552.
- [12] วิชัย ประทุมไทย. ปัจจัยเชิงพระคัมภีร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดชัยภูมิ [คู่มือวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา; 2556.
- [13] จันทร์จิรา จูมพลห้านและคณะ. โครงการกรณีศึกษารูปแบบความสำเร็จการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; 2557.
- [14] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2557.
- [15] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กพ.ศ. 2558-2561. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2558.
- [16] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2559.
- [17] Krejcie, R. V., & Mogan, D.W.. *Determination sample size for reseach activities*. Education and Psychology Measurement; 1970.
- [18] กมลวรรณ รอดจ่าย. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก [คู่มือวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2552.

- [19] กระทรวงศึกษาธิการ. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทพรินทิงกราฟฟิค จำกัด; 2552.
- [20] เอกรัถย์ สารปรัง. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1[ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ; 2556.
- [21] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561. พิมพ์ครั้งที่ 1 ปราจีนบุรี: ม.ป.พ.; 2561.
- [22] Buzzi, M.J.. The Relationship of school Effectiveness to Selected Dimensions of Principals Instructional Leadership in Elementary School in the State of Connecticut. Dissertation Abstracts International; 1991.

การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1
Change Management of School Administrators Affecting Efficiency of Academic
Administration in School under Chachoengsao Primary Education
Service Area Office 1

ภักธพล สุขพราย*, ลินดา นาคโปย, สายฝน เสกขุนทด
Panlopt Sukpray, Linda Narkpoy and Saifon Sekkhunthod

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000
Educational Administrator Program, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University,
Chachoengsao 24000

*To Whom correspondence should be address. e-mail : panloptiah1@gmail.com

Received: 17 July 2019, Revised: 5 August 2019, Accepted: 19 September 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 2) ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และ 4) การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 333 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของทาโร ยามาเน่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การติดต่อสื่อสาร รองลงมาคือ พลังอำนาจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา 2) ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมาคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ การนิเทศภายในสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากที่สุด ($r = .908$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

ของสถานศึกษา คือ การติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วม การกำกับติดตาม พลังอำนาจ การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา การเจรจาและข้อตกลง ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 83.20 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z'y = .181X_1 + .302X_2 + .187X_3 + .203X_4 + .148X_5 + .101X_6$

คำสำคัญ: การบริหารการเปลี่ยนแปลง ประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were to study 1) levels of change management of school administrators; 2) levels of academic administration efficiency of schools; 3) relationship between change management of school administrators and academic administration efficiency of schools; and 4) change management of school administrators affecting academic administration efficiency of schools. The samples consisted of 333 administrators and teachers. The sample size derived from the table of Taro Yamane with using multi-stage random sampling. The instrument for collecting data was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and multiple regression analysis (stepwise method)

The research results were as follows: 1) The level of change management of school administrators as a whole and in each aspect was at a high ranking. The mean scores from high to low were as follows: communication, power, and support of educational resources. 2) The level of academic administration efficiency of schools as a whole and in each aspect was at a high ranking. The mean scores from high to low were as follows: learning measurement and evaluation, development of learning process, and school internal supervision. 3) There was a positive relationship between change management of school administrators and academic administration efficiency of schools at the highest level ($r_{xy} = .908$) with statistical significance of .05. 4) Change management of school administrators affecting academic administration efficiency of schools was communication, participation, monitoring, power, support of educational resources, and negotiation and agreement. It could concurrently predict at 83.20% with the statistical significance of .05. The predictive equation could be written in form of standard scores as $Z'y = .181X_1 + .302X_2 + .187X_3 + .203X_4 + .148X_5 + .101X_6$

Keywords: Change management, Efficiency, Academic Administration

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ถือได้ว่าเป็นกฎหมายแม่บทที่เป็นเสมือนธรรมนูญการศึกษาของประเทศ ที่กำหนดการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษายึดหลักความเป็นเอกภาพเชิงนโยบายมีความหลากหลายในการนำไปปฏิบัติ เน้นระบบการกระจายอำนาจในการบริหาร และยึดหลักการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นด้านการบริหารบุคลากร เน้นหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้สถานศึกษาจะต้องหาแนวทางการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น [1] การเปลี่ยนแปลงของวิถีโลกได้ส่งผลกระทบต่อทางสังคมเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเมืองของทุกประเทศรวมทั้งก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาของไทยใน

อนาคต [2] การเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา องค์กรที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นองค์กรที่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้อยู่รอดเจริญเติบโต และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงองค์กรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารทุกระดับท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลง [3]

จากแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 พบปัญหาในการบริหารงานวิชาการ โดยมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2560 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ในปีการศึกษา 2560 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 สูงกว่าระดับประเทศ ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์ และระดับต่ำกว่าประเทศ ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษ ส่วนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2560 ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ในปีการศึกษา 2560 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับ สพป.จะเขียงเทรา เขต 1 ต่ำกว่าระดับประเทศทั้ง 4 กลุ่มสาระวิชา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนทั้ง 2 ระดับที่จัดการศึกษาแล้วมีผลโดยเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ นอกจากนี้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 ยังพบปัญหาในประสิทธิภาพด้านวิชาการ เช่น ปัญหาครูเวียนสอน ครูไม่ครบชั้น ครูไม่จบตรงตามวิชาเอก ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน [4] จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นได้ว่าการจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ ซึ่งงานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาจัดเป็นประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ

การบริหารการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ปรับปรุง และปรับเปลี่ยนการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษาให้ได้ผลแตกต่างไปจากเดิม ผู้บริหารต้องนำระบบและวิธีการใหม่ๆ มาปฏิบัติในองค์กรที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมีระบบตามแผนที่ได้กำหนด เพื่อลดผลกระทบทำให้องค์กรสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ [5] หากผู้บริหารได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการบริหารการเปลี่ยนแปลงจะเป็นการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานแนวใหม่ช่วยให้สถานศึกษามองภาพอนาคตที่หวังให้สถานศึกษาเป็น หรือต้องการไปให้ถึงภาพที่ชัดเจนและแน่นอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นและมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการศึกษาไทย [6] จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและได้รับการยอมรับจากชุมชน สังคม และเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานของการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1

4. เพื่อศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข็ญเขต 1

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารได้พิจารณาจากกรอบแนวคิด การบริหารการเปลี่ยนแปลงของไครท์เนอร์และคินิกกี [7] โดยมีรายละเอียด 6 ด้าน คือ 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านการมีส่วนร่วม 3) ด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา 4) ด้านการเจรจาและข้อตกลง 5) ด้านการกำกับติดตาม 6) ด้านพลังอำนาจ

1.2 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ศึกษาตามขอบข่ายของกฎกระทรวงศึกษาธิการ [8] โดยเลือกศึกษาเฉพาะประเด็นที่พบปัญหาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลการประเมินระดับชาติ (O-NET) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข็ญเขต 1 ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา 4) ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ 6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข็ญเขต 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 138 โรงเรียนเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 138 คน และครูจำนวน 1,765 คน รวมประชากรทั้งหมด 1,903 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข็ญเขต 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 333 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของทาโร ยามาเน [9] และใช้วิธีเทียบบัญญัติไตรยางศ์ จากนั้นใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยจำแนกสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา 63 คน และครู 270 คน

วิธีดำเนินการ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและผลงานการวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านประกอบด้วย 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ ได้แก่เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จากหนังสือ เอกสารบทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์ในการสร้างเครื่องมือ

3. พัฒนาร่างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและขอบเขตของงานวิจัย และดำเนินการจัดทำแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

4. ผู้วิจัยร่างแบบสอบถามและเสนออาจารย์ที่ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและแนะนำ

5. พิจารณาความเที่ยงตรง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้เทคนิค IOC (Item Objective Congruence) แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน
6. ทดลองใช้เครื่องมือ และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค ได้ความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .955

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้
2. นำหนังสือเสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 เพื่อพิจารณาและเสนอหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล
3. การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยส่งด้วยตนเอง และส่งผ่านสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1
4. ผู้วิจัยรวบรวมด้วยตนเองและให้ผู้บริหารสถานศึกษาส่งคืนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ในช่องรับคืนแบบสอบถาม ได้รับคืนมา จำนวน 333 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
5. นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และนำผลข้อมูลมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ และแปลงค่าความถี่เป็นร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
5. วิเคราะห์การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาจากแบบสอบถามด้วย การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ Multiple Regression Analysis ด้วยวิธี Stepwise

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ปรากฏผลดังตาราง 1
- ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	ระดับความคิดเห็น (n=333)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. การติดต่อสื่อสาร	4.36	.50.	มาก	1
2. การมีส่วนร่วม	4.31	.53	มาก	3
3. การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา	4.21	.54	มาก	6
4. การเจรจาและข้อตกลง	4.24	.53	มาก	5
5. การกำกับติดตาม	4.27	.56	มาก	4
6. พลังอำนาจ	4.33	.61	มาก	2
เฉลี่ยรวม	4.29	.44	มาก	

จากตาราง 1 พบว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การติดต่อสื่อสาร รองลงมาคือพลังอำนาจ การมีส่วนร่วม การกำกับติดตาม การเจรจาและข้อตกลง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา

2. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น (n = 333)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.32	.56	มาก	3
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.33	.56	มาก	2
3. การนิเทศภายในสถานศึกษา	4.24	.55	มาก	6
4. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.30	.55	มาก	4
5. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	4.37	.51	มาก	1
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.27	.54	มาก	5
เฉลี่ยรวม	4.31	.45	มาก	

จากตาราง 2 พบว่าประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมาคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ การนิเทศภายในสถานศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 1 ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X	Y
X_1	1.00							
X_2	.622*	1.00						
X_3	.664*	.689*	1.00					
X_4	.685*	.685*	.752*	1.00				
X_5	.595*	.488*	.618*	.658*	1.00			
X_6	.662*	.475*	.496	.535*	.453*	1.00		
X	.857*	.802*	.856*	.875*	.776*	.748*	1.00	
Y	.781*	.772*	.767*	.774	.691*	.678*	.908*	1.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับมากที่สุด ($r_{xy} = .908$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ผลการวิเคราะห์การบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์หาค่าถอยพหุคูณของการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ตัวแปร	b	$S.E.b$	β	t	sig
การติดต่อสื่อสาร (X_1)	.161	.034	.181	4.771	.000*
การมีส่วนร่วม (X_2)	.253	.029	.302	8.827	.000*
การกำกับติดตาม (X_3)	.150	.026	.187	5.881	.000*
พลังอำนาจ (X_4)	.149	.022	.203	6.615	.000*
การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา (X_5)	.122	.032	.148	3.818	.000*
การเจรจาและข้อตกลง (X_6)	.085	.034	1.01	2.484	.013*
ค่าคงที่ (a) = .361					
$R = .912$, $R^2 = .832$, $S.E_{est} = .186$, $F = 269.502$, $p = .000^*$					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้าน การติดต่อสื่อสาร (X_1) การมีส่วนร่วม (X_2) การกำกับติดตาม (X_3) พลังอำนาจ (X_4) การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา (X_5) การเจรจาและข้อตกลง (X_6)

ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .912 มีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R²) เท่ากับ .832 แสดงว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทราเขต 1 ได้ร้อยละ 83.20

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$y' = a + bX_1 + bX_2 + bX_3 + bX_4 + bX_5 + bX_6$$

$$y' = .361 + 1.61X_1 + .253X_2 + .150X_3 + .149X_4 + .122X_5 + .085X_6$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Z'y = .181X_1 + .302X_2 + .187X_3 + .203X_4 + .148X_5 + .101X_6$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอุ้นเรือน อำนวย [10] กาญจนารัตนะกุล [11] ศศิวิมล ทิมพิทักษ์ [12] ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในการบริหารและจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ว่าด้วยแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาพัฒนาไปในทิศทางที่ปฏิรูประบบราชการ [13] ดังนั้น การบริหารการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญที่สุดและหลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติงาน ตามกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงของระบบราชการผู้บริหารและบุคลากรต้องตระหนักทุกกระบวนการทุกกิจกรรม การบริหารการเปลี่ยนแปลงต้องเน้นให้เกิดคุณภาพเป็นที่พึงพอใจทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่อยู่ภายใต้ของการบริหารการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษา สอดคล้องกับการะวี สุขโรจน์ [5] กล่าวว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) หมายถึง การนำระบบและวิธีการใหม่ๆ มาปฏิบัติในองค์กรที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมีระบบตามแผนที่ได้กำหนด เพื่อลดผลกระทบทำให้องค์กรสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ประกอบ ต้นมูล [6] ที่กล่าวว่า หากผู้บริหาร ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการบริหารการเปลี่ยนแปลงจะเป็นการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานแนวใหม่ ช่วยให้สถานศึกษามองภาพอนาคตที่หวังให้สถานศึกษาเป็น หรือต้องการ ไปให้ถึงภาพที่ชัดเจนและแน่นอน โดยทุกคนในสถานศึกษาได้รับรู้ร่วมกัน สถานศึกษาจะได้ประเด็นยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นและมีการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการศึกษาไทย

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทราเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ไพท วานิชพงษ์พันธุ์ [14] จิรนนท์ เชื้อดวงมุข [15] ณีญฐนนท์ มั่นตะพงศ์ [16] ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาเป็นงานที่สำคัญของโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกกิจกรรมในสถานศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถาน

ศึกษาก็คือ การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนสอดคล้องกับแนวคิดของเกออร์กุส ฟงไทสง [17] ที่กล่าวว่าประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำกระบวนการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การวัดผลและประเมินผลและการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มาพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ผลดีและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากที่สุด สอดคล้องปาริชาติ สวัสดิ์ถึก [18] พิรพรรณ ทองปั้น [19] รัศมิ เจริญรัตน์ [20] ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 มีความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ มีความสามารถในการบริหารตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม มีภาวะผู้นำเพื่อควบคุมและผลักดันการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ [21] กล่าวว่าไว้ว่า เราต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การขยายตัวและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สภาพสังคมและ วัฒนธรรม การเมือง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และกระบวนการ โลกาภิวัตน์หรือโลกไร้พรมแดน ล้วนแต่มีส่วนผลักดันให้การจัดการศึกษาของไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับกับพลวัตของสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม

4. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลธวัช เสือสะอาด [22] สิริกร ทิตยวงษ์ [23] อนุกุล ทองห้วย [24] นवलจันทร์ แสงอุไร [25] ผมหอม ไชยรัตน์ [26] สุคนธ์ มณีรัตน์ [27] ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายที่หน่วยงานที่เหนือขึ้นไปกำหนด มีการอบรมพัฒนาตนเอง ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อพัฒนางานวิชาการและงานด้านอื่นๆของสถานศึกษาที่เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพที่ดีขึ้นอันเป็นเป้าหมายของสถานศึกษาทุกแห่ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1
3. ควรศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานด้านอื่นๆ เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานงบประมาณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ; 2555.
- [2] วรรณภาเอราวรรณ. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์. 2561;2:93
- [3] สุันทา เลานันทน์. การพัฒนาองค์กร. กรุงเทพฯ: วิรัตน์เอ็ดดูเคชั่น ; 2551.
- [4] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1. แผนปฏิบัติการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ปีงบประมาณ 2561. จะเชิงเทรา: ม.ป.พ.; 2561.
- [5] ภาวะวิเศษโรจน์. รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร ; 2558.
- [6] ประกอบ ดันมูล. การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ; 2558.
- [7] Kreitner and Kinicki. Organizational behavior (8th ed.). Boston: McGraw-Hill/Irwin; 2008.
- [8] กฏกระทรวง. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. (2550, 16 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา.เล่ม 124, ตอนที่ 24 ก, หน้า 29-30 ; 2550.
- [9] Taro Yamane. Statistics: An Introductory Analysis. Third edition. Newyork: Harper and Row Publication; 1973.
- [10] อุ่นเรือน อ่าบุญ. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนในจังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ; 2558.
- [11] กาญจนา ชีระกุล. การบริหารการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนประถมศึกษาของเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ; 2556.
- [12] ศศิวิมล ทิมพิทักษ์. การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ; 2556.
- [13] ราชกิจจานุเบกษา. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, เล่มที่ 116 ตอนที่ 74ก, หน้า 12. วันที่ 19 สิงหาคม 2542 ; 2542.
- [14] พงษ์ไท วานิชพงษ์พันธุ์. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต ; 2556.
- [15] จิรนนท์ เชื้อดวงผุย. ประสิทธิภาพการบริหารวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ; 2554.

- [16] ฉัญฉุณันท์ มั่นตะพงศ์. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ จังหวัดนนทบุรี [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต]. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ; 2554.
- [17] เกลื้อกูด พงไทสง. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์เทศภายในกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต] ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ; 2557.
- [18] ปาริชาติ สวัสดิ์ถึก. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มกรุงเทพใต้กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ; 2560.
- [19] พิรพรรณ ทองปิ่น. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต]. เลข: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ; 2552.
- [20] รัชมิ เจริญรัตน์. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนาร่องผู้นำการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต] สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ; 2551.
- [21] กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย ; 2550.
- [22] กุลธวัช เสือสะอาด. แบบการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 6 ในจังหวัดสมุทรปราการ [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต]. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ ; 2561.
- [23] สิริกร ทิดยวงษ์. การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร ; 2556.
- [24] อนุกูด ทองนุ้ย. การติดตามผลคุณภาพการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต]. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ; 2548.
- [25] นวลจันทร์ แสงอุไร. การใช้อำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 6 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต]. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ ; 2559.
- [26] ผมหอม ไชยรัตน์. สภาพการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต]. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ; 2558.
- [27] สุคนธ์ มณีรัตน์. รูปแบบการเจรจาต่อรองในโรงเรียนสาธิต. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต] นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร ; 2558.

การพัฒนาการท่องเที่ยวจากทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา The Development of Tourism of Social Capital in the Community Around Kwan Phayao, Phayao Province

สุรเชษฐ์ ชีระมณี* และ กัลยาพร กันอิน
Surachet Chiramanee and Kanlayaphon Kanin

สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000
Department of Political Science Faculty of Political and Social Science University of Phayao
Phayao Province 56000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Surachet9898@gmail.com

Received: 17 September 2019, Revised: 1 October 2019, Accepted: 1 September 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวจากทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยามีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) สำรวจทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยา 2) ประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของทุนทางสังคมรอบกว๊านพะเยา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาให้สามารถดึงดูดการท่องเที่ยว และ 3) จัดทำวิดิทัศน์ และคู่มือส่งเสริมการท่องเที่ยว ทุนทางสังคมรอบกว๊านพะเยา พื้นที่ศึกษา คือ ชุมชนรอบกว๊านพะเยารอบคลุม 6 ตำบล 29 หมู่บ้าน งานวิจัยนี้เป็นเชิง คุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ สอบถามเชิงลึก ผู้นำท้องที่ ผู้บริหารท้องถิ่น พระภิกษุ และ ผู้รู้เรื่องราวของพะเยาเป็นอย่างดี รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยใช้แบบการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิได้จาก เอกสารและงานวิจัย จากนั้นนำข้อมูลทั้ง 2 แหล่งมาสังเคราะห์ให้เป็นทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยา จำนวน 28 อย่าง แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านประเมินผล โดยใช้แบบประเมินผลความน่าสนใจดึงดูดการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สำรวจแล้วพบว่า ทุนทางสังคมรอบกว๊านพะเยา มีจำนวน 28 อย่าง และ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ทุนทางสังคมรอบกว๊านพะเยาที่น่าสนใจดึงดูดการท่องเที่ยวในระดับดีและดีมากมี 24 อย่าง ได้แก่ 1. กว๊านพะเยา 2. การจัดการขยะครบวงจรของตำบลแม่ใส 3. ความเชื่อของคนรอบกว๊าน 4. งานประเพณีของพะเยา 5. วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา 6. อนุสาวรีย์พญาเงี้ยวเมือง 7. สวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และอุทยานการเรียนรู้จังหวัดพะเยา (หอคูดาว) 8. บ้านโบราณสุทธภักดี 9. โสมเขียนกว๊านพะเยา 10. ลานม่วนใจ๋ หนองระนุ 11. ครกหินบ้านจิว 12. ตีมีดบ้านร่องไฮ 13. ก่องข้าวบ้านสันบัวบก 14. ท่าเรือโบราณบ้านทุ่งกัว 15. โบราณสถานบ้านร่องไฮ 16. บ้านไม้โบราณ 17. พระเครื่องพะเยา 18. ไก่ชนพะเยา 19. การเรียงอิฐก่อสร้างแบบพะเยา 20. การปั้น (แกะสลัก) พระพุทธรูปสกุลช่างพะเยา 21. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ 22. ผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวา “ชวาวาด” 23. ปลาส้มบ้านสาง และ 24. วัดที่มีอายุ 100 ปีขึ้นไปที่อยู่รอบกว๊านพะเยา (ไหว้พระ 100 ปี

ชุมชนวิเชียรขาว) และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ได้นำผลการศึกษาไปจัดทำคู่มือและวีดิทัศน์ เพื่อเผยแพร่ไปยังหน่วยงานราชการ เอกชน และสื่อออนไลน์ พร้อมทั้งบรรยายให้กับนิสิตระดับปริญญาตรี และนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้คือ ควรมีการกระจายผลการศึกษากลับมาผ่านทางสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ รวมทั้งสื่อออนไลน์ไปยังหน่วยงานของรัฐ และเอกชน เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวและค้างคืน ในจังหวัดพะเยา ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ให้มีการสำรวจทุนทางสังคมที่น่าสนใจในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาส่งเสริมการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว ทุนทางสังคม ชุมชน กว๊านพะเยา

Abstract

The research named “The Development of Tourism of Social Capital In the Community Around Kwan Phayao, Phayao Province” consisted of three objectives 1) to explore the social capital of the community around Kwan Phayao 2) to assess the potential of tourism around Kwan Phayao and provide suggestions for motivating tourism development and 3) to create a video and a travelling promotion manual of social capital in the community around Kwan Phayao. The study area covered 6 sub-districts, 29 villages around Kwan Phayao. This research was qualitative. The data were collected from 2 sources including primary data from in-depth questionnaire, local leaders, local administrators, monks and well-knowledgeable people in Phayao with totally 30 people by means of interviewing. Secondary data sources were obtained from documents and related research. Both data sources were synthesized to be social capital of the community around Kwan Phayao with totally 28 items. Moreover, they were brought to three experts to evaluate by using the evaluation form of tourism attractiveness.

The results showed that 1) there were 28 social capitals around Kwan Phayao, and 2) there were 24 social capital around Kwan Phayao attracting tourism at good and excellent level. They consisted of 1) Kwan Phayao 2) Completely waste management of Mae Sai Subdistrict 3) Beliefs of the people around Kwan 4) Traditions of Phayao 5) Way of life of Kwan Phayao local fishermen 6) Phaya Ngam Muang Monument 7) The celebration park of His Majesty King and Phayao Learning Park (Observatory) 8) Sutthiphak Ancient House 9) Hong Hian Kwan Phayao 10) Lan Muan Jai Nong Rabu 11) Krok Hin Ban Ngio 12) Knife Hitting at Ban Rong Hai 13) Kong Khao Ban San Bua Bok 14) The ancient house pier at Thung Kio 15) Ban Rong Hai Archaeological Site 16) Ancient Wooden House 17) Phayao Amulet 18) Phayao Gamecock 19) Phayao-style brick construction 20) Molding (carving) Buddha images of Phayao mechanic. 21) National Sufficiency Economy Village 22) Water Hyacinth products “Chavawad” 23) Pickled fished at Ban Sang and 24) More than 100 year-Temples around Kwan Phayao (paying respect to 100 -year old Buddha for long live) and 3) the study results were guidebook and video for dispense public and private sector, lecturing Bachelor Degrees and Mathayom Suksa six students.

The suggestions from this study were indicated that the results should be broadcasted through various types of mass communication including online to government agencies, private sectors and groups of people covering all ages in order to encourage tourism and overnight in Phayao Province. And the policy suggestion has to survey social capital in the areas for tourism promotion.

Keywords: Tourism Social Capital Community Kwan Phayao

บทนำ

การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ของประชาชนจะก่อให้เกิดการจ้างงานและรายได้เพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณและเมื่อประชาชนมีงานทำ มีรายได้ใช้สอยก็จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่มีความสุข สบายขึ้นการใช้จ่ายของคนในพื้นที่จะทำให้เกิดการจ้างงานได้ระดับหนึ่งซึ่งไม่มากนักเพราะคนในท้องถิ่นมีกำลังซื้อไม่มากจึงจำเป็นต้องกระตุ้นการใช้จ่ายในท้องถิ่นให้มากขึ้น แนวทางหนึ่งคือ การส่งเสริมให้มีนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่นั้น ๆ ให้มากขึ้น

การใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวจะทำให้เกิดกำลังซื้อที่สร้างผลกระทบไปข้างหน้า (forward effect) กล่าวคือ ธุรกิจเกี่ยวกับที่พัก (ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ผู้ประกอบการขนส่งและอื่น ๆ

จะเกิดการจ้างงานและมีรายได้ ในขณะที่เดียวกันจะสร้างผลกระทบไปข้างหลัง (backward effect) ได้แก่ ภาคเกษตรกรรมที่ผลิตวัตถุดิบที่ใช้ทำอาหาร ของที่ระลึก ผู้ใช้แรงงานและอื่น ๆ ก็จะเกิดการจ้างงานและมีรายได้ผลกระทบไปข้างหน้าและข้างหลังที่เกิดขึ้นนี้จะสร้างงานและรายได้ไปสู่หลาย ๆ ภาคส่วน ในภาพรวมประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยวเหล่านั้นจะได้รับผลดีเป็นจำนวนมากและผลดีจะกระจายไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ด้วย การส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวทางกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี [1]

ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมารัฐบาลเล็งเห็นผลดีของการท่องเที่ยวที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม และในพื้นที่ท่องเที่ยวจึงพยายามวางมาตรการต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกและส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งก็ได้ผลเพราะในปี พ.ศ. 2559 – 2560 องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (World Tourism Organization หรือ WTO) รายงานว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากเป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกาที่เป็นที่ 1 และสเปนที่เป็นที่ 2 [1]

ในช่วง ตุลาคม 2559 ถึง กันยายน 2560 มีนักท่องเที่ยวทุกชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย 35.38 ล้านคนทำให้มีรายได้เกิดขึ้น 2.75 แสนล้านบาท ในจำนวนนี้มีนักท่องเที่ยวภาคเหนือ 16.4 ล้านคน สร้างรายได้ 1.17 แสนล้านบาท รายได้เกิดขึ้นกับเชียงใหม่ 92,774.83 ล้านบาท เชียงราย 24,723.36 ล้านบาท และพะเยา 1,238.97 ล้านบาท ตามลำดับ [1]

จังหวัดพะเยา ประชาชนส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้โดยเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ ดังนั้น การจะกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดเพื่อให้เกิดการจ้างงานและมีรายได้ตามที่กล่าวมาข้างต้นจึงต้องใช้แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นนำไปสู่การขยายตัวของเศรษฐกิจของจังหวัด [1]

พะเยาเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์สำคัญมากมาย เริ่มก่อตั้งเป็นเมือง เมื่อ พ.ศ. 1638 โดยพ่อขุนศรีจอมธรรม (ขุนเจ็อง) จนถึงปัจจุบันมีอายุ 923 ปี (เก่าแก่กว่าจังหวัดเชียงใหม่มากกว่า 200 ปี) เชียงใหม่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1839 จนถึงปัจจุบันมีอายุ 723 ปี [2]

จุดหมายสำคัญของจังหวัดพะเยา คือ บึงน้ำจืดขนาดใหญ่ชื่อ กว๊านพะเยา ซึ่งเป็นบึงน้ำจืดที่ใหญ่เป็นอันดับ 5 ของประเทศไทย รองจาก บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ที่เป็นอันดับ 1 และ หนองหาน จังหวัดสกลนคร เป็นอันดับ 2 หนองหานกุมภวาปี อุดรธานี เป็นอันดับ 3 บึงละหาน ชัยภูมิ เป็นอันดับ 4

กว๊านพะเยาก่อนปี พ.ศ. 2484 เป็นบึงที่มีขนาดเล็กไม่ใหญ่มากนัก เป็นบึงที่รองรับสายน้ำที่ไหลมาจากที่ต่าง ๆ จน พ.ศ. 2484 ได้มีการปิดประตูกั้นน้ำ ทำให้มีน้ำหลากเข้ามาสะสมและท่วมพื้นที่โดยรอบ บึงน้ำจึงขยายใหญ่มากขึ้นดังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน รอบ ๆ กว๊านเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนมาเป็นเวลาหลายร้อยปี เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านในอดีตมักนิยมอยู่ใกล้แหล่งน้ำเพื่อใช้เป็นทางคมนาคม การอุปโภคบริโภค และใช้เป็นที่หาเลี้ยงชีพจาก

การทำเกษตรกรรม ประมง การอยู่อาศัยเป็นเวลานาน ทำให้เกิดทุนทางสังคมที่สะสมกันมามากมายหลายชั่วอายุคน และมีคุณค่าสมควรที่จะนำมาส่งเสริมและพัฒนาให้สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสู่จังหวัดพะเยาให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยสร้างการจ้างงานและรายได้ที่จะนำไปสู่การมีชีวิตที่สุขสบายของคนในจังหวัดพะเยา และงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในด้านที่ 4 คือ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน หัวข้อที่ 4.3 สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวและหัวข้อย่อยที่ 4.3.1 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสำรวจทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยารวมทั้งหาแนวทางพัฒนาและเผยแพร่เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาจังหวัดพะเยาให้มากขึ้นและผลจากการศึกษานี้จะเป็นข้อมูลให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องนำไปกำหนดเป็นนโยบาย หรือจัดทำโครงการที่จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยา
2. เพื่อประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวจากทุนทางสังคมนอกกว๊านพะเยาและเสนอแนะแนวทางพัฒนาให้สามารถดึงดูดการท่องเที่ยว
3. เพื่อจัดทำวิทัศน์และคู่มือส่งเสริมการท่องเที่ยวจากทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่อาศัยอยู่ในชุมชนรอบกว๊านพะเยารวมถึงข้าราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. พื้นที่ศึกษา ได้แก่ ชุมชนรอบกว๊านพะเยา ซึ่งมี 29 หมู่บ้าน ใน 6 ตำบล ของอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลักของการวิจัยนี้ คือ ทุนทางสังคม ซึ่งจะศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่อาศัยอยู่ในชุมชนรอบกว๊านพะเยา รวมถึงข้าราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่าง จะคัดเลือกจากประชากรโดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง หรือรู้เรื่องดีเกี่ยวกับทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนรอบกว๊านพะเยา บุคคลเหล่านี้ ได้แก่

1. ข้าราชการ ได้แก่ พัฒนาการตำบล วัฒนธรรมจังหวัด
2. ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านของพื้นที่รอบกว๊านพะเยา ซึ่งมี 6 ตำบล และ 29 หมู่บ้าน
3. ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านต๋อม และองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ศึกษา
4. ผู้ทรงคุณวุฒิที่รู้เรื่องทุนทางสังคมนั้น ๆ เป็นอย่างดี ซึ่งจะเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีบอกต่อ (snowball)

จำนวนตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ไม่สามารถกำหนดขนาดเป็นจำนวนตายตัวได้ แต่จะเก็บไปตามผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้และให้ได้จำนวนที่มากเพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) บุคคล 4 กลุ่ม โดยใช้แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

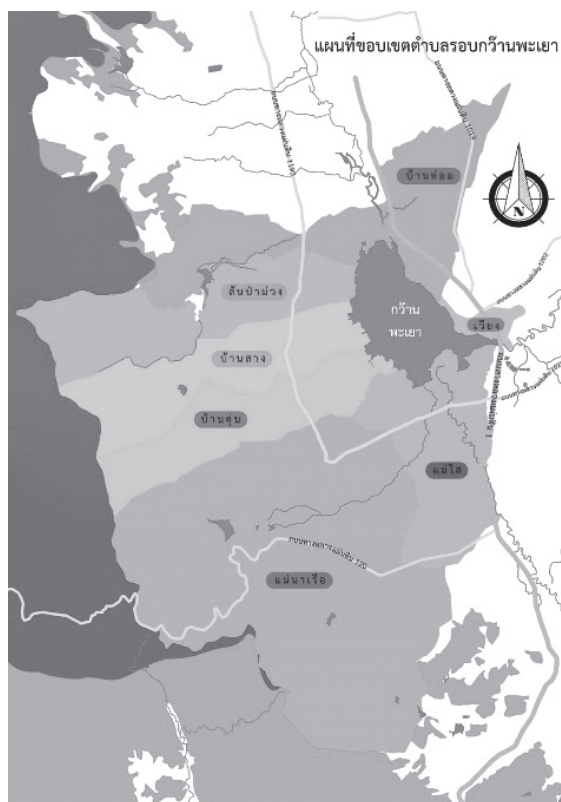
การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิจัยนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. รวบรวมเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดทำแบบสำรวจทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนรอบกว๊านพะเยา

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก บุคคล 4 กลุ่ม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมเอาไว้แล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การศึกษาความมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interactive) ของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเหตุและผลแก่กัน (Cause and Effect Approach) ในสภาพแวดล้อมหรือฉาก (background) ต่าง ๆ แล้วจึงนำมาสรุปผลแบบองค์รวม (Holistic Approach) ซึ่งจะให้เห็นภาพของปรากฏการณ์ทั้งหมดที่เชื่อมโยงต่อกัน

รูปที่ 1 แผนที่แสดงพื้นที่วิจัย จำนวน 6 ตำบล รอบกว๊านพะเยา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวจากทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ 1) เพื่อสำรวจทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยา 2) เพื่อประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของทุนทางสังคมรอบกว๊านพะเยา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาให้สามารถดึงดูดการท่องเที่ยว และ 3) เพื่อจัดทำวิดิทัศน์ และคู่มือส่งเสริมการท่องเที่ยวทางสังคมรอบกว๊านพะเยา การวิจัยนี้ครอบคลุมชุมชนรอบกว๊านพะเยาทั้ง 6 ตำบล 29 หมู่บ้าน

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ที่ศึกษาเรื่องราวของจังหวัดพะเยามาเป็นเวลานาน รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยมีแนวการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีศึกษาความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผล (Interactive Approach) และเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นองค์รวมในเรื่องเดียวกัน (Holistic Approach)

ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลปฐมภูมิทั้ง 30 คน มีอายุระหว่าง 42-70 ปี เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 21 คน ผู้นำท้องถิ่น 1 คน พระภิกษุ 1 รูป ผู้เชี่ยวชาญปราชญ์ชาวบ้านเมืองพะเยา 7 คน เป็นชาย 28 คน หญิง 2 คน จบการศึกษาระดับปริญญาเอก 1 คน ปริญญาโท 4 คน ปริญญาตรี 6 คน อนุปริญญา 1 คน มัธยมศึกษา 10 คน มัธยมศึกษาตอนต้น 3 คน และประถมศึกษาปีที่ 4 (ป.4) 5 คน จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ข้อมูลทุนทางสังคมจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิทำให้ค้นพบทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยามีทั้งสิ้น 28 อย่าง จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินผลความน่าสนใจในการดึงดูดการท่องเที่ยวของชุมชนรอบกว๊านพะเยา แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านประเมินผล จึงได้ทุนทางสังคมที่มีความน่าสนใจดึงดูดการท่องเที่ยวในระดับดีและดีมาก จำนวน 24 อย่าง ได้แก่

1. กว๊านพะเยา เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่กลางเมือง เดิมเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติต่อมามีการทำประตูกั้นน้ำ และขุดดินขยายขอบตลิ่งให้กว้างได้มากขึ้น ใช้เพื่อประโยชน์หลายด้านทั้งเป็นแหล่งน้ำกิน น้ำใช้ ประกอบอาชีพประมง และสันตนาการ จึงเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่จัดได้ว่าเป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เกษรศิริอรุณชัยพร [3], นฤมล แก้วเปี้ย [4], ประพันธ์ นีภกรทะ โทก [5], เลหส์ ตรีเอกานุกูล [6], และกมล บุญเขต [7]

2. การจัดการขยะครบวงจรของตำบลแม่ใส เป็นแนวทางการจัดการขยะโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใช้สัญญาประชาคม จนประสบความสำเร็จ ได้รับรางวัลทั้งในระดับจังหวัด ภูมิภาคและประเทศ จึงเป็นทุนทางสังคมในด้านภูมิปัญญา ความไว้วางใจ การจัดการ บรรทัดฐาน การมีส่วนร่วม เป็นทุนทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แก้วตา จันทรานุสรณ์ และคณะ [8], กมล บุญเขต [7], เกษรศิริ อรุณชัยพร [3], และนฤมล แก้วเปี้ย [4]

3. ความเชื่อของคนรอบกว๊านพะเยา เป็นความเชื่อในเรื่องผีผด ผีเม็ง ผีเสื้อบ้าน เสี้ยวเมือง เสี้ยววัด ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ยังคงมีอยู่ในชุมชน เป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เกศรา ใจจันทร์ และคณะ [9], ชลดา บุญอยู่ [10], เปรมชัย จันทร์จำปา [11] และวุฒิชาติ ทอนศรี และคณะ [12]

4. งานประเพณี เป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนให้ความสำคัญ และเป็นจุดร่วมของความเชื่อ บรรทัดฐาน ค่านิยมร่วม ภูมิปัญญาและอื่น ๆ ของคนในชุมชน จึงเป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วุฒิชชาติ ทอนศรี และคณะ [12], สุปรานี จันทร์ส่ง และคณะ [13], เกศรา ใจจันทร์ และคณะ [9], และสุพัตรา ดันดิจริยาพันธ์ [14]

5. วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพเก่าแก่ที่สุดตกทอดกันมาหลายร้อยปี มีภูมิปัญญา คำนาน เรื่องเล่าต่าง ๆ มากมาย เป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์ และคณะ [15], ชลดา บุญอยู่, [10] และนฤมล แก้วเปี้ย [4]

6. อนุสาวรีย์พญางำเมืองเป็นอนุสาวรีย์ของบุคคลสำคัญ ผู้สร้างความสำเร็จรุ่งเรืองให้แก่เมืองพะเยาในอดีต จึงเป็นศูนย์รวมของจิตวิญญาณชุมชน เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วตา จันทรานุสรณ์ และคณะ [8], เกศรา ใจจันทร์และคณะ [9] และเปรมชัย จันทรจำปา [11]

7. สวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และอุทยานการเรียนรู้จังหวัดพะเยา (หอคูดาว) เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วตา จันทรานุสรณ์ และคณะ[8], และนฤมล แก้วเปี้ย [4]

8. บ้านโบราณสุทธภักดี เป็นบ้านไม้สักทองอายุ 97 ปี เคยเป็นที่รับรองของรัชกาลที่ 7 และบุคคลสำคัญ จึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสำคัญของเมืองพะเยา ทำให้มีบุคคลสำคัญมาเยี่ยมชม เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์ และคณะ [15] และเมทินา อิศรียานนท์ [16]

9. โสภณสถานบ้านพะเยา เป็นที่สอนวิถีชีวิตของชาวประมงน้ำจืดในกว๊านพะเยาที่มีภูมิปัญญา ตำนาน เรื่องเล่า สืบทอดกันมาหลายร้อยปี เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรา ใจจันทร์และคณะ [9] และถวิลวดี บุรีกุล [17]

10. ลานม่วนใจ๋ นองระบู่ ศูนย์รวมอาหารพื้นเมือง และภาคกลาง ที่หลากหลายราคาถูก เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษรศิริ อรุณชัยพร [3] และเกศกนก ชุ่มประดิษฐ์ และคณะ [15]

11. ครกหินบ้านงิ้ว เป็นภูมิปัญญาโบราณและการประกอบอาชีพที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษรศิริ อรุณชัยพร [3] และ เกศรา ใจจันทร์ และคณะ [9]

12. ตีมีดบ้านร่องไฮ เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านแต่โบราณ และการประกอบอาชีพที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษรศิริ อรุณชัยพร [3] และเกศรา ใจจันทร์ และคณะ [9]

13. ก่องข้าวบ้านสันบัวบก เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน และการประกอบอาชีพที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรา ใจจันทร์ และคณะ [9] และกมล บุญเขต และคณะ [7]

14. ทำเรือโบราณบ้านทุ่งกั่ว เป็นทำเรือเก่าที่เคยใช้ประโยชน์เมื่อ 100 กว่าปีที่ผ่านมา ปัจจุบันมีทุ่งบัวกว่า 100 ไร่ให้นั่งเรือพายไปชม เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรา ใจจันทร์ และคณะ [9]

15. โบราณสถานบ้านร่องไฮ โบราณสถานที่อายุมากกว่า 500 ปี เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์ และคณะ [15] และเกศรา ใจจันทร์ และคณะ [9]

16. บ้านไม้โบราณ เป็นบ้านเก่าตามแบบสถาปัตยกรรมล้านนาโบราณ มีอายุ 97 ปี เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรา ใจจันทร์ และคณะ [9] และกมล บุญเขต และคณะ [7]

17. พระเครื่องพะเยา เป็นของเก่าแก่โบราณ เป็นความเชื่อ เป็นที่รวมของความศรัทธาเป็นงานศิลป์ เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวิลวดี บุรีกุล [17] และเลห้ลา ตริเอกานุกูล [6]

18. ไถ่ชนพะเยา เป็นความเชื่อ ศิลปะ ภูมิปัญญา และการประกอบอาชีพที่มีเอกลักษณ์ของเมืองพะเยา เป็นทุนทางสังคมที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวิลวดี บุรีกุล [17] และวุฒิชชาติ ทอนศรี และคณะ [12]

19. การเรียงอิฐก่อสร้างแบบพะเยา ภูมิปัญญา และการประกอบอาชีพที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพะเยา เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เลห้ลา ตริเอกานุกูล [6] และวุฒิชชาติ ทอนศรี และคณะ [12]

20. การปั้น (แกะสลัก) พระพุทธรูปสกุลช่างพะเยา เป็นภูมิปัญญา ศิลปะ การประกอบอาชีพที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของพะเยาเป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เลห้ลา ตริเอกานุกูล [6] และวุฒิชชาติ ทอนศรี และคณะ [12]

21. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ เป็นภูมิปัญญา เป็นการประกอบอาชีพ เพื่อปรับตัวสู่กับการเปลี่ยนแปลง เป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แก้วตา จันทรานุสรณ์ และคณะ [8] และถวิลวดี บุรีกุล [17]

22. ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา “ชวาวาด” เป็นภูมิปัญญา เป็นการปรับตัวของชุมชน เป็นการประกอบอาชีพ ที่มีเอกลักษณ์ของพะเยา เป็นศิลปินพะเยา จึงเป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แก้วตา จันทรานุสรณ์ และคณะ [8] และเลหล่า ศรีเอกานุกูล [6]

23. ปลายส้มบ้านสาว เป็นภูมิปัญญาในการถนอมอาหาร เป็นอาชีพเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์ของพะเยา เป็น ทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์ และคณะ [15] และเกศรา ใจจันทร์ [9]

24. วัดที่มีอายุ 100 ปีขึ้นไปที่อยู่รอบกว๊านพะเยา เป็นศาสนสถาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ ภูมิปัญญา ศิลปะ ความเชื่อ จึงเป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรา ใจจันทร์ [9] และกมล บุญเขต [7]

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ผู้วิจัยได้นำทุนทางสังคมที่ผ่านการประเมินผลจากผู้ทรงคุณวุฒิ และอยู่ใน ระดับดีกับดีมาก รวมกันเป็น 24 อย่าง แล้วนำไปจัดทำเป็นคู่มือและวีดิทัศน์ เพื่อจะเผยแพร่ไปยังหน่วยงานราชการ (ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา) เอกชน (หอการค้าจังหวัดพะเยา) และสถานศึกษาของรัฐ รวมทั้งจัดส่งวีดิทัศน์ไปทาง สื่อออนไลน์ต่าง ๆ และและได้บรรยายให้กับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนพะเยาพิทยาคม

งานวิจัยนี้เป็นชิ้นแรกที่ได้มีการศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนรอบกว๊านพะเยา และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประเมินเพื่อคัดเลือกเฉพาะทุนทางสังคมที่น่าสนใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวรอบกว๊านพะเยา และงานวิจัย นี้ได้นำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์โดยตรง คือ นำเสนอผลงานวิจัยสู่ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ ไปยังเยาวชนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพะเยา เพื่อให้เผยแพร่ไปยังพ่อ แม่ และชุมชน นอกจากนี้ยังนำผลวิจัยเผยแพร่ไปยังสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น YouTube สถานีวิทยุ และผู้จัดงานด้านการท่องเที่ยวใน ภาคเหนือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการกระจายผลการศึกษาไปสู่ภาครัฐ และเอกชนอย่างกว้างขวาง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทาง สังคมรอบกว๊านพะเยา

2. ควรมีการกระจายผลการศึกษาไปสู่ผู้สูงวัยทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อให้มีการนำเที่ยว “ไหว้พระ 100 ปี ชูบชีวิตยืนยาว” โดยลูกหลาน แสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ด้วยการทำเที่ยวมาไหว้พระให้เป็นสิริมงคลต่อชีวิต

3. ควรมีการกระจายผลการศึกษาไปสู่เยาวชนในโรงเรียนมัธยม อาชีวะ เทคนิค เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ ว่าบ้านเกิดของตนมีของดีอยู่เป็นจำนวนมาก จะได้พาพ่อแม่เที่ยว และช่วยกันกระจายข่าวของดีที่มีอยู่ในบ้านเกิด ไปสู่ชุมชนและพื้นที่อื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ให้มีการสำรวจทุนทางสังคมที่น่าสนใจในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาส่งเสริมการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

[1] กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สถิติการท่องเที่ยว [อินเทอร์เน็ต]. 2560. [เข้าถึงเมื่อ 3 กรกฎาคม 2561].

เข้าถึงได้จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=414

[2] ประกอบศิริ ภักดีพินิจ และคณะ. โครงการแหล่งการเรียนรู้ชุมชนรอบกว๊านพะเยา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.); 2553.

- [3] เกษรศิริ อรุณชัยพร. ทูทางสังคม. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง 2559;5(2): 13-20.
- [4] นฤมล แก้วเปี้ย. ทูทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ของสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้า ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต]. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2557.
- [5] ประพันธ์ นีกะโทก. ทูทางสังคมกับการจัดการความรู้สู่องค์กรชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2557.
- [6] เลห้ล้าตรีเอกานุกูล. ทูทางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดน่านต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองเก่าที่มีชีวิต. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ 2557;6(3):93-106.
- [7] กมล บุญเขต, เอนกพงศ์ ธรรมวิวัฒน์. การสร้างทูทางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ผ่านความหลากหลายทางชาติพันธุ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์; 2557.
- [8] แก้วดา จันทรานุสรณ์ และคณะ. ทูทางสังคมกับการเสริมสร้างธรรมาภิบาล เพื่อแก้ไขปัญหาขยะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลนคร กรณีเทศบาลนครขอนแก่น. ขอนแก่น:มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2558.
- [9] เกศรา ใจจันทร์ และคณะ. แนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมของ 4 ชุมชน ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ระยะเวลาที่ 1. เชียงใหม่.กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.); 2550.
- [10] ชลดา บุญอยู่. ทูทางสังคมกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2556.
- [11] เปรมชัย จันทร์จำปา. การจัดการทูทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเมืองในเขตเทศบาลนครสงขลา [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2558.
- [12] วุฒิชชาติ ทอนศรี. ทูทางสังคม และทูทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์เขมรกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสียดินโดยชุมชน. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 2557;9(1):93-103.
- [13] สุปรานี จันทร์ส่ง. การพัฒนาทูทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2555;10(3):273-83.
- [14] สุพัตตรา ดันติจิรายพันธ์. แผนการจัดการชุมชนโดยทูทางสังคมของชุมชนชายแดนไทย-ลาวในการพัฒนาและป้องกันทางสังคมจากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาดำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 2557;2(2):23-36.
- [15] เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์, จิราพร ขุนศรี. อัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.); 2549.
- [16] เมทินา อิศริยานนท์. พัฒนาการทูทางสังคมของคาทอลิกในสังคมไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2556.
- [17] ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. การศึกษาทูทางสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนบริเวณโรงไฟฟ้ากระบี่ในเขตตำบล คลองขนาน ปากสับ และตลิ่งชัน อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า; 2553.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

Factor Affecting Operation of Dual Vocational Education Standard Management System of Chachoengsao Vocational Committee

เอกราช เจริญสวัสดิ์* พรทิพย์ คำชาย และ หนึ่งฤทัย เมฆวาทต์¹

Ekkarat Charoensawat* Pornthip Khamcha¹ and Nuengruthai Mekwathat¹

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

*Educational Administrator Program, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University,
Chachoengsao 24000*

*To Whom correspondence should be address. e-mail : jarionsawat@gmail.com

Received: 19 July 2019, **Revised:** 25 August 2019, **Accepted:** 19 September 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา 2) ระดับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษากับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา 4) ปัจจัย คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางสติปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูฝึกสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา จาก 7 สถานศึกษา จำนวน 214 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์

ระหว่างปัจจัยกับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากที่สุด ($r_{xy} = .978$) 4) ปัจจัย การกระตุ้นทางสติปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู การสร้างแรงบันดาลใจ และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ สามารถพยากรณ์การดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 83.80

คำสำคัญ : มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางสติปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the level of factor affecting operation of dual vocational education standard management system of Chachoengsao Vocational Committee 2) the level of operation of dual vocational education standard management system of Chachoengsao Vocational Committee 3) the relationship between factor affecting operation of dual vocational education standard management system of Chachoengsao Vocational Committee and operation of dual vocational education standard management system of Chachoengsao Vocational Committee 4) factor affecting operation of dual vocational education standard management system of Chachoengsao Vocational Committee affecting the operation of dual vocational education standard management system of Chachoengsao Vocational Committee. The samples were 214 administrators teachers and trainer in establishment of Chachoengsao Vocational Committee. The research instrument was a five rating scale questionnaire. The quality check on research data collecting tool found was at 0.97. The statistics used for data analysis were basic statistics, Pearson's Product Moment Correlation and multiple regression analysis.

The research results were as follow: 1) The level of factor affecting operation of dual vocational education standard management system of Chachoengsao Vocational Committee was at high level. 2) The level of operation of dual vocational education standard management system of Chachoengsao Vocational Committee was at high level. 3) The relationship between factor affecting operation of dual vocational education standard management system of Chachoengsao Vocational Committee and operation of dual vocational education standard management system of Chachoengsao Vocational Committee was at most highly positive ($r_{xy} = .978$) with the statistical significance .01 4) The factors affecting standard operation of dual vocational education under Chachoengsao vocational education were the intellectual stimulation, the individual consideration, the teachers' work life quality, inspiration motivation, and the idealized influence. It could be used to predict the standard operation of dual vocational education under Chachoengsao vocational education at 83.80 with the statistical significance of .01.

Keyword: dual vocational education standard management system, vocational education, the quality of teacher work life, the Idealized Influence, the Inspiration Motivation, the Intellectual Stimulation and the Individualized Consideration

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของประเทศที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาด้านวิชาชีพ โดยพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ที่กำหนดให้ การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษา ซึ่งในการจัดแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ การวัดผลและประเมินผล จะเป็นการจัดทำร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยคาดหวังว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากระบบทวิภาคีนั้น จะมีความรู้ทักษะ ทักษะที่พร้อมต่อการทำงาน การดำเนินการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สามารถสร้างความร่วมมือทั้งในส่วนของสถานศึกษากับสถานประกอบการเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูอาชีวศึกษา อีกทั้งสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของครูด้วยการส่งครูเข้าฝึกงานกับสถานประกอบการและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจะดำเนินไปด้วยดีหรือประสบความสำเร็จตามมาตรฐานนั้นจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาหลายด้าน ดังที่ ประภาพรณ ปริวรรณ, ซอเพชร เบ้าเงิน และชาญชัย วงศ์ศิริสวัสดิ์ [1] กล่าวว่า การพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมุ่งในแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ตามระบบทวิภาคี การพัฒนาจึงต้องเริ่มจากการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอน การใช้สื่อ เทคโนโลยี การวัดผลประเมินผล รวมทั้งการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประภาส เกตุไทย [2] ที่ศึกษาพบว่า ด้านครูผู้สอน ด้านผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

อาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นการรวมกันของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราเข้าด้วยกัน จำนวน 7 สถานศึกษาโดยมีหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์และรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การวิจัยและพัฒนาแผนกำลังคนอาชีวศึกษาในระดับจังหวัดให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัด ประสานส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับสถานประกอบการร่วมจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทอาชีวศึกษา [3] ได้มีการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีในหลายสถานศึกษา

จากการวิเคราะห์จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 พ.ศ. 2554-2558 ของสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 7 สถานศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่ได้มีจุดที่ควรพัฒนาและข้อเสนอแนะให้แต่ละสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ควรทำความร่วมมือกับสถานประกอบการเพิ่มขึ้นหรือจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการเพิ่มขึ้นหรือฝึกทักษะปฏิบัติให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้นหรือร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อรับรองมาตรฐานด้านอาชีพ พบว่า มีจำนวนสถานศึกษา 6 สถานศึกษาที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานประกอบการและจากรายงานเรื่อง การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทยต่อสถาบันการวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ปรากฏว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคียังประสบปัญหาหลายด้าน ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีของประเทศไทยไม่เพิ่มขึ้นคือ ในปัจจุบันไม่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดการแย่งตัวผู้ที่ได้รับลงทุนฝึกอบรมจากสถานประกอบการที่จัดทวิภาคี อีกทั้งการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคียังไม่มีระบบประกันคุณภาพผู้จบการศึกษา ขาดองค์กรกลางที่จะเข้ามาช่วยประสานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ [4] และจากรายงานการติดตามและประเมินผล การจัดการ

อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า งบประมาณที่จัดสรรสำหรับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีขาดแคลนและไม่เพียงพอทำให้ครูฝึกสอนไม่ได้รับผลตอบแทนจากการสอน รวมถึงงบประมาณสนับสนุนการทำงาน เช่น การออกไปนิเทศนักเรียน นักศึกษาก็ไม่เพียงพอเช่นเดียวกัน อีกทั้งรายงานยังพบอีกว่า ครูอาจารย์ในสถานศึกษาต้องมีความรู้สึกร่วมและเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีจึงจะทำให้อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประสบความสำเร็จได้ [5]

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา การศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่ามากำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ วางแผนในการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา สามารถดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อพัฒนากำลังคนของชาติได้ตรงตามที่ตลาดแรงงานต้องการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษากับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา
4. เพื่อศึกษาปัจจัย คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ่นทางสติปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูฝึกในสถานประกอบการสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 7 สถานศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 473 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูฝึกในสถานประกอบการสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ปีการศึกษา 2561 จาก 7 สถานศึกษา จำนวน 214 คน ได้มาโดยการดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน [5] ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 214 คน 2) คำนวณเทียบบัญญัติไตรยางค์จำแนกตามสถานศึกษาทั้ง 7 สถานศึกษา พิจารณาจากจำนวนของผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูฝึกในสถานประกอบการ โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling)
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการปรับแก้แบบสอบถามตามคำแนะนำแบบสอบถามไปใช้กับผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูฝึกในสถานประกอบการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนที่อาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรีเพื่อตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 7 สถานศึกษา ได้แก่วิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทราวิทยาลัยเทคนิคจุฬาภรณ์(ลาดขวาง)วิทยาลัยอาชีวศึกษาฉะเชิงเทราวิทยาลัยสารพัดช่างฉะเชิงเทราวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีฉะเชิงเทราวิทยาลัยการอาชีพพนมสารคามและวิทยาลัยการอาชีพบางปะกง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราทั้ง 7 สถานศึกษาด้วยตนเอง และ 3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามตามวันและเวลาที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบ Enter

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ระดับปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ผลการวิจัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา เห็นความสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองกาญจน์ เอกพิพัฒน์วงศ์ [6] ที่พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดสตูลอยู่ในระดับมาก

1.2 ระดับปัจจัยการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผลการวิจัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการแสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรม ในการเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ครู จนครูยอมรับและศรัทธา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญตา เกื้อกุลรัตน์ [7] พบว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.3 ระดับปัจจัยการสร้างแรงบันดาลใจ ผลการวิจัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา สร้างแรงจูงใจหรือทำให้ครูเกิดแรงบันดาลใจ ว่าครูมีคุณค่าและมีความสำคัญ รวมถึงทำการสร้างแรงจูงใจให้ครูได้เห็นถึงพลังและความเชื่อมั่นของครูเองว่าสามารถที่จะปฏิบัติงานที่ทำทายความสามารถได้ พร้อมทั้งจะมุ่งมั่นอุทิศตนรักและผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัทธกร วงศ์สกุล [8] ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในเขตลาดกระบัง ด้านการเป็นผู้สร้างแรงจูงใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.4 ระดับปัจจัยการกระตุ้นทางสติปัญญา ผลการวิจัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา สนับสนุนให้ครูเกิดความคิดริเริ่ม มีการกระตุ้นให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อให้ครูหาแนวทางแก้ปัญหาในสถานศึกษาในแบบที่แตกต่างจากเดิม และมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ หอมทวีโชค [9] พบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี การกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.5 ระดับปัจจัยการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผลการวิจัย มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา แสดงออกให้ครูเห็นว่าผู้บริหารเห็นความสำคัญของครูเป็นรายบุคคล มีการดูแลช่วยเหลือพัฒนาครูเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของครู อีกทั้งส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองเป็นรายบุคคลสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สมเกียรติ บาลลา [10] ที่พบว่าระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ระดับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ระดับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการดำเนินการ เตรียมความพร้อมผู้เรียน ในเรื่อง การคัดเลือกผู้เรียนในด้านความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นางนุช เพ็ชรชนะ [11] ที่พบว่า สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน ด้านครูและครูฝึก มีความเห็นว่ามาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.2 ระดับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มาตรฐานการบริหารจัดการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการดำเนินการ ด้านการจัดทำหลักสูตร การจัดทำแผนการศึกษา การจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ มีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย มีการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ ตลอดจนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับนักเรียน นักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัชญนันท์ นิลสุขและปณิดา วรรณพิรุณ [12] ที่พบว่า ปัจจัยความสำเร็จของการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประกอบด้วย ผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีภาวะผู้นำและบริหารงานอย่างต่อเนื่อง

2.3 ระดับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการดำเนินการ เกี่ยวกับ การบริหารธุรการ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การจัดทำเครื่องมือในการตรวจสอบและประเมินผล การวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของสถานประกอบการ การจัดหาเงินทุนในการจัดการเรียนการสอน การลงนามข้อตกลงความร่วมมือ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่าย การจัดให้มีผู้ประสานงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณาดังสว่าง [13] ที่พบว่า ความสำเร็จของระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศไทย มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.4 ระดับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มาตรฐานด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการดำเนินการตามข้อตกลงร่วมกัน โดยร่วมมือกัน บริหารทรัพยากร บริหารผลประโยชน์ สร้างเสริมประสบการณ์ให้กับบุคลากร การจัดทำสัญญาการฝึก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัชญนันท์ นิลสุขและปณิดา วรรณพิรุณ [12] ที่พบว่า วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่ายมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ร่วมแก้ไขปัญหาอุปสรรคและขัดแย้งกับขั้นตอน เห็นประโยชน์ที่จะได้ร่วมกัน เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มองระบบทวิภาคีเป็นการพัฒนา บุคลากรมากกว่าเป็นภาระของโรงงานจึงทำให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีประสบความสำเร็จ

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราผลการวิจัยสามารถแสดงได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่กับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y	X
X ₁	1.00						
X ₂	.630**	1.00					
X ₃	.893**	.607**	1.00				
X ₄	.942**	.685**	.910**	1.00			
X ₅	.928**	.688**	.895**	.963**	1.00		
Y	.952**	.704**	.919**	.981**	.969**	1.00	
X	.957**	.657**	.906**	.968**	.957**	.978**	1.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรากับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากที่สุด ($r = .978$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์รายปัจจัยที่กับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า

3.1 ปัจจัยด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ ($r = .981$) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิรัตน์ นาคะรัมย์ [14] ที่ศึกษาพบว่า การกระตุ้นทางสติปัญญา มีความสัมพันธ์ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับความเป็นครูมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

3.2 ปัจจัยการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ ($r = .969$) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธกร วงศ์สกุล [7] ที่ทำการศึกษาพบว่า การเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคลมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับประสิทธิผลของการบริหาร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตลาดกระบัง

3.3 ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ ($r = .952$) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปวีณา บัวชูกลิ่น [15] ที่ทำการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านด้วยความสัมพันธ์กันระดับสูง

3.4 ปัจจัยการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ ($r = .919$) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางบวก ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรย์รัตน์ แก้วปิ่นจันทร์ [16] ที่ทำการศึกษาพบว่า การสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 กับประสิทธิผลของการ

บริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง

3.5 ปัจจัยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ ($r_{xy} = .704$) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ บาลลา [9] ที่ทำการศึกษายพบว่าการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมีมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

4. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราสามารถแสดงได้ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวแปร	b	S.E.b	β	t	sig
ค่าคงที่ (constant)	-.792	.065	-	-12.280	.000
ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู	.213	.039	.180	5.438**	.000
ปัจจัยการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	.063	.018	.052	3.539**	.000
ปัจจัยการสร้างแรงบันดาลใจ	.100	.029	.089	3.376**	.001
ปัจจัยการกระตุ้นทางสติปัญญา	.493	.050	.456	9.761**	.000
ปัจจัยการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	.267	.044	.248	6.086**	.000

$R = .916, R^2 = .838, S.E._{est} = .13567, F = 1786.348, p = 0.00$

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถพยากรณ์การดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้อยละ 83.80 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์มากที่สุด คือ การกระตุ้นทางสติปัญญา รองลงมา คือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู การสร้างแรงบันดาลใจ และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา แซ่มอินทร์และสัมมารณิษฐ์ [17] ที่พบว่า การกระตุ้นการใช้ปัญญา การสร้างแรงจูงใจโดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 45 และมีความคลาดเคลื่อน ± 0.314 งานวิจัยของรัตนา นาคมุสิก บรรจง เจริญสุขและววรรณะ บรรจง [18] พบว่า การสร้างแรงบันดาลใจมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับมากที่สุดกับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 และมีสัมประสิทธิ์ถดถอยของการทำนายเท่ากับ 0.374 งานวิจัยของ อรุณรัตน์ บุ่งนาม [19] พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 2 งานวิจัยของ อุไรวรรณ คงสิม [20] ที่ศึกษาพบว่า การสร้างแรงบันดาลใจมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับองค์กรแห่งการเรียนรู้และ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลสามารถร่วมกันทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ร้อยละ 83.20 อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 และ งานวิจัยของ จตุรภัทร ประทุม, ประยูร อิ่มสวาทและสมพงษ์ ปั้นหุ่น [21] พบว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ สามารถทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ด้านครูได้รับคำตอบแทนจากการทำงานเพียงพอ สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับครูที่ทำการสอนระบบ ทวิภาคีเพิ่มมากขึ้น

1.2 จากการศึกษาพบว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จนเป็นที่ยอมรับจากผู้ร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู

1.3 จากการศึกษาพบว่า การสร้างแรงบันดาลใจ ด้านผู้บริหารสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเห็นถึงพลังในการทำงานของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ครูเห็นพลังความสามารถที่ครูมีอยู่ ว่าครูสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้

1.4 จากการศึกษาพบว่า การกระตุ้นทางสติปัญญา ด้านผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเปิดโอกาสให้ครูได้วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ ผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุมกลุ่มย่อย

1.5 จากการศึกษาพบว่า การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านผู้บริหารให้ความสนใจเอาใจใส่กับผู้ร่วมงานให้พัฒนาความสามารถตามศักยภาพของตน ค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารจึงควร พัฒนาครูตามศักยภาพให้ทั่วถึง ทั้งครูอัตราจ้าง พนักงานราชการ ข้าราชการครู รวมถึง ครูฝึกในสถานประกอบการ ตามศักยภาพ

1.6 คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางสติปัญญาและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ต้องมีการวางแผนการดำเนินการ บริหารจัดการองค์การ กำหนดนโยบาย หรือเกณฑ์การทำงานให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับ คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างแรงจูงใจให้กับครูและบุคลากร กระตุ้นให้ครูได้มีความเชื่อมั่นว่าครูมีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมถึงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ครูสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราเพิ่มมากขึ้น

1.7 จากการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางสติปัญญาและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานของครู ความเป็นธรรมในการบริหารงานและพิจารณาสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานร่วมกัน กระตุ้นเตือนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ช่วยกันแก้ไขปัญหา รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาครูและครูฝึกโดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษา บรรจุงลงในแผนการปฏิบัติราชการ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีที่ประสบความสำเร็จระดับชาติและนานาชาติเพื่อนำมาปรับใช้กับอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา

เอกสารอ้างอิง

- [1] ประภาพรธรรม ปรีวรรณ ช่อเพชร เบ้าเงินและชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์; 2559;10;2;201-214
- [2] ประภาส เกตุไทย. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต].กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; 2555.
- [3] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา; 2559.
- [4] ณัฐสิทธิ์ รักเกียรติวงษ์. การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ:สถาบันการวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ); 2559.
- [5] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิคจำกัด; 2560.
- [5] Krejcie M.R. & Morgan D.W. *Determining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement. 1970.
- [6] กรองกาญจน์ เอกพิพัฒน์วงศ์. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดสตูล. [สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่; 2560.
- [7] ขวัญตา เกื้อกุลรัฐ. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดกลางอำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. ปทุมธานี :มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; 2554.
- [8] ภัทรกร วงศ์สกุล. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ในเขตลาดกระบัง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต; 2555.
- [9] สันติ หอมทวีโชค. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2554.
- [10] สมเกียรติ บาลลา. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; 2554.

- [11] นงนุช เพ็ชรชนะ. การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. ลำปาง: มหาวิทยาลัยเนชั่น; 2559.
- [12] ปรัชญนันท์ นิลสุขและปณิตา วรรณพิรุณ. การปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี: กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมพระจอมเกล้าพระนครเหนือ : 2556;4;2;148-153.
- [13] วรรณภา ค้วงสว่าง. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงการสร้างพลังเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและความสำเร็จของระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศไทย.วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี : 2560;28;2;67-83.
- [14] รุจิรัตน์ นาคะรัมย์. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นครุมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพครูของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2554.
- [15] ปวีณา บัวชูก้าน. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูประสิทธิผลของโรงเรียนอำเภอโคกเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2555.
- [16] จรรย์รัตน์ แก้วปัญชันท์. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. ลำปาง: มหาวิทยาลัยเนชั่น; 2556.
- [17] สุกัญญา แซ่มอินทร์และสัมมา รชนิชย์. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพใต้. วารสารการบริหารสถานศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร : 2555;3;1;144-149.
- [18] รัตนา นาคมุสิก บรรจง เจริญสุขและวรรณะ บรรจง. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี: 2559;3;1;149-165.
- [19] อรุณรัตน์ บุ่งนาม. คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต] . ระยอง: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์; 2555.
- [20] อุไรวรรณ คงสิม. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต] . นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน; 2557.ข
- [21] จตุรภัทร ประทุม, ประยูร อิมสวาทและสมพงษ์ ปั้นหุ่น. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: 2559;27;2;119-130.

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี Development of a temple pilgrim tour route in Phetchaburi Province

กอบกุล วิศิษฐ์สรศักดิ์* ชลติชย์ เอี่ยมสำอางค์¹ ไร่ไพ ประสานธำรงศิริ² และ
รัฐวรรณ เทพหัสติน ณ อยุธยา³

Kobkul Visitorsarak1 Chonlatit Iamsumang1 Rumpai Prasanthumrongsiri and Rattawan
Devahastin na ayudhya

¹สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 76000

²ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา 93 หมู่ 2 ตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี 76000
3สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 76000

¹*Division of Development Strategy, Faculty of Humanities and Social Science Phetchaburi:
Rajabhat University Phetchaburi 76000

²Professional of Education, 93 Moo 2 Tambon Nong Chumphon Nuea Amphoe Khao Yoi
Changwat Phetchaburi 76140

³Division of Social Study, Strategy of Humanities and Social Science Phetchaburi:
Rajabhat University Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Kobkul_V@hotmail.com

Received: 12 June 2019, **Revised:** 1 July 2019, **Accepted:** 19 August 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรีมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของวัดที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ 2) พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรีและสร้างคู่มือ 3) ทดลองและประเมินความพึงพอใจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านศาสนา วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวจาก 8 หน่วยงาน จำนวน 1011 คน เพื่อศึกษาคุณลักษณะของวัดที่เหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ และการวิจัยเชิงปริมาณจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .90 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1.คุณลักษณะของวัดที่เหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ 5 ประการ คือ 1) มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญที่น่าสนใจ 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญได้ง่าย 3) มีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) มีกิจกรรมให้ปฏิบัติ 5) ชุมชนและภาคส่วนต่างๆ ให้การสนับสนุน 2.การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรีจากเกณฑ์การคัดเลือก 5 ประการข้างต้น นำมาคัดเลือกวัดได้ 9 แห่ง ซึ่งมีเส้นทางท่องเที่ยวตามลำดับ คือ 1) วัดใหญ่สุวรรณาราม 2) วัดกำแพงแลง 3) วัดมหาธาตุวรวิหาร 4) วัดพระพุทธไสยาสน์ 5) วัดช้อย 6) วัดเขابันไดอิฐ 7) วัดทองนพคุณ 8) วัดเขาตะเครา 9) วัดในกลาง โดยมีระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยว 8 ชั่วโมง และได้คู่มือประกอบการท่องเที่ยว 3. ทดลองและประเมินความพึงพอใจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญกับนักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44, S.D = 0.41) จำแนกเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย คือ 1. มีความพึงพอใจต่อผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญในระดับมากที่สุด 2. วิทยากระดับมากที่สุด 3. เส้นทางและคู่มือการท่องเที่ยวระดับมาก 4. การบริหารจัดการของวัดในระดับมาก และการจัดสถานที่ในวัดในระดับมาก $\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.35; $\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.47; $\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.40; $\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.55; and $\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.53; respectively.

คำสำคัญ : เส้นทางท่องเที่ยว จาริกแสวงบุญ วัดในเพชรบุรี

Abstract

The study on development of a temple pilgrim tour route in Phetchaburi Province aimed to: 1) study the condition of the temples suitable for pilgrimage attractions, 2) develop a temple pilgrim tour route in Phetchaburi province and create a handbook, and 3) try out the developed route and created handbook and evaluate the satisfaction on the temple pilgrim tour route in Phetchaburi Province. The qualitative research approach was applied in this study by using a focus group discussion of 11 experts on religion, culture and tourism from 8 agencies to study the characteristics of suitable temples for pilgrim attractions. And, the quantitative research approach was applied to collect the data from 30 tourists. The instrument is a questionnaire with reliability level at .90. The quantitative data were analyzed by computing percentage, mean, and standard deviation, whereas content analysis was used for analyzing the qualitative data.

The research results were as follows: 1. The five characteristics of suitable temples for pilgrim tour destinations were as follows: 1) availability of interesting pilgrim tour resources, 2) convenience for access to pilgrim tour sites, 3) availability of facilities, 4) availability of activities for tourists to join, and 5) support from communities and various parties. 2. For the development of temple pilgrim tour routes in Phetchaburi Province based on the above five selection criteria, nine temples were selected for the tour route, namely 1) Wat Yai Suwannaram, 2) Wat Kamphaenglang, 3) Wat Mahathat Woravihan, 4) Wat Phra Buddasaiyat, 5) Wat Khoi, 6) Wat Khao-Bandai-It, 7) Wat Tongnoppakun, 8) Wat Khaotakrao, and 9) Wat Naiklang, with a distance of 40 kilometers, taking 8 hours to travel. And, the tour guide handbook was also verified. 3. The experiment on the route and evaluation of the satisfaction on pilgrim tour route revealed that the tourists were overall satisfied at a high level ($\bar{X}$ = 4.44, SD = 0.41). The means and Standard Deviation of tourists satisfaction on the result of the pilgrim tour, the lecturer as a tour guide, the route and the handbook, the management of the temple, and the place operation .were $\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.35; $\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.47; $\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.40; $\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.55; and $\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.53; respectively.

Keywords : Tour route, Temple pilgrim, Temple in Phetchaburi

บทนำ

วัดเป็นศาสนสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนานอกจากมีหน้าที่หลักเป็นแหล่งปฏิบัติกิจทางศาสนาที่จรรโลงจิตใจให้ตั้งมั่นแล้วยังเป็นศูนย์รวมศิลปกรรมที่ทรงคุณค่าและเป็นแหล่งศิลปวิทยาที่ให้ความรู้หลากหลายสาขาสามารถเชื่อมโยงถึงประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นจึงนับได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติได้คือยัง

เพชรบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่สมัยทวารวดีและมีวัดเป็นจำนวนมาก ที่ทรงคุณค่า มีความโดดเด่น เป็นแหล่งรวมฝีมือช่างชั้นเยี่ยมในสมัยอยุธยา จนมีคำกล่าวว่า “เพชรบุรีเป็นอยุธยาที่ยังมีชีวิต” คือวัดวาอารามจำนวนมาก เป็นที่รวมศิลปกรรมที่คงเหลืออยู่จากการถูกเผาทำลายในอดีตกาล และแต่ละวัดมีจุดเด่นที่ทรงคุณค่าแตกต่างกันไป อาทิเช่น วัดใหญ่-สุวรรณาราม มีประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการรักษาชาติไทยและบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ วัดเขานัน ได้อริฐเป็นวัดที่สงบเงียบมีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ มีลวดลายปูนปั้นสวยงามและมีพระเกจิอาจารย์ชื่อดังของเมืองเพชร วัดมหาธาตุวรวิหาร มีพระปรารภ 5 ยอด ความเป็นมาเก่าแก่ มีลวดลายปูนปั้นชั้นครูที่สวยงาม วัดพระพุทธไสยาสน์ มีพระพุทธรูปปางไสยาสน์อายุกว่า 400 ปี เป็นพระนอนที่ใหญ่เป็นอันดับ 4 ของประเทศ[1] ฯลฯ วัดจึงเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าควรแก่การเรียนรู้และพัฒนาจิตใจ ควรส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่งที่มีการกล่าวถึงและมีกลุ่มคนที่สนใจการท่องเที่ยวประเภทนี้มีจำนวนไม่น้อย ทั้งนี้ด้วยคติความเชื่อที่ว่า การได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต ตนเอง และครอบครัว

การพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ นับว่าเป็นการพัฒนาที่มีประโยชน์กล่าวคือ การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชน สังคม เป็นกลไกการพัฒนานำไปสู่ การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้เกิดค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเดินทาง ขนส่ง ค่าที่พัก อาหาร ของที่ระลึก การนำเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นจึงพบว่าแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2561 - 2564 [21] ได้กำหนดเป็น ประเด็นยุทธศาสตร์การบริการและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและการยกระดับการท่องเที่ยว ผู้ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและป่าเขา และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัฒนธรรมที่เชื่อมโยงทั่วทั้งจังหวัดกลุ่มจังหวัดและนานาชาติหรือในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2560 - 2564 ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในยุทธศาสตร์ที่ 4 กล่าวถึงการสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่มการส่งเสริมวิถีไทยและสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ส่งเสริมเที่ยวทั่วไทยเป็นการสร้างค่านิยมการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศให้แก่คนไทยทุกคน ทุกเพศ [32] ทุกวัยหรือในยุทธศาสตร์การส่งเสริมมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 เล็งเห็นความสำคัญกับการพัฒนาท้องถิ่นในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น โดยมีกลยุทธ์บูรณาการพันธกิจสำคัญเพื่อพัฒนาสังคมท้องถิ่นด้านศาสนาศิลปะและวัฒนธรรม [43]

จากแผนพัฒนาของจังหวัดเพชรบุรี แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและแผนพัฒนาระยะ 20 ปีของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคล ชุมชน สังคมทั้งด้านจิตใจ ปัญญาและเศรษฐกิจอันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนแล้วยังมีการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนอง ความต้องการนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเพิ่มมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นการสร้างสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทย มิใช่เน้นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มๆ เดียว ทั้งนี้เพราะเรามีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าหลากหลายอนึ่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในวัดก็เป็นการส่งเสริมวิถีชีวิตไทยที่มีคนส่วนใหญ่นับถือ พุทธศาสนาและศาสนานี้ก็เป็นฐานรากทางวัฒนธรรมของไทยทุกแขนงทั้งทางด้านจิตใจ ที่แสดงออกเป็นศีลธรรมจริยธรรมของคนไทย และทางด้านวัฒนธรรมก็ได้รับอิทธิพลพุทธศาสนาเช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม ที่สวยงาม ด้านจารีตและขนบธรรมเนียมของเพชรบุรีก็มีไม่น้อยดังนั้นการท่องเที่ยวทางศาสนาจึงเป็นการส่งเสริมการ

ดำรงชีวิตตามแนวทางวิถีไทย ส่งเสริมให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศทั้งที่เป็นพุทธศาสนิกชน และผู้สนใจทั่วไป ทั้งยังเป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมนักท่องเที่ยว เพราะวัดเป็นศูนย์รวมของสิ่งที่ดีงามของชาติ จึงกล่าวได้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญเป็นการพัฒนาคน รวมถึงพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน

ด้วยการเล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญในจังหวัดเพชรบุรี และในจังหวัดเพชรบุรี ยังมีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวลักษณะนี้ไม่มากนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอันเป็นทางเลือกหนึ่งแก่นักท่องเที่ยวผู้สนใจได้เลือกเดินทางตามความพร้อมของตนเอง ไปนมัสการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัด เพื่อรับผลบุญกุศลเกิดความซาบซึ้งศรัทธาในหลักการปฏิบัติตามคำสอน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมโดยรวม

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพของวัดที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ
2. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรีและสร้างคู่มือ
3. เพื่อทดลองและประเมินความพึงพอใจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยเรื่องนี้ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านเวลา รายละเอียดมี ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพของวัดที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและนำมาสร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญของวัดในจังหวัดเพชรบุรี และนำไปทดลองใช้จริงกับนักท่องเที่ยวเพื่อให้ทดลองเดินทางไปยังวัดต่างๆ ตามเส้นทางพร้อมทั้งประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้น ในครั้งนี้โดยใช้แนวคิดองค์ประกอบการท่องเที่ยวตามหลัก 5As และการสังเคราะห์จากการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

สร้างเส้นทางท่องเที่ยววัดในอำเภอเมืองเพชรบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง ที่ได้จากการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและนักวิชาการด้านศาสนาและวัฒนธรรมและไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดทั้ง 9 แห่ง พร้อมทั้งประเมินผล

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่ เดือนมกราคม ถึง เดือนมิถุนายน 2562

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรีเป็น การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพวัดที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ 2) พัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวง

บุญและสร้างคู่มือ 3) ประเมินความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยว โดยได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

การศึกษาสภาพวัดที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญในจังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสภาพวัดในจังหวัดเพชรบุรีที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวิธีการศึกษาด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยดำเนินการ สนทนากลุ่มด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการตามหลักวิชาการและตามประเด็นกรอบแนวคิดตามลำดับดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Performance) จำแนกตามภาระหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ จำนวน 10 คน จาก 8 หน่วยงาน เพื่อให้สามารถค้นหาข้อมูลเชิงลึกที่ถูกต้องแม่นยำเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย

1.1 ด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบุรี หรือตัวแทน 2) นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี หรือตัวแทน จำนวน 3 คน

1.2 ด้านการศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีหรือผู้แทนหรือตัวแทน 2) ผู้อำนวยการสำนักพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี หรือตัวแทน 3) เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี หรือตัวแทน จำนวน 3 คน

1.3 นักวิชาการ ตัวแทน 1) รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หรือตัวแทน 2) พัฒนาการจังหวัดเพชรบุรี หรือตัวแทน 3) ตัวแทนอาจารย์ประจำสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเด็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่มซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์จากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญโดยครอบคลุมการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีที่เหมาะสมตามกรอบแนวคิด จากนั้นนำแบบประเด็นข้อคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามจำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 1) ด้านการท่องเที่ยว 2) ด้านศาสนาและวัฒนธรรม 3) ด้านการพัฒนาและนำข้อมูลเสนอแนะมาปรับปรุงให้ถูกต้อง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมได้แก่ ดร.อัจฉราพรรณ เพ็ญวันศุกร์ ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ รศ.สุนันท์ นิลพงษ์ ด้านการพัฒนา ได้แก่ ศ.ดร.เฉลิม บุรีภักดี ผลการตรวจสอบเครื่องมือในแบบการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสม

3. ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.1 ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการ โดยเชิญชวนให้ผู้ให้ข้อมูลทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

3.2 นำคำถามที่จัดวางไว้ตามประเด็นหัวข้อวิจัย โดยมีคำถามเริ่มต้นที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกคุ้นเคยกับหัวข้อวิจัย คำถามที่ผู้วิจัยได้รับคำตอบที่ต้องการ และคำถามสิ้นสุดที่ช่วยให้แน่ใจได้รับข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์

ในด้านอุปกรณ์มีการเตรียมอุปกรณ์ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เครื่องบันทึกเสียงขณะสนทนากลุ่มเพื่อประโยชน์ต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์แปลความข้อมูลและ หาข้อมูลสรุปเชิงทฤษฎีต่อไป และมีกล้องดิจิทัลบันทึกข้อมูลสภาพแวดล้อม และขั้นตอน กระบวนการวิจัยมีอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม เช่น อุปกรณ์ บันทึกข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการวิจัยและนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยยึดหลักตามแนวคิดของ [54] แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ

4.1 การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing /Data Reduction) เป็นกระบวนการจัดการด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลเป็นระเบียบทั้งทางกายภาพและในทางเนื้อหาพร้อมที่จะแสดง และนำเสนออย่างเป็นระบบได้

4.2 การแสดงข้อมูล (Data Display) คือ กระบวนการนำเสนอข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการพรรณนาอันเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกันตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อมองเรื่องราวของสิ่งที่ศึกษาตามความหมายที่ข้อมูลซึ่งได้ถูกจัดระเบียบไว้ดีแล้ว

4.3 การหาข้อสรุป และการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิจัย (Conclusion Drawing and Verification) เป็นกระบวนการหาข้อสรุป และการตีความหมายของผลหรือข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบว่า ข้อสรุปความหมายที่ได้นั้นมีความถูกต้องตรงประเด็น และน่าเชื่อถือ

การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวและคู่มือการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกวัดตามองค์ประกอบที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ ซึ่งเป็นข้อสรุปจากผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นที่ 1 และพิจารณาว่าผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำไว้พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อหาวัดที่เหมาะสมโดยวิธีดังต่อไปนี้

1. คณะผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกวัดที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ จำนวน 4 คน ได้แก่ 1) ผศ.ดร. กอบกุล วิศิษฎ์ศรีศักดิ์ 2) ดร.ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์ 3) ดร.ราไพ ประสานธำรงศิริ 4) อาจารย์รัฐวรรณ เทพหัสดิน ณ อยุธยา โดยใช้เกณฑ์ การพิจารณาคือ 1.วัดต้องมีสิ่งดึงดูดใจ 2.มีเส้นทางเข้าถึงวัดได้ง่าย 3.มีสิ่งอำนวยความสะดวก 4.มีกิจกรรมให้แก่ผู้มาท่องเที่ยว 5.มีชุมชน ภาคส่วนอื่นให้การสนับสนุน

2. ประชุมคณะผู้วิจัยเพื่อทำการคัดเลือกวัดที่เหมาะสมให้ได้ 9 วัด สาเหตุที่เลือก 9 วัด เพราะเป็นเลขมงคลตามความเชื่อของสังคมไทย

3. คณะผู้วิจัยเดินทางไปสำรวจวัดที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ ณ สถานที่จริง จำนวน 9 วัด

4. คณะผู้วิจัยประชุมสรุปผลการคัดเลือกวัดที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 9 วัด

5. เมื่อได้วัดทั้ง 9 แห่ง ที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญแล้ว ผู้วิจัยจึงเดินทางไปขออนุญาตกับเจ้าอาวาสของวัดที่ได้รับการคัดเลือกครั้งนี้ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้องเหมาะสมนำไปจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวและคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี

6. เมื่อได้แผนที่และคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญแล้ว จึงให้เจ้าอาวาสหรือผู้แทนที่เจ้าอาวาสมอบหมายทำการประเมินตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา

จึงสรุปวิธีศึกษาในขั้นตอนการกำหนดแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวและสร้างคู่มือ ได้ดังนี้

1. ผู้ตรวจสอบแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวและคู่มือ

ในการตรวจสอบแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญและคู่มือการท่องเที่ยว ผู้ตรวจสอบได้แก่

1.1 เจ้าอาวาสหรือผู้แทนที่เจ้าอาวาสมอบหมาย จำนวน 9 รูป/คน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาได้แก่
1) วัดใหญ่สุวรรณาราม 2) วัดกำแพงแลง 3) วัดมหาธาตุวรวิหาร 4) วัดข่อย 5) วัดพระพุทธไสยาสน์ 6) วัดเขามันไดอิฐ 7) วัดทองนพคุณ 8) วัดเขาตะเครา 9) วัดในกลาง

1.2 ผู้รู้ด้านการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นผู้ตรวจสอบการใช้ภาษา จำนวน 1 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ป้อม กิมวังตะโก

1.3 ผู้รู้ด้านศิลปะ จำนวน 1 ท่าน ได้แก่ นางสาวนฤมล มัจฉา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคู่มือนี้ได้แก่แบบแสดงความคิดเห็นในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา และด้านศิลปะ

เมื่อได้รับข้อมูลครบทุกด้านแล้ว ผู้วิจัยปรับแก้ข้อมูลให้สมบูรณ์ตามที่ผู้ตรวจสอบได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอในด้านนั้น

ผลการตรวจสอบผู้รู้ทั้ง 3 ด้าน มีความเห็นว่าแผนที่และคู่มือที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม

3. ขั้นตอนประเมินความพึงพอใจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญของวัดในจังหวัดเพชรบุรี

การทดลองและประเมิน

เมื่อได้คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญของวัดในจังหวัดเพชรบุรีแล้วจึงนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มทดลองเป้าหมาย

กลุ่มทดลองเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณนี้คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว วัดในจังหวัดเพชรบุรีตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรีทั้ง 9 แห่ง ที่กำหนดขึ้น จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติดังนี้

1.1 เป็นผู้ถือคีย์ในจังหวัดเพชรบุรีหรือนอกเขตจังหวัดเพชรบุรีและมีได้มีบ้านพักอาศัยอยู่ใกล้ชิดติดวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ

1.2 มีจิตอาสาสมัครและมีเวลาในการเข้าร่วมศึกษาเดินทางในครั้งนี้ตามเวลาที่กำหนดไว้ในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ

1.3 มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยนี้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณคือแบบสอบถามความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ คำถามเป็นแบบแสดงรายการให้เลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 9 แห่ง เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบโดยใช้วิธีการทำเครื่องหมายตามที่กำหนดลงในช่องตามความคิดเห็น คือ 1 คะแนน ความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด 2 คะแนน มีความพึงพอใจในระดับน้อย 3 คะแนน ความพึงพอใจในระดับปานกลาง 4 คะแนน ความพึงพอใจในระดับมาก และ 5 คะแนน ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ ให้ผู้ตอบได้เขียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ จากการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญครั้งนี้

3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ

เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยวิธีการ

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี

3.2 ศึกษาปัญหาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.3 ให้ความหมายและนิยามจากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ

3.4 เขียนข้อคำถามให้กลมกลืนกับเนื้อหาซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.5 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่ 1) รองศาสตราจารย์ มยุรี วัฒแก้ว ด้านเนื้อหาศาสนา และวัฒนธรรม 2) ดร. อัจฉราพรหม เพ็ญวันศุกร์ ด้านการท่องเที่ยว 3) อาจารย์ป้อม กิมวังตะโก ด้านการพัฒนา

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) [65] รวมถึงภาษาและสำนวนที่ใช้ในแบบสอบถามและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปโดยผู้วิจัยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมี คือ 1) +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ 2) 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ 3) -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67 - 1.00

3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) ทั้งนักศึกษารที่มาท่องเที่ยววัดที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คนแล้วนำค่าคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ [5] ได้ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.90 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามแจกให้แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายและรอรับคืนด้วยตนเองนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องของแบบสอบถามแต่ละชุดเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยววิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) โดยการแปลความหมายค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนในแต่ละระดับตามแนวคิดของ [76] ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจจากมากไปน้อย คือ 4.50 - 5.00 มากที่สุด 3.50 - 4.49 มาก 2.50 - 3.49 ปานกลาง 1.50 - 2.49 น้อย 1.00 - 1.49 น้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญของวัดในจังหวัดเพชรบุรีมีดังนี้

1. ผลศึกษาสภาพของวัดที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญได้องค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1.1 วัดจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจ คือ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ เช่น โบราณ โบราณวัตถุ พระพุทธรูป หรือมีเกจิอาจารย์เป็นที่เคารพบูชา

1.2 การเข้าถึงวัดต้องมีความสะดวก คือ เดินทางไปสู่วัดได้ง่าย มีเส้นทางจราจรได้สะดวกที่สามารถเดินทางมาได้ด้วยพาหนะของตนเองหรือมีบริการเสริมในการรับ ส่งสำหรับผู้ไม่มีพาหนะของตนเอง

1.3 วัดมีสิ่งอำนวยความสะดวกคือ นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายในการใช้บริการ ห้องสุขาสะอาด เพียงพอ ลานจอดรถ

1.4 มีกิจกรรมให้ปฏิบัติเมื่ออยู่ในวัด คือ ทางวัดมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญได้ทำ เช่น การไหว้พระ การบำเพ็ญสดี สมภาชิ การถวายสังฆทาน แต่พระภิกษุสงฆ์

1.5 มีภาคส่วนต่างๆ ชุมชน ให้การสนับสนุน คือ วัดได้รับความร่วมมือ จากชุมชน ภาครัฐราชการ หรือภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของวัด

จากคุณสมบัติทั้ง 5 ประการ ข้างต้นนำไปสู่การตัดสินใจเลือกวัดทั้ง 9 แห่ง จากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสนทนากลุ่มและจากการวิเคราะห์ สัจเคราะห์ ของคณะผู้วิจัยทั้ง 4 คน ได้วัดทั้ง 9 แห่ง โดยสามารถเดินทางได้ภายใน 1 วัน ได้แก่ 1) วัดมหาธาตุวรวิหาร 2) วัดใหญ่สุวรรณาราม 3) วัดข่อย 4) วัดกำแพงแลง 5) วัดเขานัน ไคอิฐ 6) วัดพระพุทธไสยาสน์ 7) วัดทองนพคุณ 8) วัดในกลาง 9) วัดเขาตะเครา

จากนั้นนำวัดทั้ง 9 แห่ง นำมากำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญที่สามารถเดินทางได้ต่อเนื่องอย่างสะดวก โดยเริ่มจากวัดลำดับที่ 1 ถึง ลำดับที่ 9 ดังนี้ 1) วัดใหญ่สุวรรณาราม 2) วัดกำแพงแลง 3) วัดมหาธาตุวรวิหาร 4) วัดพระพุทธไสยาสน์ 5) วัดข่อย 6) วัดเขานัน ไคอิฐ 7) วัดทองนพคุณ 8) วัดเขาตะเครา 9) วัดในกลาง โดยใช้เวลาท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญเป็นเวลา 6.30 ชั่วโมง เวลาเดินทางรวมกัน 1.30 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 8.00 ชั่วโมง

ส่วนคู่มือประกอบการท่องเที่ยวเป็นขนาด A5 จำนวน 8 หน้า ประกอบด้วย หน้าปก แผนที่เส้นทางที่ลำดับการเดินทางไปยังวัดทั้ง 9 แห่ง สารสำคัญของแต่ละวัดที่ไปท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ ได้แก่ ประกอบด้วยประวัติวัด แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของวัด กิจกรรมเชิงจาริกแสวงบุญ สถานที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษและสรุปสัญลักษณ์ การไปเยือนวัด

2. การทดลองและประเมินความพึงพอใจของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี

ในการทดลองเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ 9 วัด จังหวัดเพชรบุรี โดยมีนักท่องเที่ยวผู้สมัครใจท่องเที่ยวทั้ง 9 วัด ในเวลา 1 วัน จำนวน 30 คน แสดงข้อมูลผลประเมินความพึงพอใจเรียงตามลำดับประเด็นใหญ่ คือ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 60 ปี การศึกษาประถมปีที่ 6 ประกอบอาชีพรับจ้าง และมีอาชีพอิสระรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท

ความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรีโดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.41) โดยจำแนกเป็นรายด้านตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้คือ 1) นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อผลที่เกิดขึ้นในการเดินทางมาท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.35) 2) ความพึงพอใจต่อวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.47) 3) ความพึงพอใจต่อเส้นทางและคู่มือการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.40) 4) ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของวัด อาทิ การจัดระเบียบในการเข้าชมวัด การประชาสัมพันธ์ การรักษาความปลอดภัย ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.55) 5) ความพึงพอใจต่อการจัดสถานที่ท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ สุขา เส้นทางเดินภายในวัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.53)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศึกษาวัดที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ

จากการศึกษาคุณลักษณะของวัดที่เหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีองค์ประกอบ คือ 1) มีสิ่งดึงดูดใจที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวมาชมหรือมีเสน่ห์เฉพาะตัว หมายถึง มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ให้เคารพ กราบไหว้เป็นพระพุทธรูปหรือเกจิอาจารย์ชื่อดัง มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือมีวิถีชีวิตชุมชนที่น่าสนใจ 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกเข้าถึงง่าย 3) มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่การมาท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขาที่สะอาดพอเพียง มีความปลอดภัย 4) มีกิจกรรมทางพุทธศาสนาให้ปฏิบัติ เช่น สามารถเข้าไปไหว้พระทำบุญ เจริญสติได้ 5) มีชุมชนให้การสนับสนุนดำเนินการจากคุณสมบัติมาทั้ง 5 ประการนี้ เป็นเกณฑ์ในการเลือกวัด 9 แห่งในจังหวัดเพชรบุรีให้เป็นวัดแห่งการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์คุณลักษณะขององค์ประกอบร่วมของความพึงพอใจในพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเขตพุทธาวาสของผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม ของ [87] ที่พบว่า การวิเคราะห์คุณลักษณะขององค์ประกอบร่วมของความพึงพอใจในพฤติกรรมของการท่องเที่ยวในเขตพุทธาวาสของผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม คือ การมีป้ายบอกทางที่ชัดเจนในการเดินทาง มีการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ มีห้องน้ำที่สะอาด พนักงานหรือผู้ให้บริการมีอัธยาศัยที่ดีเต็มใจให้บริการ คุณลักษณะข้างต้นสอดคล้องกับองค์ประกอบข้อที่ 3 ในเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ คือ มีสิ่งอำนวยความสะดวกมีความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยววัดทั้ง 9 แห่งนี้ และสอดคล้องกับการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ของ [98] ที่พบว่า จุดเด่นที่ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการมาเที่ยววัดไร่ขิง คือ หลวงพ่อวัดไร่ขิงที่อยู่ในอุโบสถ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือและเลื่อมใสศรัทธาของนักท่องเที่ยวอย่างมาก ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการที่จะเข้าไปกราบนมัสการหลวงพ่อวัดไร่ขิง นอกจากนี้ทางวัดจะมีการบริการเปิดโบสถ์ 24 ชั่วโมง และวัดได้ให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยวมากที่สุด มีลานจอดรถให้เพียงพอ มีเจ้าหน้าที่คอยทำความสะอาด มีห้องน้ำและทางวัดจะมีการประชาสัมพันธ์แนะนำสถานที่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี ในข้อที่ 1, 3 และข้อที่ 4 คือ วัดมีสิ่งจูงใจการกราบไหว้หลวงพ่อก็คือลี้ลิตีร์ และวัดมีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมากราบไหว้ได้ตามที่ต้องการมิใช่เป็นสถานที่ปิดและไม่สะดวกในการทำกิจกรรมเชิงจาริกแสวงบุญ วัดมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่การมาท่องเที่ยว และสอดคล้องกับการวิจัย เรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณี ศึกษาวัดบูรพาภิราม อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ของ [109] ที่พบว่า ปัจจัยอย่างหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยว คือ 1. แรงจูงใจทางวัฒนธรรม คือ มีสถาปัตยกรรม ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ คือ มีพระพุทธรูปปางประทานพรองค์ใหญ่ที่สุด 2. แรงจูงใจบุคคลในการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ เดินทางมาเคารพ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อร่วมทำบุญและจุดแข็งของสถานที่ท่องเที่ยว คือ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และมีหน่วยงานรัฐให้การช่วยเหลือจัดกิจกรรมสำคัญทางพุทธศาสนา จากงานวิจัยข้างต้นของ กมลภัทร ศรีตะวัน นี้ สอดคล้องกับงานวิจัยการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี คือ ข้อ 1 การมีการมีสิ่งดึงดูดใจเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นและข้อที่ 5 คือ การที่ชุมชน เช่นภาครัฐให้ความช่วยเหลือ นอกจากนี้ สอดคล้องกับวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ตำบลสัมปทาน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ของ [110] ที่พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจส่วนที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน โบราณสถานและ โบราณวัตถุที่สะท้อนถึงความงดงาม เก่าแก่และมีชื่อเสียงในด้านความพึงพอใจ รองลงมา คือ กิจกรรมเชิงศาสนาโดยเฉพาะการบริการเครื่อง ไทยธรรม ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการโดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย สอดคล้องกันกับการวิจัยพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญนี้ ในข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 4 คือ วัดมีสิ่งดึงดูดใจ วัดเข้าถึงได้ง่าย มีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีกิจกรรมให้ปฏิบัติ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญวัดในจังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 5 ประการ ข้างต้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ ที่กล่าวมา

2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญของวัดในจังหวัดเพชรบุรีและการสร้างคู่มือ

เส้นทางท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญของวัดในจังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 9 วัด ได้คัดเลือกมาจากวัดที่มีองค์ประกอบ การตามลักษณะการท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ ทั้ง 5 องค์ประกอบข้างต้น โดยเริ่มต้นเดินทางตามลำดับ คือ 1) วัด ใหญ่สุวรรณาราม 2) วัดกำแพงแดง 3) วัดมหาธาตุวรวิหาร 4) วัดพระพุทธไสยาสน์ 5) วัดข่อย 6) วัดเขามันไดอิฐ 7) วัดทองนพคุณ 8) วัดเขาตะเครา 9) วัดในกลาง โดยคิดรวมระยะทาง 40 กิโลเมตร และใช้เวลาเดินทางจากวัดที่ 1 ไป สู่วัดที่ 2 จนครบทั้ง 9 วัด ใช้เวลาเดินทาง 1.30 ชั่วโมง และหากรวมเวลาเดินทางและ เวลาท่องเที่ยวจาริกแสวง บุญทั้ง 9 วัด รวมเวลา 8 ชั่วโมง เมื่อประเมินความพึงพอใจต่อความเหมาะสมต่อเส้นทางและเวลาในการท่องเที่ยว จาริกแสวงบุญจากนักท่องเที่ยวแล้ว นักท่องเที่ยวพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง เส้น ทางการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ของ [121] ที่นำคนไปท่องเที่ยวใน 7 สถานที่ เวลา 1 วัน ประกอบด้วยวัด 6 แห่ง และถนนสายดอกไม้ประดับบางกรวย 1 แห่ง พบว่า นักท่องเที่ยว 34 ใน 35 คน จะกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยใช้เวลาในการเดินทางตามเส้นทางท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมนี้เป็นเวลา 7 ชั่วโมง 40 นาที ซึ่งเป็นเวลาท่องเที่ยวใกล้เคียงกับงานวิจัยการท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ

ในส่วนของกลุ่มการท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ 9 วัด ในจังหวัดเพชรบุรี ได้แสดงเนื้อหาสาระสำคัญของวัด ทั้ง 9 แห่ง ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ โดยมีขนาด A5 เพื่อเน้นการพกพาสะดวกสำหรับนัก ท่องเที่ยว และภายในประกอบด้วย เนื้อหา สาระสำคัญของวัดทั้ง 9 แห่ง ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจาริกแสวง บุญ มีภาพประกอบที่สวยงาม มีแผนที่แสดงที่ตั้งของวัดทั้ง 9 แห่ง อย่างละเอียดชัดเจน เมื่อประเมินแล้วนักท่องเที่ย วมีความพึงพอใจต่อ คู่มือระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนก แกวก จังหวัดสมุทรสงคราม ของ [132] พบว่า รูปแบบคู่มือทางการท่องเที่ยวต้องมีขนาดเหมาะสม คือ มีขนาด A5 เพื่อให้สะดวกต่อการพกพา มีเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยว มีแผนที่ด้านในใหญ่ดูได้ชัดเจน แสดง สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

อนึ่งในคู่มือท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ 9 วัด ในจังหวัดเพชรบุรี มีเนื้อหา สาระทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันที่เป็นยุค โลกาภิวัตน์และสังคมประชาคมอาเซียนที่ การเดินทางมีความ สะดวกขึ้นที่มีนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติมาเที่ยวชมจำนวน ไม่น้อยในยุคโลกไร้พรมแดน จึงได้แปลเป็น ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่องการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาว มาเลเซียในประเทศไทย กรณี ศึกษาที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ของ [143] พบว่า การจัดเตรียมเอกสาร ข้อมูล การท่องเที่ยว แผนที่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนเส้นทาง การท่องเที่ยวควรมีภาษาต่างๆ เช่นภาษาอังกฤษไว้ ด้วย

นอกจากนี้ผลการประเมินต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ จากนักท่องเที่ยวโดยภาพรวมมี พึงพอใจระดับมากและพึงพอใจจะแนะนำให้เพื่อนๆ ญาติ มาท่องเที่ยววัดอีกเพราะเป็นการท่องเที่ยวที่มีประโยชน์ ระดับมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี ของ [154] ที่ พบว่า การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวมีส่วนช่วยให้ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี เป็นที่รู้จักมากขึ้น เกิด การกระจายรายได้แก่ชุมชน

ความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ 9 วัดในจังหวัดเพชรบุรี

จากการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ 9 วัดในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผู้ มาท่องเที่ยว มีความพึงพอใจโดยรวมระดับมาก ($= 4.44$, $S.D = 0.41$) คือ มีความพึงพอใจต่อเส้นทางและคู่มือการ ท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ ทั้ง 9 แห่ง ที่สามารถจัดลำดับเส้นทาง เวลาเดินทางได้เหมาะสม แสดงข้อมูลสำคัญได้

ชัดเจนและเป็นประโยชน์โดยรวมต่อการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญ และในเรื่อง ความปลอดภัยมีความเหมาะสมระดับมาก และอัตลักษณ์ของวัดมีความน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อวัดร่องขุน จังหวัดเชียงราย ของ [165] ที่พบว่านักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจโดยรวมระดับมากและระดับมากที่สุด คือ วัดร่องขุนมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดดเด่นแตกต่างจากวัดอื่นๆ

ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อเส้นทางท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญ 9 วัดในจังหวัดเพชรบุรี ที่เกี่ยวกับสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในวัดเกี่ยวกับลานจอดรถ ห้องน้ำ เส้นทางเดินในวัด และการบริหารจัดการในด้านการจัดระเบียบเข้าชมวัด การประชาสัมพันธ์ ความพึงพอใจผู้ให้ข้อมูลมีความสอดคล้องกับการวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อวัดผาตากเสื้อ จังหวัดหนองคาย ของ[176] ที่พบว่าการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมมีความพึงพอใจระดับมาก

อนึ่งในด้านความพึงพอใจ ด้านผลที่เกิดขึ้นในการเดินทางมาท่องเที่ยววัด พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านธรรมผ่านงานศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี ในระดับมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากการวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ของ [187] ที่พบว่า สภาพการจัดการเป็นแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายในด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสารประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ศิลปวัฒนธรรมที่มีในวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในระดับปานกลาง เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญของวัดในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบุรี หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมผู้นำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์วิทยากรการท่องเที่ยวเชิงจาริกแสวงบุญให้ที่มีความรู้ ความสามารถ นำชมได้อย่างประทับใจแก่ผู้มาท่องเที่ยว เพราะผู้นำเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ และควรจัดถวายความรู้แก่เจ้าอาวาสเรื่องการจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา เพื่อจะได้นำความรู้มาเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาวัดต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการนำผลการวิจัยไปใช้สามารถปรับเส้นทางท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการเดินทางมาท่องเที่ยวของแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวได้ รวมถึงการปรับเวลาให้เหมาะสมกับสภาพการเดินทางของตนเองโดยยังคงสาระหลัก คือ เพื่อพัฒนา ชัดเกลาลดใจ และร่วมศึกษาเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมที่ดีของชาติที่มีอยู่ในวัดเพื่ออนุรักษ์ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยววัดกับเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อให้เกิดความหลากหลายสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบในวัน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักบวร ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบุรี

เอกสารอ้างอิง

- [1] องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี. ความหลากหลายในเพชรบุรี. เพชรบุรี: องค์การบริหารส่วนจังหวัด เพชรบุรี; ม.ป.ป.
- [21] สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2561 – 2564. พิมพ์ครั้งที่ 1. เพชรบุรี: สำนักงานจังหวัด เพชรบุรี; 2560.
- [32] กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 - 2564). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. 2560.
- [43] มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) พิมพ์ครั้งที่ 1. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2561.
- [54] Miles, MB. & Huberman, AM. Qualitative Data Analysis. An Expanded Sourcebook. Thousand Oaks, CA: Sage Publications; 1994.
- [65] พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร; 2543.
- [76] Best, J W., and James V. K. Research in Education. 5th ed. New Jersey: Prentice Hall Inc; 1986.
- [87] มุนีล บุญประเสริฐ. การวิเคราะห์คุณลักษณะองค์ประกอบร่วมของความพึงพอใจในพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเขตพุทธาวาสของผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2557.
- [98] ธนดล สุวรรณนิษะ. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา วัดไร่จิง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2556.
- [109] กมลภัทร ศรีตะวัน. ปัจจัยแรงจูงใจนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดบูรพาภิราม อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด [ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2556.
- [110] ไสภณ สุขสำอังกค์. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม กรณีศึกษา : ตลาดน้ำ วัดกลางคูเวียง ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. นครปฐม; มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2554.
- [121] ชุมพล รอดแจ่ม. เส้นทางท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี [งานวิจัย]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์; 2556.
- [132] ดวงรัตน์ ด้านไทยนำ. คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม [งานวิจัย]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; 2553.
- [143] สกฤต จริยา แจ่มสิทธิ์ และ กวิน วงศ์ลีดี. การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในประเทศไทย : กรณีศึกษาที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา [งานวิจัย] กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; 2555.
- [154] ปรัชญาพร พัฒนาผล. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนวัตกรรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2554.
- [165] ชลิตา เกลิมรักชาติ. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อวัดร่องขุ่น จังหวัดเชียงราย [ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; 2555.
- [176] น้ำเพชร บานชื่น และคณะ. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อวัดผาตากเสื้อ จังหวัดหนองคาย [งานวิจัย]. หนองบัวลำภู: วิทยาลัยพิชญบัณฑิต; 2559.
- [187] พระครูวิมลศิลปกิจ และคณะ. การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย. [รายงานการวิจัย]. เชียงราย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงราย; 2555.

การบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Integration of Satipatthana 4 and Development of Learning and Teaching in the Century 21st of Teachers and Students of Mahamakut Buddhist University

พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์* พระกิตติพล กองแสง กรุณา มหุลาภรังสรรค์
อนุรักษ์ มีอิม และเจริญ ทุนชัย

Phrakhrusripariyattikunaphorn Phra Kitipol Kongsang Karuna Mathulapransan
Mr.Anurak Miaim and Charean Toonchai*

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม 73160
Mahamakut Buddhist University Sirindhon 73160

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: karunathulap@gmail.com

Received: 2 October 2019, **Revised:** 30 November 2019, **Accepted:** 25 December 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเปรียบเทียบการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่มีสถานะ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพต่างกัน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 165 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยประชากร t-test และและ F-test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม รองลงมาคือ ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ และ ทักษะด้านสารสนเทศ ผลเปรียบเทียบการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่มีสถานะ ระดับการศึกษา และสถานภาพ ต่างกัน มีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีอายุต่างกัน มีการบูรณาการหลักสติปัญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะ คือควรมีวิธีการกระตุ้นให้นักศึกษาเข้าเรียนตรงเวลา ควรมีการแนะนำหรืออบรมวิธีการใช้ระบบสารสนเทศให้คณาจารย์และนักศึกษาเกิดความชำนาญ และ ควรไปศึกษาหาประสบการณ์จากสถานที่จริงตามรายวิชาที่ศึกษา

คำสำคัญ : การบูรณาการ, หลักสติปัญญา 4, การพัฒนาการเรียนการสอน, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were to study integrating the principles of Satipatthana 4 with the development of teaching and learning in the 21st century; to compare the integration of principles of Satipatthana 4 with the development of teaching and learning in the 21st century of teachers and students of Mahamakut Buddhist University with different status, age, educational level and marital status; and to study the recommendations for Integrating the principles of Satipatthana 4 with the development of teaching and learning in the 21st century of teachers and students at Mahamakut Buddhist University The sampling groups used in this study were 165 teachers and students, Mahamakut Buddhist University. The tools used for data collection were questionnaire. The data analysis was based on frequency, percentage, mean, and standard deviation. The statistics used for analyzing the difference of population mean, were t-test and F-test.

The results of the research showed that teachers and students, Mahamakut Buddhist University had an integration of the principles of Satipatthana 4 and the development of teaching and learning in the 21st century in the high level. When considering in each aspect, there were at the high level in all 3 areas, in order of average order from highest to lowest, namely learning and innovation skills, followed by life and career skills and information skills. The comparative results of the integration of the principles of Satipatthana 4 with the development of teaching and learning in the 21st century of the professors and students of Mahamakut Buddhist University with different status, educational level and marital status, had an indifferent integration of the principles of Satipatthana 4 and the development of teaching in the 21st century. The age difference had an integration of the principles of Satipatthana 4 and the development of teaching and learning in the 21st century with statistically significant differences at the .05 level. The suggestions were that there should be a way to encourage students to study on time. There should be advice or training on how to use information systems to give teachers and students the expertise and should study and experience from the actual location according to the course.

Keywords : Integration, Principles of Satipatthana 4, Teaching and Learning Development, 21st Century.

บทนำ

สังคมโลกได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ในการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้ให้เท่าทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ต้องพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในวงการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สามารถชี้แนะและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา

การเรียนการสอนไทยในอนาคต ครู อาจารย์ยังต้องมีความรู้จริงในเรื่องที่สอน และต้องมีเทคนิควิธีการให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ รวมทั้งจัดกิจกรรมเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก ฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นทีม การบูรณาการหลักสติปัญญา 4 ซึ่งฐาน หมายถึงที่ตั้งอันเป็นที่รองรับของการกำหนดสติอย่างประเสริฐ เพราะเป็นการตามระลึกรู้อารมณ์ปรมาตม์ (รูป-นาม) ที่เกิดขึ้นตามฐาน ซึ่งมี 4 ฐานด้วยกัน คือ กาย เวทนา จิต และธรรม ผู้ใดที่มีการปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักของสติปัญญา ย่อมเป็นเหตุให้เกิดวิปัสสนาปัญญา เป็นนิกอกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และแสดงออกซึ่งความรักและความห่วงใยต่อนักเรียน ทั้งนี้กระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลได้ [1] ถ้าทุกภาคส่วนช่วยกันหาทางลดปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งแนวทางและความเป็นไปได้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้น ต้องดำเนินการทั้งด้านนโยบายและด้านการพัฒนาการเรียนการสอนควบคู่กัน

บทบาทของการเรียนการสอนไทยในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยอาจารย์ต้องช่วยแก้ไข และชี้แนะความรู้ที่ถูก ผิด ที่ผู้เรียนได้รับจากสื่อภายนอก รวมทั้งสอนให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ กลั่นกรองความรู้อย่างมีวิจารณญาณ ก่อนนำข้อมูลมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม คุณลักษณะการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีคุณลักษณะที่มีทักษะที่หลากหลาย เช่น สามารถทำงานร่วมกับคนเยอะ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รับผิดชอบงานได้ด้วยตนเอง และมีกระบวนการแก้ปัญหาได้ มองโลกใบนี้เป็นโลกใบเล็ก ๆ ไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะประเทศไทย เพื่อมองหาโอกาสใหม่ ๆ ที่มีอยู่อย่างมากมาย ซึ่งเด็กไทยยุคใหม่ต้องมีทักษะด้านภาษา หลักของสติปัญญา 4 ย่อมเป็นเหตุให้เกิดปัญญา อันเป็นปัญญาที่เข้าถึงสภาวะธรรม ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติสติปัญญา 4 สามารถทำลายวิปัสสนาธรรม 4 ประการได้ คือ กายานุปัสสนาสติปัญญา คือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณากาย ซึ่งเป็นรูปธรรม เวทนานุปัสสนาสติปัญญา คือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณาเวทนา ซึ่งเป็นนามธรรม เพื่อให้เห็นว่า แท้ที่จริงแล้ว นามเป็นทุกข์ จิตตานุปัสสนาสติปัญญา คือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณาจิต ซึ่งเป็นนามธรรม เพื่อให้เห็นว่า แท้ที่จริงแล้วนามเป็นอนิจจัง ธรรมานุปัสสนาสติปัญญา คือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณาธรรม [2] ซึ่งเป็นทั้งรูปธรรม และนามธรรม เพื่อให้เห็นว่า แท้ที่จริงแล้ว รูป และนามนั้น เป็นอนัตตา

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบูรณาการหลักปฏิบัติสติปัญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเพื่อนำผลของการวิจัยไปปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักปฏิบัติสติปัญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. เพื่อเปรียบเทียบการบูรณาการหลักปฏิบัติสติปัญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่มีสถานะ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักปฏิบัติสติปัญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 165 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ บรูณาการหลักปฏิบัติสตีปีฐาน 4 มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ใน 3 ด้าน คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศและด้านทักษะด้านชีวิตและอาชีพ
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การบูรณาการหลักสตีปีฐาน 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ประชากร ได้แก่ อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 280 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 165 คน ใช้ตารางของเกรจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) [3] เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก โดยวิธีหยิบบครั้งละ 1 ใบ และนำไปที่หยิบได้คืนเข้าที่เดิมแล้วจับสลากอีกจนครบตามจำนวนที่ต้องการในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 วิจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การบูรณาการหลักสตีปีฐาน 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 15 ข้อลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสตีปีฐาน 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด คือสามารถกรอกแบบสอบถามได้อย่างอิสระเสรี

การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภทคือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม โดยให้ตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา

4. นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป จากคำถามทั้งหมด 15 ข้อ ใช้ได้ทั้งหมด ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า (IOC) อยู่ในช่วง 0.66 – 1.00

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถาม ไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (@-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) [4] ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.80

7. นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นส่วนมากเป็นสถานะนักศึกษา จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 84.80 คณาจารย์จำนวน 25 คนคิดเป็นร้อยละ 15.20 มีอายุ 21-35 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 77.50 และมีสถานภาพเป็นโสด จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 72.10

2. การบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีการบูรณาการ หลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ ทักษะด้านสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยโดยรวมทั้ง 3 ด้าน

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม	3.98	0.55	มาก
2 ทักษะด้านสารสนเทศ	3.91	0.61	มาก
3 ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ	3.95	0.57	มาก
รวม	3.95	0.51	มาก

3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีสถานะ ต่างกัน มีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้, สมมติฐานที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีอายุต่างกัน มีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยรวม และรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้, สมมติฐานที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีระดับการศึกษาต่างกัน มีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และสมมติฐานที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีอาชีพต่างกัน มีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
- 4.1 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ นักศึกษาขาดความกระตือรือร้น ในการเรียน เข้าไม่ตรงเวลา ควรมึวิธีการกระตุ้นให้นักศึกษาเข้าเรียนตรงเวลาเพื่อทักษะด้านการเรียนรู้
- 4.2 ทักษะด้านสารสนเทศ คือ ระบบสารสนเทศยังใช้ได้ไม่เต็มที่ ขาดประสิทธิภาพ ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องควรมีการแนะนำหรืออบรมวิธีการใช้ระบบสารสนเทศให้เกิดความชำนาญทั้งคณาจารย์และนักศึกษา
- 4.3 ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ คือ อาจารย์และนักศึกษายางส่วนขาดทักษะประสบการณ์ชีวิตและอาชีพ ควรพาไปศึกษาหาประสบการณ์จากสถานที่จริงตามรายวิชาที่ศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลกรวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า พัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้นขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่ดึงดูดจะทำให้เกิดความสนใจ เข้าใจรู้จักคิด รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต ในแต่ละด้าน ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝัง “ทักษะ” ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะในการคิดขั้นสูง ทักษะในการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ควบคู่กับ “เนื้อหา” ในสาระวิชาหลักและความรู้อื่นที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความสอดคล้องแนวคิดของ ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy of Learning) จะเปลี่ยนไป เน้นทักษะการเรียนรู้ขั้นที่สูงขึ้น (higher order learning skills) โดยเฉพาะทักษะ การประเมินค่า (evaluating skills) จะถูกแทนที่โดยทักษะการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (ability to use new knowledge in a creative way) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสาธิต โปธาเศษ [6] ได้วิจัยเรื่องวิธีการเพิ่มสติปริยให้แก่ผู้ปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานตามแนวคิดปริญญา 4 พบว่า วิธีการเพิ่มสติปริยให้แก่ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวคิดปริญญา 4 ของพระวิปัสสนาจารย์ส่วนใหญ่เป็นไปในทางเดียวกัน

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม พบว่าอาจารย์และนักศึกษามีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การแสดงความคิดเห็นสามารถแสดงออกได้อย่างมีอิสระเสรี ขึ้นอยู่กับอาจารย์และนักศึกษา ให้ความสำคัญและให้ความสนใจจากน้อยเพียงใด มีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แต่สภาพการเรียนการสอนที่ผ่านมาส่งผลให้มีการแลกเปลี่ยนทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม การมีปฏิสัมพันธ์ การเชื่อมต่อและมีส่วนร่วม ใช้สื่อผสมอย่างหลากหลาย ปรับเปลี่ยนตามความสามารถและระดับของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของบลูม (Bloom's Taxonomy of Learning) จะเปลี่ยนไป เน้นทักษะการเรียนรู้ขั้นที่สูงขึ้น (higher order learning skills) โดยเฉพาะทักษะ การประเมินค่า (evaluating skills) จะถูกแทนที่โดย ทักษะการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (ability to use new knowledge in a creative way) ในอดีตที่ผ่านมา นักเรียนไปโรงเรียนเพื่อใช้เวลาในการเรียนรายวิชาต่างๆ เพื่อรับเกรด และเพื่อให้จบการศึกษาแต่ในปัจจุบันจะพบปรากฏการณ์ใหม่ที่แตกต่างไป เช่น การเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง
2. ทักษะด้านสารสนเทศพบว่า อาจารย์และนักศึกษามีการบูรณาการหลักสูตรปริญญา 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ระบบการจัดการแบบผสมผสานเพื่อการสร้างการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างยั่งยืน ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ: วิธีการแบบสาน

ต่อแนวคิด ประกอบกับการประกันคุณภาพทางการศึกษาต้องพัฒนาให้ดีขึ้น ให้สมกับที่ตั้งปณิธานไว้ นำวิธีการที่ได้พัฒนาแล้วมาสนับสนุนความเข้าใจในระบบการจัดการตามแบบแนวคิดการสานต่อจากคนสู่คนจากวัฒนธรรมสู่วัฒนธรรม ให้เป็นแนวปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จได้นำมาประยุกต์ใช้กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของสนธิ สมักรการ และสุพรรณิ ไชยอัมพร [7] ได้ทำการวิจัยในอนาคต (10 – 15 ปี ข้างหน้า) พ.ศ. 2535-2550 ผลการวิจัยพบว่าระบบการศึกษาไทย จะมีการปรับตัวและพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพราะเอกชนจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการร่วมกับรัฐพัฒนาการศึกษาของชาติในระดับต่าง ๆ ทำให้โอกาสทางการศึกษามีมากและกระจายตัวไปในที่ต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย โดยอาศัยเทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัยเข้าช่วยดำเนินการ ทำให้สัดส่วนผู้เข้าเรียนในระดับสูงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ประชากรวัยแรงงานจึงต้องเรียนรู้มากขึ้น

3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพพบว่า อาจารย์และนักศึกษามีการบูรณาการหลักสูตรพื้นฐาน 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เส้นทางของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่พึงปรารถนา ระบบการสร้างความคิดชอบต้องทำงานร่วมกับระบบอื่นๆ ที่มีความสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน นั่นคือ ระบบการเรียนรู้ อันได้แก่ หลักสูตร ตำราเรียน สื่อและเทคโนโลยี และระบบสนับสนุนการเรียนรู้ อันได้แก่ ระบบการบริหารจัดการ โรงเรียนที่เป็นอิสระ ทั้งเรื่องการประเมินคุณภาพสถานศึกษา การพัฒนาคุณภาพครู และการมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการยกระดับผลการเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของพระสมนึก อนันต์วรวงศ์ [8] ได้ทำการศึกษาเรื่อง สถาบันสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต ตามทฤษฎีของพระผู้นำทางด้านวิชาการ ในปี 2540 – 2560 ทำการศึกษาโดยใช้เทคนิคเดลฟายศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส ที่เป็นผู้นำทางด้านวิชาการที่มีผลงานปรากฏและเป็นที่ยอมรับในวงการคณะสงฆ์และสังคมปัจจุบัน รวม 15 ท่าน ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาสถาบันสงฆ์และการประยุกต์ใช้พุทธธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมไทยนั้น พระผู้นำทางวิชาการทุกท่านเห็นตรงกันว่า ในปัจจุบันนี้ สถาบันสงฆ์ได้แก่คู่ต่อสังคมไทยอยู่แล้ว สำหรับอนาคตนั้นจะต้องมีการปรับปรุงสถาบันสงฆ์ในประเด็นต่าง ๆ อีกมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) สามารถสรุปผล โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ผลการศึกษาระบบการบูรณาการหลักสูตรพื้นฐาน 4 กับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้อาจารย์และนักศึกษามีการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มากขึ้น และแบ่งเป็นรายด้านในการเสนอแนะเชิงนโยบายตามลำดับ ดังนี้

1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรม เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด และให้การบูรณาการการเรียนการสอนลดหย่อนและการปรับตัวในชีวิตให้อารมณ์มั่นคงไม่หวั่นไหวในชีวิตได้ง่าย มากที่สุดต่อไป

2) ทักษะด้านสารสนเทศพบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรยกระดับพัฒนาให้ดีขึ้น โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับสื่อใน ใช้การเรียนหรือการสอนด้วยความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) ให้อยู่ในระดับมากที่สุดต่อไป

3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพพบว่ามีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรปรับปรุง โดยการร่วมมือในพัฒนาการเรียนหรือการสอนเพื่อกระตุ้นให้อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยเห็น ความสำคัญของด้านชีวิตและอาชีพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย ดังนี้

1) ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักสติปัญญา 4 กกับการพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2) ควรศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย”

3) ควรศึกษาเรื่อง “การร่วมมือในพัฒนาการเรียนหรือการสอนด้านชีวิตและอาชีพ”

4) ควรศึกษาเรื่อง “การให้ความรู้เกี่ยวกับสื่อในใช้การเรียนหรือการสอนด้วยความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability)”

เอกสารอ้างอิง

[1] กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร. 2555.

[2] พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2543.

[3] บุญชม ศรีสะอาด การวิจัยเบื้องต้น, กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์. 2545.

[4] กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

[5] ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์. ระเบียบวิธีวิจัย : หลักการและแนวคิด เทคนิคการเขียนรายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2556.

[6] พระสาธิต โปธาเศษ. วิธีการเพิ่มสติปัญญาให้แก่ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวสติปัญญา 4. [วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2553.

[7] สนิท สมักรการ และสุพรรณิ ไชยอัมพร. การวิเคราะห์ทางสังคมเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาลัยธรรมศาสตร์. 2553.

[8] พระสมนึก อนันต์วรวงศ์. สถาบันสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต ตามทรงสนะของพระผู้นำทางด้าน วิชาการ. [วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต] บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2560.

การประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Assessment of the STEM Education Approach in Primary level of School under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2

ดวงแก้ว พรายแก้ว* กาญจนา บุญส่ง และ นิภา เพชรสม
Duangkaew Praikaew* Kanchana Boonsong and Nipa Petsom

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Educational Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail:sim-boo_115@hotmail.com

Received: 2 August 2019, **Revised:** 1 September 2019, **Accepted:** 24 September 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน 1) บริบท 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการ และ 4) ผลผลิตของการประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 10 คน ครูผู้สอนในระดับชั้นปฐมวัย 38 คน และผู้ปกครอง 254 คน รวมทั้งสิ้น 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 และแบบสัมภาษณ์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินบริบท พบว่า เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากกระแสความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้สังคมและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง ผู้คนต้องปรับตัวเพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพ ทำให้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้จัดทำโครงการนี้ขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในระดับปฐมวัย 2) ปัจจัยนำเข้าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ รองลงมา คือ ครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำเนินงาน 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรก คือ โรงเรียนศึกษาวิเคราะห์นโยบาย คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” 4) ผลการประเมินด้านผลผลิตของการบริหารโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากอยู่ในอันดับแรก คือ นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ STEM ศึกษา การศึกษาปฐมวัย

Abstract

The aims of this study were to evaluate: 1) context, 2) inputs, 3) process, and 4) product of the STEM Education project administration in the early childhood of schools. The 302 research samples consisted of 10 school administrators, 38 early childhood teachers, and 254 parents. The research instruments were a questionnaire with the 0.92 reliability level and the efficiency of interview form was 1.00. The quantitative data were analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data were analyzed by using content analysis.

The research results were as follows: 1) The evaluation of the context revealed that the project resulting from new knowledge and technology caused social and environmental changes. People had to adapt themselves for quality life in the 21st century. The result was for the Promotion of Teaching Science and Technology Institute which created this project for early childhood preparation. The context was overall at a high level. 2) The inputs were overall at a high level. When considering each aspect, there was found that the aspect with the highest mean was the school administrators facilitated, improved, and developed various factors to be ready for implementation, followed by teachers and school personnel had knowledge and understood the project operation. 3) The process was overall at the highest level. When considering each aspect, there was found that aspect with the highest means was the schools analyzed the policy and studied time management handbook on “STEM Education in the early childhood”. 4) The product was overall at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was the students had ability to solve problems.

Keywords : STEM Education Project Assessment, Primary Level

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่เราจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคน และการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในความเข้มแข็งให้กับคนที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ [1] การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากการจัดการความรู้จะช่วยเพิ่มศักยภาพของบุคลากรภายในองค์กรทำให้บุคลากรมีความตื่นตัวในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง [2] ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำของสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเป็นผู้ที่จะประสานและขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าด้วยการร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ และทุกฝ่ายมีส่วนในการเสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น [3] การติดตามประเมินผลแผนการศึกษาแห่งชาติ แนวคิดและหลักการติดตามประเมินผล เป็นการติดตามประเมินผลที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน ทั้งการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ โดยแต่ละหน่วยงานประเมินการดำเนินงานของตนควบคู่ไปกับการให้หน่วยงาน

กลางประเมิน มีหลักเกณฑ์การติดตามและประเมินผลตัวชี้วัดที่ชัดเจน โปร่งใสมีมาตรฐาน และถูกต้องตามหลักวิชาการแนวทางการติดตามประเมินผลแผนการศึกษาแห่งชาติ [4]

แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาจะมีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ค้นคว้า เชื่อมโยงและบูรณาการองค์ความรู้ทุกศาสตร์เพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตและส่งเสริมการทำโครงการวิทยาศาสตร์จริงในนวัตกรรมเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ตลอดจนจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักต่อสภาพภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้นำการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามาเผยแพร่ให้กับสถานศึกษา หน่วยงานการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา นอกจากนั้นทางสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ดำเนินการขับเคลื่อนเครือข่ายสะเต็มศึกษาเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาของไทยนับตั้งแต่โรงเรียน สถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษาจนถึงองค์กรภาครัฐและเอกชน ซึ่งต้องการกำลังคนด้าน STEM เครือข่ายสะเต็มศึกษาจัดตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ที่มุ่งหวังจะขับเคลื่อนสะเต็มศึกษาให้เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม โดยการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนผ่านทางศูนย์สะเต็มศึกษาแห่งชาติ (National STEM Education Center: NSEC) และศูนย์สะเต็มศึกษาภาค (Regional STEM Education Center: RSEC) ซึ่งกระจายอยู่ใน 12 จังหวัดทั่วประเทศ ทั้งนี้ สสวท. จะระดมการสนับสนุนจากหน่วยงานในเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีที่บูรณาการวิศวกรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนไทยอย่างเป็นระบบ [5] จากสภาพการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รวมทั้งกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) เป้าหมายยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านปฐมวัย (พ.ศ. 2560 – 2564) นำไปสู่การกำหนดทักษะสำคัญสำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความสอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน [6] เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยที่ต้องพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด – 6 ปี ให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้สร้างรากฐานชีวิต ให้พัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 การปฏิรูปพื้นฐานการศึกษาที่ดีควรเริ่มตั้งแต่เด็กยังเล็กเพราะจะมีผลต่อไปในอนาคตของเด็ก การพัฒนาเด็กไม่เพียงต่อการบูรณาการสอน STEM ด้วยการจัดการศึกษาพื้นฐานที่มีคุณภาพ แต่ควรสอนโดยการบูรณาการสังคมและจริยธรรมควบคู่ไปด้วยกัน ควรปลูกฝังทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือทักษะการใช้ชีวิตและการทำงานที่เรียกว่า Soft Skills เด็กที่มีทักษะแข็งคือ STEM Education และทักษะอาชีพของตน หรือ Hard Skills แล้วควรมี Soft Skills ในการทำงานในอนาคตด้วย ได้แก่ความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคล การทำงานร่วมกับผู้อื่น การต่อรอง การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การปรับตัว และยืดหยุ่น ความคิดสร้างสรรค์ และการฝึกฝน

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาต่างๆ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ผลการสอบ PISA ทั่วๆ ที่โรงเรียนใช้เวลาจัดการเรียนการสอนมากขึ้น โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติตระหนักถึงการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พัฒนาตนเองตามความสนใจ ความถนัดอย่างเต็มศักยภาพและมีความสุขกับการเรียนรู้ ดังนั้นการปฏิรูปพื้นฐานการศึกษาที่ดีควรเริ่มตั้งแต่เด็กยังเล็กเพราะจะมีผลต่อไปในอนาคตของเด็ก การพัฒนาเด็กไม่เพียงต่อการบูรณาการ

รณการสอน STEM ด้วยการจัดการศึกษาพื้นฐานที่มีคุณภาพ แต่ควรสอน โดยการบูรณาการสังคมและจริยธรรมควบคู่ไปด้วยกัน ควรปลูกฝังทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือทักษะการใช้ชีวิตและการทำงานที่เรียกว่า Soft Skills เด็กที่มีทักษะแข็งคือ STEM Education และทักษะอาชีพของตน หรือ Hard Skills แล้วควรมี Soft Skills ในการทำงานในอนาคตด้วย ได้แก่ ความรับผิดชอบส่วนบุคคล การทำงานร่วมกับผู้อื่น การต่อรอง การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การปรับตัวและยืดหยุ่น ความคิดสร้างสรรค์ และการฝึกฝน

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยและสังคมโลกเพื่อพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 ให้มีทักษะที่เพียงพอในการดำเนินชีวิตในยุคนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาสภาพการประเมินการบริหาร โรงเรียนสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจของผู้บริหาร เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยเกี่ยวกับการประเมินการบริหาร โครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) [7] เป็นแนวทางการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและวางแผนมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อทราบถึงรายละเอียดด้านบริบทสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และผลผลิต ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน การประเมินการบริหาร โรงเรียนสะเต็มศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลผลการดำเนินงานซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทของการประเมินการบริหาร โครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัย ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของการประเมินการบริหาร โครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
3. เพื่อประเมินกระบวนการของการประเมินการบริหาร โครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
4. เพื่อประเมินผลผลิตของการประเมินการบริหาร โครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินการบริหาร โครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการประเมินการบริหาร โครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับชั้นปฐมวัย และผู้ปกครองนักเรียน ของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 10 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนนาร่อง โครงการ “สะเต็มศึกษาระดับปฐมวัย” ของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครูผู้สอนในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 52 คน ผู้ปกครองจำนวน 274 คน รวมทั้งสิ้น 336 คน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample) โดยให้ผู้บริหารทุกคนตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 คน 2) ครูผู้สอน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample) เฉพาะครูผู้

สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 38 คน และ 3) ผู้ปกครอง ใช้วิธีการเทียบจำนวนตามนักเรียน อัตรา 1 : 1 (หากนักเรียนมีผู้ปกครองคนเดียวกันนับผู้ปกครองเป็น 1 คน) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 254 คน รวมได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 302 คน จากนั้นใช้การเทียบสัดส่วน ตามผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองจริงในโรงเรียน และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อกำหนดผู้ให้ข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการบริหาร โครงการส่งเสริมศึกษา ระดับปฐมวัย ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. กำหนดรูปแบบการประเมิน ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการประเมินโดยใช้ CIPP Model [7]

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการวิจัย 2 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม เมื่อสร้างเสร็จได้นำเครื่องมือวิจัยทั้ง 2 ประเภทให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความหาค่าดัชนีมีความสอดคล้อง (IOC) โดยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และความชัดเจนในการสื่อสาร และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับแก้แบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่น 0.994

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยไปนำเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลกุยบุรี โรงเรียนบ้านสามร้อยยอด โรงเรียนบ้านปากน้ำปราณ โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี โรงเรียนบ้านหนองตาเย็น โรงเรียนบ้านห้วยมงคล โรงเรียนบ้านทับใต้ โรงเรียนอนุบาลสามร้อยยอด โรงเรียนอนุบาลหัวหิน และ โรงเรียนบ้านเขาแดง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ 2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาตามวันเวลาที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากการส่งกลับมาตามที่อยู่ที่น่าจะของถึงผู้วิจัยเรียบร้อยแล้ว ได้ดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

1. ตรวจสอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ที่ได้รับกลับคืนมา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ใช้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ข้อมูลโรงเรียน ระดับการศึกษา และข้อมูลสถานภาพของครู คำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคำนวณค่าสถิติ คือ คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบสอบถามความคิดเห็นด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ต่อการจัดกิจกรรม ส่งเสริมศึกษา ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินบริบทของการบริหารโครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า

1.1 ผลการประเมิน โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ผลการประเมินบริบทของการบริหารโครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาประสานและแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา และภูมิปัญญาต่างๆ มาร่วมในการบริหาร และการจัดกิจกรรม “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำการขับเคลื่อนนโยบาย “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” ระดับโรงเรียน และโรงเรียนบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านวิชาการ ด้านปฏิบัติ ตามลำดับ

1.2 ผลการประเมิน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผลการประเมินความมุ่งหมายและจุดประสงค์ของโครงการผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเกิดความร่วมมือร่วมพลังกัน ในการพัฒนาการเรียนการสอนสู่คุณภาพของผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจ และถนัดของแต่ละบุคคล ทำให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัดอย่างเต็มศักยภาพ และมีความสุขกับการเรียนรู้ ส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จึงได้ดำเนินการนำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งได้รับการพัฒนาให้ตรงกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยปีพุทธศักราช 2560 ไปสู่การปฏิบัติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความถนัดของนักเรียนแต่ละบุคคล ได้ประสานและแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา และภูมิปัญญาต่างๆ มาร่วมในการบริหารจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” ได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านวิชาการ ด้านปฏิบัติ นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของแต่ละบุคคล ทำให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์พัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัดอย่างเต็มศักยภาพ และมีความสุขกับการเรียนรู้ ส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การบริหารจัดการเวลาเรียนที่เอื้อต่อโครงการ “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา” สรุปได้ดังนี้

- ประชุมครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อรับทราบนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการกิจกรรมสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และเป็นเรื่องที่เด็กนักเรียนสนใจ เพื่อให้คณะครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และหาแนวทางไปใช้วางแผนในการพัฒนาผู้เรียน
- ทุกกิจกรรม จะมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อม

2. ผลการศึกษาด้านปัจจัยนำเข้าของการบริหารจัดการการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาของโรงเรียนเครือข่าย สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า

2.1 ผลการประเมินโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการบริหารโครงการ สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ และครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการ “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” ตามลำดับ

2.2 ผลการประเมินโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าของการบริหารโครงการ สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ ดังนี้

2.2.1 บุคลากร

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า ครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงาน “โครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา” ผู้บริหารบางโรงเรียนมีความคิดเห็น ว่า ส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนให้ได้เข้ารับการอบรมให้ครบทุกทักษะกระบวนการ ได้แก่ ทักษะวิทยาศาสตร์ ทักษะคณิตศาสตร์ ทักษะเทคโนโลยี และวิศวกรรมศาสตร์

2.2.2 งบประมาณ

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า โรงเรียนจัดสรรงบประมาณให้แก่กิจกรรม นำไปปฏิบัติ โดยให้แต่ละกิจกรรมประมาณการขอการใช้งบประมาณ โดยให้คำนึงถึงความสำคัญ ความเหมาะสม และประโยชน์ที่ได้รับ

2.2.3 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า โรงเรียนอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการจัดทำ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการมอย่างเพียงพอ เหมาะสมกับผู้เรียน และ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการส่งเสริมการเรียนรู้นอกสถานที่ ทั้งนี้ให้เหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมของแต่ละโรงเรียน

3. ผลการศึกษาด้านกระบวนการของการประเมินกระบวนการของการบริหารโครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า

3.1 ผลการประเมินโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ผลการประเมินกระบวนการของการบริหารโครงการ สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ และครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการ “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” ตามลำดับ

3.2 ผลการประเมินโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การประเมินกระบวนการของการบริหารโครงการ สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

ผลการประเมินความสอดคล้องของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ“สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา” ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้บริหาร ครูร่วมกันศึกษา วิเคราะห์นโยบาย จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่มีการบูรณาการ สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย ไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน มีความเข้าใจตรงกัน มีความพร้อมของครูผู้สอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ อาคาร สถานที่ และห้องปฏิบัติการ ได้ปรับและออกแบบตารางเรียนที่เอื้อต่อโครงการ “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา” ตามแนวทาง บริหารจัดการเวลาเรียนที่ลดเวลาเรียนและเพิ่มเวลารู้โดยแนวทางการจัดกิจกรรม “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา” สร้างความตระหนัก ความเข้าใจในการดำเนินงานแก่ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน

ครูมีความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ กันเป็นอย่างดี มีการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับช่วงวัยของเด็กปฐมวัย มีการสอดแทรกกิจกรรมที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย สนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ จัดการเรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด ความต้องการ จำแนกเป็นระดับชั้นเรียน และเป็นรายบุคคล แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการศึกษาด้านผลผลิตของการประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า

4.1 ผลการประเมินโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ผลการประเมินผลผลิตของการบริหาร โครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ลำดับแรก ได้แก่ เกณฑ์เรียนกำหนดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จของการบริหารจัดการเวลาเรียน “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” ของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนอย่างชัดเจน มีความเข้าใจตรงกัน รองลงมา โรงเรียนศึกษาวิเคราะห์นโยบาย คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” ของโรงเรียน และโรงเรียนวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้หลักสูตรระดับชั้นเรียน ความพร้อมของครูผู้สอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ และห้องปฏิบัติการ ตามลำดับ

4.2 ผลการประเมินโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การประเมินผลผลิตของการบริหาร โครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินผลกระทบ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า มีความพึงพอใจในความสำเร็จของโครงการ ดังผลการปรับปรุงพฤติกรรมของครูผู้สอนให้รู้จักยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีการนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน มีการบูรณาการการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำสิ่งใหม่ๆ ไปปรับใช้มากกว่าการเรียนรู้จากการทำแบบฝึกและการท่องจำ ส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู ชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรม

4.2.2 ผลการประเมินประสิทธิผล

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีขึ้น สามารถถ่ายทอดความรู้ออกมาในรูปแบบความคิดสร้างสรรค์ได้ แต่ยังมีบางคนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่โรงเรียนต้องพัฒนาเสริมให้กับนักเรียน

4.2.3 ผลการประเมินด้านความยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า มีการสรุปแนวคิดและประสบการณ์ที่ได้รับ และมีการนำข้อมูลไปวางแผนจัดทำโครงการและให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านบริบทการประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาอันนำไปสู่ความจำเป็นในการการประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยสืบเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาจะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการทำงานที่เกิดจากการบูรณาการศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์เข้าด้วยกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌัญญา คนคล่อง [8] ที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารจัดการการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายสะเต็มสมทบในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า บริบทของการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายสะเต็มสมทบสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ทั้งยังช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ มีทักษะในการคิดประยุกต์ใช้ความรู้ต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาและมีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [9] ที่ได้วิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนากำลังคน นวัตกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในมิติต่างๆกัน ซึ่งเป็นทางออกที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

2. จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของโรงเรียน และการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามีความชัดเจนในเรื่องของเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนานักเรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถใช้ความรู้บูรณาการสร้างชิ้นงานหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ และสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพต่อไป อันเนื่องมาจาก แนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ในชีวิตประจำวันและการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รมณี

เหล็ยมแสง [10] ที่ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า บริบทของการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของโรงเรียนมัศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นและการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามีวัตถุประสงค์ชัดเจนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของโรงเรียน พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามีความชัดเจนในเรื่องของเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนานักเรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถใช้ความรู้มาบูรณาการสร้างชิ้นงานหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ และสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคตได้

3. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยนำเข้าของการประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับ

มาก อันเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา จึงส่งผลให้ปัจจัยนำเข้าทุกด้านมีความเพียงพอเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รมณี เหลี่ยมแสง [10] ที่ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กลยุทธ์ที่มีส่วนสำคัญต่อการประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา คือ การประเมินการบริหารทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

4. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านกระบวนการของการประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนกำหนดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จ ของการบริหารจัดการเวลาเรียน “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” ของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน อย่างชัดเจน มีความเข้าใจตรงกัน รองลงมา โรงเรียนศึกษาวิเคราะห์หน้าโยบาย คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “สะเต็มศึกษา ระดับปฐมวัย” ของโรงเรียน และ โรงเรียนวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตร ไปใช้ หลักสูตรระดับชั้นเรียน ความพร้อมของครูผู้สอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ และห้องปฏิบัติการ ตามลำดับ อันเนื่องมาจากครูเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ และครูมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัส อินทลาภาพร [11] ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนว สะเต็มศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา พบว่าครูต้องสามารถออกแบบการจัดการเรียนแบบสะเต็มศึกษาจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนถ่ายโอนการเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ และยังส่งผลให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและสร้างนวัตกรรมได้

5. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านผลผลิตเกี่ยวกับผลการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เนื่องจากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมวัยวันของนักเรียนในระดับชั้นปฐมวัย จะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัสสร ดิธมา [12] ที่ได้วิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education เรื่องระบบของร่างกายมนุษย์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และนักเรียนมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเรียนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินโครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา ควรทำอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้เกิดการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทันทกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันอยู่เสมอ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินโครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา ควรมีการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ในการจัดซื้อ จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย และปรับปรุงสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างพอเพียงและเหมาะสม

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า การประเมิน โครงการส่งเสริมศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา ควรมีการร่วม ประชุมพูดคุยกันให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเวลาเรียน ซึ่งในบางกิจกรรมที่ต้องใช้เวลานานจึงจะฝึก ให้เกิดทักษะ ความชำนาญและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ควรมีเวลาเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า การประเมิน โครงการส่งเสริมศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา ควรมีการติดตาม ผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษาเป็นระยะสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบจุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อให้คำแนะนำข้อมูลย้อนกลับ และให้การช่วยเหลือ ได้ทัน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ตามที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโครงการส่งเสริมศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2.2 ควรประเมินการบริหารโครงการส่งเสริมศึกษา ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แบบบูรณาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 ควรมีการศึกษาค้นคว้าความต้องการของนักเรียนต่อการบริหารโครงการของโรงเรียน เพื่อนำไปเป็นแนวทาง ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัยของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- [1] จันทร์จิรา จันทร์โกมุท. บทบาทผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนตามกรอบคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคม อาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีศาสตรมหาบัณฑิต].เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2560.
- [2] วรณัฐ สาเกผล.กลยุทธ์การพัฒนาการจัดการความรู้ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ) เพื่อรองรับสู่ประชาคมอาเซียน.วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2557; 25:1-12.
- [3] ปิยวรรณ สวามิภักดิ์. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีศาสตรมหาบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2560.
- [4] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สถานะการศึกษาไทยปี 2559/2560แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทย เพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค; 2561.
- [5] ขจรเดช บุตรพรม, บรรณาธิการ. นิตยสาร สสวท. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี; 2556.
- [6] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.หลักสูตรการศึกษาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2560.พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2560.
- [7] Stufflebeam, D.L The CIPP model for Evaluation. International Handbook of Educational Evaluation, p.31-62; 2003.
- [8] ัญญาคนคล่อง และ กาญจนา บุญส่ง. การบริหารการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริม สมทบในจังหวัดเพชรบุรี.วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2561; 8(3): 21-31.
- [9] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษา ด้านส่งเสริมศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค; 2559.

- [10] รมณี เหลี่ยมแสง. กลยุทธ์การบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [คู่มือปฏิบัติการศึกษาคู่มือบัณฑิต] พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร;2561.
- [11] จำรัส อินทลาภพร. การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา. [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต] กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2558.
- [12] ภััสสร ติดมา. การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education เรื่อง ระบบของร่างกายมนุษย์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารราชพฤกษ์ 2558;13(3):71-76

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์และผลิตภัณฑ์ สัตว์ : กรณีศึกษาโคนมและผลิตภัณฑ์น้ำนม

Legal Measures about Hygiene in Transporting Animals and Animal Products : A Case Study on Dairy and Dairy Products

อภิสิทธิ์ สังข์รักษา^{1*} และ นรินทร์ สังข์รักษา²

Apinat Sangraksa^{1*} and Narin Sungrugs²

นักวิชาการอิสระ สถาบัน TRENDS กรุงเทพฯ ประเทศไทย

2 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76120

1 Independent Academic, TRENDS Institute , Bangkok Thailand

*2 Faculty of Management Science, Silpakorn University, Technology Petchaburi Campus,
Phetchaburi Province 76120*

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: narin_324349@yahoo.co.th

Received: 29 September 2019, **Revised:** 21 October 2019, **Accepted:** 12 November 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายและหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลบังคับใช้และปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์และผลิตภัณฑ์อาหาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารของไทยและต่างประเทศ เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ระเบียบ มาตรการ และ Website รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และพรรณานาความ

ผลการวิจัย พบว่า 1) มาตรการทางกฎหมาย ได้แก่ กฎเกณฑ์และมาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหาร ประกอบด้วย หลักการทั่วไปเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศเกี่ยวกับสุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์โดยมีองค์การการค้าโลกทำหน้าที่ด้านการค้าระหว่างประเทศ ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า การเจรจาอนุภูมิภาค ระบบรับรองคุณภาพและความปลอดภัยสินค้าอาหาร ได้แก่ ระบบหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุมสุขอนามัยขนส่งกับมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ มาตรฐานองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศด้านสุขอนามัยของคนและสัตว์ เป็นการ

ดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัย โคนม และมาตรฐานขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ในประเทศไทยมีกฎหมายและมาตรการหลายส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ และ 2) ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้าย โคนม นมและผลิตภัณฑ์นม ได้แก่ ปัญหาหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลตลอดห่วงโซ่การผลิตนมและผลิตภัณฑ์นม ปัญหาบังคับใช้กฎหมายโดยใช้ระบบหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาการนำเข้าสินค้า

คำสำคัญ : มาตรการทางกฎหมาย การขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์ โคนมและผลิตภัณฑ์นม

Abstract

This documentary research was aimed to study about legal measures and government offices which have their duties and functions to control, regulate and enforce the hygienic transportation in animals and problem products leading to the conditions of safety food. The study by documentary analysis from Thai and Foreign data. The secondary research data as documents, textbooks, thesis, academic research papers, website data, and regulation measures were therefore systematically collected, analyzed, described according to its contents analysis .

From the results it was found as follows: Legal measures include 1) The international regulations and standard measurements used for the hygienic transportation 2) The endorsement systems of good quality and safety food were to ; System of Good Manufacturing Practices. System of Hazard Analysis Critical Control Point of Hygienic Transportation. Standard of Human and Animal Hygiene of World Organization for Animal Health and this is focus to the hygienic transportation of dairy cattle. Standard of World Organization Related. 3) Legal Measures of Safety on Hygiene in Transporting Animals and Animal Products of Thailand and this has its laws and legal measures starting from the initial point until to the end and the problems of laws related to the hygienic transportation the problems of dairy and its products the problems of government officers who have their responsibilities in regulating and controlling for all the supply chain of production in dairy and its products. The problems of law enforcement based on the linkage system of multi-government officers related to the hygienic transportation and the problems of importation in dairy and its products.

Keywords : Legal Measures Transporting Animals Dairy and Dairy Products

บทนำ

นมเป็นผลผลิตจากสัตว์ที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง เป็นวัตถุดิบในการผลิตแปรรูปนมและผลิตภัณฑ์นมหลายประเภท ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงก่อให้เกิดความเจ็บป่วยอันเนื่องจากสัตว์ให้นมนำเข้าเชื้อก่อโรคมารูคนหรือการปนเปื้อนสารเคมี รวมถึงจุลินทรีย์ในผลิตภัณฑ์นมเพิ่มจำนวนจุลินทรีย์ก่อโรคในนม ทำให้เกิดนมบูดเน่าเสียหรือคุณภาพไม่เหมาะแก่การบริโภค นอกจากนี้ในฐานะประเทศผู้ส่งออกสินค้าอาหารประเภทนมและผลิตภัณฑ์นมที่มาจากสัตว์และเป็นผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์กลุ่ม Non-Frozen product [1] ที่มีปริมาณส่งออกสูงสุดในปี พ.ศ. 2560 [2] และส่งออกไปยังกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มากที่สุด [3]

ทั้งนี้ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยจะมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกันมีการเคลื่อนย้ายสินค้าได้อย่างเสรี อาทิเช่น ความคล่องตัวคมนาคมและการค้าระหว่างประเทศเดินทางระหว่างประเทศสะดวกมากขึ้น [4] โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายสัตว์ข้ามพรมแดนและขนส่งผลิตภัณฑ์จากสัตว์ระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น มีโอกาสความเสี่ยงการระบาดของโรคหรือโรคสัตว์สู่คนเข้ามาในประเทศไทยอย่างรวดเร็วสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมากจึงมีความจำเป็นควบคุมการนำเข้าสัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์อาหารจากสัตว์ นอกจากนี้ปัญหาคือประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเรื่องมาตรฐานควบคุมตรวจสอบสัตว์และสินค้าผลิตภัณฑ์นมนำเข้า รวมถึงการคุ้มครองการกักกันและการเรียกคืนสินค้าอย่างชัดเจนและไม่ได้ให้ความสำคัญถึงผลกระทบการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากการเคลื่อนย้ายเสรีข้างต้นเท่าที่ควร ในกรณีเช่นนี้จึงต้องศึกษามาตรการสุขอนามัยในการป้องกันความเสี่ยงและสามารถควบคุมตรวจสอบการนำเข้าด้วยวิธีการประเมินวิเคราะห์ความเสี่ยงจากสัตว์มีชีวิต ผลิตภัณฑ์จากสัตว์หรือเชื้อโรคระบาดเพื่อประสิทธิผลในการควบคุมป้องกันความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเข้า เพื่อคุ้มครองสุขอนามัยความปลอดภัยของคน สัตว์ และสาธารณสุขของประเทศปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัยแต่ละห่วงโซ่การผลิตในระดับหนึ่ง ในบางห่วงโซ่การผลิตไม่มีมาตรการเข้ามาควบคุมหรือมาตรการที่บังคับใช้เป็นมาตรการสมัครใจหรือไม่สอดคล้องในทางปฏิบัติ ได้แก่ มาตรการสมัครใจในชั้นการขนส่งหรือกระจายผลิตภัณฑ์นมสู่ผู้บริโภคและปัญหามาตรการบังคับใช้สมัครใจในระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม ด้วยเหตุผลดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอุตสาหกรรมโคนมและผลิตภัณฑ์นมภายในประเทศนำมาสู่การศึกษาในงานวิจัยนี้จึงจำเป็นศึกษามาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ และมาตรฐานของสหภาพยุโรปที่ส่งออกสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์นม ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเข้มงวดและมีการปรับใช้กฎหมายครอบคลุมทุกห่วงโซ่การผลิตอาหารอย่างได้ผลมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหาร โดยเฉพาะเรื่องสุขอนามัยในการขนส่งหรือควบคุมการขนส่งเคลื่อนย้ายในมิติสุขอนามัยที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลบังคับใช้เกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารให้ได้นมและผลิตภัณฑ์นมมีคุณภาพปลอดภัยเหมาะสำหรับการบริโภคและสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของผู้บริโภคว่าจะไม่ได้รับความเสี่ยงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการขนส่งสินค้านมและผลิตภัณฑ์นม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมาย และหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลบังคับใช้เกี่ยวกับความปลอดภัยอาหาร และปัญหาที่เกี่ยวกับสุขอนามัยในการขนส่งสัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์อาหาร

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษามาตรการทางกฎหมาย กฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอาหารตลอดห่วงโซ่การผลิตโดยเฉพาะเรื่องสุขอนามัยในการขนส่งสัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากสัตว์และหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลบังคับใช้กฎหมายของสหภาพยุโรป แล้วย่นำมาวิเคราะห์เทียบกับมาตรการทางกฎหมายและมาตรฐานของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยในการขนส่งสัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากสัตว์กรณีศึกษา โคนมและผลิตภัณฑ์นม รวมถึงปัญหาของหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลบังคับใช้

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยแหล่งข้อมูลในการศึกษามาจากการค้นคว้าจากบทบัญญัติกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ หนังสือตำรากฎหมาย วิทยานิพนธ์ วิจัย วารสาร บทความ เอกสารเผยแพร่ ข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรปที่เกี่ยวกับสุขอนามัยในการขนส่งสัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ รวมถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว กับมาตรการทางกฎหมายและมาตรฐานของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เครื่องมือที่ใช้เป็นเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Documents) ได้แก่ เอกสาร หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ระเบียบ มาตรการ และ Website รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ (Descriptive)

ผลการวิจัย

1. มาตรการทางกฎหมาย กฎเกณฑ์และมาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหาร ประกอบด้วย

1.1 กฎเกณฑ์และมาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหาร หลักการทั่วไปเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศเกี่ยวกับสุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์ กฎเกณฑ์ระหว่างประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ต้องได้รับการดูแลและระมัดระวังเป็นพิเศษย่อมมีโอกาสเสี่ยงสูงที่จะติดเชื้อโรค โรคระบาด การแพร่เชื้อโรคสัตว์สู่คนหรือโรคติดต่อระหว่างสัตว์กันเอง จากการสัมผัสโดยตรงหรือสัมผัสทางอ้อม ตั้งแต่กระบวนการผลิตน้ำนม แปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำนม การขนส่งน้ำนมดิบและผลิตภัณฑ์น้ำนมจนถึงผู้บริโภคปราศจากความเสียหายหรือเชื้อโรคในระหว่างขนส่งที่ส่งผลกระทบต่อระบบสาธารณสุขของคนโดยตรง ซึ่งสามารถเห็นได้จากองค์การระหว่างประเทศที่ดูแลเรื่องความปลอดภัยด้านอาหารที่สะท้อนความสำคัญของสุขอนามัยในการขนส่งเพื่อคุ้มครองสัตว์และมนุษย์ในการบริโภคอาหารปลอดภัย

1.1.1 องค์การการค้าโลก (World Trade Organization :WTO) เป็นองค์การระหว่างประเทศที่พัฒนาการจากความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT 1947) ความปลอดภัยด้านอาหาร WTO ได้สนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้าโดยกำหนดให้เป็นหนึ่งในข้อยกเว้นทั่วไปของความตกลง GATT 1947 ซึ่งปัจจุบันยังมีการบังคับใช้เรื่อยมา ภายหลังจากการลงนามความตกลงที่เป็นความตกลงเฉพาะ (Specific Agreement) ควบคุมความตกลง GATT ที่เป็นการตกลงลักษณะทั่วไป (General Agreement) [5] เป็นความตกลงเกี่ยวกับการสาธารณสุขคุ้มครองสุขภาพและสวัสดิภาพของประชาชน นโยบายการเกษตร การปลูสัตว์และสิ่งแวดลอม

1.1.2 ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT) การเจรจาอบูรุกวัย (Uruguay Round) ของ GATT เกิดความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของประเทศสมาชิกต่าง ๆ สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศและนำมาอนุวัติการเป็นมาตรฐานภายในประเทศของตน เพื่อคุ้มครองชีวิตหรือสุขอนามัยมนุษย์ สัตว์หรือพืชจากโรคระบาด โรคติดต่อ สารตกค้าง สารปนเปื้อน เป็นต้น รวมถึงครอบคลุมทั้งมาตรฐานสินค้าขั้นสุดท้าย วิธีการผลิต บรรจุภัณฑ์ การติดฉลากสินค้าเกี่ยวกับอาหาร การนำเข้าส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารการออกไปรับรองและอนุมัติ

1.1.3 คณะกรรมาธิการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex) ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า เป็นหนึ่งในพันธกรณีภายใต้ WTO และเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures; NTMs) กำหนดขึ้นเพื่อประเทศสมาชิกใช้มาตรการครอบคลุมถึงเรื่องกฎระเบียบทางเทคนิค มาตรฐาน

สินค้าทั้งด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม รวมถึงกระบวนการประเมินความสอดคล้องดำเนินการในลักษณะจัดอุปสรรคกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ [6]

1.2. ระบบรับรองคุณภาพและความปลอดภัยสินค้าอาหาร ได้แก่

1.2.1 ระบบหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practice : GMP) ระบบ GMP เป็นมาตรฐาน หลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดปฏิบัติขั้นพื้นฐาน (Minimum Requirement) ของผู้ผลิตหรือมาตรฐานด้านสถานที่ผลิตเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety) โดยมุ่งเน้นที่การป้องกันและจัดการความเสี่ยงที่ทำให้อาหารเป็นพิษอันตรายหรือเกิดความไม่ปลอดภัยของอาหาร ครอบคลุมปัจจัยเกี่ยวกับสถานที่ตั้งอาคารผลิต เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต กระบวนการผลิต การขนส่ง สุขาภิบาล (Sanitation) สุขอนามัย (Hygiene) ของบุคลากรให้ผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายมีคุณภาพปลอดภัย ทั้งนี้ GMP เป็นระบบประกันคุณภาพขั้นพื้นฐานก่อนนำไปสู่ระบบประกันคุณภาพสูงกว่าต่อไป อาทิเช่น ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Hazard Analysis Critical Control Point : HACCP) ระบบ ISO 22000 [7]

1.2.2 ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม ระบบ HACCP เป็นระบบการจัดการคุณภาพด้านความปลอดภัยเพื่อใช้ควบคุมกระบวนการผลิตที่เข้มงวดมากกว่าระบบ GMP เนื่องจากเข้าสู่ระบบ HACCP ผู้ผลิตต้องผ่านระบบประกันคุณภาพขั้นพื้นฐานระบบ GMP ก่อน สำคัญประกอบควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ตลอดห่วงโซ่การผลิต ประเมินอันตรายที่ส่งผลกระทบต่อวัตถุดิบ กระบวนการผลิต การขนส่งผลิตภัณฑ์จนถึงจำหน่ายยังผู้บริโภค ทั้งนี้เป็นระบบป้องกันและควบคุมจุดวิกฤตเพื่อความปลอดภัยของการผลิตอาหารเป็นเครื่องมือประเมินจุดอันตราย แล้วสร้างระบบมาตรการป้องกันแทนการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายเพื่อพิสูจน์ได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกสุขลักษณะปลอดภัยต่อผู้บริโภค

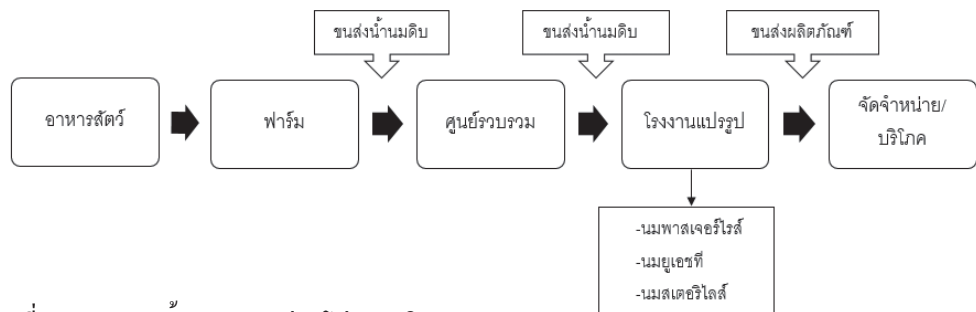
1.2.3 สุขอนามัยขนส่งกับมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex) ซึ่ง Codex ให้ความสำคัญของมาตรฐานอาหารทุกประเภทรวมถึงอาหารที่มีแหล่งที่มาจากสัตว์ กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการผลิตสัตว์ในระดับฟาร์มจนได้ผลิตผลจากสัตว์ผ่านทางคณะกรรมการ Codex ทั้งนี้ระบบรับรองคุณภาพความปลอดภัยสินค้าอาหารของ Codex ทั้งระบบ GMP และ HACCP ต่างมีองค์ประกอบเกี่ยวกับกระบวนการขนส่งหรือกระจายสินค้าซึ่งเป็นหนึ่งในขั้นตอนของห่วงโซ่การผลิต โดยการขนส่งเป็นหนึ่งในหลักเกณฑ์ที่สำคัญของระบบ GMP หลักเกณฑ์เกี่ยวกับพาหนะขนส่ง ภาชนะบรรจุและการทำความสะอาดเพื่อปราศจากการปนเปื้อนระหว่างขนส่งและสร้างความมั่นใจว่าอาหารปลอดภัยถูกสุขอนามัย (Sanitation) และสุขลักษณะ (Hygiene) สำหรับระบบ HACCP การขนส่งเป็นหนึ่งในหลักเกณฑ์ที่สำคัญเช่นเดียวกับ GMP กำหนดให้ดำเนินการวิเคราะห์อันตรายว่าต้องระบุอันตรายในขั้นตอนการกระจายสินค้าจนถึงการบริโภค ทั้งนี้ Codex จัดทำหลักการมาตรฐานสินค้าเกี่ยวกับสินค้าอาหารประเภทนมและผลิตภัณฑ์นม (Milk and Milk Products) กำหนดเรื่องการขนส่ง (Transportation) เป็นสุขลักษณะเฉพาะไว้ใน Code of Hygienic Practice milk and Milk Products (CAC/RAP 57-2004) ให้ความสำคัญเรื่องเวลา อุณหภูมิและยานพาหนะตามคุณสมบัติของชนิดของผลิตภัณฑ์นม และพิจารณาพร้อมกับ The General Principles of Food Hygiene (CAC/RCP 1-1969) และ Code of Hygienic Practice for the Transport of Foodstuffs in Bulk and Semi-Packed Foodstuffs (CAC/RCP 47 – 2001) ข้อปฏิบัติด้านสุขลักษณะสำหรับการขนส่งอาหารในอาหารจำนวนมากและกึ่งบรรจุ เพื่อให้แน่ใจว่าอาหารปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับมนุษย์บริโภค โดยขอบเขตบังคับใช้กับอาหารที่ขนส่งจากโรงงานผลิตบรรจุภัณฑ์ไปยังสถานที่จำหน่ายหรือสถานที่ค้าปลีก

1.3 มาตรฐานองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (World Organization for Animal Health WOAH) ด้านสุขอนามัยของคนและสัตว์ องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศมีสถานะเป็นองค์การระหว่างประเทศตั้งตามข้อตกลงนานาชาติและองค์การการค้าโลก (WTO) เดิมเรียกว่า Office International des Epizooties

(OIE) [8] ต่อมา ค.ศ.2003 ได้เปลี่ยนชื่อองค์กรเป็น World Organization for Animal Health ทั้งนี้สาเหตุก่อตั้ง WOAH เนื่องจากการระบาดของโรค Rinderpest ในประเทศเบลเยียมและแพร่ระบาดไปทั่วทวีปยุโรปจึงทำให้ประเทศต่าง ๆ รวม 28 ประเทศร่วมกันลงนามก่อตั้ง WOAH ในปี ค.ศ. 1924 และประเทศไทยยังเป็นหนึ่งในฐานะสมาชิกผู้ก่อตั้ง ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกทั้งหมด 182 ประเทศ มีวัตถุประสงค์เป็นองค์กรกลางประสานความร่วมมือในการป้องกัน และควบคุมโรคระบาดสัตว์เพื่อไม่ให้โรคระบาดสัตว์ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตสัตว์และมนุษย์ รวมถึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของโลก การดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัยโคนม WOAH กำหนดกฎเกณฑ์ทางการค้าที่เกี่ยวกับสุขอนามัยสัตว์และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เป็นมาตรฐานกลางสำหรับการค้าสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิงร่วมกันเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเข้าสู่ประเทศผู้นำเข้าผ่านทางการค้าสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ทั้งนี้เพื่อนำหลักสุขอนามัยมาใช้เพื่อกีดกันทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรม WOAH ได้จัดทำเอกสารอ้างอิงในรูปแบบข้อกำหนดและคู่มือมาตรฐาน 4 ฉบับ เอกสารอ้างอิงเหล่านี้ได้รับการยอมรับจาก WTO ให้เป็นเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับสุขอนามัยสัตว์ระหว่างประเทศ

1.4 มาตรฐานขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน ระบบ ISO : 22000 [9] International Standard Organization :ISO เป็นองค์การชำนาญพิเศษที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐบาลและมีสภาพบุคคลแยกต่างหากจากประเทศสมาชิก โดยองค์การสหประชาชาติให้การยอมรับ ISO กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในลักษณะมาตรฐานระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศให้มีเอกภาพและภาคีรัฐนำมาใช้เป็นแนวทางกำหนดหลักเกณฑ์หรือกฎหมายภายในประเทศ เนื่องจากหลักความสอดคล้องที่กำหนดไว้ในความตกลง TBT ทำให้เกิดองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน ISO มีบทบาทกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศ ดังนั้นความตกลงสามารถเทียบเคียงอ้างได้ว่า ISO เป็นมาตรฐานสากลที่อยู่ภายใต้กรอบความตกลงได้อันหนึ่งประเทศไทยมีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรมมีหน้าที่กำกับดูแลเรื่องมาตรฐานของประเทศและยังเป็นตัวแทนในการเป็นสมาชิก ISO ในที่นี้ผู้เขียนกล่าวเฉพาะ ISO 22000 เกี่ยวข้องโดยตรงกับความปลอดภัยทางอาหาร ทั้งนี้มาตรฐาน ISO 22000 เป็นมาตรฐานระบบการบริหารจัดการของความปลอดภัยอาหาร (Food Safety Management System ; FSMS) กำหนดขึ้นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กรหรืออุตสาหกรรมในห่วงโซ่อาหาร โดยไม่จำกัดขนาดขององค์กรตั้งแต่ผู้ผลิตขั้นต้น ผู้ผลิตวัตถุดิบหลัก ผู้แปรรูปอาหาร ผู้ขนส่งหรือผู้ให้บริการกระจายสินค้า การจัดเก็บและขนส่งจนถึงผู้ขายปลีก เป็นต้น

1.5 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาโคนมและผลิตภัณฑ์นม สุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้ายโคนมและผลิตภัณฑ์นมตลอดห่วงโซ่การผลิตเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสุขอนามัยสัตว์และผู้บริโภค ในการป้องกันและควบคุมแพร่กระจายของโรคติดต่อสู่คนหรือเกิดการปนเปื้อนของเชื้อก่อโรคเพื่อให้ได้สัตว์สุขภาพแข็งแรงปลอดโรค และผลิตภัณฑ์นมที่มีคุณภาพปลอดภัยเหมาะสำหรับการบริโภค ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 มาตรฐานน่านมตลอดห่วงโซ่การผลิต

1.6 ประเภทการขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์ผลิตภัณฑ์จากสัตว์

การขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ในประเทศและต่างประเทศ ดังตารางที่ 1
ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์ผลิตภัณฑ์จากสัตว์

ในประเทศ	ต่างประเทศ
การขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์ภายในประเทศจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์ข้ามจังหวัด เคลื่อนย้ายสัตว์ภายใน เข้า ออก เขตโรคระบาดเขตสงสัย ว่าเป็นโรคระบาดหรือเขตโรคระบาดชั่วคราว เคลื่อนย้ายสัตว์เข้าในหรือผ่านเขตปลอดโรคระบาด การขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์มีหลายวัตถุประสงค์ ได้แก่ ขนส่งเคลื่อนย้ายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฆ่าเข้าสู่โรงฆ่าสัตว์เพื่อให้เนื้อสัตว์ หรือมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปฆ่า อาทิเช่น การเลี้ยงขุนหรือทำพันธุ์สัตว์ จำหน่ายส่งออก หรือเพื่อให้ได้น้ำนมจากรีดนมแม่โค เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ที่มีความประสงค์ขนส่งเคลื่อนย้ายมีหน้าที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประจำด่านกักกันสัตว์ภายในประเทศเพื่อทราบถึงวิธีขั้นตอนและระเบียบการปฏิบัติต่าง ๆ โดยผ่านด่านกักกันสัตว์ตามที่อธิบดีประกาศกำหนด	การขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์ระหว่างประเทศ ส่วนใหญ่นำเข้าส่งออกข้ามพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิเช่น ประเทศลาว กัมพูชา มาเลเซีย เมียนมาร์ เป็นต้น จำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การนำเข้าสัตว์ การส่งออกสัตว์และนำเข้าผ่านสัตว์ระหว่างประเทศ สำหรับผู้ที่มีความประสงค์ดังกล่าวมีหน้าที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประจำด่านกักกันสัตว์ระหว่างประเทศเพื่อทราบถึงวิธีขั้นตอนและระเบียบการปฏิบัติต่างๆ ทั้งนี้การขนส่งเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศใช้ระบบผ่านตามท่าเข้ากรณีนำเข้าและนำเข้าผ่าน หรือท่าออกกรณีส่งออกตามที่รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

1.7 กฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับสุขอนามัยในการขนส่ง เคลื่อนย้าย โคนมและผลิตภัณฑ์น้ำนม

1.7.1 ขั้นการผลิตวัตถุดิบ (Primary Production) โรงงานอาหารสัตว์และอาหารสัตว์ มีพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558 ฟาร์มพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ฟาร์มโคนมมีมาตรการป้องกันและควบคุมโรคระบาด ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 มาตรการควบคุมฟาร์มโคนม ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561) มาตรการขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์ ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2558 ส่วนมาตรการควบคุมระหว่างขนส่งสัตว์ พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ประกอบกับฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2530 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2537 (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2537 (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2557 (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2557)

1.7.2 ขั้นรวบรวมและขนส่งน้ำนมดิบ ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ (milk collection center) หนึ่งในอุตสาหกรรมนมกลางน้ำที่เป็นจุดเชื่อมต่อรับซื้อผลผลิตน้ำนมดิบจากเกษตรกร ในลักษณะรูปแบบต่างๆ สหกรณ์โคนมเป็นแหล่งรับซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิก จากนั้นนำมาลดอุณหภูมิเพื่อรักษาคุณภาพน้ำนม ตรวจคุณภาพน้ำนมดิบและประเมินราคาก่อนส่งโรงงานแปรรูปเป็นนมและผลิตภัณฑ์น้ำนมต่อไปเพื่อจำหน่ายและส่งออก ประกอบด้วยมาตรฐานศูนย์รวบรวม ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ.2551 มาตรการขนส่งน้ำนมดิบ ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 มาตรฐานคุณภาพน้ำนมดิบและราคารับซื้อ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561)

1.7.3 **ขั้นแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำนม** กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนม ได้แก่ นมพาสเจอร์ไรส์ นมสเตอริไลส์ นมยูเอชที เริ่มตั้งแต่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่เป็นผู้ประกอบการฟาร์มจะรีดน้ำนมจากแม่โค รวบรวมน้ำนมดิบที่รีดได้จากแม่โคนมนำส่งไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบในรูปแบบของกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์โคนมแต่ละพื้นที่ในจังหวัดและศูนย์รวบรวมที่รับซื้อส่งน้ำนมดิบให้โรงงานนมแปรรูปที่กล่าวไว้ในข้างต้น ซึ่งน้ำนมดิบถูกนำไปใช้ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนมเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภคภายในประเทศและส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ตลาดผลิตภัณฑ์น้ำนมในประเทศไทยแบ่งเป็นตลาดนมพาณิชย์ และตลาดนมโรงเรียน

1.7.4 **ขั้นขนส่งผลิตภัณฑ์** การประกันคุณภาพในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร ผลิตภัณฑ์อาหารจนถึงผู้บริโภค ต้องดำเนินการเกี่ยวกับบริหารจัดการสินค้าหรือคลังสินค้ามีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการปนเปื้อน สามารถพิจารณาได้จากลักษณะการขนส่งที่ทำให้เกิดการปนเปื้อน

1.7.5 **ขั้นจำหน่ายและเก็บรักษา ณ สถานที่จำหน่าย**

1.7.6 **ขั้นการนำเข้า** การนำเข้าจะพิจารณาศึกษาเฉพาะเกี่ยวกับการนำเข้าสัตว์มีชีวิตประเภทโคนมและการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์น้ำนม

2. บทวิเคราะห์ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้ายโคนม นมและผลิตภัณฑ์น้ำนม

2.1 **ปัญหาบังคับใช้กฎหมายโดยใช้ระบบหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** พบว่า ประเทศไทยตลอดห่วงโซ่การผลิต โคนม นมและผลิตภัณฑ์น้ำนม ตั้งแต่สถานที่ผลิตขั้นต้น ในระดับฟาร์ม โคนมและอาหารสัตว์ สถานที่รวบรวม น้ำนมดิบ สถานที่แปรรูปนม รวมไปถึงการขนส่งไปยังสถานที่จำหน่ายแก่ผู้บริโภค มีหน่วยงานหลักที่กำกับดูแลและควบคุมความปลอดภัยด้านอาหารตลอดห่วงโซ่อาหารในลักษณะ Multiple Agency System ซึ่งแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามลำดับขั้นมีหน้าที่กำกับดูแลบังคับใช้กฎหมายแตกต่างกันไป ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีหน้าที่กำกับดูแลสินค้าเกษตรและอาหารส่งออก ซึ่งสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานและรับรองมาตรฐานในสินค้าประเภทนมให้ได้ตามมาตรฐานระหว่างประเทศโดยสอดคล้องกับพันธกรณีองค์การการค้าโลก ตามความตกลงและมาตรฐานของ Codex แต่มาตรฐานเหล่านี้เป็นเพียงมาตรฐานทั่วไปเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการส่งออกเท่านั้น มิมีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย อีกทั้ง มกอช. เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลโดยให้การรับรองระบบหน่วยรับรอง (Certification Body :CB) และหน่วยตรวจ (Inspection Body :IB) ในสาขาต่างๆ เพื่อให้หน่วยรับรองและหน่วยตรวจดังกล่าวสามารถตรวจสอบและรับรองมาตรฐานฟาร์ม ศูนย์รวมน้ำนมดิบ และผู้ประกอบการ โรงงานแปรรูปนม ได้แก่ GAP,GMP,HACCP [10] นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอาหารเกี่ยวกับการผลิตอาหารเพื่อบริโภคภายในประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์นมภายใต้พระราชบัญญัติอาหารและประกาศกระทรวงสาธารณสุข อาทิ เช่น ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 298) พ.ศ.2549 เรื่อง วิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์นมพร้อมบริโภคชนิดเหลวที่ผ่านกรรมวิธีฆ่าเชื้อด้วยความร้อนโดยวิธีพาสเจอร์ไรส์

2.2 **ปัญหาการนำเข้าสินค้า** ปัจจุบันประเทศที่ปลอดจากโรคระบาดมักเกิดปัญหาการระบาดของโรค เนื่องจากขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์หรือนำเข้าผลิตภัณฑ์จากสัตว์สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมากจึงมีความจำเป็นควบคุมการนำเข้าสัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ระหว่างประเทศเพื่อป้องกันความเสี่ยงแพร่กระจายของ โรคระบาดสัตว์ โรคสัตว์สู่คนหรือโรคอุบัติใหม่ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเรื่องมาตรฐานสินค้านำเข้าอย่างชัดเจน และยังมีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการนำเข้าสัตว์มีชีวิต นมและผลิตภัณฑ์น้ำนมหลายหน่วยงานควบคุมดูแลการนำเข้าสินค้า ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ภายใต้กฎหมายความรับผิดชอบตน ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์โดยกรมการค้าต่างประเทศอยู่ภายใต้กำกับดูแลกฎหมายว่าด้วยการส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า โดยมีสาระ

สำคัญเพื่อป้องกันการลักลอบนำเข้าสินค้าไม่ได้มาตรฐานในท้องตลาดจากการใช้วิธีนำผ่านเป็นช่องทาง สำหรับสัตว์มีชีวิตไม่มีกำหนดโควตานำเข้าสัตว์หรือมาตรการควบคุมส่งออกนำเข้าโคมนโดยเฉพาะ จึงต้องพิจารณาจากสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น อาทิเช่น หากเกิดภาวะเสี่ยงต่อการขาดแคลนหรือกระทบต่อความมั่นคงปริมาณสัตว์ภายในประเทศ การส่งออกสัตว์ก็จะลดลง เป็นต้น ส่วนโควตาจัดสรรปริมาณนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมการค้าต่างประเทศเช่นกัน ได้แก่ โควตาตามพันธกรณีตามความตกลงทางการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) สำหรับสินค้านมผงขาดมันเนย หรือการจัดสรรปริมาณนำเข้าสินค้านมผงขาดมันเนยและเครื่องดื่มประเภทนมปรุงแต่ง สำหรับการชำระภาษีในโควตาตามความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย เป็นต้น อนึ่งประเทศไทยนำเข้านมผงขาดมันเนยเป็นผลิตภัณฑ์นมนำเข้าจากต่างประเทศสูงกว่าผลิตภัณฑ์นมอื่นเนื่องจากนมผงขาดมันเนยใช้เป็นวัตถุดิบผลิตผลิตภัณฑ์น้ำนม และนำไปใช้ประโยชน์ในการผลิตผลิตภัณฑ์นมได้หลายประเภท เช่น โยเกิร์ต นมเปรี้ยว ช็อคโกแลต เป็นต้น รวมถึงผู้ประกอบการแปรรูปนมบริหารจัดการเก็บได้ง่าย

2.3 ปัญหาขนส่งหรือกระจายผลิตภัณฑ์น้ำนม ระบบบริหารจัดการสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ (Cold Chain Management) ต้องเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ในสภาพที่อุณหภูมิที่เหมาะสม โดยเฉพาะอุณหภูมิเก็บรักษาขนส่งผลิตภัณฑ์พาสเจอร์ไรส์ ผลิตภัณฑ์แช่เย็นและผลิตภัณฑ์แช่แข็ง ต้องเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ในสภาพควบคุมอุณหภูมิต่ำ อาทิเช่น การเก็บรักษาผลิตภัณฑ์อาหารในห้องเย็นหรือคลังสินค้าควบคุมอุณหภูมิต่ำภายหลังการผลิตในโรงงาน การขนผลิตภัณฑ์อาหารขึ้นรถขนส่ง (loading) เพื่อจัดส่งไปยังศูนย์กระจายสินค้าหรือผู้ค้าปลีก การขนผลิตภัณฑ์อาหารลงจากรถขนส่ง (unloading) การเก็บรักษาระหว่างการจำหน่าย และผู้บริโภคเข้าใจการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อให้สามารถบริโภคสินค้าตามที่ระบุวันหมดอายุแสดงในฉลาก ซึ่งควบคุมอุณหภูมิการเก็บรักษาขึ้นกับประเภทของผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้หากบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความปลอดภัยอาหาร เช่น ผลิตภัณฑ์พาสเจอร์ไรส์เสื่อมเสียก่อนวันที่หมดอายุระบุไว้ที่ฉลาก โดยทั่วไปนมและผลิตภัณฑ์น้ำนมมักเกิดปัญหาด้านคุณภาพในชั้นการจัดเก็บและขนส่งสินค้าไปยังแหล่งกระจายสินค้า ซึ่งแต่ละประเภทมีสถานะการจัดเก็บและขนส่งที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า กฎเกณฑ์และมาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารมีหลายหน่วยงานและหลายองค์กรที่ดูแลรับผิดชอบ ต่างมีกฎหมาย และข้อระเบียบต่างๆ ดังนั้น ควรมีหน่วยงานกลางของกรมหรือกระทรวงให้มีหน้าที่ดูแลหรือเป็นเจ้าภาพในการกำหนดระเบียบ กฎหมาย มาตรการเพื่อให้การขนส่งเคลื่อนย้ายสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์เป็นไปโดยความสะดวก รวดเร็ว และมีความปลอดภัยกับผู้บริโภค

2. จากการวิจัยพบว่า ระบบรับรองคุณภาพและความปลอดภัยสินค้าอาหาร ได้แก่ 1) ระบบหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต 2) ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (HACCP) สุขอนามัยขนส่งกับ Codex 3) มาตรฐานองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ ด้านสุขอนามัยของคนและสัตว์ เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัยโคมน และ 4) มาตรฐานขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน ระบบ ISO : 22000 ดังนั้น กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงสาธารณสุข ควรร่วมกันกำหนดมาตรฐาน กลไกและมาตรการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ดำเนินการอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยในการขนส่งเคลื่อนย้ายโคมน นมและผลิตภัณฑ์น้ำนม ปัญหาหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลตลอดห่วงโซ่การผลิตนมและผลิตภัณฑ์น้ำนม ปัญหาบังคับใช้กฎหมายโดยใช้ระบบหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาการนำเข้าสินค้า ดังนั้น กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงสาธารณสุข ควรมีหน่วยร่วม แบบ One Stop Service ตลอดห่วงโซ่การผลิตที่จะ ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยอาหารของสินค้าประเภทน้ำนมมีประสิทธิภาพเพียงพอ

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ปริมาณส่งออกผลิตภัณฑ์ กลุ่ม Non-Frozen ป.ป.ท. 2560.
- [2] ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. “กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ”, เอกสารประกอบการคำบรรยายวิชา เศรษฐกิจระหว่างประเทศ, (ม.ป.ป.) : 24.
- [3] สถาบันอาหาร. หลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร,” เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2562 เข้าถึงได้จาก http://fic.nfi.or.th/foodsafety/upload/qs/pdf/GMP_2.pdf.
- [4] ณัฐจิพร อนันตสินิ. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่ปลอดภัยในท้องตลาด. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2560.
- [5] สถาบันรับรองมาตรฐาน. ISO, การตีความข้อกำหนดตามมาตรฐานระบบการจัดการความปลอดภัยของอาหาร (ISO 22000:2005) กรุงเทพมหานคร : สถาบันรับรองมาตรฐาน ISO,2551.
- [6] สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 366) พ.ศ. 2556 นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- [7] สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์(2560) ปริมาณส่งออกนมและผลิตภัณฑ์นมไปยัง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ป.ป.ท. : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- [8] Hagiwara Mutsuyuki. ISO22000 Food Safety Management System. แปลโดย สุวิมล กิริติพิบูล และสมชาย พิพัฒน์ธนกกุล. กรุงเทพมหานคร. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น). 2551.
- [9] European commission, “Food Safety: Over View” [Internet]. 2019 [cited 2019 December 10]. Available From : https://ec.europa.eu/food/index_en.
- [10] International Organization for Standardization (ISO). “New ISO specification for better management of animal welfare worldwide.” [Internet]. 2019 [cited 2019 December 10]. Available From : [http://www.iso.org/iso/home/news_index/news_archive/news.htm?refid=Ref2147]. 15 December 2018.

กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระนักเทศน์ ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

Strategies of Buddhism Propagation of Preachers in Mueang Phayao District.

พระสมุห์กมลฤทัย เผ่ากันทะ* และ สุรเชษฐ์ ชีระมณี

Phrasamu khomkrit Phaogunta and Surachet Chiramanee

1 สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

*Department of Political Science, School of Political and Social Science University
of Phayao 56000*

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: khomkrit2558@hotmail.com

Received: 30 July 2019, Revised: 21 September 2019, Accepted: 29 September 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ในการเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนาของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เทคนิคและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระนักเทศน์ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระนักเทศน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นพระนักเทศน์ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ คือ เป็นพระธรรมทูตที่ผ่านการอบรมและได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าคณะจังหวัดพะเยา และมีพรรษา 15 พรรษาขึ้นไป คัดเลือกมาได้ 12 รูป เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ การวิเคราะห์ใช้วิธีค้นหาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Interactive Approach) และสรุปแบบองค์รวม (Holistic Approach)

ผลจากการศึกษาพบว่า 1) เทคนิคและวิธีการเผยแผ่ของพระนักเทศน์ คือ (1) ให้ความสำคัญกับผู้ฟัง (2) จัดเตรียมเนื้อหาที่สอดคล้องกับผู้ฟัง (3) การพัฒนาตนเอง (4) แรงบันดาลใจ (5) การมีภูมิหลัง 2) ปัญหาและอุปสรรคของการเผยแผ่ ได้แก่ (1) พระนักเทศน์เป็นผู้สูงอายุไม่มีความถนัดในการใช้สื่อที่ทันสมัยและมีภาระงาน งานบริหาร และงานในวัด (2) ปัญหาเกี่ยวกับผู้ฟังไม่ค่อยสนใจทางด้านธรรมและมักจะเป็นผู้ที่ถูกเกณฑ์มาฟัง (3) ข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ การจัดสรรสถานที่ และพาหนะ

คำสำคัญ : ปัจจัย นักเทศน์ที่ดี

Abstract

The purposes of this study “Strategies of Buddhism Propagation of Preachers in Mueang Phayao District” were 1) to investigate strategies of Buddhism Propagation of Preachers in Mueang Phayao District 2) to find out problems and obstacles in Propagation of Preachers. This study was qualitative approach. The sample group

participating in the study was twelve famous preachers with the following qualifications: having at least fifteen years as a monk, having been trained and appointed by the Phayao Abbot. The data was collected by in-depth interview. The interview forms were employed as instrument in this study. The Interactive Approach and The Holistic Approach were applied to analyze the data.

The results were indicated that 1) Strategies of Buddhism Propagation of Preachers were as follows: (1) paying attention to audiences (2) preparing content related to target group of audiences (3) developing oneself (4) creating inspiration (5) showing background knowledge. 2) The problems and obstacles of Buddhism Propagation of Preachers were as follows: (1) aging preachers were not proficient in using modern medias and had many appointments and works in a temple (2) audiences are not interested in listening sermon and most of them were always forced to listen (3) budget constraints regarding location and vehicle allocation.

Keywords : Factors, Good Preacher

บทนำ

การสื่อสารถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของมนุษย์ในการดำเนินชีวิต การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสืบทอดความเชื่อหรือคำสอนทางศาสนา ซึ่งเป็นค่านิยมหลักทางด้านจิตวิญญาณ สังคมไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นสังคมชาวพุทธ เพราะประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาแต่ช้านาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงรัชสมัยปัจจุบัน เป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่า 700 ปีเศษ พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย ไม่ว่าจะเป็นทางด้านศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม พระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการดำรงชีวิต ด้านบุคลิกนิสัยของคนในสังคมไทย ด้านการเมือง การปกครอง ด้านการศึกษา ด้านศิลปกรรม ไปจนถึงด้านประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งทั้งนี้ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากแนวคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น สังคมไทยทุกวันนี้ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ส่วนหนึ่งมาจากความเป็นพลวัตของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผลสืบเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับเป็นแผนที่เน้นความเจริญทางด้านวัตถุทำให้สังคมในปัจจุบันเกิดการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว กลับกันในด้านการพัฒนาทางด้านจิตใจของมนุษย์นั้นกลับไม่พัฒนาไปตามสังคม ทำให้เกิดความข้อย่อนทางศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย ในสังคมเต็มไปด้วยการแข่งขัน กอปรกับโลกยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสิ่งปรนเปรอทางด้านวัตถุ ความสนุกสนานบันเทิงที่เกิดขึ้นตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยของสังคมปัจจุบัน ความสุขสงบในจิตใจจึงเป็นสิ่งหาได้ยาก ผู้คนส่วนมากเชื่อว่าเงินตราจะทำให้มีความสุข แต่ถึงแม้จะหาเงินได้มากเท่าไร ก็หาได้มีความสุขเพิ่มขึ้นไม่ อาจเป็นทุกข์กว่าเดิมด้วยซ้ำ ดังนั้น จึงเกิดปัญหามากมายขึ้นในสังคม

พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นสถาบันหลักของชาติไทย เพราะมีความสัมพันธ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพระพุทธศาสนาได้รับการทำนุบำรุงและอุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ทุกยุคสมัย เพราะเป็นศูนย์รวมศรัทธาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนทุกชนชั้น การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้ประชาชนในชาติมีความมั่นคงทางด้านจิตใจ สังคมมีความสุข พระพุทธศาสนามีหลักคำสอน ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามเกิดความสงบสุขในจิตใจ ซึ่งหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา สามารถนำมาขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีคำสอนที่เป็นทางสายกลางสอดคล้องกับหลักความจริง มีความเป็นเหตุเป็นผล

หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานมาแล้วสองพันกว่าปี พระพุทธศาสนาก็ยังดำรงคงอยู่ในประเทศไทย พระพุทธศาสนาจากประเทศอินเดียได้เข้ามาเผยแผ่ในดินแดนสุวรรณภูมิ โดยพระเจ้าอโศกมหาราช หรือพระเจ้าศรีธรรมมาศกกราชแห่งประเทศอินเดีย ในสมัยพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วสองร้อยปีเศษ พระองค์ทรงมีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง โดยได้ส่งคณะสมณทูตมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อประกาศศาสนา โดยในประเทศไทยมีการสร้างพระบรมธาตุที่เมืองตามพรลิงค์(เมืองนครศรีธรรมราช) และจุลประโทนพระประโทณเจดีย์ หรือพระปฐมเจดีย์(เมืองนครปฐม) จึงทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา [1] ในอดีตรูปแบบของการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นมี 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) ทรงสั่งสอน เพื่อที่จะให้ผู้ฟังรู้อะไรเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น 2) ทรงสั่งสอนมีเหตุที่ผู้ฟังอาจ ครอบงำเห็นจริงได้ 3) ทรงสั่งสอนเป็นอัครรรย คือผู้ปฏิบัติตามย่อมนำได้รับประโยชน์โดยสมควรแก่การปฏิบัติ [2]

ในสภาวะการณ์ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยวัตถุนิยมและความพลวัตของสังคมที่มีความสลับซับซ้อน ด้วยโลกวิสัยมากมาย จึงทำให้มนุษย์เรานั้นสนใจในเรื่องกระแสที่เป็นโลกวิสัย สังคมโลกที่มีการพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีจึงเป็นเหตุให้เกิดการละเลย ทางด้านการฝึกฝนอบรมจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุดในความเป็นมนุษย์ไป แต่กลับไปหมกมุ่นหลงใหลในความเป็นวัตถุนิยมที่เจอไปด้วยกิเลสตัณหา ซึ่งพาใจให้หม่นหมอง จนทำให้คุณค่าและคุณธรรมทางจิตใจที่งดงามลดน้อยถอยลงไป

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการประเทศ เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายแห่งยุทธศาสตร์ชาติ ในยุทธศาสตร์ชาติ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประชาชนมีความมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการภาวะแวดล้อมของประเทศไทยให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกရာช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และ ระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2560-2579 แบ่งยุทธศาสตร์ชาติ ออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านความมั่นคง 2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ด้านการสร้าง การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ [3] ซึ่งในการศึกษานี้ตรงกับประเด็นนโยบายยุทธศาสตร์ชาติที่ 3 คือ ด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา ยกกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพ ให้มีความเท่าเทียมและทั่วถึง เสริมสร้างให้คนมีสุขภาพที่ดี และที่สำคัญคือ ปลูกฝังระเบียบวินัย พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เป็นสิ่งที่ยังสำคัญยิ่ง เพราะเมื่อประชากรในประเทศไทย มีคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ปัญหาสังคมต่างๆ ก็จะเบาบางลงไป ไม่ว่าจะเป็นการลักขโมย จี้ ปล้น ฆ่า เป็นต้น ดังนั้นพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ ในการที่จะปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชน ดังนั้น พระสงฆ์มีส่วนสำคัญที่จะพัฒนาในด้านนี้ แม้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะถือเป็นหน้าที่สำคัญของเหล่าพุทธศาสนิกชน แต่การเผยแผ่หลักธรรมนั้น ถือเป็นหน้าที่หลักของพระภิกษุ-สามเณรในฐานะที่เป็น ศาสนทายาท ผู้สืบต่ออายุพระพุทธศาสนาที่ต้องศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น พระพุทธศาสนาจะพัฒนาจิตใจมนุษย์ได้ดีมากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการเผยแผ่หรือทางศาสนาเรียกว่า การแสดงธรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตลอดจนถึงกลยุทธ์นี้สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดการจรจร โรงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแพร่ของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 12 รูป คัดเลือกจากประชากร โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะให้ข้อมูล คือ เป็นพระธรรมทูตที่ผ่านการอบรมและได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าคณะจังหวัดพะเยา และมีจำนวนพรรษา 15 พรรษาขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. รวบรวมเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดทำแบบสำรวจทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนรอบกว๊านพะเยา
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก บุคคล 4 กลุ่ม คือผู้ให้ข้อมูลหลัก 12 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา กลุ่มที่ 2 รองเจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา กลุ่มที่ 3 เจ้าคณะตำบลในเขตอำเภอเมืองพะเยา กลุ่มที่ 4 เลขานุการเจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา และผู้ช่วยเลขานุการเจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมเอาไว้แล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการอ่านและการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลจากเอกสาร เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินการวิจัยภาคสนาม
2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ผู้วิจัยได้เก็บ รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เจาะลึก (Indepth Interview) จากพระสงฆ์ที่ได้รับการคัดเลือกโดยผู้วิจัย จำนวน 12 รูป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการ

- 1) เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแพร่ของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา
- 2) เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา รวมทั้งสิ้น 12 รูป โดยมีแนวการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีศึกษาความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผล (Interactive Approach) และเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นองค์รวมในเรื่องเดียวกัน (Holistic Approach)

ผลจากการศึกษาพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีดังนี้ คือ อายุอยู่ระหว่าง 38-68 ปี อายุเฉลี่ย 49 ปี ระยะเวลาของการดำรงอยู่ในสมณเพศอยู่ในระหว่าง 17-48 พรรษา โดยเฉลี่ย 28 พรรษา ระดับการศึกษาสูงสุด จบปริญญาเอก 2 รูป ปริญญาโท 7 รูป และปริญญาตรี 3 รูป การดำรงตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์เป็นเจ้าคณะอำเภอ 1 รูป รองเจ้าคณะอำเภอ 2 รูป เจ้าคณะตำบล 2 รูป เลขานุการเจ้าคณะจังหวัด 1 รูป เลขานุการเจ้าคณะรองเจ้าคณะอำเภอ 1 รูป เจ้าอาวาส 3 รูป และอื่นๆที่ไม่มีตำแหน่งบริหาร 2 รูป จำนวนพี่น้องในครอบครัวโดยเฉลี่ยมีจำนวน 3 คน อาชีพพ่อแม่ของพระนักเทศน์ส่วนมาก (10 คน) มีอาชีพทำนา และอาชีพค้าขายและรับจ้างอย่างละ 1 รูป จากการศึกษาข้อมูล จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ จึงสามารถตอบวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้คือ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทำให้ค้นพบเทคนิคและวิธีการในการเผยแพร่ของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา ที่ได้กำหนดคัดเลือกมา 12 รูป โดยมีประเด็นที่ได้ศึกษาค้นพบ ดังนี้

การให้ความสำคัญกับผู้ฟัง ในการจัดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ธรรมะของคณะสงฆ์ ตัวอย่างเช่น งานเผยแผ่ธรรมะสังฆกรรมของพระสงฆ์ในแต่ละเขตของอำเภอเมืองพะเยา จะจัดขึ้นในทุก ๆ ปีของช่วงเข้าพรรษา จนถึงออกพรรษา ในการทำโครงการก็จะตอบใจของหลักการเผยแผ่ที่มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการเผยแผ่ 4) ด้านการสาธารณูปการ 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ในเรื่องของสถานที่จัดงาน ต้องให้ความสำคัญสี่ประการ 7 คือ 1) ที่จัดงานมีความเหมาะสม สะอาด และสงบ ไม่พลุกพล่าน 2) การเดินทางไปมาสะดวก 3) การพูดคุยเหมาะสม สนทนาแต่เรื่องที่ดี 4) บุคลากรเหมาะสม มีผู้รู้ชำนาญไปในทางที่ถูก 5) อาหารเหมาะสม 6) อากาศเหมาะสม สดชื่น ร่มรื่น 7) จัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปรับเปลี่ยนอิริยาบถ ไม่มีอึดอัดคับแคบจนเกินไป จะทำให้ผู้ฟังนั้นได้รับผลประโยชน์ มีสมาธิพร้อมรับสาร ที่พระนักเทศน์ต้องการจะสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุพพรณี นันทจริยา [4] และพระครูอุดมธรรมนิเทศน์ และคณะ [5]

การจัดเตรียมเนื้อหาที่สอดคล้องกับผู้ฟัง ในการออกเผยแผ่ธรรมะจะต้องให้ผู้พูดเป็นกลาง ไม่พูดโจมตีผู้อื่น การสำรวมในสติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย เพื่อให้เกิดความเลื่อมใส เมื่อปฏิบัติตนให้น่าเลื่อมใสแล้ว การเลือกเนื้อหาที่นำมาบรรยายก็มีส่วนสำคัญเพื่อให้ผู้เข้าถึงการบรรยายได้ง่าย เช่น จากการสัมภาษณ์พระครูศรีวรพินิจ ท่านใช้ภาษาที่ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย เช่นเดียวกับพระครูธำรงชินาวาท ในการบรรยายธรรมะท่านจะยกตัวอย่างโดยเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น “ตัวเมียอยู่โดยกินซากเลือดตายเก่าเหล่า” ท่านจะบรรยายในทำนองนี้แต่ความเหมาะสม แล้วแต่โอกาสและสถานการณ์ ดังนั้น การจัดเตรียมเนื้อหาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับผู้ฟังนั้นมีความสำคัญ ถ้าไปบรรยายให้กับผู้ฟังที่เป็นชาวบ้านก็จะใช้ภาษาที่เป็นกันเอง ถ้าผู้ฟังเป็นกลุ่มเยาวชน กลุ่มข้าราชการ กลุ่มผู้สูงอายุก็จะเตรียมเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของธีรพล มะอาจเลิศ [6], และพระมหานุชา สิริวัฒน โณ (พละกุล) [7]

หลักการพัฒนาดตนเอง ของพระสงฆ์ทั้ง 12 รูป ใช้หลักการพัฒนาดตนเอง โดยมีพระสงฆ์ที่ประพฤติปฏิบัติชอบ เป็นแบบอย่างในการทำงานด้านการเผยแผ่ยกตัวอย่าง พระสุนทรกิตติคุณ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ได้ติดตาม หลวงปู่อุบาลีคุณูปมาจารย์ในสมัยที่หลวงปู่ยังสามารออกไปเผยแผ่ได้สะดวก จากการได้มีโอกาสติดตามจึงได้ซึมซับหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากหลวงปู่ ในอดีตนั้นการจะออกไปเผยแผ่ธรรมะให้กับชาวบ้านนั้นการเดินทางยังไม่สะดวกเท่าปัจจุบัน และการเผยแผ่ขณะนั้นจะทำในเวลากลางคืนซึ่งจะลำบากมาก แต่หลวงปู่ท่านก็มีได้ย้อท้อแต่อย่างไร และยังปฏิบัติหน้าที่ของตัวเองอย่างดีเรื่อยมา ดังนั้นหลักในการพัฒนาดตนเองส่วนใหญ่มาจากพระภิกษุที่ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ เป็นต้นแบบในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาปริษา สาเส็ง และคณะ [8], สัญญา นวลศิริ [9] และสอดคล้องกับแนวคิด 10 วิธีสำหรับการเตรียมตัวเป็น Speaker ในสไลด์ Steve Jobs โดย Warit Wanwith [10] คือ 1) แพชชั่น (Passion) และความเชื่อ 2) เริ่มต้นสร้างเรื่องราว 3) ทำให้ผู้ฟังสนใจเรื่องที่กำลัง

พูด 4) พูดถึงปัญหา และข้อจำกัดที่กำลังเผชิญอยู่และนำเสนอสิ่งที่พูดเป็นแนวทางการแก้ไข 5) ออกแบบสไลด์ให้ดู ไม่ใช่ให้อ่าน 6) พูดโดยให้เกิดความรู้สึกแก่ผู้ฟัง 7) ใช้ภาษากาย การสบตาผู้ฟัง ทำทางการยืนในเวลาพูด ใช้มือประกอบการพูด นำเสียงจังหวะและการพูด 8) ฝึกฝนมาก ๆ (กฎ 10,000 ชั่วโมง) 9) เตรียมตัวให้ดี 10) แก้อาการประหม่าโดยคิดว่ามาช่วยผู้ฟัง

แรงบันดาลใจเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ เป็นการสร้างความหวังความมั่นใจแก่นุชย์เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของพระนักเทศน์เช่นกัน จากการศึกษาสัมภาษณ์พบว่าแรงบันดาลใจในการทำงาน การเผยแพร่ในการเป็นพระนักเทศน์นั้น การเผยแพร่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ซึ่งที่พระพุทธเจ้าได้กล่าวไว้ว่า “จาริก ภิกขเว จาริก พุชชนิตาย พุชชนสุขาย โลกานุกมปาย” แปลว่า ภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก ดังนั้นหน้าที่หลักของพระภิกษุ คือ การเผยแพร่ จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการเผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าของพระนักเทศน์ นอกจากจะทำหน้าที่เผยแพร่ของพระสงฆ์แล้ว การติดตามพระเถระในการออกไปในโครงการการเผยแผ่ซึ่งที่ต่างๆของคณะสงฆ์ ก็เป็นส่วนหนึ่งในการได้รับการซึมซับนำเอาหลักความรู้และวิธีการในการเผยแผ่มาปรับใช้กับของตน จะเป็นในเรื่องของการปาฐกถาธรรมการเทศน์พื้นเมือง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของพระครูบรรณาด เจติยาภิรักษ์ (ชูศรี) [11]

การมีภูมิหลัง จากการสัมภาษณ์พระภิกษุทั้ง 12 รูป ภูมิหลังมีส่วนสำคัญในการพัฒนางานหรือการตั้งใจทำงานในด้านการเผยแผ่อย่างเต็มที่ เช่น การสัมภาษณ์ พระครูประยุตศุกการ เจ้าอาวาสวัดร่องคือ ตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เจ้าคณะตำบลแม่ปืม ท่านมีผลงานดีเด่น และเป็นที่ยู่อักของคนในสังคมคือการเทศน์พื้นเมืองเหนือ จัดรายการวิทยุสัญญาณจะครอบคลุม 3 จังหวัด คือ จังหวัดพะเยาสามารถรับสัญญาณครอบคลุมทั่วจังหวัด จังหวัดเชียงรายเขตที่รับสัญญาณวิทยุได้มี 5 อำเภอ คืออำเภอพาน อำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่สลาย อำเภอป่าแดด และในจังหวัดลำปางเขตที่รับสัญญาณวิทยุได้มี 2 อำเภอคือ อำเภอวังเหนือ และอำเภอแจ้ห่ม ผลงานอีกด้านของท่าน คือ ผลงานด้านการสงเคราะห์ได้แก่ การมอบทุนการศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูป การช่วยเหลือผู้ป่วยที่ขาดแคลนใน โรงพยาบาลโครงการได้ชีวิตโคกระบือ เป็นต้น ในการมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรในวัด ท่านได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในสมัยที่ท่านเป็นสามเณร การเดินทางไปเรียนหนังสือท่านต้องเดินทางจากในซอยไปขึ้นรถระยะทาง 3 กิโลเมตร ท่านจึงมีความคิดฝังใจ และคิดอยู่เสมอว่าในอนาคต ท่านจะช่วยเหลือพระภิกษุสามเณรอย่างเต็มที่ เพื่อไม่ให้ลำบากอย่างที่ท่านเคยเป็นมา และจากการสัมภาษณ์ พระครูอาวาสพิมล เจ้าอาวาสวัดแม่กาโทกหวาก ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลงานดีเด่นและเป็นที่ยู่อักของท่าน คือ การก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ จนเป็นที่รู้จักและสามารถเป็นต้นแบบให้กับหลายๆแห่งที่ได้ ท่าน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ท่านเห็นผู้สูงอายุที่มาทำบุญที่วัดแล้วไม่สามารถอ่านออกเขียนหนังสือได้ จึงได้สนทนากับคุณยายท่านหนึ่งว่า “อยากอ่านออก เขียนได้บ้างไหม” คุณยายก็ตอบว่า “อยากอ่านออกเขียนได้” ก็เลยเป็นจุดเริ่มต้นและการพัฒนาการจัดตั้งโรงเรียนของผู้สูงอายุ และอีกประเด็นหนึ่งนั้น ท่าน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เป็นเด็กกำพร้าอยู่กับตาตาขยาตั้งแต่เด็ก แต่ยายท่านก็ได้เสียชีวิตมา 10 กว่าปี ผู้สูงอายุที่มาวัดบางท่านก็มีนิสัยคล้ายกับคุณยายของท่าน ท่านเลยนึกถึงยายที่เลี้ยงดูท่านมา ซึ่งปัจจุบันนี้ท่านประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ อาทิเช่น การเรียน ท่านได้จบในระดับปริญญาโท ท่านได้เป็นพระสงฆ์ผู้มีหน้าที่เผยแพร่พระศาสนา ถือว่าเป็นที่พึงพอใจแล้ว แต่ยายท่านก็ได้เสียชีวิต ไปก่อนแล้ว พอได้มาทำงานกับผู้สูงอายุจึงทำให้ท่านปฏิบัติเสมือนว่าผู้สูงอายุเป็นญาติคนหนึ่งของท่าน ในเรื่องภูมิหลังนี้ จึงเป็นแรงผลักดันหนึ่งที่ทำให้พัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุจนเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป แต่การเผยแพร่ธรรมะนั้นไม่ใช่เฉพาะแก่ผู้สูงอายุ ในการร่วมกิจกรรมต่างๆของวัดผู้ สูงอายุก็จะมีลูกหลานพามาส่งวัด เมื่อลูกหลานๆของผู้สูงอายุได้มาวัด เป็นการเผยแผ่ธรรมะไปในตัวด้วย เกิดการซึมซับไปที่ละเล็กทีละน้อย ภูมิหลังจึงเป็นคำสอนสำคัญในการพัฒนางาน เป็นต้น ซึ่งดังที่ได้กล่าวมาสอดคล้องกับวิจัยของพระมหาอนุชา สิริวิมล (พละกุล) [7]

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการในเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระนักเทศน์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้านการเผยแผ่ ที่ทำให้พระนักเทศน์ไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควรนั้น

มี 3 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับพระนักเทศน์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเทศน์เอง ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ จากที่ได้ศึกษาพระนักเทศน์ทั้ง 12 รูปนั้น พระนักเทศน์หลายรูปส่วนใหญ่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จึงทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ไม่สามารถทำงานด้านนี้ได้เต็มที่ ต่อมาก็คจะเป็นปัญหาเรื่องของภาระงานที่มีมาก พระนักเทศน์ส่วนใหญ่ไม่นอกจากจะมีงานเผยแผ่ที่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์แล้ว ก็ยังมีงานอื่นๆอีกสามารถแบ่งได้เป็นงานภายใน และงานภายนอก งานภายในคือ ภาระงานในวัด ได้แก่ งานดูแลพัฒนาภายในวัด กิจวัตรของพระสงฆ์ คือ ทำวัตรเช้า-เย็น งานพบปะญาติโยม การสนทนาธรรม เป็นต้น งานภายนอกคือ งานที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะสงฆ์ เช่น งานปกครอง ตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เลขานุการเจ้าคณะอำเภอ เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าอาวาส เป็นต้น ด้วยภาระงานที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น มีส่วนทำให้ในบางงานนั้นอาจมีการเตรียมตัวในงานต่อไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนอง จำนิต [12]

2. ปัญหาด้านของผู้ฟัง ในการสื่อสารนั้นผู้ส่งสาร และผู้รับสารนั้นมีความสำคัญที่สุด ถ้าผู้ส่งสารเข้าใจในเนื้อหาของสารนั้น ก็จะเกิดประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย อย่างมีประสิทธิผล ในการจัดทำโครงการของคณะพระธรรมทูตเกิดจากความร่วมมือของทุกๆฝ่าย เช่น คณะสงฆ์ 1 หน่วยงานราชการ 1 ชุมชน 1 เป็นต้น แต่ละหน่วยงานก็จะเกณฑ์คนในแต่ละองค์กรมาเพื่อทำกิจกรรม ซึ่งบางครั้งภาระงานของแต่ละคนนั้น อาจจะยังค้างคาอยู่ เมื่อไปร่วมกิจกรรมดังกล่าว อาจจะทำให้กังวลในเรื่องงาน ทำให้รับข้อมูลในกิจกรรมนั้นๆได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของพระครูวิเวการาภรณ์ [9], และพระครูอุดมธรรมนิเทศและคณะ [5]

ด้านช่องทางการสื่อสาร, สถานที่, งบประมาณ ในการจัดทำโครงการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น ปัญหาที่พบบ่อยครั้งคือ สถานที่ในการจัดทำโครงการไม่เอื้ออำนวย เช่น ในเรื่องของสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของจอโปรเจกเตอร์ เครื่องเสียง ที่ในบางครั้งอาจไม่เอื้ออำนวยมากนัก รวมไปถึงจนถึงสภาพอากาศที่ร้อนเกินไป ปัญหาด้านงบประมาณ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาอุปสรรคในการทำงานด้านการเผยแผ่ที่จะทำให้งานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิทยานิพนธ์ของจุฑามาศ โรบินสัน [14] และพระมหาปริชา สาเส็ง และคณะ [8]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้ ได้แก่

1.1 การถอดบทเรียนแนวทางการพัฒนาตนเอง จนเป็นพระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงเพื่อใช้เป็นบทเรียนในการฝึกฝนตนเองของพระภิกษุ และสามเณร

1.2 การจัดให้มีการเรียนการสอนแก่พระภิกษุ และสามเณร เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้วิธีการเทศนา และการสื่อสารทางออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

2.1 การถอดบทเรียนการเป็นพระนักเทศน์จากพระที่มีชื่อเสียงในระดับจังหวัด และระดับประเทศเพื่อใช้ฝึกฝนให้กับพระภิกษุ และสามเณร

2.2 การจัดทำเนื้อหาคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เข้าใจง่าย และมีเนื้อหาทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกแล้วเผยแผ่ผ่านทางสื่อออนไลน์ และออนไลน์อย่างทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

- [1] แก้ว ชิดตะขบ. ประวัติความสำคัญของการเผยแพร่พระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2553.
- [2] พระศรีธัมพรัตน์ (ชยจิตโต) แสงอุทัยและคณะ. รูปแบบและวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซียของสำนักสงฆ์จันทร์ตนาราม ตำบลยะรม อำเภอเบตง จังหวัดยะลา. วารสาร สจล.ชมพรเขตอุดมศักดิ์ 2562;1: 32-39.
- [3] บุญร่วม เทียจันทร์. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี(พ.ศ.2561-2580). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์อินส์พัล; 2560.
- [4] บุพพณี นันทจริยา. การศึกษาทัศนคติที่มีต่อหลักธรรมทางพุทธศาสนาของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงใหม่: วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ; 2557.
- [5] พระครูอุดมธรรมนิเทศก์และคณะ. การพัฒนารูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดการเทศน์มหาชาติที่เหมาะสมกับเยาวชนในจังหวัดเชียงราย. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ 2559;9(1):35-47.
- [6] ชีรพล มะอาจเลิศ. กลยุทธ์การสื่อสารในการเผยแพร่พุทธธรรมของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). วารสารนี้คำ ภาษาและการสื่อสาร 2557;19(23):1-10.
- [7] พระมหาอนุชา สิริวิณโณ (พละกุล). การศึกษาพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาวัดเทพปฎนาราม. ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2556.
- [8] พระมหาปรีชา สาเส็งและคณะ. ประสิทธิภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตอาสาใน 5 จังหวัดแดนภาคใต้. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2560;12(3):23-34.
- [9] สัตยธัญ นวลศิริ. ท่วงทำนองทางภาษาและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะในงานเขียนของพระมหาสมปอง คาลปุโต. พิมพ์สาร. 2560;14(2):49-64.
- [10] Warit Wanrithu. 10 วิธีสำหรับการเตรียมตัวเป็น Speaker ในสไตล์ Steve Jobs.[อินเทอร์เน็ต]. 2562.[เข้าถึงเมื่อ 3 กันยายน 2562]. เข้าถึงได้จาก<https://medium.com/lindevth/10-tips-presentation-steve-jobs-5f749352c7b1>
- [11] พระครูบรรณาดเจดียงกริช(ชูศรี). รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระธรรมทูต สายอินเดีย-เนปาล ตามหลักพุทธจิตวิทยา (สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา). วารสารมหาจุฬานาครทรรพ์ 2562;6(1):375-87.
- [12] สอนง จำนิต. การพัฒนารูปแบบและยุทธศาสตร์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย. วารสารครุศาสตร์ 2557;43(2):47-62.
- [13] พระครูวิเวกวราภรณ์ (ประสิทธิ์ ฐานวโร). บทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสนามหาบัณฑิต]. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2556
- [14] จุฑามาศ โรบินสัน. แนวทางการสื่อสารพุทธธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย. รายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการ (Proceedings) การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17. 2560:1593-600.

การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในพื้นที่ป่าชุมชนไค้งตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
Participatory water management with local administrative organizations
in community forest areas Thamai- Luak Sub-district, Tha Yang District,
Phetchaburi Province

ธนัญญา ขนอม

Thanattha Khanom

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Department of Public Administration Faculty of Humanities and Social Sciences
Phetchaburi Rajabhat University Phetchaburi Province 76000

To whom correspondence should be addressed. e-mail: tipraktip99@gmail.com

Received: 1 June 2019, Revised: 21 July 2019, Accepted: 16 August 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) เสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชนไค้งตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย จำนวน 375 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ ในวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชนไค้งตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การดำเนินการปฏิบัติ การวางแผนตัดสินใจ การได้รับผลประโยชน์ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยชุมชนมีส่วนร่วมประชุมให้ข้อมูลเพื่อทราบจุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค การดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นต้นแบบป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ เพื่ออาหารและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ ด้านการติดตาม และ ประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการติดตามผลงานการดำเนินงานจากเอกสารการประชาสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมกับองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านการดำเนินการ ด้านการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน อยู่ในระดับมากจากผลการดำเนินการปรับปรุงบำรุงรักษา ฟื้นฟู ให้คงสภาพดีตลอดไป การมีจิตสำนึก การมีส่วนร่วมทุกรูปแบบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการสนับสนุนให้ใช้ศักยภาพตนเองในการบริหารจัดการ ร่วมคิด ร่วมทำ ในพื้นที่ป่าชุมชน ส่วนด้านการประสาน อยู่ในระดับปานกลาง กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และบทบาทความร่วมมือในประสานทำกิจกรรม ระหว่างชุมชนในพื้นที่และท้องถิ่นในจังหวัดอยู่ในระดับมาก 3) แนวทางการบริหารจัดการน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชน โค้งตาง คำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่าแนวทางการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับกิจกรรมมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง ใช้มติดีคณะกรรมการชุมชนสร้างระเบียบและข้อบังคับให้ปฏิบัติ ในพื้นที่ป่าชุมชน เพื่อเป็นป่าชุมชนต้นแบบการจัดการตนเอง นำไปสู่การจัดการน้ำ เพื่อป่าชุมชนที่สมบูรณ์ โดยมีส่วนร่วมและรับผลประโยชน์ โดยพึ่งพาร่วมกัน ซึ่งสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเรื่องการจัดการน้ำและสุขภาพ จำเป็นต้องมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม โดยการส่งเสริมในทุกระดับจำเป็นต้องมีการป้องกันและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำในพื้นที่ป่าชุมชน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการน้ำ การมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ป่าชุมชน

Abstract

The purpose of the research was 1) participatory water management with local administrative organizations, 2) To study factors related to water management with the participation of local administrative organizations, and 3) propose guidelines for community water management with local administrative organizations in Khong Ta bang Community forest. Tha Mai Ruak Subdistrict, Tha Yang District, Phetchaburi Province. The sample for this research consisted of 375 people and a group of the local administrative organization with random sampling. The research instrument consisted of 1) questionnaire, data analysis using percentage, the mean and standard deviation in quantitative research, and 2) interviewing form using content analysis and writing descriptive method.

The results were as follows: 1) participatory water management with local administrative organizations in community forest areas Khong-Ta- Bang Community, Thamai-Luak sub-district, Tha Yang District, Phetchaburi province in overall at a moderate level when considering each aspect was found that the operation planning, decisions, receiving benefits in overall aspects were at a high level by the community participation in which to provide information to know the strengths, weaknesses, opportunities, activity operation of local administrative organizations, and the prototype of a rich community forest for food and ecotourism, and the following up and evaluation aspects were at a moderate level. From following up the project by investigating documents or public relations of the local administrative organization was at a low level. 2) The factors related to water management with the participation of the local administrative organizations in overall were at a high level. When considering each aspect, which was found that the operation, promotion and supporting were at a high level from the results of the update operation, maintenance, restoration in a good condition from now to now. Consciousness, all forms of participation with local administrative organizations and supporting self-management potential as co-management in a community forest. The role of cooperation in coordinating activities between communities in the local area and the province was at a high level. 3) to propose guidelines for community water management with local ad-

ministrative organizations in Khong Ta bang Community forest, Tha Mai Ruak Subdistrict, Tha Yang District, Phetchaburi Province. which was found that Water management guidelines together at every activity found that a strong leadership, community committee created discipline, rules in the community forest area to be a Prototype community forest as a self-management model which led to water management for the forest by participating and receiving benefits to supports sustainable development goals on water and sanitation management. It was necessary to invest in the appropriate infrastructure by promoting at all levels. It was necessary to protect and restore the ecosystem related to water in the area of community forest.

Keyword : water management, participation, local administrative organization, community forest

บทนำ

“น้ำกับป่าชุมชน” พื้นที่ที่มีต้นไม้ ซึ่งให้ประโยชน์ แก่ราษฎรทั้งทางตรงและทางอ้อม ระบบนิเวศ ประโยชน์ จากเนื้อไม้และผลผลิตของป่า ทั้งนี้อาจมีอาณาบริเวณพื้นที่ แถว แนวตามริมถนนหรือคลองส่งน้ำ ป่าชุมชน น้ำกับ ป่าสามารถอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ชนบทมีการปรับตัวเองให้เข้ากับสังคม เศรษฐกิจ และระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไป ก่อเกิดเทคนิค ภูมิปัญญาและระบบจัดการที่เหมาะสมความร่วมมือในการดูแล ต้องมีแรงจูงใจ ซึ่งเกิดจากผลประโยชน์ที่ได้เป็นพื้นฐาน ททรัพยากรป่าไม้สามารถจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่าง ต่อเนื่อง “รักษาน้ำจากภูเขา สุ่มหาน้ำ” เป็นการสื่อความหมายถึงความสัมพันธ์ของสายน้ำ ถ้าไม่มีป่าต้นน้ำ ก็ไม่มีน้ำ” สานต่อศาสตร์พระราชา สู่การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้การจัดการที่เหมาะสมกลางน้ำของพื้นที่น้ำไหล ผ่านป่าชุมชนในพื้นที่ได้รับภัยพิบัติจากน้ำไม่ว่าจะเป็นภัยแล้งด้วยสร้างฝายชะลอน้ำ ชุมชนจิตอาสา ภาคีรัฐ และ ภาคเอกชน พื้นที่ป่าต้นน้ำกินสมดุลสู่ระบบนิเวศ แก้ปัญหาน้ำแล้งน้ำท่วมอย่างเห็นผลจริง พร้อมสัมผัสวิถีชีวิตคน ดินน้ำ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดประสบการณ์จริงไปสู่คนรุ่นต่อไป

“ภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำ” โดยเฉพาะสถานการณ์น้ำท่วม เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากนักวิชาการมากขึ้น ในช่วยหลายศตวรรษที่ผ่านมา สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะสถานการณ์น้ำ เป็นภัยทางธรรมชาติ กลายเป็นสิ่งที่อุบัติขึ้นบ่อย ครั้ง และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นในบางพื้นที่ ไม่เคยประสบปัญหาจากภัยธรรมชาติมาก่อนในอดีต กลาย เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยในปัจจุบัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ผู้คนในพื้นที่ไม่สามารถรับมือหรือปรับตัวได้ทัน นำ มาซึ่งผลกระทบด้านจิตใจ ร่างกายและเศรษฐกิจและสังคมและความเป็นอยู่ตามมา โดยการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกภัย พิบัติในสถานการณ์น้ำ ที่ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างและคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมพร้อมสำหรับการ การจัดการผลกระทบและการรับมือกับสถานการณ์น้ำที่มีโอกาสเกิดขึ้นซ้ำทุกปี

จังหวัดเพชรบุรีมีพื้นที่ป่าอยู่ประมาณ 4,730 ตารางกิโลเมตรประมาณร้อยละ 76 ของพื้นที่จังหวัด ป่าไม้ สำคัญ ได้แก่ ป่าดิบชื้น ซึ่งอยู่ในเขตภูเขาต้นตะวันตก ป่าเบญจพรรณอยู่บริเวณเขาเตี้ยๆกระจายอยู่ทั่วไปที่ พบมากที่สุดคือ ป่าดิบแล้ง ซึ่งได้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 15 แห่งและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เป็นอุทยานแห่ง ชาติที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 1,822,000 ไร่ และอยู่ในเขตตำบลสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจาน ประมาณ 1,549,000 ไร่ เป็นที่ตั้งของเขื่อนแก่งกระจาน และมีแหล่งต้นน้ำ กำเนิดจากเทือกเขาสูงชัน ที่ไหลลงมา รวมแม่น้ำเพชรบุรี ด้านทิศตะวันตกของจังหวัดเพชรบุรี ไหลผ่านอำเภอแก่งกระจาน อำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด และอำเภอเมือง ลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอบ้านแหลมมีความยาวประมาณ 210 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำสายหลักที่สำคัญของ จังหวัดเพชรบุรีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผลกระทบจากวิกฤติน้ำท่วมจังหวัดเพชรบุรี ติดต่อกัน 3 ปี ที่ผ่านมา ปี 2559 และ ปี 2560 และปี 2561 สถานการณ์น้ำในจังหวัดเพชรบุรีที่ผ่านมา เกิดขึ้นและได้รับผลกระทบจากฝนตกหนักในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณภาคกลางตอนล่างและภาคใต้ตอนบน [1] จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดน้ำท่วมในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่ใกล้เคียง ฝนที่ตกหนักทำให้ ปริมาณน้ำในลุ่มน้ำแม่ประจันต์มีปริมาณมาก เนื่องจากมีน้ำจาก จ.ราชบุรี เข้ามารวมเพิ่มมากขึ้น ทำให้อ่างเก็บน้ำแม่ประจันต์ น้ำเต็มอ่างเกินจำนวนที่จะรับได้ จึงต้องมีการระบายน้ำจากห้วยแม่ประจันต์ลงในแม่น้ำเพชรบุรีมากขึ้นส่งผลทำให้เขื่อนเพชรต้องเปิดการระบายน้ำในอัตรา 190 ลบ.ม./วินาที และต้องเร่งผลักดันน้ำระบายออกทะเลโดยเร็ว เหตุุน้ำท่วมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพื้นที่รวมกว่า 42,536 ไร่ ใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่ายาง, อำเภอบ้านลาด, อำเภอบ้านแหลม, อำเภอเขาย้อย และอำเภอเมืองเพชรบุรี ประชาชนได้รับความเดือดร้อน 736 หลังคาเรือน อำเภอที่มีพื้นที่ถูกน้ำท่วมมากที่สุดคือ อำเภอเมืองเพชรบุรี จากผลกระทบภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากน้ำก็มีเพิ่มมากขึ้นทุกปี และเป็นภัยพิบัติที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมากผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมาก หากไม่มีการจัดการที่ดีจะทำให้เป็นปัญหาต่อเนื่องไป ในประเด็นต่างๆในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของจัดการหรือป้องกันปัญหาภัยพิบัติจากน้ำ ขาดทิศทางที่ชัดเจนและ ขาดความต่อเนื่อง ส่งผลให้ขาดการสนับสนุน ด้านงบประมาณที่ต่อเนื่อง ฐานข้อมูลยังไม่เป็นระบบและไม่ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และกฎหมายด้านน้ำยังไม่ทันสมัย [2] ปัญหาเฉพาะพื้นที่ ซึ่งประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ด้านน้ำที่เผชิญอยู่ ส่วนภาครัฐจะมุ่งแก้ปัญหาด้านการใช้เครื่องมือวิศวกรรม ที่ขาดการให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นในโครงการ การบริหารจัดการน้ำของไทยยังมีช่องโหว่ ขาดเอกภาพและขาดการศึกษาที่ชัดเจน ไม่สนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์การใช้ทรัพยากร อย่างยั่งยืน สาเหตุสำคัญทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไม่มีประสิทธิภาพ เกิดจากการขาดเทคนิควิธีการการบริหารจัดการที่ทันสมัย ไม่มีการบูรณาการของทุกภาคส่วน การบริหารจัดการน้ำในระดับท้องถิ่น และแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2557-2560 [3] พบปัญหา ระบบการบริหารจัดการน้ำยังไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่ เช่นการขาดความร่วมมือเกี่ยวกับระบบบริหารจัดการน้ำระดับจังหวัด

“ป่าชุมชน”บ้าน โค้งตาบาง ป่าชุมชนต้นแบบ“รักษาน้ำ รักษาป่า” ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชะอ้า-บ้านโรง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี มีเนื้อที่ 3,276 ไร่ ในอดีตเคยมีเหมือนแร้วฟลูออไรด์ มีการลักลอบตัดไม้ จนเป็นเขาหัวโล้น ผู้นำและราษฎรบ้าน โค้งตาบาง ได้ต่อสู้คัดค้านการทำเหมืองแร่จนสำเร็จ และได้ช่วยกันดูแลรักษาป่าจนสภาพป่าที่สมบูรณ์ มีความหลากหลายทางพันธุกรรมพืช ปัจจุบันสภาพป่า เป็นแหล่งสาธิตเก็บข้อมูลการเพิ่มพูน การกักกษาคาร์บอนแห่งแรกของประเทศไทย ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่ามีแหล่งสมุนไพรหายาก เช่น โคลงนางแดง และโคลงนางขาวอยู่ในต้นเดียวกัน และต้นเขาคอน เป็นแหล่งธนาคารอาหารชุมชนมีเห็ดโคน เห็ดไข่ฝักหวาน จำนวนมาก โดยสภาพป่ามี 3 ระดับป่าที่ปลูกขึ้นเองเพื่อใช้สอย ป่าเต็งรังที่สมบูรณ์และป่าเบญจพรรณ ได้รับอนุมัติ จัดตั้งเป็นป่าชุมชนต้นแบบเมื่อปี พ.ศ. 2552 ระยะที่ 1 และต่ออายุเมื่อปี พ.ศ. 2558 ระยะที่ 2 เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน นักเรียนนักศึกษาเรียนรู้ดูงาน บ้าน โค้งตาบางอยู่ในตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี สภาพพื้นที่ 2 ลักษณะคือเป็นป่าต้นน้ำที่ภูเขาที่ติดต่อกัน และพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม โดยมีแม่น้ำเพชรบุรีผ่านกลางหมู่บ้าน โดยพื้นที่ป่าต้นน้ำ คือหมู่ 10 บ้าน โค้งตาบาง หมู่ที่ 11 บ้านหนองชุมแสงล่าง หมู่ที่ 4 บ้านหนองชุมแสง หมู่ที่ 13 บ้านหนองชุมแสงบน หมู่ที่ 9 บ้านห้วยตะวาย หมู่ที่ 6 บ้านเขาลูกช้าง หมู่ที่ 5 บ้านท่าลาว และพื้นที่ที่ราบลุ่มคือหมู่ที่ 1 บ้านท่าไม้รวกหมู่ที่ 2 บ้านหนองเตียน หมู่ที่ 3 บ้านในคู้ หมู่ที่ 7 บ้านไร่หลวง หมู่ที่ 8 บ้านท่าไม้ หมู่ที่ 12 บ้านหนองเตียนล่าง พื้นที่ราบลุ่มน้ำจะไหลลงสู่แม่น้ำเพชรบุรี มาบรรจบที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ลงสู่ทะเล จากการลงพื้นที่บริการวิชาการของ

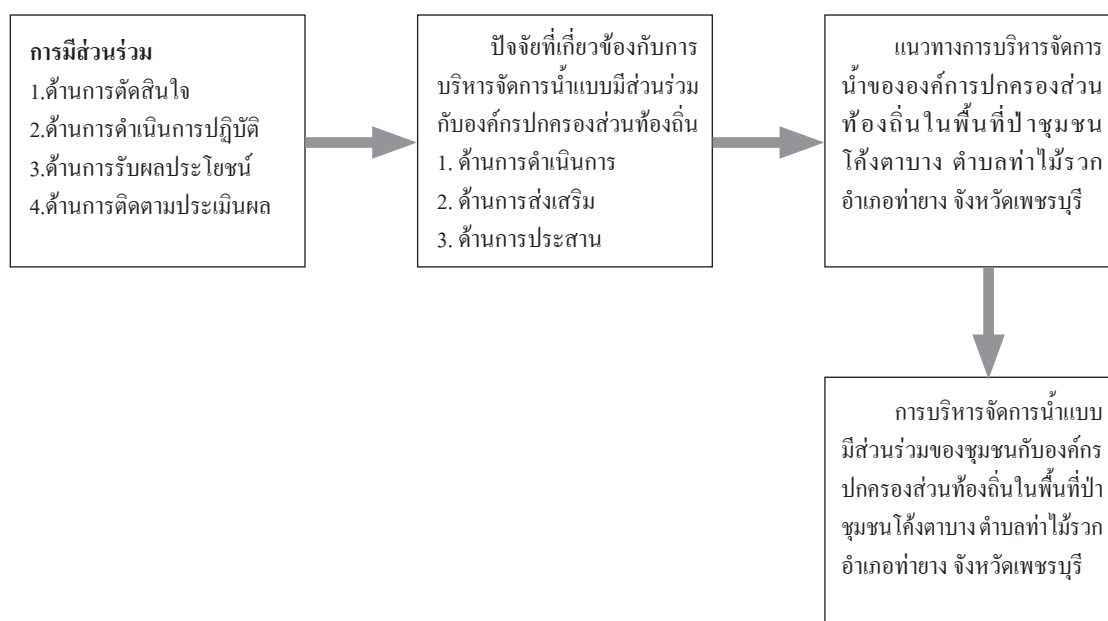
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เรื่องการทำแผนบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ใ้คงตาบาง อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี ปี 2559 พบว่าการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมไม่ชัดเจนและไม่มียุทธศาสตร์ที่มีอำนาจในการจัดการทรัพยากรน้ำ ส่งผลให้ขาดการสนับสนุน ด้านงบประมาณที่ต่อเนื่อง และกฎหมายค้ำน้ำยังไม่ทันสมัยและขาดความชัดเจนในการสนับสนุนการจัดการทรัพยากรน้ำ อย่างต่อเนื่องและชุมชนมีความต้องการในการจัดการน้ำด้วยตนเอง มากกว่าพึ่งพาหน่วยงานภาครัฐที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนได้

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของงานวิจัยครั้งนี้ ที่ต้องศึกษาถึงการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชน ไ้คงตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี มุ่งศึกษาการบริหารจัดการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชน และเสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ป่าชุมชน ไ้คงตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรีเพื่อให้ได้พื้นที่ป่าชุมชนต้นแบบ เพื่อการพัฒนาพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน และชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มีความเป็นอยู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตามสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชน ไ้คงตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชนป่าชุมชน ไ้คงตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชน ไ้คงตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัย 2 ประเภทคือ ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการสำรวจข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative research method) ด้วยวิธีการสำรวจภาคสนาม (Field survey) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในตำบลท่าไม้รวกจำนวน หมู่บ้านจำนวน 13 คือ หมู่ที่ 1 บ้านท่าไม้รวกหมู่ที่ 2 บ้านหนองเตียน หมู่ที่ 3 บ้านในคุ้ง หมู่ที่ 4 บ้านหนองชุมแสง หมู่ที่ 5 บ้านท่าลาว หมู่ที่ 6 บ้านเขาลูกช้าง หมู่ที่ 7 บ้านไร่หลวง หมู่ที่ 8 บ้านท่าไม้ หมู่ที่ 9 บ้านห้วยตะวาย หมู่ 10 บ้านโค้งดาบง หมู่ที่ 11 บ้านหนองชุมแสงล่าง หมู่ที่ 12 บ้านหนองเตียนล่าง หมู่ที่ 13 บ้านหนองชุมแสงบน ตำบลท่าไม้รวกเป็นพื้นที่ต้นน้ำส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 คน จากกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน 13 หมู่บ้านและกลุ่ม ผู้บริหารและส่วนเกี่ยวข้องกับงาน โยธา จำนวน 5 คน 2) แบบสอบถามวัดระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ แบบมีส่วนร่วมจากประชาชน 13 หมู่บ้านและกลุ่มหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 6,105 ซึ่งการกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ [4] ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5 เปอร์เซ็นต์ ของขนาดประชากรตัวอย่าง ดังนั้นขนาดตัวอย่างจริงที่ต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมี จำนวนทั้งสิ้น 375 ตัวอย่าง

การออกแบบกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างง่าย โดยการแบ่งพื้นที่ศึกษาเป็น 13 พื้นที่ จากนั้นทำการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละพื้นที่ตามสัดส่วนของประชากรเมื่อทำการกำหนดขนาดตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบเครื่องมือวัด โดยก่อนผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน โดยอาศัยการทดลอง (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 ตัวอย่างเพื่อวัดความสอดคล้องเพื่อวัดความสอดคล้องด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของครอแบคกับข้อคำถามเฉพาะที่มีระดับการวัดแบบอันตรภาคชั้น และเก็บรวบรวมข้อมูลและภายหลังเมื่อจะมาประมวลผลใน โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและใช้สถิติเชิงพรรณนา และร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1) ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชน โค้งดาบง ตำบล ท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีพบว่า จากกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.60 อายุ มีอายุระหว่าง 36-45 ปี ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป อาชีพเกษตรกร ผลการศึกษา การบริหารจัดการน้ำ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ป่าชุมชน โค้งดาบง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งการดำเนินปฏิบัติ การวางแผนตัดสินใจ การได้รับผลประโยชน์ โดยร่วมประชุมให้ข้อมูลเพื่อทราบจุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารจัดการน้ำใน โดยชุมชน ได้รับโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของท้องถิ่น เป็นต้นแบบป่าชุมชนจากการบริหารจัดการน้ำ เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์เพื่ออาหารและ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต กว้นด้านการติดตามและประเมินผล โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการศึกษาผลงานการดำเนินงานในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมชุมชน จากเอกสารการประชาสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย

2) ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชนไค้งตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการดำเนินการ ด้านการส่งเสริม ด้านการสนับสนุน อยู่ในระดับมาก จากการดำเนินการบำรุงรักษาฟื้นฟู ปรับปรุงให้คงสภาพดีตลอดไป การมีจิตสำนึก การมีส่วนร่วม ในทุกกิจกรรมการดำเนินงานมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ารูปแบบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการสนับสนุนให้ใช้ศักยภาพตนเองในการบริหารจัดการร่วมคิด ร่วมทำในพื้นที่ป่าชุมชน ส่วนด้านการประสาน โดยรวม ในระดับปานกลาง องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีบทบาทประสานและให้ความร่วมมือในประสานทำกิจกรรมระหว่างชุมชนในพื้นที่และท้องถิ่นในจังหวัด อยู่ในระดับมาก

3) ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เสนอแนวทางการบริหารจัดการจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชนไค้งตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ชุมชนมีการจัดการตนเองที่ดี เน้นลักษณะผู้นำ ที่เข้มแข็งการแก้ปัญหาาร่วมกัน ในทุกระดับ กิจกรรมการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมเชิงพื้นที่ลุ่มน้ำ ด้วยมีมติคณะกรรมการชุมชน มีระเบียบและข้อบังคับเพื่อการพึ่งพา ใน การเป็นป่าชุมชนต้นแบบนำไปสู่การจัดการน้ำเพื่อป่าโดยชุมชนมีส่วนร่วมและ รับผิดชอบต่อผลกระทบจากการพึ่งพาน้ำ และป่าร่วมกัน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเรื่องการจัดการน้ำและสุขภาพนั้นจำเป็นต้องมีการลงทุนใน โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม โดยการส่งเสริมสุขอนามัย ในทุกระดับจำเป็นต้องมีการป้องกันและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำ นั่นคือความสมบูรณ์ของป่าชุมชนไค้งตาบาง พื้นที่ป่าต้นน้ำ ชุมน้ำและไหลลงสู่แม่น้ำเพชรบุรีเป็นสิ่งที่ต้อง ดำเนินการบริการจัดการน้ำสู่ความยั่งยืนตลอดไป องค์ความรู้/ข้อค้นพบการวิจัย พบว่าป่าชุมชน ไค้งตาบาง เป็นต้นแบบ ป่าต้นน้ำ ป่าชุมชนของการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีระบบการบริหารจัดการตนเองที่ดี มีระบบกลไกขับเคลื่อนที่ ดีประสบความสำเร็จต่อเนื่องและกระจายแนวคิดและแนวการบริหารจัดการน้ำไปในพื้นที่ใกล้เคียง มีผู้นำที่เข้มแข็ง ภายใต้อำนาจ ระเบียบและมติชุมชน ร่วมกันผ่านคณะกรรมการชุมชนในการแก้ปัญหาที่ชัดเจน สร้างจิตสำนึก ตระหนักคุณค่าของน้ำ เพื่อรักษาและรักษาป่าเพื่อเป็นแหล่งอาหาร แหล่งการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นพื้นที่ป่า ชุมชนตลอดไป

อภิปรายผลการวิจัย

1) การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชนไค้งตา บาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัย [5] ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำในลุ่ม น้ำ ลำเชียงไกร พบว่าการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งการดำเนินปฏิบัติ การวางแผนตัดสินใจ การได้รับผลประโยชน์ โดยร่วมประชุมให้ข้อมูลเพื่อ ทราบจุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ร่วมในชุมชน ได้รับโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของท้องถิ่น ซึ่งชุมชนมีความเข้มแข็งมีผู้นำ เป็นต้นแบบป่าชุมชนจาก การบริหารจัดการน้ำ สภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์เพื่ออาหารและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนวัตวิถี ยกเว้นด้านการติดตาม และประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการศึกษาผลงานการดำเนินงานในการ บริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมชุมชน จากเอกสาร การประชาสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับ น้อย สอดคล้องกับงานวิจัย [6] ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของ จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำของจังหวัด

อุทัยธานีตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่มีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ปัญหาที่พบด้านการบริหารจัดการน้ำตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ได้แก่ ประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับการประชุมกลุ่ม องค์กรหรือกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินปฏิบัติ การวางแผนตัดสินใจ การได้รับผลประโยชน์มีความสำคัญในการศึกษานี้ เนื่องจากผลของการมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและสอดคล้องกับงานวิจัย [7] ได้อธิบายว่า “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ อ่างเก็บน้ำห้วยสงสัย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี” พบว่าควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่องช่วยลดปัญหาความขัดแย้งเรื่องการแข่งขันน้ำในพื้นที่ลงได้ และการดำเนินงานวิจัยยังก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้ใช้น้ำ (คนในชุมชน) ผู้จัดการน้ำ (เจ้าหน้าที่ชลประทาน) และผู้ที่เกี่ยวข้อง เกิดกระบวนการทำงานใหม่ที่ถือเป็นหัวใจสำคัญ คือ การวางแผน และการจัดเก็บข้อมูล มีการรวบรวมข้อมูลต่างๆอย่างต่อเนื่อง โดยครอบคลุมเรื่องการสร้างความเข้าใจ โครงการผ่านการจัดทำข้อมูล ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชุมชน สร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และเครือข่ายผู้ใช้น้ำ ควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูล เรื่องแหล่งน้ำ ต้นทุนเพิ่มเติมการใช้น้ำของแต่ละสาย ปริมาณน้ำและปริมาณน้ำฝน เพื่อค้นหาแนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และความเข้าใจให้กับสมาชิกผู้ใช้น้ำและคนในชุมชน โดยการจัดประชุมคณะกรรมการกลุ่ม บริหารการใช้น้ำชลประทานอ่างเก็บน้ำสงสัย เป็นประจำทุกเดือน จัดเวที เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกผู้ใช้น้ำแต่ละหัวจ่ายน้ำ การส่งเสริมให้ใช้น้ำอย่างประหยัด รวมทั้งการทำงานต่อไปยังเยาวชน รุ่นหลังให้เข้ามามีส่วนร่วมและรับรู้และลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน เพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ป่าชุมชน โค้งตาบง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่าด้านการดำเนินการ พื้นฟู การบำรุงรักษา ปรับปรุงให้คงสภาพดีตลอดไปอยู่ในระดับมาก พิจารณารายข้อพบว่า ด้านการดำเนินการ ด้านการส่งเสริม ด้านการสนับสนุน จากการดำเนินการบำรุงรักษา ปรับปรุงให้คงสภาพดีตลอดไป การมีจิตสำนึก การมีส่วนร่วม ในทุกรูปแบบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการสนับสนุนให้ใช้ศักยภาพ ตนเองในการบริหารจัดการร่วมคิด ร่วมทำในพื้นที่ป่าชุมชน ส่วนด้านการประสาน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีบทบาทประสานและให้ความร่วมมือในประสานทำกิจกรรมระหว่างชุมชนในพื้นที่และท้องถิ่นในจังหวัด อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [8] ได้กล่าวว่า “การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ เกิดอุทกภัยและวอดภัย โดยมีพื้นที่เสี่ยงภัยที่สุด กระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ควรให้ความสำคัญกับการเสริมอำนาจ ให้กับสถาบันของท้องถิ่น การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เป็นเรื่องจำเพาะของแต่ละพื้นที่ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อลดผลกระทบในพื้นที่เสี่ยงภัย ซึ่งมีการพัฒนาระบบการเตือนภัยอุทกภัยโดยองค์กรชุมชนแสดงบทบาทร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนท้องถิ่น และผู้นำศาสนา มีการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ กลไกประสานงานกลาง การบริหารจัดการ อย่างมีธรรมาภิบาล การกำหนดขั้นตอนและวิธีการอย่างมีส่วนร่วม และยึดหยุ่น การเข้าถึงข้อมูลและความรู้ และการสื่อสารทั้งรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่หรือหน่วยงานภาคเอกชน มีส่วนสำคัญในปัจจัยต่างๆแก่ชุมชนอย่างแท้จริง

3) แนวทางการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าชุมชน ไค้งตาบาง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่าเป็นป่าชุมชนต้นแบบที่มีผู้นำเข้มแข็งและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีกฎ ระเบียบชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัย [9] ได้อธิบายว่า “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก ” ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรลุ่มน้ำ ป่าจ๊ายที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ด้านการจัดการลุ่มน้ำอยู่ในระดับมาก รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมต่อการเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งศักยภาพและทุนทางสังคมของชุมชน โดยมีการร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดย เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนให้การรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบาย ยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ ให้ผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมจิตสำนึกวัฒนธรรมการเมืองและความพร้อมของประชาชนความพร้อมของภาครัฐการให้ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่ามีประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หากภาพรวมไม่ชัดเจนและไม่มียุทธศาสตร์ที่มีอำนาจในการจัดการทรัพยากรน้ำ มีทิศทางที่ชัดเจนและความต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณที่ต่อเนื่อง และหากมีกฎหมายด้านน้ำยังไม่ทันสมัยและความชัดเจน ในการสนับสนุนการจัดการทรัพยากรน้ำ หากชุมชนมีความต้องการในการจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น รูปแบบจัดการตนเองได้ทำให้สามารถลดบทบาทภาครัฐและสร้างชุมชนเข้มแข็งที่ยั่งยืนได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 กำหนดไว้อย่างชัดเจนถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ โครงการของรัฐที่ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบจากสิทธิอันชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญ และ[10] องค์ความรู้ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ อยู่ในระดับมากคือการมีส่วนร่วม ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการใหญ่ที่ภาครัฐจะดำเนินการและต้องเกี่ยวข้องกับคนหมู่มากอาจต้องถูกยกเลิกไปหากคนในชุมชนไม่เห็นด้วยเพราะต้องอาศัยเสียงส่วนมากและเหตุผลเพียงพอที่ได้แย้งกันเพื่อหาข้อสรุปก่อนดำเนินการ จากความสำคัญที่กล่าวมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ จากผลของการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาคเอกชนที่เข้ามาดำเนินการในพื้นที่ป่าชุมชน ควร มีนโยบายเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน และวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกับเพื่อนนำมาเป็นแผนยุทธศาสตร์ในระดับจังหวัด
2. หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ป่าชุมชนควรมีนโยบายสร้างความยั่งยืนของป่าชุมชนในจังหวัดเพชรบุรีด้านสิ่งแวดล้อมให้เพิ่มมากขึ้น โดยการปลูกจิตสำนึก ฟื้นฟูปรับปรุงลุ่มน้ำ แบ่งปัน เก็บกักน้ำและป้องกันสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม โดยการออกกฎระเบียบข้อบังคับในพื้นที่ระดับจังหวัด
3. หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีนโยบายสร้างความยั่งยืนโดยการมุ่งเน้นให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยสามารถพึ่งตนเอง มีสภาพแวดล้อมป่าไม้ที่ดี สร้างความเข้มแข็งชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อลดความขัดแย้งในพื้นที่ป่าชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. พื้นที่ป่าชุมชน ไค้งคาบาง พบองค์ความรู้ป่าชุมชนต้นแบบการบริหารจัดการแบบตนเองแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้ผู้นำที่เข้มแข็ง สร้างจิตสำนึก ตระหนักคุณค่าของน้ำ เพื่อรักษำน้ำไว้เพื่อเป็นแหล่งอาหารของชุมชนและ แหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป
2. หน่วยงานภาครัฐเช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรีเกิดเป็นต้นแบบพื้นที่ป่าชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ป่าชุมชนอื่นๆ โดย การมีส่วนร่วมสร้างกฎ ข้อบังคับ ระเบียบและมติชุมชน ร่วมกันผ่านคณะกรรมการชุมชน ร่วมกันแก้ปัญหาที่ชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการตนเองแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยลดการพึ่งพิงหน่วยงานภาครัฐ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ป่าชุมชนอื่นๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์จริงในพื้นที่และสามารถให้เป็นต้นแบบเปรียบเทียบระหว่างป่าชุมชนอื่นๆเพื่อให้ได้การบริหารจัดการน้ำแบบส่วนร่วมกับทุกป่าชุมชนได้ต่อไป
2. นอกจากศึกษาในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนในป่าชุมชนแล้วควรมีการศึกษาถึงความต้องการของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในลักษณะ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ฝาย เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ผนังกันน้ำ เป็นต้น เพื่อให้ตรงกับต้องการบริหารจัดการน้ำของประชาชนในพื้นที่นั้นๆโดยตรงด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำเร็จ แสงแก้วงค์ สถานการณ์น้ำท่วมเมืองเพชรบุรี 3 ปีติดต่อกัน [อินเทอร์เน็ต]: 2560 เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2561 จาก: <https://news.thaipbs.or.th/content/2738869>.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรา ประเด็นด้านการบริหารจัดการน้ำ [อินเทอร์เน็ต]: 2560 เข้าถึงเมื่อ 2 สิงหาคม 2561 จาก:<https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=45446&Key=news18>
- [3] สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2557-2560 [อินเทอร์เน็ต]: 2560 เข้าถึง เมื่อ 2 สิงหาคม 2560 เข้าถึงเมื่อ 3 กันยายน 2560 จาก http://phetchaburi.go.th/phet2/CODE/files/1422946660_plan57_60.pdf
- [4] Yamane,Taro, Statistics : An Introductory Analysis .Third edition. New York : Harper and Row Publication. 1973 : 727-728.
- [5] มุรธาธิรี รัชชาติเจริญ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตรอย่างยั่งยืน ในลุ่มน้ำลำเชียงไกร. นครปฐม : นวัตกรรมการบริหารจัดการรัฐกิจ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตน โกสินทร์. 2557
- [6] สุกร กาญจน์จิเรช 1, มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และ สมบูรณ์ สุขสำราญ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานี ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี 2561.
- [7] ประชุม เดชวัน. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ อ่างเก็บน้ำห้วยสงสัย โดยการมี ส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย. 2555.

- [8] ชาคริต โภชะเรือง, อมร รอดคล้าย, ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สงขลา: สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ. 2557.
- [9] กิติชัย รัตนะ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2557.
- [10] ยุทธ ไกยวรรณ. การวิเคราะห์ความถูกต้องและสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากวิทยานิพนธ์และคุณานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี;2561;1:36-44.

กลยุทธ์การขับเคลื่อนและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Strategies in Driving and Developing Kindergarten

Children Problem Solving Ability

in School, Prachuabkirikhan Primary Education Service Area 1

อารีย์ มะลิทอง* และ อภิชาติ เสนอนันท์

Aree Malithong* and Apichat Lenanant

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Division Educational Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,

Phetchaburi 76000

* To whom correspondence should be addressed. e-mail: Malithong221133@gmail.com.

Received: 2 August 2019, **Revised:** 1 September 2019, **Accepted:** 24 September 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา 2) ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา และ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียน 232 คน กลุ่มแม่รำพึง – พงศ์ประศาสน์ ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน และแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลยุทธ์การขับเคลื่อนพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้กลยุทธ์การบริหารเครือข่าย และกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้ในการขับเคลื่อนครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย 2) กลยุทธ์การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยครูในศูนย์เครือข่ายเป็นผู้ขับเคลื่อนโดยใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย 3) การพัฒนาและเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่า หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม และมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 47.97

คำสำคัญ : กลยุทธ์การขับเคลื่อน การบริหารเครือข่าย การจัดประสบการณ์แบบ โครงงาน ความสามารถในการแก้ปัญหา

Abstract

The aims of this study were to evaluate: 1) to study the strategy of propel the development solving ability of kindergarten students 2) to study the strategy of the development solving ability of kindergarten students of Prachuapkhirikhan Primary Educational Service Area Office 1 3) to compare the solving ability pre and post Project Based Learning of kindergarten students of Prachuapkhirikhan Primary Educational Service Area Office 1 The sample of this study were 232 students of Mae Ramphueng-Pongprasat Group using Sample Random Sampling. The instruments were 1) Project Based Learning plan 2) the assessment of kindergarten students' solving ability. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation and percent progress.

The results of this research were as follows: 1) Strategies in driving and developing problem solving abilities of kindergarten children were network administrative strategy and participation administrative strategy. They were used to drive teachers to develop problem-solving abilities of kindergarten children. 2) Strategy in developing problem solving abilities of kindergarten children was using project-based learning experience. Teachers in the network centers were the stratege driver. 3) By comparing the problem solving abilities of kindergarten children before and after using the project-based learning, it was found that after learning, problem solving abilities were at an excellent level with progress percentage 47.97.

Keywords : strategy of propel, network management, Project Based Learning, solving

บทนำ

การศึกษาที่มีความสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศชาติ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงแห่งการเจริญเติบโตของงามของชีวิต และเป็นช่วงชั้นสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการให้เหมาะสมตามวัย การคิดแก้ปัญหาเป็นทักษะหนึ่งที่เด็กควรได้รับการพัฒนา เนื่องจากเด็กวัย 3 - 6 ปีเป็นช่วงที่มีความเปลี่ยนแปลงมากที่สุดในเรื่องการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาคิดว่าเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จะพัฒนาตามอายุและความแตกต่างขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ดี เช่น การให้เด็กได้มีโอกาสพบกับปัญหาและแก้ปัญหาบ่อย ๆ ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กฝึกฝนตนเองในการคิดแก้ปัญหา แต่การแก้ปัญหาของเด็กจะดีหรือไม่ย่อมต้องอาศัยประสบการณ์เดิม แรงจูงใจในการหาแนวทางในการแก้ปัญหา ถ้าเด็กได้รับแรงจูงใจสูงเด็กจะสามารถแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ดีขึ้น ประกอบกับสิ่งสำคัญอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาของเด็ก [1]

กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจากปี 2546 ขึ้นมาเป็นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ปี 2560 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การจัดการศึกษาปฐมวัยมีประสิทธิภาพกับตัวเด็กมากขึ้น โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ การสร้างคุณภาพที่ดีให้กับเด็กนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือหลาย ๆ ด้าน กระบวนการบริหารจึงเป็นหลักสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนคุณภาพของการศึกษาให้ดี

ขึ้น โดยต้องใช้หลักการและทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับกระบวนการศึกษา ซึ่งหลักการบริหารเครือข่าย และการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับของปฐมวัยนั้น เป็นการสร้างเครือข่ายใหญ่ลงสู่เครือข่ายระดับอำเภอและ เครือข่ายระดับศูนย์ ทำให้ครูปฐมวัยได้รับข้อมูลอย่างทั่วถึง สามารถที่จะปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว แก้ไขปัญหาได้ ทันเวลา ครูระดับปฐมวัยมีส่วนร่วมในการคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ครูปฐมวัยในเครือข่ายจึงมี ความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ได้ตรงเป้าหมายและเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน [2] จากการ ศึกษาหลักสูตรผู้วิจัยเห็นว่า พัฒนาการเด็กในทุก ๆ ด้านเป็นสิ่งสำคัญ แต่ด้านที่ควรจะได้รับพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพิ่มจากหลักสูตรเดิมคือด้านสติปัญญาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยต้องศึกษาและหากลยุทธ์ที่จะมาตอบสนองต่อ การพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย จึงได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและศึกษางานวิจัยระดับปฐมวัย พบว่า ปัจจุบันมีวิธีการจัดการเรียนรู้หลายรูปแบบ ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กจะส่งผลต่อทัศนคติทางการเรียน รู้ ผู้วิจัยจึงใช้หลักการบริหารขับเคลื่อนเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์แบบ โครงการงาน (Project-based learning) เพื่อให้เห็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและสามารถพัฒนาเด็กได้อย่าง เต็มศักยภาพ ซึ่งมีความเหมาะสมกับบริบทของเด็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เนื่องจากบริบทของสภาพแวดล้อมนั้นติดทะเลและภูเขา สภาพสังคมมีความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและ คนจน มีความเจริญอยู่แต่ในเมืองไม่ได้กระจายออกไปสู่ชนบท คนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับน้อย ปรับตัวไม่ทัน กับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ใช้เงินเป็นใหญ่ จึงทำให้หลักการใช้ชีวิตขาดขั้นตอนในการคิดหรือกระบวนการ (Process) มีแต่การใช้เงินเพื่อซื้อวัตถุ (Input) เพื่ออำนวยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต (Output) จึงทำให้มองข้ามขั้น ตอนของกระบวนการไป ซึ่งขั้นตอนของกระบวนการนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเพื่อให้คนได้ใช้ความคิด ไตร่ตรองในการเลือกที่จะตัดสินใจ การหาทางออกที่ดีให้กับปัญหา การมีเหตุมีผลกับสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อที่จะสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [3] พุทธศักราช 2550 มาตรา 24 (2) (3) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การฝึกปฏิบัติจริงและการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา กลยุทธ์การขับเคลื่อนและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในสถาน ศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบโครงการงานนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรง โดยอาศัยหลักการบริหารเครือข่ายและการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของครูปฐมวัยจากความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ถ่ายทอดลงสู่ตัวเด็กเพื่อให้เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาเพิ่ม ขึ้น สามารถนำมาปรับปรุง วางแผนในการใช้ชีวิตประจำวันและสามารถเผชิญกับภาวะสังคมได้อย่างเข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการงาน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาด้วยเชิงพรรณนา ด้วยการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ และแบบประเมินวัดความสามารถแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นกลยุทธ์การขับเคลื่อนและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 ที่มีอายุ 5-6 ปี รวมทั้งสิ้น 120 โรงเรียน จำนวน 2,741 คน ใช้กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายจำนวน 4 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายอำเภอเมือง เครือข่ายอำเภอบ้านไร่ เครือข่ายอำเภอบางสะพาน และเครือข่ายอำเภอบางสะพานน้อย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี ซึ่งมาจากกลยุทธ์การขับเคลื่อนการบริหารเครือข่ายโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) มาจาก 8 กลุ่มเครือข่าย ได้แก่ กลุ่มชัยเกษม กลุ่มร้อนทองมงคล กลุ่มกำเนิดนพคุณ และกลุ่มแม่รำพึงพงศ์ประศาสน์ ได้ 1 กลุ่มเครือข่ายคือ กลุ่มแม่รำพึงพงศ์ประศาสน์ จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านชะม่วง โรงเรียนบ้านหินกอง โรงเรียนบ้านสวนหลวง โรงเรียนบ้านห้วยแก้ว โรงเรียนบางสะพาน โรงเรียนบ้านท่าขาม โรงเรียนบ้านดอนสำราญ และ โรงเรียนบ้านอ่าวยาง รวมจำนวนนักเรียนระดับปฐมวัยทั้งหมด 232 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายแม่รำพึง-พงศ์ประศาสน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายแม่รำพึง-พงศ์ประศาสน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ให้ดำเนินการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในระยะเวลา 3 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ – 1 มีนาคม 2562 วันละ 30 นาที 2) ผู้วิจัยแจกเครื่องมือในการวิจัยด้วยตนเอง ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยนำไปให้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้วิจัยนำแบบประเมินวัดความสามารถแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้มาทำการตรวจสอบข้อมูลที่ต้องครบถ้วนและนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับแบบประเมินวัดความสามารถแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย กลับคืนมาเรียบร้อยแล้ว ได้ดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 1) ตรวจสอบแบบประเมินวัดความสามารถแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ที่ได้รับกลับคืนมา 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินวัดความสามารถแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคำนวณค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ร้อยละความก้าวหน้าเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลัง โดยใช้ค่า t - แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การขับเคลื่อนและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีประเด็นที่จะนำมาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายแม่รำพึง – พงศ์ประศาสน์ ผู้วิจัยใช้กลยุทธ์ 2 กลยุทธ์ ดังนี้

1.1 กลยุทธ์เครือข่าย วิธีการการจัดตั้งเครือข่ายเป็นการใช้เครือข่ายทางการศึกษากลุ่มเดิมที่มีการจัดตั้งเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยอยู่แล้วนั้น จำนวน 8 โรงเรียน ได้จำนวนครูในกลุ่มเครือข่ายที่ดำเนินการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จำนวน 19 คน ความสัมพันธ์ของครูในกลุ่มเครือข่ายที่ร่วมกันดำเนินการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยจัดในรูปแบบของรัศมีวงกลม ซึ่งมีผู้วิจัยเป็นจุดศูนย์กลางคอยประสานงานส่งและรับข้อมูลจากครูในกลุ่มเครือข่าย สมาชิกทุกคนในกลุ่มเครือข่ายมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการปฏิสัมพันธ์สื่อสารระหว่างกัน นำข้อมูลมาคิดวางแผนร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ซึ่งในการดำเนินการกิจกรรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการประชุมครูในกลุ่มเครือข่ายจำนวน 2 ครั้ง ในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2561 มีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในกลุ่มเครือข่าย 1 ครั้ง ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 เป็นกิจกรรมในโครงการสร้างความสัมพันธ์ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายแม่รำพึงพงศ์ประศาสน์ หลังจากนั้นมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายโดยอาศัยระบบเทคโนโลยี การตั้งกลุ่มไลน์เพื่อเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การถ่ายถอดข้อมูล ประสิทธิภาพ พฤติกรรม และแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในกลุ่มเครือข่ายเพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาเด็กปฐมวัยมีระดับพัฒนาการที่สูงขึ้น ซึ่งแสดงรูปแบบการสร้างเครือข่ายการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในรูปแบบของรัศมีวงกลม

1.2 กลยุทธ์การมีส่วนร่วม (Participation Strategy) หลังจากมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายแล้วนั้น ผู้วิจัยก็ใช้หลักกลยุทธ์การมีส่วนร่วม โดยให้สมาชิกครูในกลุ่มเครือข่าย เริ่มจากการลงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันในหัวข้อ “เสริมทักษะอย่างไรให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัย” โดยการสร้างแผนภูมิรูปภาพแบบไข่มงมูให้เห็นถึงกระบวนการต่าง ๆ และปัญหาที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นสมาชิกในกลุ่มเครือข่ายได้ร่วมกันคิด วางแผน และร่วมตัดสินใจหาแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีทักษะที่เกิดขึ้นอย่างเต็มวัย และร่วมกันวางแผนแนวทางการดำเนินการ รวมถึงวิธีการประเมินผลการพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัย จากนั้นผู้วิจัยได้เสนองานวิจัยของ จิราภรณ์ ส่องแสง เรื่องผลของการใช้กิจกรรมศิลปะบูรณาการที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยนำเสนอในรูปแบบของมายแม็บเพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจและสามารถแสดงความคิดเห็นได้ตามงานที่วิจัยที่ผู้วิจัยนำเสนอ โดยมีข้อหัวในการนำเสนอเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ดังนี้ 1) การบอกสาเหตุของปัญหา 2) การบอกวิธีการแก้ปัญหา 3) การบอกเหตุผลของการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา 4) การหาตัวเลือกใหม่ได้ถ้ามีอุปสรรค 5) การบอกเหตุผลการแก้ปัญหาทางบวก โดยครูในกลุ่มเครือข่ายจำนวน 19 คน มีความคิดเห็นตรงกันว่าจะนำความสามารถในการแก้ปัญหานั้น 5 ข้อนี้มาพัฒนาให้กับเด็กปฐมวัยในกลุ่มเครือข่าย หลังจากนั้นสมาชิกในกลุ่มเครือข่ายได้ร่วมกันกำหนดวางแผนการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัย เริ่มจากการร่วมกันกำหนดตารางการจัดประสบการณ์ กำหนดระยะเวลาในการจัดประสบการณ์ และร่วมกำหนดรูปแบบของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน ในระยะเวลา 3 สัปดาห์ จากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ และข้อสรุปที่ครูในเครือข่ายได้มีส่วนร่วมลงความคิดเห็นไว้ มาจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงานโดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน ในหัวข้อเรื่อง “กรดของผลไม้” แล้วนำแผนการจัดประสบการณ์ส่งต่อให้ครูในเครือข่ายเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนของตนเอง จากนั้นมีการจัดทำแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัยควบคู่กับแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงานด้วย เพื่อให้ครูในกลุ่มเครือข่ายสามารถประเมินพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน

2. ผลการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายแม่รำพึง – พงศ์ประศาสน์ คือกลยุทธ์การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นนำเสนอ เป็นขั้นที่ครูสนทนาพูดคุยกับนักเรียน เพื่อเป็นการเตรียมตัวนักเรียนให้รู้ว่ากำลังเรียนเรื่องอะไร ผนวกกับการนำเอาความรู้ ทักษะที่นักเรียนมีอยู่เดิมมาสัมพันธ์กับเนื้อหาที่จะเรียน ก่อนเริ่มเข้าสู่การเรียนรู้ขั้นตอนอื่น ๆ โดยครูออกแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างความสนใจของนักเรียน สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนมาอยู่ที่การจัดประสบการณ์ของครู เป็นการเตรียมนักเรียนให้มีความสามารถในการฟังเรื่องที่ครูกำลังจะสอน เช่น การนำกิจกรรมร้องเพลงประกอบท่าทาง การเล่านิทาน การท่องคำคล้องจอง การทายปัญหาจากของจริงหรือภาพ การเล่นเกมทบทวนทบทวน หรือใช้การตั้งคำถามของครูที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหามากที่สุดเพื่อที่จะนำมาเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาที่นักเรียนต้องการจะเรียน ซึ่งเป็นการเปิดสมองให้นักเรียนได้เห็นแนวทางในการเรียนรู้ เปิดทัศนคติที่ดีต่อตัวนักเรียนเองให้มีความอยากรู้อยากเรียน สนใจ และพร้อมที่จะเข้าใจเนื้อหาใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเรียนยิ่งขึ้น

2.2 ขั้นวางแผน เป็นขั้นที่กำหนดแผนการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าว่าต้องทำอะไร ศึกษาอะไร เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ก่อนการลงมือปฏิบัติจริง โดยนักเรียนเป็นผู้คิด ตัดสินใจในการเลือกหัวข้อที่ตนเองอยากจะเรียนรู้ ว่าต้องการศึกษาอะไร ทำไมจึงเลือกและอยากศึกษาหัวเรื่อง โครงงานนี้ โดยเหตุผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของนักเรียนนั้นจะขึ้นอยู่กับปัญหา คำถาม หรือความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของตัวผู้เรียนเอง หัวเรื่องจะมีความชัดเจนอ่านแล้วจะสามารถรับรู้ได้ว่านักเรียนต้องการศึกษาเรื่องอะไร นักเรียนจะใช้วิธีการระดมความคิดเห็นอภิปรายหรือข้อสรุปของกลุ่ม มีการจดบันทึกเป็นแผนชาร์ตรูปภาพ หรือครูเป็นผู้จดบันทึกเมื่อเด็กมีการอภิปรายร่วมกัน เพื่อเป็นระดมความคิดเห็นและเป็นแนวทางสู่ขั้นปฏิบัติหรือขั้นดำเนินการตามแผนอย่างรัดกุมและรอบคอบ

2.3 ขั้นปฏิบัติ เป็นขั้นของกระบวนการวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้า หรือปฏิบัติงานตามหัวข้อที่ร่วมกันวางแผนไว้ ซึ่งนักเรียนจะต้องฝึกกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางแผนในการทำงานหรือการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการปฏิบัติงานให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง มีการพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง การหาความรู้ความจริงอย่างมีเหตุผล ได้ทำการทดลองได้พิสูจน์สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เด็กจะเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาหรือจัดการทำงานอย่างเป็นระบบ รู้จักการวางแผนในการปฏิบัติฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ฝึกการคิดวิเคราะห์และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้กระตุ้นสนับสนุนอุปกรณ์ สถานการณ์ สนับสนุนการแก้ปัญหาและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน เพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวผู้เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟัง และการสังเกต โดยนักเรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม จนดำเนินการสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย แล้วนำมาสรุปผลที่เกิดขึ้นในรูปแบบของการสรุปเป็นภาพวาดหรือสรุปลงแผนชาร์ต

2.4 ขั้นประเมินผล เป็นขั้นของการวัดและประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพจริงของผู้เรียน เช่น การเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียน หรือการจดบันทึกพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งการประเมินผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเก็บตามจุดประสงค์ ตัวชี้วัด และนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน เพื่อแสดงถึงความสำเร็จของโครงการ โดยครูผู้สอนจะทำการประเมินร่วมกันกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงความคิดเห็นต่างๆ ในกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เพื่อให้ทราบถึงผลความสำเร็จ ความสำเร็จของโครงการ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะเป็นผลสะท้อนได้ว่านักเรียนประสบความสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรมมากน้อยเพียงใด

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกลุ่มเครือข่ายแม่รำพึง – พงศ์ประศาสน์ พบว่า หลังจากที่เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 เครือข่ายแม่รำพึง - พงศ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้นมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงานสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยได้ เมื่อทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test (t-dependent) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 47.97 ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกลุ่มเครือข่ายแม่รำพึง – พงศ์ประศาสน์ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน

ระดับความสามารถในการ แก้ปัญหา ของเด็กปฐมวัย	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดี	-	-	227	97.84
พอใช้	153	65.94	5	2.15
ปรับปรุง	79	34.05	-	-
รวม	232	100.00	232	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาระดับพอใช้ จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 65.94 ระดับปรับปรุง จำนวน 79 คิดเป็นร้อยละ 34.05 และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน นักเรียนมีระดับความสามารถอยู่ในระดับดี จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 97.84 และระดับพอใช้จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.15

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทีของคะแนน และร้อยละความก้าวหน้าของความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงานระดับปฐมวัย

ความสามารถในการ แก้ปัญหา ของเด็กปฐมวัย	จำนวน นักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	t	ร้อยละ ความก้าวหน้า
ก่อนการทดลอง	232	0.84	0.46	0.756	47.97
หลังการทดลอง	232	1.66	0.40		

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน โดยภาพรวมพบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 เมื่อทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test (t-dependent) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 47.97

อภิปรายผล

การศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายแม่รำพึง – พงศประศาสน์ มีประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่า กลยุทธ์ที่ใช้ในการขับเคลื่อนครูกลุ่มเครือข่ายแม่รำพึง – พงศประศาสน์ ผู้วิจัยใช้กลยุทธ์ 2 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์เครือข่ายวิธีการการจัดตั้งเครือข่ายเป็นการใช้เครือข่ายทางการศึกษากลุ่มเดิมที่มีการจัดตั้งเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยอยู่แล้วนั้น จำนวน 8 โรงเรียน ได้จำนวนครูในกลุ่มเครือข่ายที่ดำเนินการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จำนวน 19 คน ความสัมพันธ์ของครูในกลุ่มเครือข่ายที่ร่วมกันดำเนินการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยจัดในรูปแบบของรัศมีวงกลม ซึ่งมีผู้วิจัยเป็นผู้จุดศูนย์กลางคอยประสานงานส่งและรับข้อมูลจากครูในกลุ่มเครือข่าย สมาชิกทุกคนในกลุ่มเครือข่ายมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการปฏิสัมพันธ์สื่อสารระหว่างกัน นำข้อมูลมาคิดวางแผนร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการประชุมครูในกลุ่มเครือข่ายจำนวน 2 ครั้ง มีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในกลุ่มเครือข่าย 1 ครั้ง ในกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ครู นักเรียน และผู้ปกครอง หลังจากนั้นมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายโดยอาศัยระบบเทคโนโลยี เพื่อเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การถ่ายทอดข้อมูลประสบการณ์ พุดคุยสนทนา และแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในกลุ่มเครือข่ายเพื่อการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาเด็กปฐมวัยมีระดับพัฒนาการที่สูงขึ้น 2) กลยุทธ์การมีส่วนร่วม (Participation Strategy) วิธีการดำเนินการมีส่วนร่วมของครูในกลุ่มเครือข่าย เริ่มจากการให้ครูในกลุ่มเครือข่ายอภิปรายร่วมกันถึงปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กระหว่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในโรงเรียนของตนเองที่ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หลังจากนั้นสมาชิกในกลุ่มเครือข่ายได้ร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจวิธีแก้ปัญหา ร่วมกันดำเนินการแก้ปัญหา และร่วมกันประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จากนั้นผู้วิจัยได้ร่วมปรึกษาและนำเสนอความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ ส่องแสง [1] ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องผลของการใช้กิจกรรมศิลปะบูรณาการที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยแล้วให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันลงความคิดเห็นและร่วมกันหาสรุปความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย 5 ข้อ ดังนี้ 1) การบอกสาเหตุของปัญหา 2) การบอกวิธีการแก้ปัญหา 3) การบอกเหตุผลของการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา 4) การหาตัวเลือกใหม่ได้ถ้ามีอุปสรรค 5) การบอกเหตุผลการแก้ปัญหาทางบวก โดยครูในกลุ่มเครือข่ายจำนวน 19 คน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วางแผน กำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ นั่นคือ ร่วมกันกำหนดตารางการจัดประสบการณ์ กำหนดระยะเวลาในการจัดประสบการณ์ และร่วมกำหนดรูปแบบของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 15 แผน รวม 3 สัปดาห์ จากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ และข้อสรุปที่ครูในเครือข่ายได้มีส่วนร่วมลงความคิดเห็นไว้ มาจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงานและจัดทำแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เพื่อที่จะได้นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน และแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยแจกให้กับครูในกลุ่มเครือข่าย เพื่อให้ครูในกลุ่มเครือข่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์และมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการความสามารถของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ [4] ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า 1) รูปแบบที่มีประสิทธิผลของระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นเครือข่ายผสมผสานระหว่างบุคคลและเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งอย่างไม่เป็นทางการ

และเป็นทางการช่วยการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย องค์การของเครือข่าย การจัดการเครือข่าย การใช้ประโยชน์จากเครือข่าย การธำรงรักษาเครือข่าย 2) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเครือข่าย โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความเป็นประโยชน์ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องในระดับมากที่สุด ยกเว้นองค์ประกอบที่ 3 การใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความเป็นไปได้และองค์ประกอบที่ 4 การธำรงรักษาเครือข่ายความเป็นไปได้ความถูกต้องในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมินผลการใช้ระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาความสำเร็จในภาพรวมมีความสำเร็จในระดับมากที่สุด การพัฒนาระบบสามารถนำไป ปรับใช้ให้เหมาะสมกับเครือข่ายการจัดการศึกษาได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความพึงพอใจภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด การพัฒนาระบบมีการจัดศูนย์ประสานงาน ติดต่อสื่อสารและพัฒนาความรู้และทักษะระหว่างสมาชิกมีเฉลี่ยสูงสุด ความต่อเนื่องภาพรวมมีความต่อเนื่องในระดับมากที่สุด การพัฒนาระบบมีการกำหนดคู่มือการบริหารงานอย่างชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ [5] ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการ ด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและ สามารถดูแลตนเองได้ และด้านความไว้วางใจกัน ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

2. ผลการศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่า กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ชี้นำเสนอเป็นขั้นที่ครูสนทนาพูดคุยกับนักเรียน เพื่อเป็นการเตรียมตัวนักเรียนให้รู้ว่าจะเรียนเรื่องอะไร สนทนากับการนำเอาความรู้ ทักษะที่นักเรียนมีอยู่เดิมมาสัมพันธ์กับเนื้อหาที่จะเรียน ก่อนเริ่มเข้าสู่การเรียนรู้ขั้นตอนอื่น ๆ โดยครูออกแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างความสนใจของนักเรียน สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนมาอยู่ที่การจัดประสบการณ์ของครู เป็นการเตรียมนักเรียนให้มีสมาธิในการฟังเรื่องที่ครูกำลังจะสอน เช่น การนำกิจกรรมร้องเพลงประกอบท่าทาง การเล่านิทาน การท่องคำคล้องจอง การทายปัญหาจากของจริงหรือภาพ การเล่นเกมบทบาทสมมติ หรือใช้การตั้งคำถามของครูที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหามากที่สุดเพื่อที่จะนำมาเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาที่นักเรียนต้องการจะเรียน ซึ่งเป็นการเปิดสมองให้นักเรียนได้เห็นแนวทางในการเรียนรู้ เปิดทัศนคติที่ดีต่อตัวนักเรียนเองให้มีความอยากรู้อยากเรียน สนใจ และพร้อมที่จะเข้าใจเนื้อหาใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเรียนยิ่งขึ้น 2) ชี้นำวางแผนเป็นขั้นที่กำหนดแผนการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าว่าต้องทำอะไร ศึกษาอะไร เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ก่อนการลงมือปฏิบัติจริง โดยนักเรียนเป็นผู้คิด ตัดสินใจในการเลือกหัวข้อที่ตนเองอยากจะเรียนรู้ ว่าต้องการศึกษาอะไร ทำไมจึงเลือกและอยากศึกษาหัวเรื่อง โครงงานนี้ โดยเหตุผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของนักเรียนนั้นจะขึ้นอยู่กับปัญหา คำถาม หรือความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของตัวผู้เรียนเอง หัวเรื่องจะมีความชัดเจนอ่านแล้วจะสามารถรับรู้ได้ว่านักเรียนต้องการศึกษาเรื่องอะไร นักเรียนจะใช้วิธีการระดมความคิดเห็น อภิปรายหารือข้อสรุปของกลุ่ม มีการจดบันทึกเป็นแผ่นชาร์ตรูปภาพ หรือครูเป็นผู้จดบันทึกเมื่อเด็กมีการอภิปรายร่วมกัน เพื่อเป็นระดมความคิดเห็นและเป็นแนวทางสู่ขั้นปฏิบัติหรือขั้นดำเนินการตามแผนอย่างรัดกุมและรอบคอบ 3) ขั้นปฏิบัติ

เป็นขั้นของกระบวนการวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหรือปฏิบัติงานตามหัวข้อที่ร่วมกันวางแผนไว้ ซึ่งนักเรียนจะต้องฝึกกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางแผนในการทำงานหรือการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การจัดประสบการณ์การในการปฏิบัติงานให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง มีการพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง การหาความรู้ความจริงอย่างมีเหตุผล ได้ทำการทดลองได้พิสูจน์สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เด็กจะเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาจัดการทำงานอย่างเป็นระบบ รู้จักการวางแผนในการปฏิบัติ ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ฝึกการคิดวิเคราะห์และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้กระตุ้นสนับสนุนอุปกรณ์ สถานการณ์ สนับสนุนการแก้ปัญหาและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน เพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวผู้เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟัง และการสังเกต โดยนักเรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม จนดำเนินงานสำเร็จคล่องตามวัตถุประสงค์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย แล้วนำมาสรุปผลที่เกิดขึ้นในรูปแบบของการสรุปเป็นภาพวาดหรือสรุปลงแผ่นชาร์ต และ 4) ขั้นประเมินผลเป็นขั้นของการวัดและประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพจริงของผู้เรียน เช่น การเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนหรือการจดบันทึกพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งการประเมินผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเก็บตามจุดประสงค์ ตัวชี้วัด และนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน เพื่อแสดงถึงความสำเร็จของโครงการ โดยครูผู้สอนจะทำการประเมินร่วมกันกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงความคิดเห็นต่างๆ ในกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เพื่อให้ทราบถึงผลความก้าวหน้า ความสำเร็จของโครงการ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะเป็นผลสะท้อนได้ว่านักเรียนประสบความสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรมมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับ [6] ที่ได้กล่าวไว้ว่าธรรมชาติของการเรียนแบบโครงการคือ การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างการเรียนรู้และการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจริงเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างมีประสิทธิภาพเพราะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ [7] ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์แบบโครงการ สำหรับพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า 1) นักเรียนเลือกประเภทของสิ่งมีชีวิตสำหรับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นดอกไม้และเลือกประเด็นที่จะ ศึกษา คือ ชนิดของดอกไม้ ส่วนประกอบของดอกไม้ การนำดอกไม้ไปใช้ประโยชน์ การดูแลรักษา และการปลูก 2) การจัดประสบการณ์แบบโครงการในระยะเริ่มต้นพบว่า นักเรียนมีประสบการณ์และข้อมูลเกี่ยวกับดอกไม้้น้อย จึงทำให้นักเรียนตอบคำถามและปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการได้ไม่ดี สังเกตได้จากชิ้นงาน ไม่มีความ หลากหลายและตอบคำถามแบบย่ำซ้ำเดิมคำตอบเพื่อน ในระยะการพัฒนาโครงการ พบว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้นจาก การปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง จึงทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้คล่อง ชิ้นงานมีความหลากหลายและตอบคำถามได้มากขึ้น ในระยะการสรุปและการประเมินการทำโครงการ พบว่านักเรียนสามารถเลือกชิ้นงานและนำเสนอผลการทำโครงการ โดยการจัดนิทรรศการได้ 3) นักเรียนมีพัฒนาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ การเรียงลำดับ การนับ เพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองคิดเป็นร้อยละ 42.03 และหลังการทดลองคิดเป็นร้อยละ 88.75 ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้ง 3 ทักษะ มีพัฒนาการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัยในกลุ่มเครือข่ายแม่รำพึง – พงศประศาสน์ พบว่า หลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนานักเรียนมีระดับความสามารถในการแก้ปัญหายุ่งในระดับดีเยี่ยม จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และหลังการสอนโดยใช้กลยุทธ์การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ โครงการเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ โครงการมีรูปแบบการ

จัดกิจกรรมที่เป็นขั้นตอน เป็นระบบ ภายในแผนการจัดประสบการณ์มีการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ให้เด็กได้พบเจออุปสรรค ปัญหาต่างๆ จากสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองที่ครูเป็นผู้กำหนดให้ เน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติจริง ทดลองใช้สื่อ อุปกรณ์จากสถานการณ์จริง เพื่อที่เด็กจะเกิดกระบวนการทักษะต่าง ๆ ในการคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ตนเองกำลังพบเจอ ครูเป็นผู้เสนอแนะหรือใช้คำถามกระตุ้น เปิดโอกาสให้เด็กคิด ทบทวน หาสาเหตุของปัญหา การบอกวิธีแก้ปัญหามีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญห และเลือกหาวิธีการจัดการกับปัญหาที่ดีที่สุดอย่างรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ [8] กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนภายใต้คำถามปลายเปิดนั้นช่วยพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากเป็นคำถามที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับ [9] การที่ผู้เรียนได้ออกแบบ วางแผน และลงมือปฏิบัติจริงจากแหล่งข้อมูลของตนเองสนั่นเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดของตนเองและนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ สอดคล้องกับ [10] ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้เกมฝึกทักษะการคิด พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมฝึกทักษะการคิด สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนคิดโดยการเชื่อมโยง ประสบการณ์ในชีวิตประจำวันสู่ความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ พร้อมหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดนั้นๆ แม้ว่าในบางครั้งจะมีการโต้แย้งกันแต่ก็พร้อมที่จะรับฟังความขัดแย้งนั้น ทำให้เกิดพัฒนาการการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีความคิดที่ชัดเจนขึ้น จะเห็นได้ว่าหลังการใช้เกมฝึกทักษะการคิด เด็กจึงมีพัฒนาการในการแก้ปัญหาที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จากการใช้แบบประเมินทักษะการคิดครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.10, 34.68 และ 38.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.98, 2.00 และ 1.91 ตามลำดับ และเด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจในการเล่นเกมนฝึกทักษะการคิด คือ เด็กๆ มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส สนใจ กระตือรือร้น ในการร่วมกิจกรรมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างมีความสุข สนุกตื่นเต้นกับการเล่นเกมและการแข่งขัน ชอบใจแผ่นเกมที่มีสีสันสวยงาม มีความสนใจ หลังแสดงออก หมดเวลายังขอเล่นซ้ำอีก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ [11] ได้ศึกษางานวิจัยการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและจิตวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์ด้วยการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.13 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้อื่นสูงกว่าปัญหาของตนเองที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ส่วนจิตวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E ภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความซื่อสัตย์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ควรมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง หรือควรมีกิจกรรมต่าง ๆ หมุนเวียนกันไป มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเพื่อเป็นการรักษาความเป็นเครือข่ายไว้เพื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
2. การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดทั้งปีการศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง หรือพัฒนาความสามารถในด้านอื่น ๆ ไปพร้อม ๆ กัน
3. ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ควรได้รับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะของเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงานตลอดทั้งปีการศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบอื่นบ้าง เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะและพฤติกรรมด้านการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้ฝึกวิธีการคิดแก้ปัญหาจากหลายสถานการณ์
3. ควรมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์
4. ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ด้วยตนเองจึงควร พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์รูปแบบใหม่ที่ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- [1] จิราภรณ์ ส่องแสง. ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะบูรณาการที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต] :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ;2550.
- [2] ตรีญา รุ่งแจ้ง. โครงการบ้านวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย. การประชุมเชิงปฏิบัติการเครือข่ายโครงการบ้านวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย; 17 – 18 สิงหาคม 2562; ห้องประชุมตะนาวศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์;2562.13-21.
- [3] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย;2551.
- [4] สมศักดิ์ เอี่ยมดี. การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.2556;23-31
- [5] ทับทิม แสงอินทร์. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสว่างสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี [ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต] :มหาวิทยาลัยศิลปากร;2559.
- [6] Markham, T. Project Based Learning. Teacher Librarian 2011;39(2):38-42.
- [7] กอบกุล พลหาญ.การจัดประสบการณ์แบบโครงงานสำหรับพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต] :มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม;2553
- [8] Krauss, J., & Boss, S. Thinking through projects: Guiding deeper inquiry through project-based learning. Thousand Oaks, Calif.: Corwin 2013.
- [9] Phaengpunga, T. et al. “Developing Higher Order Thinking Skills Shadowing NSBC Framework”. Veridian E-Journal International Humanities, Social Sciences and Arts, Vol 10 No 4 2017;116-133.
- [10] บุญเลิศ สัมมณากุล. การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้เกมฝึกทักษะการคิด [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต] สาขาหลักสูตรและการสอน:มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม;2553.
- [11] กนกวรรณ พิทยะภัทร์.การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและจิตวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต] มหาวิทยาลัยศิลปากร;2558.

กลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์
โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
**Mechanism of Municipal Solid Waste Management Network for Develop
the Creativity by the PDCC Process in Schools under
Prachuapkhirikhan Primary Educational Service Area Office 1**

ศุภนัจ คนคลอง1* กาญจนา บุญส่ง1 ไพรัช มณีโชติ2
Supanut Konklong1 Kanchana Boonsong2 Prirath Maneechote2

1 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จ.เพชรบุรี 76000
2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จ. ประจวบคีรีขันธ์ 77000

1 Division Educational Administration ,Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

2 Prachuapkhirikhan Primary Education Service Office Area 1 , Prachuapkhirikhan 77000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: umaeng@gmail.com

Received: 29 August 2019, **Revised:** 15 September 2019, **Accepted:** 19 October 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC 2) พัฒนาครูเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้กระบวนการ PDCC และ 3) พัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ขึ้นตอนวิจัยมี 5 ขึ้นตอน คือ 1) ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง 2) พัฒนาและหาคุณภาพของนวัตกรรมและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3) สร้างกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC 4) ขับเคลื่อนเครือข่าย และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โรงเรียนเครือข่าย กลุ่มเป้าหมาย คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครู จำนวน 19 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 345 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม คือ คู่มือการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC 2) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นของ

ครูในการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ (2) แบบประเมินการจัดการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC และ (3) แบบประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสร้างกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า มีกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการ PDCC 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ประสานความร่วมมือหน่วยงานหลักในการสร้างเครือข่าย ขั้นที่ 2 ประชุมกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสร้างกลไกการขับเคลื่อนเครือข่าย ขั้นที่ 3 ศึกษาความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเครือข่ายในการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ขั้นที่ 4 พัฒนาครูเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้กระบวนการ PDCC ขั้นที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้บริหาร ครู และนักเรียนของโรงเรียนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC 2) ผลพัฒนาครูเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้กระบวนการ PDCC สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า การพัฒนาครูเครือข่ายโดยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาครูเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1” ครูโรงเรียนเครือข่ายได้นำนวัตกรรมและกระบวนการจัดการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ไปใช้กับนักเรียน มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานจากคณะทำงานและมีการถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการจัดนิทรรศการ ซึ่งแสดงว่า ครูเครือข่ายมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาการจัดการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ได้เป็นอย่างดี 3) ผลการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า โรงเรียนมีผลการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC อยู่ในขั้นสูงสุด คือ ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาผลงานให้มีประสิทธิภาพ นักเรียนเกิดการจัดการขยะที่ดีขึ้น มีกระบวนการในการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ เกิดเป็นทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนและสามารถนำผลงานจากการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์นำไปเผยแพร่สู่ชุมชน

คำสำคัญ : กลไกการขับเคลื่อนเครือข่าย การจัดการขยะ การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการ PDCC

Abstract

The purposes of this research were 1) to build a network drive mechanism for waste management to develop creative skills using the PDCC process; 2) to develop waste management network teachers to improve students' creative skills using the PDCC process, and 3) to creative skills development using PDCC process of schools under Prachuapkhirikhan Primary Educational Service Area Office 1. The research process had 5 steps, namely: 1) Study relevant concepts, 2) Develop and find quality of innovations and research tools, 3) Build a network drive mechanism for waste management to develop a creative skills using PDCC process, 4) Drive networks, and 5) Develop learning exchange between network schools. The target groups were 10 school administrators, 19 teachers, and 345 students of grade 5-6. The research tools consisted of 1) The innovative tools which were the waste

management manuals to develop a creative skills using PDCC process, 2) 3 sets of the tools for data collection, consisting of: (1) Questionnaire to study the teachers' needs in the creative skills development, (2) Waste management assessment form to develop a creative skills using the PDCC process, and (3) The creative skills assessment form using PDCC process. The statistics used in quantitative data analysis were mean and standard deviation. The qualitative data analysis used content analysis.

The research found that: 1) The network drive mechanism for waste management in a creative skills development using PDCC process of schools under Prachuapkhirikhan Primary Education Area Office 1 showed that there were 5 steps in network drive mechanism for waste management to develop creative skills using the PDCC process, namely: Step 1 Collaborate with key agencies in creating the network; Step 2 Meet the participants to determine the target group for creating a network drive mechanism; Step 3 Study the needs of network schools in waste management to develop a creative skills; Step 4 Develop a waste management network teachers to develop a creative skills of students using PDCC process; Step 5 Exchange the knowledge of administrators, teachers, and students of waste management network schools to develop a creative skills using PDCC process. 2) Results from the teacher network development of waste management to develop students' creative skills using the PDCC process under Prachuapkhirikhan Primary Education Area Office 1, found that: Teacher network development by the workshop "Teacher Network Development of Waste Management to Develop Creative Skills Using PDCC Process of the Schools Under Prachuapkhirikhan Primary Education Area Office 1" adopted an innovation and waste management activities to develop creative skills using PDCC process for students. There was supervision, follow-up of the work with working group, and the use of lessons learned to exchange and learn through exhibitions. This results showed that the teacher network had knowledge, understanding and could develop the waste management activities to develop a creative skills using the PDCC process. 3) Creative skills development using PDCC process of the schools under Prachuapkhirikhan Primary Education Area Office 1 showed that the schools had a creative skills development using PDCC process at the most advanced level in Step 5. The process of developing effective work, students had better skill in waste management. The process of creative skills development became a systematic working process and the work of creative skills development will be distributed to the community.

Keywords: network drive mechanism, waste management, creative skills development, PDCC process

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยมีการกำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์ของกรอบนโยบายหลัก เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2554-2561) และข้อมูลรายงานการศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศสมาชิกองค์การระดับนานาชาติเสนอแนะว่าผู้สอนและผู้เรียนควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบบูรณาการทั้งระบบโดยเน้นให้เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินถูกรอบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระบุว่าผู้เรียนควรมีความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นคุณลักษณะพื้นฐาน เพราะมีความจำเป็นต่อการจัดการการเรียนรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ [1]

ปัญหาสำคัญด้านการศึกษาของเด็กไทย คือ ยังขาดทักษะที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับในระดับนานาชาติ นั่นคือทักษะการคิด ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ในทุกสาระทำให้ผลการประเมินโดยรวมต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ได้แก่ ผลการประเมินของโครงการ PISA (Programme for International Students Assessment) จากผลการศึกษาขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development, OECD) ในปี 2552 พบว่า เด็กไทยกลุ่มอายุ 15 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในระดับนานาชาติในทุกวิชา นอกจากนี้ ยังมีปรากฏการณ์ที่พบว่า ผลการสอบโอเน็ต (O-NET) มีเด็กสอบไม่ผ่านเกณฑ์จำนวนมาก โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์มีแนวโน้มต่ำลง [2] สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการเรียนรู้เพราะวิชาคณิตศาสตร์ เป็นวิชาที่ต้องอาศัยพื้นฐานการคิดเป็นหลักการคิดที่สำคัญ คือ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งนับว่าเป็นทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง [3] ซึ่งทักษะการคิดทั้งสองแบบนี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ความคิดสร้างสรรค์นับเป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งมีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ ดังคำกล่าวของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) ที่กล่าวว่า จินตนาการสำคัญกว่าความรู้ เพราะจินตนาการ ไร้ขอบเขตกว้างไกล คิดได้หลากหลาย อันเป็นปัจจัยที่จำเป็นยิ่ง ในการส่งเสริมความก้าวหน้าของประเทศชาติประเทศใดก็ตามสามารถแสวงหา พัฒนาและดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากเท่าใด ก็ยิ่งมีโอกาสก้าวหน้าได้มากเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากบรรดาประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย ได้มีการค้นคว้า ศึกษาในด้านความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์กันมากมายในการพัฒนาให้เกิดกับบุคคลต่าง ๆ [4] โดยความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวบุคคลทุกคน สามารถส่งเสริมคุณลักษณะนี้ให้พัฒนาสูงขึ้นได้ด้วยการสอน ฝึกฝนและปฏิบัติวิธีที่ถูกต้อง [5]

จากการศึกษางานวิจัยในการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ พบว่า ส่วนใหญ่จะพัฒนาโดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในงานต่าง ๆ และที่มีใช้มากที่สุด คือ การสร้างงานจากการประดิษฐ์ และจากสถานการณ์ปัญหาของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า มีปัญหาเรื่องขยะที่เป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตเป็นอย่างมาก เนื่องจากขยะบางประเภทสามารถย่อยสลายได้ทางชีวภาพ บางประเภทสามารถรีไซเคิลได้ และบางประเภทไม่สามารถรีไซเคิลได้ ดังนั้น การนำขยะมารีไซเคิลจึงเป็นอีกทางเลือกในการนำวัสดุเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นสื่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ [6] และการจัดการขยะในสถานศึกษาโดยการนำขยะมาใช้ประโยชน์ในการเป็นสื่อและวัสดุในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ จากการศึกษาแนวคิดทางการบริหารการศึกษา สรุปได้ว่า การดำเนินการพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มีการผลการพัฒนาในวงกว้างควรมีการทำงานลักษณะเครือข่าย ระหว่างหน่วยงานรัฐกับภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมเพื่อการแก้ไขปัญหาเป็นแนวทางที่มีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน เป็นแนวคิดการบริหารงานภาครัฐในยุคใหม่ที่ต้องการสร้างหลักประกันว่าการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐจะนำไปสู่การผลิตผลลัพธ์ตามที่คาดหวัง มิใช่เพียงการปฏิบัติงานตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้เท่านั้น การบริหารงานที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัว มุ่งผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการลงมือแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง จึงมีมิติของการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ที่จะช่วยสร้างหลักประกันว่า การลงมือแก้ไขปัญหาผ่านเครือข่ายความร่วมมือจะนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ [7]

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า การจัดการขยะในสถานศึกษามีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง และมีการนำขยะมาใช้ในการประดิษฐ์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ แต่ยังไม่มีการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์อย่างเต็ม

รูปแบบ [8] ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ และนำกระบวนการที่ได้จากการสังเคราะห์ที่เรียกว่า กระบวนการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ PDCC มาใช้เป็นนวัตกรรมในการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษากลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าจะเกิดรูปแบบการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อพัฒนาครูเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้กระบวนการ PDCC สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
3. เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย คือ โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านคันกระได 2) โรงเรียนพัฒนาประชานุเคราะห์ 3) โรงเรียนบ้านคอกช้าง 4) โรงเรียนบ้านมะเคื่อทอง 5) โรงเรียนบ้านทุ่งตาแก้ว 6) โรงเรียนบ้านหนองจันทร์ 7) โรงเรียนบ้านวังน้ำเขียว และ 8) โรงเรียนบ้านหนองห้วยฝาด
3. ระยะเวลาที่วิจัย ในช่วงภาคเรียนที่ 1 - 2 ปีการศึกษา 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง กลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอนดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยโดยใช้วิธีการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และนำมาพัฒนาเป็นกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ PDCC

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและหาคุณภาพคู่มือการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ และ 2) แบบประเมินการจัดกิจกรรมการจัดการขยะและแบบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มี IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ทั้งสองฉบับ

ขั้นตอนที่ 3 สร้างกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน

ขั้นตอนที่ 4 ขับเคลื่อนเครือข่ายโดยการใช้นวัตกรรม “คู่มือการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC” กับโรงเรียนเครือข่ายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาคู่มือการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC จากการศึกษารอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัยและนำมาสังเคราะห์แนวคิดจากขั้นตอนที่ 1 และนำกระบวนการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ PDCC นำไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านการสร้างเป็นคู่มือการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำคู่มือนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินคุณภาพของคู่มือฯ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

ขั้นตอนที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโรงเรียนเครือข่ายในการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสร้างกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า มีกลไกในการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย กลไกระดับเขตพื้นที่การศึกษา คือ 1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 2) ศึกษาพิเศษ และกลไกระดับโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา และ 2) ครูผู้สอน ซึ่งมีขั้นตอนในการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC 5 ขั้นตอน คือ

1.1 ขั้นที่ 1 ประสานความร่วมมือหน่วยงานหลักในการสร้างเครือข่าย คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ประกอบด้วย บุคลากรหลัก ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 2) ศึกษาพิเศษ โดยการทำข้อตกลงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

1.2 ขั้นที่ 2 ประชุมกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสร้างกลไกการขับเคลื่อนเครือข่าย และเลือกโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายและจัดตั้งโรงเรียนเครือข่ายทั้งหมด 8 โรงเรียน ในการดำเนินการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC

1.3 ขั้นที่ 3 ศึกษาความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเครือข่ายในการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์

1.4 ขั้นที่ 4 พัฒนาครูเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้กระบวนการ PDCC โดยมีการดำเนินการ 4 ระยะ คือ 1) ระยะที่ 1 การสร้างเครือข่ายและพัฒนาครูเครือข่าย 2) ระยะที่ 2 การกำหนดช่องทางติดต่อสื่อสาร ประสานงานของกลุ่มเครือข่าย ฯ 3) ระยะที่ 3 ครูเครือข่ายดำเนินการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ในโรงเรียนของตนเอง 4) ระยะที่ 4 การนิเทศติดตาม ให้คำแนะนำการจัดการขยะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการ PDCC

1.5 ขั้นที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้บริหาร ครู และนักเรียนของโรงเรียนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC

2. ผลพัฒนาครูเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้กระบวนการ PDCC สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก (โดยใช้เกณฑ์ระดับคุณภาพ (Rubric Scale) จำนวน 2 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนบ้านมะเดื่อทองและ 2) โรงเรียนบ้านวังน้ำเขียว ส่วนโรงเรียนอีก 6 โรงเรียนอยู่ในระดับดี คือ 1) โรงเรียนบ้านคันกระได 2) โรงเรียนพัฒนาประชานุเคราะห์ 3) โรงเรียนบ้านคอกช้าง 4) โรงเรียนบ้านทุ่งตาแก้ว 5) โรงเรียนบ้านหนองจันทร์ และ 6) โรงเรียนบ้านหนองห้วยผาด

3. ผลการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า นักเรียนมีผลการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ในชั้นพัฒนาผลงานให้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 73.68 โดยใช้เกณฑ์ระดับคุณภาพ (Rubric Scale) 4 ระดับ คือ ปรับปรุง พอใช้ ดี และดีมาก

4. ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูเครือข่ายจากโรงเรียนเครือข่ายหลังจากที่ได้เข้าร่วมการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC พบว่า ครูมีความเห็นว่าว่านักเรียนสามารถจัดการขยะได้ดีขึ้น มีกระบวนการในการทำงาน ทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน ซึ่งครูใช้การสังเกตการปฏิบัติงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

5. ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่า นักเรียนมีการวางแผนในการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ เกิดการค้นคว้าหาความรู้และนำมาคิดริเริ่มในการสร้างสรรค์ชิ้นงานเป็นการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม

6. ผลการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่าย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า กระบวนการ PDCC ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างเป็นระบบเกิดความรับผิดชอบหน้าที่ มีความสามัคคี ครูได้รับกระบวนการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์มาจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนและโรงเรียนมีการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์อย่างชัดเจนมากขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ได้ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง กลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการสร้างกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่าการสร้างและจัดตั้งเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC โดยผ่านกระบวนการจัดอบรมการพัฒนาครูเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และมีการทำงานร่วมกันของกลุ่มเครือข่าย โดยตั้งเป้าหมายร่วมกันที่จะดำเนินกิจกรรมไปในรูปแบบทางเดียวกันและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจนเกิดเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ต่วนเปาชี กูจิ [9] ที่กล่าวว่า การสร้างเครือข่ายเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มที่มีการประสานงานหรือทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีระยะเวลาอันพอควร มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน และหากบรรลุวัตถุประสงค์หนึ่งแล้ว เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ใหม่ได้ และยังเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของปัจเจกบุคคล กลุ่ม และองค์กร ผ่านรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย ตลอดจนมีเป้าหมายร่วมกันดังที่พระดาเวเนือ บุตรสีทา [10] กล่าวว่า การขับเคลื่อนเครือข่ายเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์กรที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกัน และเชื่อมโยงขยายผลการทำงานหรือแนวคิดไปสู่กลุ่มหรือ องค์กรอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างพลังในการแก้ปัญหาและเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการ แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างกัน การมีส่วนร่วม การทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน โดยการติดต่ออาจทำได้ทันทีผ่านศูนย์กลางแม่ข่ายหรือแกนนำ หรืออาจจะไม่มีแม่ข่ายหรือแกนนำแต่จะทำการติดต่อโดยตรงระหว่างกลุ่ม ซึ่งจะมีการจัดรูปแบบหรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กร สมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ โดยที่อาจมีรูปแบบการร่วมตัวแบบหลวมๆ เฉพาะกิจ ตามความ จำเป็นหรือเป็น โครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ชัดเจน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

2. ผลการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่าการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC เป็นกระบวนการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC โดยขั้น Prepare : P คือ การรวบรวมประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการจัดการขยะ และการเตรียมปัญหาว่าสิ่งที่ต้องการในการใช้ขยะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนขั้น Discovery: D คือ ขั้นการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการนำขยะ ไปสู่งานสร้างสรรค์จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือผลงานที่ได้จากการค้นคว้าหาข้อมูล และปฏิบัติตามจนมีความสามารถทำชิ้นงานหรือผลงานนั้น ได้อย่างคล่องแคล่ว ขั้น Creative : C คือ การนำความรู้ที่ได้รวบรวมมาประสมกลมกลืนกับความคิดสร้างสรรค์ของตนเองในการทำชิ้นงานหรือผลงานจากขยะที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีกว่าเดิม หรือการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ขั้น Communication : C คือ การแลกเปลี่ยนความคิดกับนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายเกี่ยวกับชิ้นงาน หรือผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ พร้อมรับฟังความคิดเห็นที่เสนอต่อเราซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของชลธิชา ชิวปรีชา [11] กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการแก้ปัญหา

ทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นค้นพบความจริง เกิดความกังวลใจ พิจารณาคูสิ่งทำให้เกิดความกังวลใจคืออะไร 2) ขั้นค้นพบปัญหา เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้วสรุปได้ว่าความกังวลใจนั้นคือปัญหาที่เกิดขึ้นนั่นเอง 3) ขั้นตั้งสมมติฐาน เมื่อรู้ว่าปัญหาเกิดขึ้นก็จะพยายามคิดตั้งสมมติฐานรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไปทดสอบสมมติฐาน 4) ขั้นค้นหาคำตอบ วิเคราะห์ข้อมูลและพบคำตอบจากการทดสอบสมมติฐาน 5) ขั้นยอมรับผลการค้นพบ การยอมรับคำตอบเพื่อนำไปสู่การเกิดแนวคิดหรือสิ่งใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลการสร้างกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ทำให้เกิดการประสานงานความร่วมมือระหว่างบุคคลและหน่วยงาน นำไปสู่การทำงานที่บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนรู้และสภาพปัญหาต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมด้วย จะทำให้การแก้ปัญหาประสบความสำเร็จ

2. ผลการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC พบว่านักเรียนสามารถใช้ขั้นตอน PDCC ในการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับขั้นสูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญกับกระบวนการ PDCC โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานและการจัดการเรียนรู้ได้ในทุก ๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการ PDCC ไปประยุกต์ใช้ในจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาเครือข่ายการจัดการขยะเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลโดยใช้กระบวนการ PDCC

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน พ.ศ. 2554). กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท พลัส ; 2555.
- [2] สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. รายงานที่คืออาร์ไอ. 2557 :103 ; 14-17.
- [3] Almeida, P.A. Critical thinking, questioning and creativity as components of Intelligence. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2011; 357-362.
- [4] ทศพล ดิกระจำง. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์[ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ; 2555.

- [5] นิติบดี ศุขเจริญ. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ผลการสังเคราะห์ งานวิจัยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล[วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต].กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ; 2559.
- [6] อารี พันธุ์มณี. จิตวิทยาสร้างสรรค์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ไชยไหมเอ็ดดูเคท ; 2546.
- [7] วีระศักดิ์ เครือเทพ. เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย; 2550.
- [8] ไพรัช มณีโชติ. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2561.
- [9] ต่วนเปาณี กุจิ. การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย: กรณีศึกษาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต].กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2554.
- [10] พระดาวเหนือ นุตรสีทา. การสร้างเครือข่ายและจัดการเครือข่ายในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านพบธรรมนำสุข อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2557.
- [11] ชลธิชา ชิวปรีชา. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง[ปริญญาโทการศึกษา มหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ; 2554.

แนวทางการพัฒนาให้เกษตรกรใช้คิวอาร์โค้ด กับผลผลิตทางเกษตร ด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี

An approach to the Development for Farmers to use QR Code with Agricultural food products in Phetchaburi Province

เทิดศักดิ์ ทองแถม^{1*} พรรณทิพย์ ทองแถม²
Terdsak Tongyam^{1*} Punthip Togyam²

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
จังหวัดเพชรบุรี 76000

2 สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Public Administration Department, Faculty of Humanities and Social Science,

Phetchaburi Rajabhat University 76000

2 Management Science, Faculty of Management, Phetchaburi Rajabhat University

Phetchaburi 76000

*To whom corresponding should be addressed e-mail: terdsak.ton@mail.pbru.ac.th

Received: 1 August 2019 ; **Revised:** 15 September 2019 ; **Accepted:** 29 September 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ของเกษตรกรที่ใช้ คิวอาร์โค้ด (QR Code) กับผลผลิตทางเกษตรด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำ ใช้คิวอาร์โค้ด (QR Code) 3) หาแนวทางการพัฒนาให้เกษตรกรในจังหวัดเพชรบุรี สามารถนำเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR Code) มาใช้กับผลผลิตทางเกษตรด้านอาหาร โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรที่นำผลผลิตมาจำหน่ายและผู้บริโภคผลผลิตทางเกษตร ที่ตลาดกลางสินค้าเกษตรของจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ตลาดสหกรณ์ท่าชาย (หนองบัว) ตลาดสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด ร้านขายของฝาก ของที่ระลึกตลอดแนวริมถนนเพชรเกษมในช่วงจังหวัดเพชรบุรี และร้านค้าปลีก-ค้าส่งสมัยใหม่ (Modern Trade) ในจังหวัดเพชรบุรี

ผลการศึกษา พบว่า 1) ร้านขายของฝากและของที่ระลึกริมถนนเพชรเกษม ทั้งหมด 15 ร้าน มีร้านค้าที่ใช้คิวอาร์โค้ด (QR Code) กับผลิตภัณฑ์ ที่วางจำหน่าย ทั้งหมด 5 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 33 ร้านค้าปลีก-ค้าส่งสมัยใหม่ ในจังหวัดเพชรบุรี สํารวจสินค้าในพื้นที่จำหน่ายสินค้าเกษตรด้านอาหารขายวัตถุดิบประกอบอาหาร 4 ประเภท ได้แก่ ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ และวัตถุดิบอาหารแห้ง มีสินค้ารวมกันทั้งหมด 330 ชนิด มีสินค้าที่มี คิวอาร์โค้ด (QR Code)

ทั้งหมด 181 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 55.2) ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ เกษตรกรและผู้ค้าสินค้าเกษตรจำนวนมากยังไม่ทราบถึงความสะดวกและประโยชน์ของคิวอาร์โค้ด (QR Code) 3) แนวทางในการพัฒนาเพิ่มจำนวนเกษตรกรที่ใช้คิวอาร์โค้ด (QR Code) โดยเร่งประชาสัมพันธ์ประโยชน์และความสะดวกในการใช้ แนะนำแอปพลิเคชัน ซึ่งสามารถนำมาใช้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การสร้างขั้นตอนเพื่อดาวน์โหลด

คำสำคัญ : คิวอาร์โค้ด ผลผลิตทางเกษตร การพัฒนาเกษตรกร แนวทางการพัฒนา

Abstract

This research was mixed research methods which has purposes: 1) to study the situation of farmers using QR code (QR Code) and agricultural food products in Phetchaburi province, 2) to study problems and obstacles in using QR Code, 3) to find ways to develop farmers in Phetchaburi in order to be able to use technology of QR code in Phetchaburi. The sample group used in the research is the farmers, who sell the agricultural products, and consumers at the provincial agricultural market hubs of Phetchaburi which are Tha Yang Cooperative Market (Nong Bui), Baan Lat Agricultural Cooperative Market, souvenir shops on Petchkasem Road in Phetchaburi, and retail stores - modern trade in Phetchaburi.

The results are 1) 15 souvenir shops and gift shops with products sold on Petchkasem Road, 5 of them use QR Code which is 33%. And there are a total of 330 products with 181 QR Code products in 4 Modern Trade-Retail Stores in Phetchaburi which are (1) Big C Supercenter, Phetchaburi Branch (2) Tesco Lotus, Tha Yang Branch (3) Robinson Department Store, Phetchaburi Branch (4) Siam Makro, Phetchaburi Branch. The products were surveyed in food distribution areas which sell 4 types of food ingredients including vegetables, fruits, meats and dry food ingredients. The result of the survey was 55% 2) Problems and obstacles, such as farmers and many agricultural traders are not yet aware of the convenience and benefits of QR Code. 3) Ways to develop the number of farmers using QR Code. by speeding up public relations for benefits and ease of use of the application which can be used without of charge, and creating directions for users to download it.

Keywords: QR Code, Agriculture products, Farmers development, Development guidelines

บทนำ

ภาคการเกษตรของไทยเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศเป็นรากฐาน ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการผลิตทางการเกษตร การพัฒนาการเกษตรภายใต้แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) [1] กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย คือ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน” ประเทศไทยในฐานะครัวของโลกเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารรายใหญ่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดเป็นแผนแม่บทระดับชาติกำหนดให้มีระบบการตรวจสอบย้อนกลับ อาหารในผลิตภัณฑ์ 3 กลุ่ม หลัก ได้แก่ พืชผล ปศุสัตว์ ประมง [2]

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) [3] นำระบบตามสอบสินค้าเกษตรสำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก (ACFS SME Traceability Program) ที่ได้พัฒนาขึ้นตามนโยบายเกษตรดิจิทัลด้วย [4] โดยระบบตามสอบเพื่อรองรับสินค้าพืชผักผลไม้และอาหาร แต่ระบบดังกล่าวยังมีแพร่หลายเฉพาะใน ส่วนกลางและบางจังหวัด [5] จังหวัดเพชรบุรี ประชากรมีอาชีพหลักทางการเกษตรแต่ยังมีการใช้คิวอาร์ โค้ด (QR Code) กับผลผลิตทางเกษตรน้อย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาให้เกษตรกรที่มีผลผลิตทางเกษตรด้านอาหารให้จัดทำคิวอาร์ โค้ด กับผลผลิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาวะการณ์ของเกษตรกรที่ใช้คิวอาร์ โค้ด กับผลผลิตทางเกษตรด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการในการจัดทำ คิวอาร์ โค้ด ของเกษตรกรที่มีผลผลิตทางเกษตรด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาให้เกษตรกรในจังหวัดเพชรบุรี สามารถนำเทคโนโลยี คิวอาร์ โค้ด มาใช้กับผลผลิตทางเกษตรด้านอาหาร

ขอบเขตของการวิจัย

เครื่องมือวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้กระบวนการกลุ่มสนทนา โทรศัพท์สมาร์ทโฟน (Smart Phone) และเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถาม

ขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการเพิ่มจำนวนผลผลิตทางเกษตรด้านอาหารที่ใช้ คิวอาร์ โค้ด (QR Code) ในจังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิจัยนี้กำหนดกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เกษตรกร ผู้ค้าผลผลิตและผู้บริโภคผลผลิตทางเกษตร ที่ตลาดสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด และ ตลาดสหกรณ์การเกษตรท่ายาง(หนองบัว) จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สำรวจสภาวะการใช้ คิวอาร์ โค้ด จากร้านค้าปลีก-ค้าส่งสมัยใหม่ (Modern trade) จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ 1) บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ สาขาเพชรบุรี 2) เทสโก้ โลตัส สาขาท่ายาง 3) ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน สาขาเพชรบุรี 4) สยามแม็คโคร สาขาเพชรบุรี และ ร้านขายของฝากและของที่ระลึกริมถนนเพชรเกษมช่วงจังหวัดเพชรบุรีทั้งสองฝั่งถนน
2. ศึกษาปัญหา อุปสรรคการใช้ และแนวทางในการพัฒนาเพิ่มจำนวนเกษตรกรที่ใช้ คิวอาร์ โค้ด โดยการจัดกิจกรรมกลุ่ม
3. จัดทำต้นแบบขั้นตอนการดาวน์โหลดการติดตั้ง

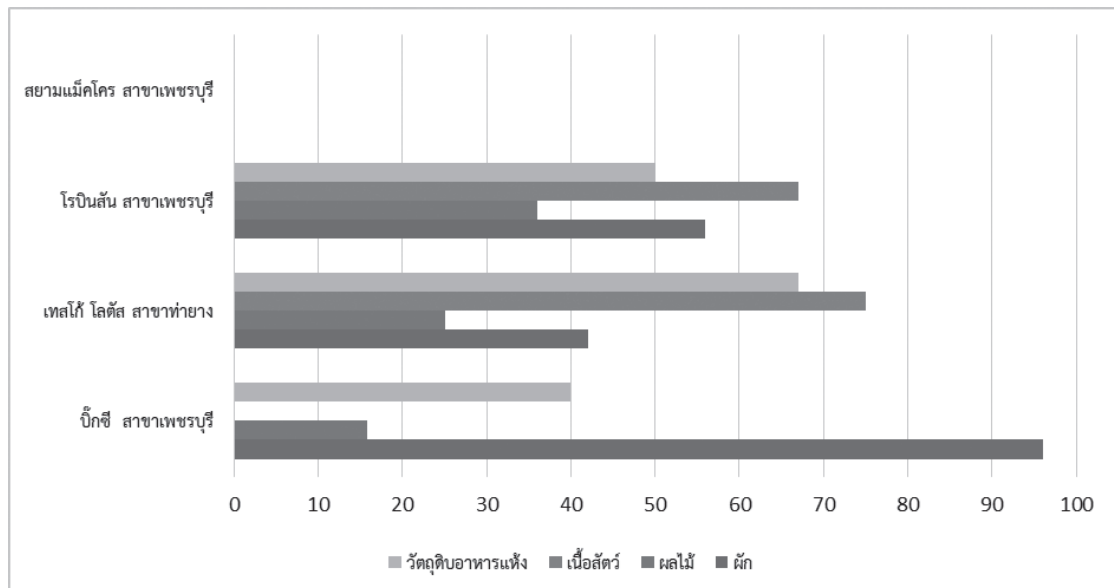
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญนำผลมาสรุปด้วยการวิเคราะห์

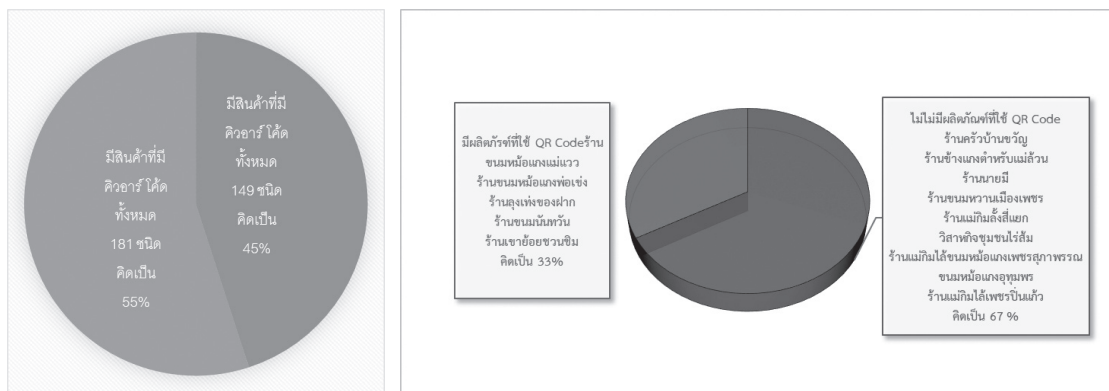
ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสรุปผล เป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากข้อมูลในส่วนผลการวิจัยไม่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ แต่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณผสมกับวิจัยเชิงคุณภาพ

1. สภาวะการณ์ของเกษตรกรที่ใช้คิว อาร์ โค้ด กับผลผลิตทางเกษตรด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยสำรวจร้านค้าปลีก-ค้าส่งสมัยใหม่ (Modern trade) จังหวัดเพชรบุรี สำรวจสินค้าในพื้นที่ขายวัตถุดิบประกอบอาหาร แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ และวัตถุดิบประกอบอาหารแห้ง มีสินค้ารวมกันทั้งหมด 330 ชนิด มีสินค้าที่มี คิวอาร์ โค้ด ทั้งหมด 181 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 55
แผนภูมิที่ 1-2 ผลการสำรวจสภาวะการณ์ใช้คิว อาร์ โค้ด กับผลผลิตทางเกษตรด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี ร้านค้าปลีก-ค้าส่งสมัยใหม่ (Modern trade) จังหวัดเพชรบุรี

(สำรวจ วันที่ 18-21 กันยายน 2561)

แผนภูมิที่ 3 ผลการสำรวจ สภาวะการณ์ใช้คิว อาร์ โค้ด (QR code) กับผลผลิตทางเกษตรด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี ร้านขายของฝากและของที่ระลึกริมถนนเพชรเกษม (สำรวจวันที่ 25-30 กันยายน 2561)

การสำรวจร้านขายของฝากและของที่ระลึกริมถนนเพชรเกษม ทั้งหมด 15 ร้าน มีร้านค้าที่ใช้คิวอาร์โค้ด (QR code) กับผลิตภัณฑ์ ที่วางจำหน่าย ทั้งหมด 5 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 33

2. ปัญหาและอุปสรรคได้แก่ เกษตรกรและผู้ค้าสินค้าเกษตรจำนวนมากยังไม่ทราบประโยชน์และความสะดวก ไม่สามารถดาวน์โหลดแอปพลิเคชันที่จะใช้ เกษตรกรยังไม่ทราบว่าต้องบรรจุข้อมูลเรื่องใดบ้าง

3. แนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) ประชาสัมพันธ์นโยบายรัฐบาลการทำเกษตรยุคดิจิทัล 2) การเพิ่มสัญญาณอินเทอร์เน็ต Internet ให้ทั่วถึงในสถานที่ต่างๆ 3) จัดทำต้นแบบขั้นตอนการดาวน์โหลดการติดตั้งนำออกมาเผยแพร่ 4) จัดอบรมให้ความรู้การดาวน์โหลดแอปพลิเคชันการติดตั้งและให้ความช่วยเหลือติดตั้งให้กับเกษตรกรได้

ขั้นตอนการสร้าง QR Code

ปัจจุบันมีแอปพลิเคชันการสร้างและการใช้งาน QR Code ทั้งแบบใช้ฟรีและมีค่าใช้จ่ายจะขอแนะนำการสร้างและการใช้งาน QR Code ผ่านเว็บไซต์แบบที่ไม่มีค่าใช้จ่าย ดังนี้

1. เข้าเว็บไซต์ <https://www.qrcode-monkey.com>
2. เลือกการเชื่อมโยง (QR Code Content) เช่น URL Text Email Phone SMS Facebook หรือ อื่นๆ จากนั้นกดที่คำว่า ENTER CONTENT
3. ไปที่ SET COLORS เพื่อเลือกสี QR Code ตามความต้องการ
4. กดคำว่า ADD LOGO IMAGE หากต้องการรูปภาพใน QR Code เพื่ออัปโหลดรูปภาพจากเครื่องประกอบบน QR Code หรือโลโก้ช่องทางการติดต่อสื่อสารประกอบบน QR Code
5. กดคำว่า ADD LOGO IMAGE เพื่ออัปโหลดรูปภาพจากเครื่องประกอบบน QR Code หรือโลโก้ช่องทางการติดต่อสื่อสาร และกด Create QR Code
6. เลือกความคมชัดโดยเลื่อนไปทางขวา
7. กด ดาวน์โหลด PNG PDF หรือ SVG ภาพ QR Code ที่จะนำไปใช้ได้

ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ด้านการใช้งาน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความมีประโยชน์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการใช้งานจริง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการตลาด โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

จากผลของการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นสำคัญที่ค้นพบมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพการณ์ของเกษตรกรที่ใช้คิวอาร์โค้ด (QR code) จากการสำรวจร้านค้าปลีก-ค้าส่งสมัยใหม่ (Modern trade) จังหวัดเพชรบุรี ยังมีจำนวนน้อยเนื่องจากผู้เกี่ยวข้องส่วนมากยังไม่เห็นความจำเป็นและประโยชน์ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่มีการใช้งานมากขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับ ดนัย ศิริบุรี และคณะ [6] พบว่า การใช้คิวอาร์โค้ด (QR code) ร้านค้าปลีก-ค้าส่งสมัยใหม่ มีจำนวนเพิ่มขึ้นเนื่องจากเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดจึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพียงชั่วระยะเวลาอันสั้น

2. ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่ใช้คิวอาร์โค้ด (QR code) ได้แก่ เกษตรกรและผู้ค้าสินค้าเกษตรจำนวนมากไม่สามารถที่จะดาวน์โหลด การติดตั้ง คิวอาร์โค้ด (QR code) และยังไม่ทราบประโยชน์จากการใช้ สอดคล้องกับจิรพร ชื่อจริง [7] ผลข้อหนึ่งของการวิจัยพบว่า การพัฒนาระบบนั้นเป็นไปค่อนข้างลำบาก เนื่องจากแรงงานของไทยนั้นขาดความรู้ ความชำนาญ และไม่ชอบเรื่องยุ่งยาก ทำให้การพัฒนาระบบนั้นเป็นไปได้ยาก และยังคงสอดคล้องกับ ณัฐวุฒิ บุญโรจน์วงศ์ และกษกร พระพรตระกูล [8] พบว่า ถึงแม้ว่า QR code สามารถประยุกต์ใช้งานได้หลากหลายประเภท ด้วยคุณลักษณะเฉพาะ ที่เป็นรหัสสัญลักษณ์ที่มีขนาดเล็ก เก็บข้อมูลได้หลากหลาย

3. แนวทางการพัฒนาให้เกษตรกรในจังหวัดเพชรบุรี สามารถนำเทคโนโลยี คิวอาร์ โค้ด (QR code) กับผลผลิต ได้แก่ 1) ประชาสัมพันธ์นโยบายรัฐบาลการทำเกษตรยุค ไทยแลนด์ 4.0 สมาร์ท ฟาร์มเมอร์ Smart farmer 2) จัดประชุมอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 3) จัดทำต้นแบบขั้นตอนการสร้าง คิวอาร์ โค้ด และดาวน์โหลดใส่แผ่นประชาสัมพันธ์ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อทำให้เข้าถึงข้อมูลได้แม่นยำเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับัญญลักษณ์ พลวัน[9] ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี และปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี QR code ของกลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร มีข้อค้นพบอีกว่า กลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 21-40 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นและวัยทำงานที่มีรายได้สอดคล้องกับ มาตินา น้อยทับทิม และกนกวรรณ สุขขจรวงษ์ [10] พบว่า อุตสาหกรรมอาหาร และธุรกิจการค้าส่งหรือค้าปลีกอาหารย่อมได้ประโยชน์จากการที่ผู้บริโภคมีความมั่นใจต่อความปลอดภัยของอาหารที่เพิ่มมากขึ้นและ สอดคล้องกับ ณัฐกานต์ ภาคพรตและหทัยรัตน์ ศรีสวัสดิ์ [11] พบว่า สื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรูู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ประชาสัมพันธ์นโยบายยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีทางดิจิทัล คิวอาร์ โค้ด เนื่องจากมีความสะดวก และไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและเชื่อมโยง บริการอื่นๆ ได้อีกหลายด้าน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ทุกภาคส่วนภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมมือกันเพื่อดำเนินการให้นโยบายส่งเสริม การใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างความรู้โดยส่งเสริมให้ได้ใช้ อินเทอร์เน็ตได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย (Internet free wifi)

2. ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ไปที่กลุ่มประชากรเป้าหมายที่จะใช้เทคโนโลยี คิว อาร์ โค้ด (QR code) คือ ช่วงอายุของวัยรุ่นและวัยทำงาน ที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ควรศึกษาเพิ่มเติมการใช้คิว อาร์ โค้ด (QR code) ที่มีอยู่ที่ผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ประโยชน์ให้เพิ่มขึ้น เช่น การใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ การชำระราคาสินค้า การทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงิน การผนวกเทคโนโลยีอื่นๆ เข้ากับคิว อาร์ โค้ด (QR code)

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564.สำนักงานกฤษฎมนตรี 2560.
- [2] รังสิมา เพ็ชรเม็ดใหญ่. เทคโนโลยีระบบการตรวจสอบย้อนกลับอาหาร.รายงานสารสนเทศเชิงวิเคราะห์ที่แผนที่ความรู้ (สิทธิบัตร งานวิจัย) ศูนย์บริการความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี STKS. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ;2552
- [3] สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.).กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- [4] สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. แผนปฏิบัติการดิจิทัล ระยะ 5 ปี สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ(พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ:กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- [5] ระบบตามสอบสินค้าเกษตรบนระบบคลาวด์.สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.acfs-qrtrace>
- [6] ดนัย ศิริบุรี และคณะ .การใช้ QR Code ในกลุ่มสินค้าเกษตร ร้าน Modern Trade จังหวัดอุดรธานี. วารสารของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ; 46 2561:894
- [7] จิรพร ซื่อจริง. ระบบการตรวจสอบย้อนกลับในการส่งออกผักสดโดยเทคโนโลยี QR code. กรุงเทพฯ. สาขาวิชาเทคโนโลยีโลจิสติกส์. คณะวิศวกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร; 2555
- [8] ณัฐวุฒิ บุญโรจน์วงศ์ และ กชกร พระพรตระการ. ความหลากหลายของคิวอาร์โค้ด. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย; 6(1) ; 2560 :117-125
- [9] ธัญญลักษณ์ พลวัน และคณะ. การศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี และปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี QR Code ของกลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล ; 2557
- [10] มาดีนา น้อยทับทิม และกนกวรรณ สุขขจรวงษ์. การประยุกต์ใช้ระบบการตรวจสอบย้อนกลับTraceabilit. ในอุตสาหกรรมอาหาร วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์2556 5;(4) ฉบับพิเศษ:206-215
- [11] ณัฐกานต์ ภาคพรตและ หทัยรัตน์ ศรีสวัสดิ์.การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2562 ; 9 : 28

รูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

The Integrated Model of Community Tourism Management of Local Administrative Organizations in Phetchaburi

ดารัน พรหมณ์แก้ว* และ ครุณี ทิพย์ปลุก
Daran Pramkaew* and Darunee Thippluk

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
76000

Public Administration, Faculty of Humanities and Social Science Phetchaburi: Rajabhat University Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: kukkik51@hotmail.com

Received: 12 June 2019, **Revised:** 1 July 2019, **Accepted:** 28 August 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี 2) ศึกษารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี และ 3) พัฒนารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีในการศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในแต่ละชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอของจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 21,782 คน ด้วยแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร บุคลากร และผู้ประกอบการ และการสนทนากลุ่มจากผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว จำนวน 16 คน ซึ่งผลการวิจัยได้ค้นพบ รูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี คือ การบูรณาการร่วมกันแบบภาคีเครือข่าย

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารแบบบูรณาการ การท่องเที่ยวชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research was to study the integrated management model of community tourism of local administrative organizations in Phetchaburi province. The purposes of this study were to 1) to study the needs of people in integrated tourism management in communities in Phetchaburi 2) to study the integrated management model of community tourism of local administrative organizations in Phetchaburi, and 3) to develop an integrated management model for community tourism that is appropriate for local administrative organizations in Phetchaburi. This research used a mixed methodology research between quantitative and qualitative research. In terms of quantity, the questionnaire was used as a tool to collect data from the sample group of 2,309 people living in area around tourist attraction in Phetchaburi Province. For qualitative methodology, the in-depth interviews with 24 specific informants consisting of personnel of Local government organization, councilors, and business owners and group discussions from 16 people who involved with the tourism management in Local government organization were used in analysing the data. The results were found that an integrated model of community tourism management that was suitable for local government organizations in Phetchaburi was the integration of network partners.

Keywords : Integrated management Model, Community Tourism, Local Administrative Organization

บทนำ

สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยในเดือน มกราคม – ธันวาคม พ.ศ. 2562 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติสะสมเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยจำนวน 39.79 ล้านคน มีรายได้จากการท่องเที่ยว 1.93 ล้านล้านบาท สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทย 5 อันดับแรก ได้แก่ ประเทศจีน มาเลเซีย รัสเซีย อินเดีย และเกาหลีใต้ ตามลำดับ ในส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยจำนวน 17.56 ล้านคน-ครั้ง หดตัวร้อยละ 3.32 สร้างรายได้ 0.09 ล้านล้านบาท หดตัวร้อยละ 2.61 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ในเดือนธันวาคมการท่องเที่ยวภายในประเทศหดตัวทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว ปัจจัยส่วนหนึ่งมาจากการที่คนไทยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศในช่วงที่เงินบาทแข็งค่า โดยจังหวัดที่จำนวน นักท่องเที่ยวชาวไทยขยับตัว 3 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย ศรีสะเกษ และ ตาก ตามลำดับ [1]

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ททช.) ได้มอบหมายกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเร่งยกระดับการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อมุ่งสู่การเป็นการท่องเที่ยว 4.0 หรือ Tourism 4.0 โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานภายในและภายนอกกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี[2] เพื่อยกระดับการให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของประเทศและเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของภาคการท่องเที่ยวไทยให้ก้าวไปสู่การเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวของทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก

จังหวัดเพชรบุรีถือเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและเป็นจังหวัดในกลุ่มพื้นที่หลักที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญ การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชน สังคม เป็นกลไกการพัฒนาไปสู่การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้เกิดค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเดินทาง ขนส่ง ค่าที่พัก อาหาร ของที่ระลึก การนำเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นจึงพบว่าแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2561 - 2564 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา[3] ได้กำหนดเป็น ประเด็นยุทธศาสตร์การบริการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและการยกระดับการท่องเที่ยวทั้งนี้เนื่องมาจากเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายของทั้งทรัพยากรธรรมชาติและได้แก่ ภูเขา น้ำตกและความสมบูรณ์ของ ฟ้าปารวมถึงชายหาดที่มีชื่อเสียงมากมาย นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่

ทรงคุณค่าและ มีความโดดเด่นที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางด้านศิลปกรรมต่างๆ ไข่มุกมากมาย ซึ่งเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่งด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เพชรบุรีเป็นเมืองที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี แต่การท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรียังคงค่อนข้างกระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น หาดชะอำเป็นส่วนใหญ่ หากยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวแต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้ยังขาดการดูแลและการจัดการที่เหมาะสม รวมทั้ง ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักและโดยเฉพาอย่างยิ่งในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ยังคงมีศิลปกรรมแขนงต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และชื่นชมความสวยงามที่บรรพบุรุษได้สรรค์สร้างไว้สืบมา ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ทั้งจากลวดลายปูนปั้นงานจำหลักไม้และจิตรกรรมฝาผนัง รวมถึงโบราณสถาน โบราณวัตถุและพระราชวังต่างๆ ซึ่งถือเป็นเส้นทางท่องเที่ยวอีกทางเลือกหนึ่ง

ในปัจจุบันการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น เพราะหลายส่วนตระหนักแล้วว่าประชาชนในแต่ละพื้นที่ย่อมเข้าใจแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ดีที่สุด การนำการบูรณาการและการหาแนวทางร่วมมือกันเพื่อทำงานเป็นองค์กรที่ใหญ่ขึ้นและเป็นการลดภาระของทางราชการในการเข้าไปกำกับดูแลท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วยตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ระบุไว้ชัดเจนว่ารัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องนำเอาแผนการกระจายอำนาจที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ดังนั้น เมื่อกฎหมายเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำกิจกรรมใดๆ นอกเขตพื้นที่ได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมมือกันทำงานแบบบูรณาการที่รัฐบาลกำลังส่งเสริมอยู่ในปัจจุบันเพื่อประโยชน์สูงสุดแห่งมหาชนและประเทศชาติสืบไปส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในหลายๆ ด้าน โดยในแต่ละอำเภอของจังหวัดเพชรบุรีล้วนมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดการพัฒนาขึ้นจากการบริหารจัดการดังกล่าว ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาต่อให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนในประเภทต่างๆ ได้ เพียงแต่ยังไม่ได้มีการดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วสกัดออกมาเป็นรูปแบบที่สามารถจะเผยแพร่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำรูปแบบที่ได้มาดำเนินการเผยแพร่ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวต่อหน่วยงานที่ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยเรื่องนี้ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านระยะเวลา รายละเอียดมีดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชาชนในแต่ละชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอของจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 21,782 คน

กลุ่มตัวอย่างกำหนดเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว 2) ผู้ประกอบการ/ภาคธุรกิจ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดเพชรบุรี 3) ประชาชนในแต่ละชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอของจังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 2,309 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหาร 2) เจ้าหน้าที่ 3) ผู้ประกอบการ จำนวน 24 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 16 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ กำหนดขอบเขตการศึกษาและพื้นที่หลักไว้ 8 แห่ง คือ 1) เขตอำเภอเมืองเพชรบุรี “ชุมชนคลองกระแซง” 2) เขตอำเภอเขาย้อย “ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำเขาย้อย” 3) เขตอำเภอหนองหญ้าปล้อง “บ่อน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง” 4) เขตอำเภอชะอำ “สะพานปู้ซึก” 5) เขตอำเภอท่ายาง “ทำเขื่อนน้ำข้ามภพ” 6) เขตอำเภอบ้านลาด “สวนตาลถุงดงอม” 7) เขตอำเภอบ้านแหลม “ธนาคารปูม้าแหลมผักเบี้ย” 8) อำเภอแก่งกระจาน “ชุมชนบ้านถ้ำเสือและธนาคารบ้านต้นไม้”

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา คือ 1) ศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี 2) ศึกษารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี และ 3) พัฒนารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตด้านระยะเวลา ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการรวม 2 ปี นับตั้งแต่วันที่ 1 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2560 ถึงวันที่ 30 เดือน กันยายน พ.ศ. 2562

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในแต่ละชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอของจังหวัดเพชรบุรี

สำหรับจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเพื่อเลือกประชาชนในแต่ละชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวที่จะไปสำรวจโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้การคำนวณตามสูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Yamane, Taro [4] ความเชื่อมั่น 95% โดยปรากฏจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชาชนในแต่ละชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอของจังหวัดเพชรบุรี

ที่	อำเภอ	ประชากร(N)	กลุ่มตัวอย่าง(n)
1	เมือง	1,270	304
2	เขาย้อย	10,500	385
3	หนองหญ้าปล้อง	686	231
4	ชะอำ	2,187	364
5	ท่าช้าง	5,449	373
6	บ้านลาด	665	222
7	บ้านแหลม	375	194
8	แก่งกระจาน	650	236
รวม		21,782	2,309

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Performance) จำแนกตามภาระหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ จำนวนทั้งสิ้น 24 คน เพื่อให้สามารถค้นหาข้อมูลเชิงลึกที่ถูกต้องแม่นยำเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย 3 กลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 8 คน 2) เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 8 คน 3) ผู้ประกอบการในแต่ละชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอ จำนวน 8 คน จำนวน 24 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

การสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 16 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือโดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก ตามตามทฤษฎีการสร้างเครื่องมือของ Likert ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 1 คะแนน ความต้องการในระดับน้อยที่สุด 2 คะแนน มีความต้องการในระดับน้อย 3 คะแนน ความต้องการในระดับปานกลาง 4 คะแนน ความต้องการในระดับมาก และ 5 คะแนน ความต้องการในระดับมากที่สุด โดยมีข้อคำถามในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการประชาสัมพันธ์

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ ให้ผู้ตอบได้เขียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ สำหรับประเด็นในการสนทนากลุ่มจะมุ่งหารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่โดยมุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการเชิงบูรณาการว่าควรมีลักษณะอย่างไรเพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบที่เหมาะสม

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- 2) ศึกษาปัญหาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- 3) ให้ความหมายและนิยามจากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชน
- 4) เขียนข้อคำถามให้กลมกลืนกับเนื้อหาซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด
- 5) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่ 1) อาจารย์ ดร.นวิรัตน์ ประทุมตา ด้านเนื้อหา 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์ ด้านการท่องเที่ยว 3) นางสาวนิภาพร กฤษณะเสร์ณีด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้สูตรของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ [5] รวมถึงภาษาและสำนวนที่ใช้ในแบบสอบถามและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปโดยผู้วิจัยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีคือ 1) +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ 2) 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ 3) -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67 - 1.00

- 6) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ใช้ในการวิจัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ใน การวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำค่าคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ [5] ได้ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.995 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารั้งนี้สามารถจำแนกประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ได้ดังนี้

1. แบบฟอร์มบันทึกคำสัมภาษณ์งานวิจัยสร้างขึ้นเพื่อบันทึกจำนวนของคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้าโดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้งหมดเพื่อเป็นประโยชน์ในการซักถามคำถามที่ต่อเนื่องเพื่อให้ได้ความลึกซึ้งและความละเอียดมากขึ้นอีกทั้งยังช่วยให้ซักถามได้ตรงประเด็นมากที่สุด ซึ่งแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประกอบไปด้วยข้อคำถามในประเด็น ต่อไปนี้
  - 1) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่
  - 2) รูปแบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นอย่างไร
  - 3) หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมีหน่วยงานใดบ้าง และลักษณะของการสนับสนุนเป็นอย่างไร
  - 4) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันภายในหน่วยงาน หรือกับภายนอกหน่วยงานในด้านการท่องเที่ยว มีอะไรบ้าง เหตุใดจึงก่อเกิดปัญหา
  - 5) จุดแข็ง หรือโอกาสที่ทำให้การประสานงาน การทำงานร่วมกันในลักษณะบูรณาการมีอะไรบ้าง

6) รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อุทยานจะเป็น หากมองในภาพของการ บูรณาการ ควรเป็นอย่างไร

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (focus group) ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นคำถามเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกันได้ ร่วมกันระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความยั่งยืน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามแจกให้แก่ประชาชนใน แต่ละชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอของจังหวัดเพชรบุรี และรอรับคืนด้วยตนเองนำมาตรวจสอบความ สมบูรณ์ความถูกต้องของแบบสอบถามแต่ละชุดเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการลงพื้นที่ภาค สนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มจากผู้ที่เกี่ยวข้องกัน โดยมีกระบวนการดังนี้

1) รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรมต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ เกี่ยวข้องกับ แหล่งท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอในจังหวัดเพชรบุรี บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อ การท่องเที่ยว เพื่อกำหนดกรอบและแนวทางในการทำการวิจัย

2) ทำการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น และทำการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องเบื้องต้น เพื่อกำหนดแนวทางใน การทำการวิจัย และออกแบบเครื่องมือในการทำการวิจัย

3) จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม นำเครื่องมือตรวจสอบหาค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่าน จากนั้นก็นำข้อเสนอ เนะจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม จนได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

4) ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อลงพื้นที่ทำการวิจัย

5) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่กำหนดไว้ข้างต้นด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

6) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูล และ สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว วิเคราะห์โดย หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) โดยการแปลความหมายค่าเฉลี่ยกำหนด เกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนในแต่ละระดับตามแนวคิดบุญชม ศรีสะอาด [6] ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยและระดับความพึง พอใจจากมากไปน้อย คือ 4.51 - 5.00 มากที่สุด 3.51 - 4.50 มาก 2.51 - 3.50 ปานกลาง 1.51 - 2.50 น้อย 1.00 - 1.50 น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ดำเนินการภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการ สนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีระบบและครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดย แบ่งหัวข้อที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

- 1) รูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี
  - 2) รูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
- สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี ในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านสิ่งแวดล้อม และ 3) ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1. ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการและด้านการประชาสัมพันธ์ ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการและด้านการประชาสัมพันธ์ และรองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอท่าทาง จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการประชาสัมพันธ์ ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการประชาสัมพันธ์ ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการ

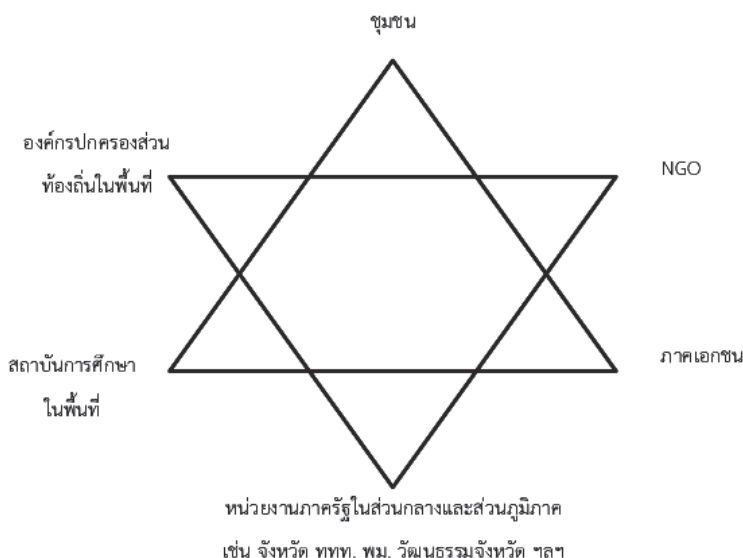
2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีพบว่า รูปแบบการบริหารด้านการท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกัน และบทบาท

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ก็แตกต่างกันถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวตามกฎหมาย ทว่าการดำเนินการที่แสดงออกมานั้นขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ ความเข้มแข็งของชุมชน หากชุมชนมีความเข้มแข็งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะคอยเป็นผู้ประสานความร่วมมือและคอยเป็นที่ปรึกษาให้ชุมชนดำเนินการบริหารจัดการด้วยตนเอง เช่น ธนาคารปูม้าในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย, ทำนบน้ำข้ามภาพในเขตเทศบาลท่ายาง, ชุมชนคลองกระแซงในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี, สวนตาลลุงนอมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์, โฮมสเตย์เชิงอนุรักษ์บ้านถ้ำเสือในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง, นำฟูร้อนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยางน้ำกลัดเหนือ แต่หากชุมชนใดยังไม่สามารถบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเองทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำในเขตเทศบาลอำเภอเขาชัย

3. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี นั้นควรอยู่ในรูปแบบของภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการวางแผน การดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอของจังหวัดเพชรบุรีเกิดความยั่งยืน

การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวของทั้ง 8 อำเภอจะเห็นได้ว่าเป็นไปในลักษณะของการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันทั้งในส่วนของชุมชน หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ รวมไปถึงภาคเอกชน ซึ่งการทำงานในรูปแบบของการบูรณาการนี้มักก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทั้งในส่วนของสร้าง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม เนื่องจากมีหน่วยงานที่มีศักยภาพในแต่ละด้านเข้ามาร่วมในกระบวนการ ทำให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ต่อเนื่อง และยั่งยืน ทว่าบางครั้งอาจเกิดปัญหาเนื่องจากปัจจัยด้านระยะเวลาในการดำเนินการเนื่องจากการจัดทำโครงการต่างๆ ของภาครัฐมักมีหลายขั้นตอนส่งผลให้การดำเนินการล่าช้า อีกทั้งเมื่อต้องมีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากแต่ละฝ่ายแต่ละหน่วยงานยิ่งส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการนั้นๆ เป็นต้น

ดังนั้นรูปแบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ควรจะเป็นนั้นควรอยู่ในรูปแบบของภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว ดังแผนภาพ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวตามกฎหมาย ทว่าบทบาทของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงออกมานั้นขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ อาทิ ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำในเขตอำเภอเขาชัย้อย อยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลเขาชัย้อย ดังนั้นจึงเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนา เป็นตัวคอยประสานความร่วมมือให้หน่วยงานอื่นๆ รวมไปถึงชุมชนให้เข้ามาให้การสนับสนุนและส่งเสริม แตกต่างจากชุมชนคลองกระแซงในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวนั้นมีชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก ส่วนเทศบาลเป็นหน่วยงานที่คอยสนับสนุนในส่วนของการปรับปรุงภูมิทัศน์ การสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้เอื้อต่อการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เป็นต้น จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของทั้งสองพื้นที่ถึงแม้จะยึดกฎหมายเดียวกัน แต่บทบาทที่แสดงออกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละที่ที่แตกต่างกันแล้วแต่ศักยภาพของพื้นที่ ความเข้มแข็งของชุมชน

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอนั้นมีหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการหรือสนับสนุนที่หลากหลาย ทั้งในส่วนของงบประมาณ บุคลากร สถานที่ และอื่นๆ อาทิ ธนาคารปูม้า แพลตฟอร์มในเขตองค์การบริหารตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม โดยแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวมีชุมชนเป็นผู้ก่อตั้งและขับเคลื่อนหลักด้วยการมองถึงความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก โดยในระหว่างการก่อตั้งทางองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ยก็ให้การสนับสนุน จากนั้นชุมชนก็มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานของกลุ่มและได้เชิญนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ยขึ้นมาเป็นที่ปรึกษาในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงทัศน การรักษาสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ ทางคณะกรรมการซึ่งล้วนเป็นคนในชุมชนจะเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมาก็ได้มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนทั้งหน่วยงานภาครัฐ เช่น ธนาคารออมสินเข้ามาสนับสนุนในส่วนงบประมาณในการสร้างอาคารและจัดหาถังปูม้าเพื่อใช้ในกิจกรรมการปล่อยปูม้าลงสู่ท้องทะเล ได้รับงบประมาณจากจังหวัดเพชรบุรีในการจัดสร้างปูม้าสัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ประมงจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในส่วนของภาคเอกชนก็ได้รับการสนับสนุนจากหอการค้าจังหวัดเพชรบุรีสนับสนุนเงินเพื่อสร้างห้องน้ำ บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด จัดทำโครงการเพื่อเพิ่มจำนวนถังปูม้า เป็นต้น

การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในลักษณะของการบูรณาการร่วมกัน มักก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทั้งในส่วนของการสร้าง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม เนื่องจากมีหน่วยงานที่มีศักยภาพในแต่ละด้านเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ ทำให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อยต่อเนื่อง และยั่งยืน ทว่าบางครั้งอาจเกิดปัญหาเนื่องจากปัจจัยด้านระยะเวลาในการดำเนินการเนื่องจากการจัดทำโครงการต่างๆ ของภาครัฐมักมีหลายขั้นตอนส่งผลให้การดำเนินการล่าช้า อีกทั้งเมื่อต้องมีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากแต่ละฝ่ายแต่ละหน่วยงานยิ่งส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการนั้นๆ เป็นต้น

ดังนั้นรูปแบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ควรจะเป็นนั้นควรอยู่ในรูปแบบของภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร ไม่แสวงหาผลกำไร หรือชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่กระบวนการวางแผน การดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผลเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอของจังหวัดเพชรบุรีเกิดความความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในทุกอำเภอของจังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูง อยู่ในระดับมากในทุกด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการและด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับจักรกริศน์ ปันศิริ [7] พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกสิลาเพชร ขององค์การบริหารส่วนตำบลสิลาเพชร อำเภอปัว จังหวัดน่าน นั้นประชาชนเห็นด้วยกับการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากทั้งสามด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการท่องเที่ยวชุมชนในทุกอำเภอของจังหวัดเพชรบุรียังต้องการการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่ชุมชนนั้นมีความตั้งใจในการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในนั้นๆอย่างตั้งใจ จึงต้องการการดูแลและสนับสนุนเพิ่มเติมในส่วนที่จำเป็น

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวตามกฎหมาย ทว่าบทบาทที่แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงออกมานั้นขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ หากชุมชนเข้มแข็งก็จะสามารถดำเนินการด้านการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง แล้วให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่คอยสนับสนุนสอดคล้องกับประโยชน์ ส่งกลิ่น [8] พบว่าจุดกำเนิดของการบริหารจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านชะจอมเกิดจากความต้องการของชุมชน จากนั้นก็ได้มีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนจนทำให้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ ทว่าหากชุมชนใดยังไม่สามารถดำเนินการด้วยตนเองทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการสอดคล้องกับนพชัย ฟองอิสสระ [9] พบว่า เทศบาลมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว โดยได้จัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบลแม่ยาวขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างเครือข่ายทางสังคมการท่องเที่ยวขึ้นนับแต่นั้นจึงได้มีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ขึ้นในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

3. รูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีนั้นควรอยู่ในรูปแบบของภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับพิเชษฐ ภูมิพาณิชย์ [10] พบว่าในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่มนั้น ได้มีหน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ได้เข้ามาให้การสนับสนุนการทำงานเชิงบูรณาการและเครือข่ายหุ้นส่วนชุมชน (Community Partnership) โดยเน้นการทำงานเชิงบูรณาการแนวราบมากขึ้น และสอดคล้องกับวุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ [11] พบว่า ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีนั้นชุมชนต้องเข้าใจในรูปแบบของการท่องเที่ยว ต้องมีศักยภาพเพียงพอต่อการรวมกลุ่มในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่ายและทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนอันจะนำมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป และสอดคล้องกับ วรณิศา สีฟ้า [12] พบว่า ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพให้มากยิ่งขึ้น จัดเจ้าหน้าที่วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ มาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ไปยังชุมชนต่างๆ และหน่วยงานราชการควรจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมหรือ โครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบการบริหารแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยวชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ค้นพบจากการศึกษามาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รวมทั้งให้ความสำคัญกับการบริหารและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย จัดทำแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยวให้สูงขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

1. ภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างกระบวนการการเรียนรู้ ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเชิงบวกในการที่จะมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว รวมทั้งให้แนวทางในการทำธุรกิจการท่องเที่ยวที่ต่อยอดจากการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในปัจจุบันด้วย

3. ควรมีการจัดทำร่างนโยบายเกี่ยวกับการสร้างภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ซึ่งต้องเป็นลักษณะที่มีความต่อเนื่อง และให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การบริหารจัดการและการพัฒนาเกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ที่มีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างภาคีเครือข่ายให้มีความเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- [1] กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเดือนธันวาคม. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 11 ตุลาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: https://www.mots.go.th/download/article/article_20200123132729.pdf
- [2] สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2561 – 2564. พิมพ์ครั้งที่ 1. เพชรบุรี: สำนักจังหวัดเพชรบุรี; 2560.
- [3] กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 - 2564). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2560.
- [4] Yamane, Taro. 1973. Statistics: An Introductory Analysis. Third editio. Newyork : Harper and Row Publication; 1973.
- [5] พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร; 2543.
- [6] บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน; 2543.
- [7] จักรกริณี ปันศิริ. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกศิลาเพชรขององค์การบริหารส่วนตำบลศิลาเพชร อำเภอปัว จังหวัดน่าน. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์; 2551

- [8] ประโยชน์ สังกัดถิ่น. การจัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการท่องเที่ยวบ้านชะชอม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2557.
- [9] นพชัย ฟองอิสสระ. รูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์กลุ่มชาติพันธุ์ อาข่าบ้านสองแควพัฒนา เทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย; 2559.
- [10] พิเชษฐ์ ภูมิพาณิชย์. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ; 2559.
- [11] วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ. รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. มหาวิทยาลัยบูรพา; 2559.
- [12] วรณิศา สีฟ้า. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาน้ำพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี.วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2562;9:85-94.

การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

School Management Professional Learning Community under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1

ศุจินธรา มณีใส* และ อภิชาติ เสนะนันท์
Sujintala Maneesai* and Apichat Lenanant

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Educational Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

* To whom correspondence should be addressed. e-mail: nampu05759@hotmail.com

Received: 23 July 2019, Revised: 12 September 2019, Accepted: 23 September 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน 1) บริบท 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการ และ 4) ผลผลิต
ของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เพชรบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 94 คน และครูผู้สอน จำนวน 269 คน
รวมทั้งสิ้น 363 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละค่า
เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินด้านบริบท โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า (1) ด้านผู้ปกครอง และ
ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม ร่วมแก้ไขปัญหา และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหาร โรงเรียน (2) ด้าน
ผู้บริหารสถานศึกษาประสาน และแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา มาร่วมในการ
บริหาร และ (3) โรงเรียนมีสภาวะแวดล้อมที่ดี 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบ
ว่า (1) ครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงาน (2) ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ และ (3) ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อ
แหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า (1)
ครูมีการรายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (2) โรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม ตาม
ตารางเรียนที่กำหนด และ (3) โรงเรียนมีการแก้ไขปัญหาจุดด้อย ขยายจุดเด่น เพื่อให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ ของ
โครงการ 4) ผลการประเมินด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า (1) นักเรียนมีความสามารถด้านการใช้
สื่อและเทคโนโลยี (2) นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ และ (3) ครูและนักเรียนมีความสามารถด้านการสื่อสาร แลก
เปลี่ยน ความคิดเห็น

คำสำคัญ : การประเมินการบริหาร โรงเรียน การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ

Abstract

The research on the School Management Professional Learning Community under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1 objectives of this study were to the following factors 1) the context 2) the input 3) the process and 4) the output of the School Management Professional Learning Community project administration. The sample of the study was the 94 school administrators and 269 teachers. There were 363 people altogether. Instrumentation was questionnaire and interview from. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative data was analyzed by using content analysis.

The results of the study were as following: 1) The context was at a high level, and in found. (1) The parents and those involved in the activity together to solve problems and participate in the School. (2) The aspect of the school administrators coordinated and sought cooperation from the community, outside learning sources, to participate in the administration and (3) The school has a good environment. 2) The input was a high level, and in found. (1) For the teacher and personnel of the school had the knowledge and good understanding about the process. (2) The aspect of the school administrators showed that the school administrators facilitated, improved and developed the input factors to be ready to perform. And (3) the teacher has lesson planning, learning materials, learning resources, measurement and evaluation. 3) The process was a high level, and it found. (1) The teachers continuously report student learning results. (2) The school has a learning management and activities in accordance with the schedule. (3) The school has solved the problem of weaknesses, expanded strengths to achieve the objectives of the project. 4) The output was a high level, and it found. (1) The students have the ability to use media and technology. (2) The students are happy to learn. (3) The teachers and students have communication capabilities and exchange comment.

Keywords : Management assessment, Professional Learning Community

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ การศึกษามีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาสร้างเสริมความรู้ ปฏิบัติงานที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประเทศใดมีประชากรที่ได้รับการศึกษาประเทศนั้นก็จะมีประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาประเทศไม่ว่าด้านใดต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนากำลังคนก็คือกระบวนการทางการศึกษา ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นยิ่ง การที่จะทำให้บุคคลได้รับการศึกษาตลอดชีวิตหรือได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกช่วงชีวิตนั้นจะอาศัยการศึกษาในระบบเท่านั้นไม่เพียงพอ เพราะบุคคลไม่สามารถศึกษาในสถานศึกษา ได้ตลอดชีวิต ดังนั้นต้องมีการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ ที่เอื้อต่อกลุ่มเป้าหมายที่พ้นวัยเรียนไปแล้ว การส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชนนั้นจะทำให้ทุกคนในชุมชนมีโอกาสเรียนรู้มากขึ้น โดยสามารถจัดโอกาสในการเรียนรู้ออกไป ซึ่งยุทธศาสตร์ในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะช่วยสร้างความพร้อม สร้างพลังให้กับประชาชนในการเผชิญกับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม วิทยาการ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ตลอดจนช่วยพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสมต่อความ

เปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน [1] ชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นวิธีการสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร สร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในการทำงานเป็นทีมแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการรวบรวมและการใช้ผลการประเมิน ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ เพื่อร่วมกันคิด และตัดสินใจร่วมกันในการแสวงหาวิธีการปฏิบัติงานสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสามารถส่งเสริมให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับนักเรียนและคนในชุมชนมีคุณภาพทันโลกทันเหตุการณ์ สามารถปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาสังคมสังคมโลกในปัจจุบันและอนาคต มุ่งงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่บ่งชี้ว่าความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษา ดังเช่น [2] วิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ส่งผลให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งทางวิชาการมากยิ่งขึ้น [3] วิจัยพบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์รวมทางวิชาการ นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อความพึงพอใจและความร่วมมือของชุมชน ผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงมีความสนใจที่จะประเมินการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงลักษณะบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
3. เพื่อประเมินกระบวนการของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
4. เพื่อประเมินผลผลิตของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลกระทบ 2) ด้านประสิทธิผล 3) ด้านความยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาด้วยเชิงพรรณนา ด้วยแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวนรวมทั้งสิ้น 1,008 จาก 94 โรงเรียน โดยจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 94 คน และครูผู้สอน 914 คน กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 94 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Samples) ให้ผู้บริหารทุกคนตอบแบบสอบถาม 2) ครูผู้สอน ใช้วิธีการเปิดตารางของ [4] ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 269 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 363

คน จากนั้นใช้การเทียบสัดส่วน ตามครุจรจริงในโรงเรียน และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อ
กำหนดผู้ให้ข้อมูล

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี
เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเพชรบุรี เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เพชรบุรีเขต 1 และครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ส่งคืนในระยะเวลาที่กำหนด 2) ผู้วิจัยแจกเครื่องมือในการวิจัย
ด้วยตนเอง โดยการนำเครื่องมือในการวิจัยไปให้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่โรงเรียนอยู่ห่างไกลผู้วิจัยส่งเครื่อง
มือไปให้ทางไปรษณีย์ พร้อมซองเปล่าติดแสตมป์จำหน่ายซองถึงผู้วิจัย 3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการตรวจ
สอบข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเรียบร้อยแล้ว ได้ดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม
สำเร็จรูป 1) ตรวจสอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ใช้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) 3) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ข้อมูลโรงเรียน ระดับการศึกษา และข้อมูลสถานภาพของครู คำนวณหาค่าความถี่
(Frequency) และร้อยละ (Percentage) 4) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคำนวณค่าสถิติ คือ คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Devia-
tion) จากแบบสอบถามความคิดเห็นด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ต่อการบริหาร
โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีประเด็นที่จะนำมาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบท

ผลการประเมินบริบทของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เป็นดังนี้

ผลการประเมินบริบทของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการใช้แบบสอบถาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
เป็นรายชื่อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม ร่วมแก้ไขปัญหา
และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ รองลงมา ผู้บริหาร
สถานศึกษาประสาน และแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา มาร่วมในการบริหาร และ
โรงเรียนจัดการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านวิชาการ ด้านปฏิบัติ
ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการประเมินความมุ่งหมายและจุดประสงค์ของโครงการผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเกิดความร่วมมือร่วมพลังกัน ในการพัฒนาการเรียนการสอนส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล ทำให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัดอย่างเต็มศักยภาพ และมีความสุขกับการเรียนรู้ ส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การบริหารจัดการเวลาเรียนที่เอื้อต่อการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สรุปได้ ดังนี้
- ประชุมครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อรับทราบนโยบาย เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- มีการจัดการเรื่องเวลาเรียนใหม่ โดยใช้ช่วงเวลา หลังเลิกเรียน เพื่อให้คณะครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน และหาแนวทางไปใช้วางแผนในการพัฒนาผู้เรียน

- ทุกกิจกรรม จะมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อม

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เป็นดังนี้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการใช้แบบสอบถาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานเกี่ยวกับ การบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ และครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลที่เอื้อต่อการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ตามลำดับ

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ ดังนี้

บุคลากร

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า ครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ

ผู้บริหารบางโรงเรียนมีความคิดเห็นที่ว่า ครูไม่เพียงพอขาดครูที่เป็นวิชาเอก เช่น คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
งบประมาณ

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า โรงเรียนจัดสรรงบประมาณให้แก่แต่ละ กิจกรรมนำไปปฏิบัติ โดยให้แต่ละกิจกรรมประมาณการขอการใช้งบประมาณ โดยให้คำนึงถึงความสำคัญ ความเหมาะสมและประโยชน์ที่ได้รับ

สื่อ วัสดุ อุปกรณ์

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า โรงเรียนอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับ การจัดทำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ เหมาะสมกับผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการส่งเสริมการเรียนรู้นอกสถานที่ ทั้งนี้ให้เหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมของแต่ละ โรงเรียน

3. ผลการประเมินกระบวนการ

ผลการประเมินกระบวนการของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เป็น ดังนี้

ผลการประเมินกระบวนการของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการใช้แบบสอบถามพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ลำดับแรก ได้แก่ ครูมีการรายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง รองลงมาโรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม ตามตารางเรียนที่กำหนด และโรงเรียนมีการแก้ไขปัญหาจุดด้อย ขยายจุดเด่น เพื่อให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ ของโครงการ ตามลำดับ

ผลการประเมินกระบวนการของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ ดังนี้

ผลการประเมินความสอดคล้องของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้บริหาร ครูร่วมกันศึกษา วิเคราะห์นโยบาย คู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีความเข้าใจตรงกัน มีความพร้อมของครูผู้สอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ อาคาร สถานที่ และห้องปฏิบัติการ ได้ปรับและออกแบบตารางเรียนที่เอื้อต่อการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ตามแนวทาง บริหารจัดการเวลาเรียนที่ลดเวลาเรียนและเพิ่มเวลารู้โดยแนวการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สร้างความ ตระหนัก ความเข้าใจในการดำเนินงานแก่ครูผู้สอน และ ผู้เกี่ยวข้องใน โรงเรียน ครูมีความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ กันเป็นอย่างดี มีการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับช่วงวัย สนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ โดยเน้นการสร้าง แรงจูงใจนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ จัดการเรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการ เรียนรู้แบบบูรณาการ และกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับ ความสนใจ ความถนัด ความต้องการ จำแนกเป็นระดับชั้นเรียน และเป็นรายบุคคล แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการประเมินผลผลิต

ผลการประเมินผลผลิตของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เป็น ดังนี้

ผลการประเมินผลผลิตของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการใช้ แบบสอบถามพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ลำดับแรก ได้แก่ นักเรียนมีความสามารถด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี รองลงมา นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ และ ครูและนักเรียนมีความสามารถด้านการสื่อสาร แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นตามลำดับ

ผลการประเมินผลผลิตของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ ดังนี้

ผลการประเมินผลกระทบ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปได้ว่า

มีความพึงพอใจในความสำเร็จของโครงการ ดังผล การปรับปรุงพฤติกรรมของครูผู้สอนให้รู้จักยอมรับการเปลี่ยนแปลง การนำสิ่งใหม่ๆ ไปปรับ ใช้ มากกว่าการเรียนรู้จากการทำแบบฝึกและการท่องจำ ส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เรียน ครู ชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประ โยชน์ต่อปฏิบัติกิจกรรม

ผลการประเมินประสิทธิผล

พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีขึ้นแต่ยังบางคนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่โรงเรียนต้องพัฒนาเสริมให้กับนักเรียน

ผลการประเมินด้านความยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า มีการสรุปแนวคิดและประสบการณ์ที่ได้รับ และมีการนำข้อมูลไปวางแผนจัดทำโครงการและให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยการประเมินการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยใช้รูปแบบการประเมิน แบบซิป (CIPP Model) [5] มีประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า การประเมินบริบทของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม ร่วมแก้ไข้ปัญหา และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาประธาน และแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา มา ร่วมในการบริหาร และ โรงเรียนจัดการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ได้อย่างเหมาะสม ทั้ง ด้านวิชาการ ด้านปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้อง กับ ปรีดา ศรีเศษมาตร์ [6] ได้ทำการประเมิน โครงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อประเมิน โครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านคอนกอลอยหนองยาง ปีการศึกษา 2552 ด้านบริบทอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า วัตถุประสงค์ของ โครงการเหมาะสมกับนโยบายและความต้องการของสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับที่ 1 วัตถุประสงค์ของ โครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย อยู่ในลำดับที่ 2 บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อ โครงการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 3 กับนโยบายและความต้องการข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับ มากทุกข้อ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ครู และบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่างๆให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ และครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลที่เอื้อต่อการการบริหารโรงเรียนสู่การ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญา ไชโย [7] ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นำชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนหนองบัวราชภูร์บำรุง อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ พบว่า มีความ เหมาะสมเพียงพอ อยู่ในระดับมาก ทุก โครงการ มีรายการที่มีความเหมาะสมเพียงพอในระดับมากที่สุด คือ การสนับสนุนของฝ่ายบริหารและการสนับสนุน ของผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชน

3. ด้านกระบวนการ พบว่า การประเมินกระบวนการของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ครู มีการรายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม ตามตาราง

เรียนที่กำหนด และโรงเรียนมีการแก้ไขปัญหาคาดข้อ ขยายจุดเด่น เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ สราวุธ เมื่อบสน [8] ได้ทำการประเมินโครงการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการ โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้แบบจำลองซิปป์ (CIPP Model) ด้านกระบวนการ พบว่า การดำเนินงานภายในโครงการ การดำเนินงานตามแผน ความสามารถในการบริหาร โครงการและการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต พบว่า การประเมินผลผลิตของการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนมีความสามารถด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ครูและนักเรียนมีความสามารถด้านการสื่อสาร แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับวิไลพรณ์ เสรีวัฒน์ [9] ได้ทำการประเมินเชิงระบบโครงการ โรงเรียนมาตรฐานสากล ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นเลิศวิชาการสื่อสารได้ออย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก อยู่ในระดับมากและมีกิจกรรมที่นักเรียนและครูจัดขึ้นเพื่อบริการสังคมด้วยจิตสาธารณะ อย่างหลากหลาย รวมถึงได้รับรางวัลจากการแข่งขันในเวทีระดับชาติและนานาชาติมากขึ้น

ผลการประเมินด้านผลกระทบ ประสิทธิภาพ และความยั่งยืน ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ครูสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รองลงมา ครูส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน และ ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีแนวคิดที่สำคัญมากกว่าการท่องจำ ตามลำดับ สอดคล้องกับศูนย์วิจัยอิริต [10] ได้เสนอรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษาเรื่องการอ่าน การเขียน และการเรียนคณิตศาสตร์ โดยการเลือกใช้โปรแกรมซิปป์ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการอ่าน การเขียน และการเรียนคณิตศาสตร์ของโรงเรียน Des Moines (Iowa) ในปีการศึกษา 1993-1994 โดยประเมินจากนักเรียนจำนวน 2,968 คน ผลการประเมินพบว่าโรงเรียนทั่วไป ต้องการส่งเสริมด้านการเรียนการสอนและการใช้ห้องทดลองทำให้นักเรียนสอบผ่าน ได้ร้อยละ 73 การประเมินโปรแกรมการศึกษาด้านการคิดคำนวณมีร้อยละ 4 ในจำนวนนักเรียน 785 คน สอบผ่าน ส่วนด้านการให้บริการของครูต่างให้ความคิดเห็นว่าควรจัดการเรียน การสอนในเรื่องการอ่านและการเขียนก่อนและในด้านความคิดเห็นของพ่อแม่ต้องการให้นักเรียน มีการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ด้านบริบท ควรมีการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ อย่างต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติ เพราะจะทำให้เกิดการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทันกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันอยู่เสมอ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ควรมีการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ในการจัดซื้อ จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย และปรับปรุงสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างพอเพียงและเหมาะสม

3. ด้านกระบวนการ ควรมีการร่วมประชุมพูดคุยกันให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเวลาเรียน และโรงเรียนควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

4. ด้านผลผลิต ควรมีการติดตามผลการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ เป็นระยะสม่ำเสมอควรเน้นทักษะของนักเรียน เพื่อให้ทราบจุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อให้คำแนะนำข้อมูลย้อนกลับ และให้การช่วยเหลือ ได้ทัน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ตามที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

2. ควรประเมินการบริหาร โรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แบบบูรณาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ควรมีการศึกษาความต้องการของนักเรียนต่อการบริหาร โครงการของโรงเรียน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- [1] กัมพล ไชยพันธ์. ยุทธศาสตร์การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในภาคเหนือตอนบน.สาขา การศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่; 2554.
- [2] Travis. Does coaching work or are we asking the wrong question. Internationnal Coaching Psychology Review; 2008.
- [3] Johnson. Cultural Resource Management. Malabar, Florida: Robert E. Krieger Publishing; 2009.
- [4] ขวัญตา เกื้อกูลรัฐ. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ของสถานศึกษาขนาดกลางอำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต] สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; 2554.
- [5] วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. การประเมินผลนโยบายสาธารณะไทย. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย; 2554.
- [6] ปรีดา ศรีเศษมาตย์. การประเมินโครงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. [ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต] สาขา วิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2550.
- [7] ปรัชญา ไชยโย. การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นำชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนหนองบัวราชบุรีบำรุง อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1. รายงาน ผลการวิจัยโรงเรียนหนองบัวราชบุรีบำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1; 2551.
- [8] ศราวุธ เมื่อบสน. การประเมินโครงการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ศิลปากร; 2554
- [9] วิไลพรณ์ เสรีวัฒน์. การประเมินเชิงระบบโครงการ โรงเรียนมาตรฐานสากล. [วิทยานิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2555.
- [10] สมปอง กักตักกิจ. การประเมินโครงการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งบก อำเภอจุฬาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต] สาขาการบริหารนวัตกรรมการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช; 2552.

การศึกษารูปแบบถังขยะที่เหมาะสมในการคัดแยกขยะของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

The Study of Suitable Waste Bin Model for Waste Separation of School of Liberal Arts, University of Phayao

เสาวภัก วันสนุก1 และ สุรเชษฐ์ ชิระมณี2

Saowaphak Wansanuk and Surachet Chiramanee

1สาขาวิชานโยบายสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
จังหวัดพะเยา 56000

Public Policy Graduate Student, School of Political and Social Science
University of Phayao 56000

2สาขาวิชานโยบายสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาพะเยา 56000
Public Policy School of Political and Social Science University of Phayao 56000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: toey200336@hotmail.com

Received: 30 July 2019, Revised: 21 September 2019, Accepted: 29 September 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบถังขยะที่เหมาะสมในการคัดแยกขยะของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อนำผลสำรวจที่ได้มาเป็นแนวทางการออกแบบถังขยะที่เหมาะสมต่อปริมาณและประเภทของขยะของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 2) เพื่อนำผลสำรวจที่ได้มาจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดวางถังขยะภายในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ศึกษา คือ นิสิตทุกชั้นปีของมหาวิทยาลัยพะเยาที่ใช้ห้องเรียนอาคารเรียนรวม คณะศิลปศาสตร์ เก็บขนาดตัวอย่างมา 100 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางแจกแจงความถี่และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณและประเภทของขยะ ส่วนมากเป็นขยะทั่วไป ได้แก่ ถุงพลาสติก กระดาษ เศษอาหาร และอื่น ๆ รองลงมาเป็นขวดพลาสติก ส่วนสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดวางถังขยะ อันดับ 1 คือ ข้างบันไดขึ้นลงอาคาร รองลงมา คือ ที่รอรถเมล์ ข้อเสนอแนะของการศึกษา ได้แก่ ควรจัดที่ตั้งขยะทั่วไปให้ใหญ่ขึ้น, วางถังขยะที่ทางขึ้นลงอาคาร และจัดการอบรมให้แก่ นิสิตเรื่องการจัดการขยะ ตามหลัก 3R (Reduce , Reuse , Recycle)

คำสำคัญ: รูปแบบถังขยะที่เหมาะสม การคัดแยกขยะ

Abstract

The objectives of this research “The Study of Suitable Waste Bin Model for Waste Separation of School of Liberal Arts, University of Phayao” were 1) to use the survey results as a guideline for designing waste bins appropriate for the amount and types of waste at School of Liberal Arts, University of Phayao 2) to use the survey results to find a suitable location at School of Liberal Arts, University of Phayao. The quantitative approach was employed to this research. The population in this research were all year students who was randomly selected 100 persons coming to study in Liberal Art building. The data were collected by using questionnaires and analyzed by using frequency and mean distribution table.

The results showed that the amounts and the types of garbage are mostly plastic bags, paper, food scraps and others while plastic bottles were secondly found. The best place for installing bins was beside the stairs, followed by bus stop points. The suggestions of this research were to make the general dumpster bigger, place the rubbish at the entrance to the building and provide training to students on waste management in accordance with the 3R principles (Reduce, Reuse, Recycle).

Keywords: Suitable Waste Bin Waste Separation

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาเรื่องขยะเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญระดับชาติ เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาจึงเป็นจำนวนขยะที่มีเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม[1] จึงได้มีแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศซึ่งเป็นแผนหลักระดับชาติมีกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ 6 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เป็นกรอบและทิศทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศและ 2) มีแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในภาพรวมของประเทศและบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

จากวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ประการของแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศส่งผลให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกรอบแนวคิดที่สำคัญ คือ หลักการ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) เพื่อให้เกิดการใช้ซ้ำ การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ณ แหล่งกำเนิด ทั้งนี้การดำเนินงานตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559–2564 เป็นเรื่องที่ประชาชนคนไทยทุกคนควรตระหนักในความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน โดยเริ่มที่การปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเอง ในการที่จะลดการเกิดขยะมูลฝอยและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางหรือแหล่งกำเนิด เพราะจุดเริ่มต้นการลดจำนวนขยะจากประชาชนทุกคนคือการลดภาระการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ ซึ่งจะนำพาสังคมไทยไปสู่การบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืนได้ในที่สุด [1]

เนื่องด้วยพฤติกรรมกรอุปโภคบริโภคของคนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป จากอดีตที่เคยใช้ตะกร้าไปจ่ายตลาด ใช้ปืนโตในการใส่อาหาร ใช้วัสดุที่ย่อยสลายง่ายในการห่ออาหาร เช่น ใบตอง ใบบัว เป็นต้น แต่ในปัจจุบันกลับมีการใช้สินค้าบรรจุภัณฑ์จำพวกพลาสติก โฟม มาใช้แทนวัสดุที่ย่อยสลายได้ง่าย อาจเพราะว่าบรรจุภัณฑ์จำพวกพลาสติก โฟม มีความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน หาซื้อได้ง่าย จึงทำให้คนหันมาใช้จำนวนเพิ่มมาก

ขึ้นเรื่อย ๆ แต่การหันมาใช้บรรจุภัณฑ์จำพวกพลาสติก โฟม ทำให้เกิดขยะเพิ่มสูงขึ้นและยากต่อการกำจัด เนื่องจากบรรจุภัณฑ์จำพวกพลาสติก โฟม ใช้เวลานานในการย่อยสลาย อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ ดินเสื่อมสภาพ การลดจำนวนขยะและการคัดแยกขยะสามารถทำได้ง่าย ๆ เริ่มต้นที่ตัวเองจากการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เนื่องด้วยการคัดแยกขยะจะช่วยให้ขยะแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน เช่น พลาสติก โฟม แก้ว โลหะ อลูมิเนียม ถูกแยกเป็นแต่ละประเภท ทำให้ง่ายต่อการนำไปกำจัดตามแต่ละประเภท อีกทั้งยังง่ายต่อการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ หรือการ Recycle และยังเป็นส่วนในการช่วยลดการเกิดขยะที่ต้นทางได้เป็นอย่างดี

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา[2] ได้ทำโครงการ UP GREEN คณะศิลปศาสตร์ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อให้ทุกคนในสำนักงานได้ร่วมตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยมีหลักสำคัญของการเป็นสำนักงานสีเขียว คือการเปลี่ยนพฤติกรรมในสำนักงาน เพื่อลดการใช้พลังงาน และริเริ่มกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ลดปริมาณขยะโดยการลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ การลดและเลิกใช้สารเคมีอันตรายรองรับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Procurement) เป็นต้น ซึ่งการดำเนินโครงการทำให้ทุกคนในสำนักงานได้ตระหนักถึงการประหยัดพลังงานและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจากการดำเนินโครงการดังกล่าวจึงอยากพัฒนาส่งผลไปถึงการปลูกฝังการลดปริมาณการเกิดขยะ การนำไปใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ ให้แก่นิสิต โดยเริ่มจากการให้ความรู้ในการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเพื่อให้ง่ายต่อการนำขยะไปทำลายหรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต ด้วยพื้นที่ของตึกคณะศิลปศาสตร์ที่มีที่รอรถเมล์ของมหาวิทยาลัยอยู่บริเวณหน้าตึกคณะ อีกทั้งยังเป็นทางผ่านของนิสิตที่เดินทางมาใช้ห้องเรียนของอาคารเรียนรวมและห้องเรียนของตึกคณะศิลปศาสตร์ ดังนั้นจึงทำให้คณะศิลปศาสตร์เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจต่อการศึกษาระบบการคัดแยกขยะของนิสิตที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อให้ทันตึกตระหนักถึงการคัดแยกขยะก่อนทิ้งและตระหนักถึงการเลือกวัสดุที่จะกลายเป็นขยะในอนาคต ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบถึงขยะที่เหมาะสมในการคัดแยกขยะของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อใช้เป็นแนวทางการออกแบบถึงขยะที่เหมาะสมต่อปริมาณและประเภทของขยะและจัดหาสถานที่การจัดวางถึงขยะที่เหมาะสมภายในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อนำผลสำรวจที่ได้มาเป็นแนวทางการออกแบบถึงขยะที่เหมาะสมต่อปริมาณและประเภทของขยะ ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อนำผลสำรวจที่ได้มาจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดวางถึงขยะภายในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ นิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยพะเยาที่ได้มาใช้ห้องเรียนของอาคารเรียนรวมและตึกคณะศิลปศาสตร์ โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณจากความน่าจะเป็น โดยการใช้สูตรมีเงื่อนไขอยู่ว่า ลักษณะของตัวอย่างจะต้องมีการกระจายแบบโค้งปกติ (normal distribution) และการสุ่มแล้วไม่แทนที่ได้มาจำนวน 96 คน แต่ผู้วิจัยจะเก็บตัวอย่างเป็นจำนวน 100 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด ใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในครั้งนี้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิจัยนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยพะเยาได้มาใช้ห้องเรียนของอาคารเรียนรวมและตึกคณะศิลปศาสตร์ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณจากความน่าจะเป็น โดยการใช้สูตรมีเงื่อนไขอยู่ว่า ลักษณะของตัวอย่างจะต้องมีการกระจายแบบโค้งปกติ (normal distribution) และการสุ่มแล้วไม่แทนที่ ได้มาจำนวน 96 คน แต่ผู้วิจัยจะเก็บตัวอย่างเป็นจำนวน 100 คน โดยใช้วิธีการตอบแบบสอบถาม
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นแรกโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าสถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าเฉลี่ยมาเป็นการวัด ซึ่งค่าเฉลี่ยจะแบ่งการจัดออกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบถึงขยะที่เหมาะสมในการคัดแยกขยะของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยามีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการ คือ 1. เพื่อนำผลสำรวจที่ได้มาเป็นแนวทางการออกแบบถึงขยะที่เหมาะสมต่อปริมาณและประเภทของขยะ ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาและ 2. เพื่อนำผลสำรวจที่ได้มาจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดวางถึงขยะภายในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิงซึ่งมีจำนวน 66 คน เพศชาย 34 คน อายุเฉลี่ยของผู้ตอบคือ อายุ 19 ปี จำแนกเป็นอายุ 18 ปี 9 คน, อายุ 19 ปี 19 คน, อายุ 20 ปี 32 คน, อายุ 21 ปี 20 คน, อายุ 22 ปี 14 คน และอายุ 23 ปี 6 คน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนิสิตที่อยู่ในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย และได้มาใช้ห้องเรียนของอาคารเรียนรวมและตึกคณะศิลปศาสตร์ส่วนมากเป็นนิสิตที่อยู่ในชั้นปีที่ 2 จำนวน 33 คน รองลงมาชั้นปีที่ 3 จำนวน 27 คน ชั้นปีที่ 1 จำนวน 21 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 19 คน

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อ 1 เพื่อนำผลสำรวจที่ได้มาเป็นแนวทางการออกแบบถึงขยะที่เหมาะสมต่อปริมาณและประเภทของขยะ ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จากผลสำรวจพบว่า ขยะประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก กระป๋องโลหะ และขยะทั่วไป ได้แก่ขยะที่นอกเหนือจาก 3 อย่างข้างต้น ได้แก่ ถุงพลาสติก กระดาษ เศษอาหาร และอื่น ๆ ปริมาณการทิ้งขยะเหล่านี้โดยเฉลี่ยซึ่งนับเป็นจำนวนชิ้นและปิดเศษชิ้นเป็นจำนวนเต็มพบว่าปริมาณขยะแต่ละประเภทมีดังนี้ ขวดแก้ว 2 ชิ้น ขวดพลาสติก 3 ชิ้น กระป๋องโลหะ 2 ชิ้น และขยะทั่วไป 3 ชิ้นเมื่อจำแนกประเภทของขยะที่มีการทิ้งในแต่ละครั้งพบว่าส่วนมากร้อยละ 93 เป็นขยะทั่วไป จำแนกปริมาณขยะ

ทั่วไปที่ทิ้งจากมากไปน้อย คือ 2 ชิ้น (ร้อยละ 33) 1 ชิ้น (ร้อยละ 30) 3 ชิ้น (ร้อยละ 17) รองลงมาร้อยละ 87 เป็นขวดพลาสติก จำแนกปริมาณขวดที่ทิ้งจากมากไปน้อย คือ 1 ขวด (ร้อยละ 47) 2 ขวด (ร้อยละ 34) 3 ขวด (ร้อยละ 6) ตามลำดับ ประเภทขยะที่เป็นกระป๋องโลหะมีมากเป็นอันดับที่ 3 คือ ร้อยละ 44 ซึ่งมีปริมาณการทิ้งจากมากไปน้อยคือ 1 ชิ้น (ร้อยละ 28) 2 ชิ้น (ร้อยละ 15) และ 3 ชิ้น (ร้อยละ 1) ตามลำดับ ส่วนขยะประเภทขวดแก้วมีมากเป็นอันดับที่ 4 ร้อยละ 25 ซึ่งมีปริมาณการทิ้งคือ 1 ชิ้น จะเห็นได้ว่าขยะส่วนใหญ่ที่มีการทิ้งจะเป็นขยะทั่วไปถึงร้อยละ 93 ดังนั้นทางคณะศิลปศาสตร์จึงควรต้องออกแบบถังขยะทั่วไปให้มีขนาดใหญ่กว่าถังขยะประเภทอื่น เพื่อรองรับจำนวนขยะทั่วไปที่มีปริมาณมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยของ เนรศ คงโต[3] ว่าการให้ความรู้จะช่วยลดปริมาณของขยะลง เนื่องจากการมีความรู้ตั้งแต่การคัดแยกขยะจะช่วยลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทางได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิราภรณ์ ขุนจันทร์ และคณะ[4] ว่าการประชุมระดมสมองในการจัดทำบันทึกข้อตกลงทำให้การจัดการปัญหาขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ พลภูเมือง และคณะ[5] ว่าประเภทของขยะมูลฝอยในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นประเภทเศษอาหาร ผัก ผลไม้ ซึ่งประชาชนเห็นว่าการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปกำจัดมีความจำเป็น

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา ข้อ 2 เพื่อนำผลสำรวจที่ได้มาจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดวางถังขยะภายในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จากผลการศึกษาดังกล่าว

1. สถานที่จัดวางถังขยะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามสถานที่ต่าง ๆ นั้น มีความเหมาะสมดีหรือไม่ พบว่า ส่วนมาก (ร้อยละ 79) เห็นว่ามีความเหมาะสมดี แต่ร้อยละ 21 เห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยมีความเห็นว่าการจัดวางถังขยะที่มีความเหมาะสมควรอยู่ในที่ดังต่อไปนี้ โดยเรียงลำดับจากความเหมาะสมมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ อันดับ 1 ชำบันไคทางขึ้นอาคาร ร้อยละ 33 อันดับ 2 ที่จอดรถ ร้อยละ 31 อันดับ 3 หน้าห้องน้ำ ร้อยละ 20 อันดับ 4 ทางเดินเชื่อมระหว่างอาคาร ร้อยละ 16 เนื่องจากการวางถังขยะไว้บริเวณข้างบันไดทางขึ้นอาคารมีความสะดวกต่อการทิ้งขยะเพราะเป็นจุดที่มีผู้คนสัญจรผ่านบริเวณเป็นจำนวนมาก

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับขนาดของป้ายสัญลักษณ์บอกประเภทของขยะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันพบว่า ส่วนมาก ร้อยละ 78 เห็นว่าควรมีขนาดใหญ่กว่านี้ เพราะการมีป้ายสัญลักษณ์บอกประเภทของขยะที่มีขนาดใหญ่จะมีการดึงดูดให้มีผู้คนสนใจและมีการทิ้งขยะที่ถูกถังของแต่ละประเภท

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดของข้อมูลบนป้ายสัญลักษณ์บอกประเภทของขยะที่จะทิ้งในแต่ละถังนั้นพบว่า ส่วนมากร้อยละ 56 เห็นว่ามีรายละเอียดชัดเจนดี ร้อยละ 35 เห็นว่ามีรายละเอียดเพียงเล็กน้อย ข้อมูลรายละเอียดบนป้ายสัญลักษณ์บอกประเภทของขยะที่จะทิ้งมีความสำคัญสำหรับการคัดแยกขยะเพราะเป็นการให้ความรู้ผู้ที่ทิ้งขยะลงถังขยะแต่ละประเภทและทำให้ง่ายต่อการคัดแยกประเภทของขยะและการที่จะนำขยะไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนถังขยะที่มีอยู่ในปัจจุบัน ส่วนมากร้อยละ 77 มีมากเพียงพอ ประเภทของขยะที่ต้องการทิ้งในขณะนี้ได้จัดถังขยะสำหรับรองรับขยะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก กระป๋องโลหะ และขยะทั่วไป พบว่า ส่วนมากร้อยละ 75 เห็นว่ามีถังรองรับขยะ 4 ประเภทนี้เพียงพอแล้ว ส่วนประเภทที่ต้องการให้เพิ่ม คือ ที่ทิ้งกระดาษ ร้อยละ 17 และขยะอันตราย ร้อยละ 8

จากผลการศึกษาศาสนาที่ที่เหมาะสมต่อการวางถังขยะซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหัทธยา เนตยารักษ์[6] ว่าการจัดถังขยะให้สอดคล้องกับพฤติกรรมกรทิ้งขยะ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา โพธิ์กลาง และคณะ[7] ว่าการจัดการขยะต้องเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับประเภทของขยะแต่ละชนิดและต้องให้ผู้สร้างขยะเข้ามามีส่วนร่วม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ ตั้งปรัชญาภูถูล [8] ว่าเกิดการใช้รูปแบบของการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมและเกิดการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในชุมชน

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความรู้ของ 3R พบว่า ความรู้และความเข้าใจตามหลัก 3R ที่มีอยู่ 3 ด้านคือ 1) ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) ได้แก่ การใช้กล่องอาหารไปซื้ออาหารที่ร้านค้าแทนถุงพลาสติก การใช้สินค้าชนิดเติม เช่น ผงซักฟอก น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาล้างจาน เป็นต้น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก และการใช้แก้วน้ำแบบเติมแทนแก้วน้ำพลาสติกที่ใช้แล้วทิ้ง 2) ด้านการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) ได้แก่ การนำถุงพลาสติกที่ใช้แล้วกลับมาใส่ขยะมูลฝอย การนำขวดน้ำดื่มกลับมาใส่น้ำดื่มอีกครั้ง และการใช้กระดาษทั้งสองหน้า 3) ด้านการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ได้แก่ การใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ การคัดแยกขวดพลาสติกและขวดแก้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือนำไปขาย และการนำกล่องกระดาษหรือกระดาษหนังสือพิมพ์กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือนำไปขาย ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการคัดแยกขยะตามหลัก 3R สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา จันทร์ศิริโพธา [9] ว่าการอบรมให้ความรู้เรื่อง 3R จะช่วยลดปริมาณขยะที่ต้นทาง (ครัวเรือน) ซึ่งจะทำให้ขยะของชุมชนลดน้อยตามไปด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโพนุลย์ แจ่มพงษ์ [10] ว่าการให้ความรู้และข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการคัดแยกขยะทำให้ประชาชนกลุ่มทดลองมีประสิทธิภาพในการคัดแยกขยะมากขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรมาศ เทียมเงิน [11] ว่าการได้รับความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้พฤติกรรมในการจัดการขยะมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยใช้หลักของ Reuse ทำให้ขยะที่ต้นทางลดน้อยลง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเรืองฤทธิ์ กิตติวิทยาพงศ์ และคณะ [12] ว่าประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ในส่วนของการลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอย (Reduce) การคัดแยกขยะมูลฝอย (Reuse) และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) นอกจากนี้ผลการศึกษายังได้พัฒนารูปแบบการสื่อสารณรงค์หลักปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน (3Rs-CSM Model) การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) การเลือกเปิดรับข่าวสาร (Selective exposure) และการจัดการตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นจากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าการให้ความรู้และความเข้าใจในการคัดแยกขยะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของการลดจำนวนขยะที่เกิดขึ้น เนื่องจากถ้าผู้ทิ้งขยะมีความรู้ความเข้าใจจะทำให้สามารถแยกขยะก่อนทิ้งได้ตั้งแต่ต้นทาง ทำให้ขยะที่แยกแล้วสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ตามชนิดประเภทของขยะได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดที่ทิ้งขยะทั่วไปให้มีขนาดใหญ่เพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณขยะประเภทนี้ที่มีจำนวนมาก
2. ควรมีถังขยะประเภทกระดาษ
3. ควรมีถังขยะไว้ที่ชั้น 2 ทางขึ้นลงอาคาร ตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง
4. ควรให้ความรู้แก่นิสิตคณะต่าง ๆ ให้เข้าใจหลัก 3R
5. ควรให้หน้าการศึกษารูปแบบถังขยะที่เหมาะสมในการคัดแยกขยะของคณะศิลปศาสตร์มานำไปปรับใช้ในคณะอื่น ๆ ภายในมหาวิทยาลัยพะเยา

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559-2564). [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 16 กรกฎาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก:<https://infotrash.deqp.go.th/infotrash/?p=6577>
- [2] คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. โครงการ UP GREEN คณะศิลปศาสตร์. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 16 กรกฎาคม 2561] เข้าถึงได้จาก:<https://www.webapponsite.com/upgreen>.
- [3] นเรศ คงโต. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน. ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร 2557;16(1):130-137.
- [4] วชิราภรณ์ ขุนจันทร์ และคณะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการกลยุทธ์การจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมในเทศบาลเมืองเขารูปช้าง. [อินเทอร์เน็ต]. 2557 [เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2562] เข้าถึงได้จาก:https://elibrary.trf.or.th/download_fullstep1.asp
- [5] อารีย์ พลภูเมือง และคณะ. การพัฒนาระบบคัดแยกมูลฝอยในชุมชนแบบมีส่วนร่วมเขตเทศบาล ตำบลเมืองสว่าง อำเภอเมืองสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ 2560;4 (พิเศษ):147-161.
- [6] หัทธยา เนตยารักษ์. กระบวนการหาทางเลือกที่เหมาะสมในการจัดการขยะชุมชนตามแนวพระราชดำริ: กรณีศึกษาชุมชนสุขใจวิลเลจเขตบางเขนกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2559;24(5): 717-725.
- [7] นิตยา โพธิ์กลาง และคณะ. การจัดการมูลฝอยในครัวเรือนแบบมีส่วนร่วมชุมชนบ้านหนองคู ตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2560;26(2):322-330.
- [8] อภิชาติ ตั้งปรัชญากุล และคณะ. ผลของการใช้รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ 2559;6(3): 123-137.
- [9] สุพัตรา จันทร์ศิริโพธา. รูปแบบการพัฒนาการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ [ดุสิตบัณฑิตปรัชญา ดุสิตบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2561.
- [10] ไพบูลย์ แจ่มพงษ์. การใช้ประโยชน์และการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนประชาชน ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. [อินเทอร์เน็ต]. 2555 [เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2562] เข้าถึงได้จาก : <http://ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/674/1/050-55.pdf>
- [11] ภัทรมาศ เทียมเงิน. การสำรวจทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยของนักศึกษา อาจารย์และบุคลากร ภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (ศูนย์นนทบุรี). วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ 2560;1(1):1050-1059.
- [12] เรืองฤทธิ์ กิตติวิทยาพงศ์ และคณะ. การพัฒนารูปแบบการสื่อสารณรงค์เพื่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารวิจัยและพัฒนา ไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2559;11(1):133-145.

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร
ของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย

Working Environment affecting Organizational Commitment of Employees
in the Commercial Banks in the Western Thailand

นิภาภัทร นกน่วม สอาด บรรณเจตฤทธิ
NipapatNoknuam Sa-ardBanchirdrit

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด 1458 ถนนเพชรเกษม อำเภอ
ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120

Master of Business Administration. (M.B.A.) Stamford International University. 1458 Petchkasem
Road, Cha-Am District, Phetchaburi County 76120

*To Whom correspondence should be address. e-mail : aom_rock@hotmail.co.th

Received: 19 October 2019, Revised: 11 November 2019, Accepted: 20 December 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ 2) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ 3) เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารพาณิชย์ และ 4) ศึกษาปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานของธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้านสถิติเชิงพรรณนาใช้ความถี่และร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถิติเชิงอนุมานใช้ ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธี แอลเอสดี และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ความมั่นคงปลอดภัยมาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การนิเทศงาน คุณลักษณะทางสังคมของงาน การติดต่อสื่อสาร โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน องค์กรและการจัดการ คุณลักษณะเฉพาะของงาน สวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่นๆ สภาพการทำงาน และค่าจ้าง ตามลำดับ 2) ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกภาพขององค์กรมาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านความเต็มใจและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานในองค์กร และด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ตามลำดับ 3) การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ พบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และเงินเดือน

ที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4) ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัย โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน องค์กรและการจัดการ ค่าจ้าง คุณลักษณะเฉพาะของงาน คุณลักษณะทางสังคมของงาน สภาพการทำงาน และสวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญสภาพแวดล้อมในการทำงานความผูกพันต่อองค์กรธนาคารพาณิชย์

Abstract

This research aimed 1) to study the working environment factors of employees of commercial banks in Western Thailand, 2) to study organizational commitment of employees of commercial banks in Western Thailand, 3) to compare organizational commitment of employees of commercial banks in Western Thailand classify by personal factors, and 4) to study working environment factors affecting organizational commitment of employees of commercial banks in Western Thailand. A questionnaire was applied as research instrument for data collection from 400 employees of commercial bank in Western Thailand. Descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Inferential statistics including independent t-test, one-way ANOVA, LSD, multicollinearity, and multiple regression analysis.

The research results showed that: 1) In overall, the working environment factors of employees of commercial banks in Western Thailand were in high level. As for individual aspects, security was the first one to be considered, followed by supervision, workplace social, communication, career advancement, organization and management, job characteristics, welfare or other benefits, working conditions, and wage, respectively. 2) In overall, the organizational commitment of employees of commercial banks in Western Thailand was in high level. When considered each aspect, the subjects rated the aspect in relation to maintaining membership the highest, followed by the willingness and the utmost effort in the operation for the organization, and confidence and acceptance of goals and value of the organization, respectively. 3) The comparison of organizational commitment of employees of commercial banks in Western Thailand revealed that the different in education, position, and salary caused significant different level of commitment to the organization at 0.05 level of significance. and 4) Working environment factors including security, career advancement, organization and management, wage, job characteristics, workplace social, working conditions, welfare or other benefits significantly affected organizational commitment of employees of commercial banks in Western Thailand, at 0.05 level of significance.

Keywords : working environment, organizational commitment, commercial banks

บทนำ

องค์กรปัจจุบันต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นองค์กรต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ องค์กรแบบเดิมลักษณะของงานจะคงที่ พนักงานแต่ละคนจะได้รับมอบหมายงานเฉพาะ และทำงานในกลุ่มเดิมไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง แต่ในองค์กรสมัยใหม่พนักงานต้องเพิ่มศักยภาพของคนที่จะเรียนรู้และสามารถทำงานที่

เกี่ยวข้องได้รอบด้าน และมีการปรับเปลี่ยนหน้าที่และกลุ่มงานอยู่เป็นประจำ จากบทวิเคราะห์เรื่อง“การปรับตัวของธุรกิจภาวะเศรษฐกิจถดถอยและผลกระทบต่อการใช้งาน” มีนาคม 2552 จะเห็นว่าความไม่แน่นอนทางการเมืองในประเทศไทยและผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ธุรกิจหรือองค์กรต่างๆจำเป็นต้องปรับตัวและเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ เพื่อรักษาธุรกิจให้อยู่รอดท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจถดถอย ซึ่งการปรับตัวของภาคธุรกิจในช่วงภาวะเศรษฐกิจถดถอย มีเพียงร้อยละ 12 ของผู้ประกอบการที่จะลดจำนวนพนักงานในบริษัท ส่วนหนึ่งมาจากการที่ผู้ประกอบการต้องรักษาแรงงานที่มีทักษะและความชำนาญไว้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับในช่วงที่เศรษฐกิจกลับมาเติบโตอีกครั้ง เนื่องจากอาจไม่สามารถหาแรงงานเหล่านี้ได้ในช่วงที่ต้องการแต่จะเน้นลดต้นทุนด้านแรงงานลง[1]จากบทวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้ผู้บริหารควรมั่นใจได้ว่าทรัพยากรบุคคลหรือพนักงาน ถือเป็นทรัพยากรที่ควรให้ความสำคัญและมีการบริหารที่ถูกต้องเพื่อคงศักยภาพของพนักงานเหล่านั้นให้ออกมาอย่างเต็มประสิทธิภาพและรักษาไว้ให้นานที่สุด

ทรัพยากรบุคคลเป็นตัวเริ่มต้น สำคัญที่ก่อให้เกิดผลผลิตหรือผลงานในการต่อยอดใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ในองค์กร อย่างไรก็ตามการที่องค์กรจะสามารถใช้ทรัพยากรบุคคลได้ดีมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าองค์กรมีวิธีการที่จะทำ ให้ พนักงานปฏิบัติงาน และทุ่มเทให้กับองค์กรอย่างเต็มความสามารถมากน้อยเพียงใด องค์กรจึงมีหน้าที่สร้างปัจจัยแวดล้อมที่ดีเพื่อให้บุคลากรเกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรมีความทุ่มเทเพื่อเป้าหมายขององค์กร ธุรกิจธนาคารกำลังก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลแบบเต็มรูปแบบทำให้เกิดกระแสการลดพนักงานและการลดสาขา แต่สิ่งที่ผู้บริหารควรมองอีกมุมหนึ่งก็คือ จุดเด่นของธนาคาร ไทย คือ มีสาขาที่จับต้องได้ มีหน้าร้านให้บริการลูกค้า เป็นข้อได้เปรียบเมื่อเทียบกับสถาบันการเงินจากต่างประเทศที่กำลังจะเข้ามาในไทย ดังนั้นการลดสาขา หรือ ลดพนักงาน อาจไม่ใช่ทางออก เพราะสาขายังเป็นจุดสำคัญให้ลูกค้าเข้าถึง และพนักงาน หรือ คน ยังคงเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจบริการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้นเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายดังกล่าว ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับการสร้างสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ดี เพื่อพนักงานของตน ทำให้นามาสู่ความเต็มใจในการปฏิบัติงานและบริการอย่างมีคุณภาพ ปัจจัยท้าทายที่สำคัญของธุรกิจธนาคารในปัจจุบันจะเป็นด้านการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางการเงินอย่างรวดเร็ว ทำให้ธนาคารต้องปรับวิธีการดำเนินธุรกิจเพื่อให้การบริการสามารถตอบโจทย์ลูกค้าได้อย่างทันทั่วทั้งซึ่งธนาคารอาจต้องปรับเปลี่ยนการบริการ โดยจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยให้กับพนักงานเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินออนไลน์รูปแบบใหม่ๆ มาตอบโจทย์ลูกค้าจึงกล่าวได้ว่าทรัพยากรบุคคลมีความสำคัญมากที่ต้องมีประสิทธิภาพสูงต่อการทำงาน มีการพัฒนาและปรับตัวให้ทัน องค์กรหรือผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงแรงจูงใจในการทำงานที่พนักงานของตนเองต้องการเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือจูงใจในการปฏิบัติงานที่ดีให้กับองค์กร และเกิดความผูกพันที่ดีต่อองค์กร พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญที่จะนำพาให้องค์กรประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าเหนือคู่แข่ง

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในเขตภาคตะวันตก ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะได้ทราบถึง ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่สำคัญและเป็นที่ต้องการของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในพื้นที่ภาคกลางตะวันตกและนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการจูงใจให้พนักงานธนาคารพาณิชย์ในเขตภาคตะวันตก มีความเต็มใจพร้อมปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพเกิดความผูกพันที่ดีต่อองค์กรและนำไปวางแผนปรับปรุงหรือนำเสนอเป็นนโยบายในการสร้างความผูกพันต่อองค์กรหรือในส่วนของพนักงานหน่วยงานอื่นๆเพื่อรักษาทรัพยากรบุคคลให้ร่วมปฏิบัติงานกับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในเขตภาคตะวันตกของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในเขตภาคตะวันตกของประเทศไทย
3. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในเขตภาคตะวันตกของประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่มีผลกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในเขตภาคตะวันตกของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้ การสุ่มโดยไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran.[6]ซึ่งสามารถกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 400 คน โดยขอบเขตด้านตัวแปรได้นำทฤษฎีปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของ Gilmer. [7] มาสร้างกรอบตัวแปรปัจจัยแวดล้อมในการทำงาน และทฤษฎีความผูกพันต่อองค์กรของ Steers. [9] มาสร้างกรอบตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร โดยตัวแปรอิสระประกอบไปด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน ตำแหน่งงาน และอัตราเงินเดือน และปัจจัยแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ด้านองค์การและการจัดการ ด้านค่าจ้าง ด้านคุณลักษณะเฉพาะของงาน ด้านการนิเทศงาน ด้านคุณลักษณะทางสังคมของงาน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านสภาพการทำงาน และด้านสวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่นๆ ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กร ได้แก่ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ด้านความเต็มใจและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานในห้องค์กร และด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน ตำแหน่งงาน และอัตราเงินเดือน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในเขตพื้นที่ภาคตะวันตก ประกอบด้วย ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ด้านองค์การและการจัดการ ด้านค่าจ้าง ด้านคุณลักษณะเฉพาะของงาน ด้านการนิเทศงาน ด้านคุณลักษณะทางสังคมของงาน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านสภาพการทำงานและด้านสวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่นๆ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในเขตพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ด้านความเต็มใจและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานในห้องค์กร และด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยแบบสอบถามได้รับการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม โดยใช้สูตรของRovinelli&Hambleton[8]โดยผู้เชี่ยวชาญทั้งสามท่าน พบว่ามีความเหมาะสม และจากการทดลองใช้ (Try – Out) กับบุคคลที่มี ลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามของงานวิจัยนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.977จึง ได้นำแบบสอบถามดังกล่าว ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการนำข้อมูลมา คำนวณวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของ พนักงาน วิชาการพาณิชย์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยการนำข้อมูลมาคำนวณ วิเคราะห์หา ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การวิเคราะห์เกี่ยวกับการศึกษาความผูกพันที่มีต่อ องค์กรของพนักงานวิชาการพาณิชย์ภาคตะวันตก มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยการนำ ข้อมูลมาคำนวณ วิเคราะห์หาค่าสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานวิชาการพาณิชย์ ในเขตภาคตะวันตกของประเทศไทย จำแนกตามปัจจัย ส่วนบุคคล ใช้สถิติค่า t-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธี LSD และการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน วิชาการพาณิชย์ในภาคตะวันตก โดยทดสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรต้น (Multicollinearity) และ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression analysis.)

ผลการวิจัย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานวิชาการพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ในส่วนของการศึกษาเชิงพรรณนาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ถึงวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 พบว่า

1. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.70 มีอายุ 20-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.30 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.00 ประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.20 มีตำแหน่งงานเป็นพนักงานปฏิบัติการระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 32.50 และมีอัตราเงินเดือน มากกว่า 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.70

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานวิชาการพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.50) และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ความมั่นคงปลอดภัยมาเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.56) รองลงมาคือ การนิเทศงาน ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.65) การติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.66) คุณลักษณะทางสังคมของงาน ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.67) องค์กรและการจัดการ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.67) โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.67) คุณลักษณะเฉพาะของงาน ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.71) สวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่นๆ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.69) สภาพการทำงาน ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.76) และค่าจ้าง ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

2.1) ด้านความมั่นคงปลอดภัย

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานวิชาการพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านความมั่นคงปลอดภัยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ความรู้สึกมั่นคงในงานที่สังกัดอยู่ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.71) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ความรู้สึกมั่นใจในความมั่นคงขององค์กร ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.68) การมีความรู้สึกมั่นคงในอาชีพการงาน ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.69) และการได้รับความอบอุ่นและความปลอดภัยจากที่ทำงาน ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.87) ตามลำดับ

2.2) ด้านโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76, S.D. = 0.67$) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ด้านองค์กรมีการสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในการทำงาน ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.88$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ องค์กรพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างเป็นธรรม ($\bar{X} = 3.76, S.D. = 0.84$) มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น ($\bar{X} = 3.76, S.D. = 0.89$) และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ($\bar{X} = 3.74, S.D. = 0.91$) ตามลำดับ

2.3) ด้านองค์กรและการจัดการ

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านองค์กรและการจัดการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.67$) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ด้านองค์กรวางนโยบายในการปฏิบัติงานตามที่คาดหวังไว้ ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.87$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ องค์กรมีชื่อเสียงที่ดีในด้านการบริหารที่ประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.88$) การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนและข้อบังคับขององค์กร ($\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.95$) และงานที่ปฏิบัติสอดคล้องกับนโยบายขององค์กร ($\bar{X} = 3.77, S.D. = 0.90$)

2.4) ด้านค่าจ้าง

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านค่าจ้างโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14, S.D. = 0.53$) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ด้านองค์กรมีวิธีจ่ายค่าจ้างที่เป็นธรรมและเสมอภาค มาเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 3.19, S.D. = 0.69$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ได้รับการจ่ายที่เหมาะสมกับปริมาณงาน ($\bar{X} = 3.15, S.D. = 0.65$) ความเหมาะสมในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ($\bar{X} = 3.13, S.D. = 0.66$) และได้รับการประเมินผลงานเพื่อขึ้นค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรม ($\bar{X} = 3.08, S.D. = 0.67$) ตามลำดับ

2.5) ด้านคุณลักษณะเฉพาะของงาน

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านคุณลักษณะเฉพาะของงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54, S.D. = 0.71$) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ด้านรู้สึภาคภูมิใจในงานที่ได้รับมอบหมาย มาเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 3.64, S.D. = 0.85$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ งานที่ทำได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.58, S.D. = 0.84$) งานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่ตรงตามความรู้และความสามารถ ($\bar{X} = 3.48, S.D. = 0.90$) และงานที่ทำเป็นงานที่ส่งเสริมความคิดริเริ่ม ($\bar{X} = 3.46, S.D. = 0.92$) ตามลำดับ

2.6) ด้านนิเทศงาน

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านการนิเทศงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91, S.D. = 0.65$) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ด้านได้เข้าร่วมการอบรม, การสอนงานจากผู้เชี่ยวชาญที่องค์กรจัดขึ้น มาเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.74$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ได้รับการแนะนำอย่างใกล้ชิดจากผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.90$) ได้รับการเอาใจใส่จากองค์กรที่ทำงานอยู่ ($\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.94$) และได้รับการทราการทำงานที่ถูกต้องจากผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานในองค์กร ($\bar{X} = 3.77, S.D. = 0.90$) ตามลำดับ

2.7) ด้านคุณลักษณะทางสังคมของงาน

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านคุณลักษณะทางสังคมของงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.67$) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ด้านทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.89$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ได้รับการร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.90$) มีกลุ่มงานที่ฉลาดและมีประสิทธิภาพสามารถพึ่งพาซึ่งกันและกันได้ ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.87$) และองค์กรมีความสามัคคีกันทำให้งานออกมามีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.75, S.D. = 0.91$) ตามลำดับ

2.8) ด้านการติดต่อสื่อสาร

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านการติดต่อสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.66$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทันสมัยและมีความน่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.91$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ รับรู้ถึงแผนงานที่องค์กรทำอยู่และกำลังจะทำในอนาคต ($\bar{X} = 3.83, S.D. = 0.82$) ได้รับข่าวสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการทำงานขององค์กรและบุคคลต่างๆในองค์กร ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.86$) และได้รับข่าวสารด้านนโยบายและ การทำงานอย่างทันสมัย ($\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.91$) ตามลำดับ

2.9) ด้านสภาพการทำงาน

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านสภาพการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41, S.D. = 0.76$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านได้รับความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินในขณะที่ทำงาน ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.88$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ เครื่องมือในที่ทำงานมีความสะอาดและจัดเป็นระเบียบ ($\bar{X} = 3.27, S.D. = 0.96$) บรรยากาศในที่ทำงานของท่านทำให้ท่านทำงานได้อย่างมีความสุข ($\bar{X} = 3.26, S.D. = 0.96$) และมีเครื่องมืออุปกรณ์สนับสนุนในการทำงานที่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.25, S.D. = 0.94$) ตามลำดับ 2.10) ด้านสวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่นๆ

ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านสวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่นๆ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51, S.D. = 0.69$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านสวัสดิการที่ได้รับมีความเหมาะสมกับความต้องการของพนักงานในองค์กร ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.87$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ มีความพึงพอใจกับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการอื่นๆ นอกเหนือจากค่าจ้างขององค์กร ($\bar{X} = 3.43, S.D. = 0.81$) ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมเมื่อออกจากงาน ($\bar{X} = 3.41, S.D. = 0.88$) และได้รับรางวัลที่นอกเหนือจากค่าจ้างเมื่อทำผลงานได้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายไว้ ($\bar{X} = 3.33, S.D. = 0.85$) ตามลำดับ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.59$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.65$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ความเต็มใจและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานในองค์กร ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.63$) และด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ($\bar{X} = 3.70, S.D. = 0.64$) ตามลำดับ

3.1) ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร

ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70, S.D. = 0.64$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า การชี้แจงแก้ไขข้อกล่าวหาเมื่อได้ยินผู้อื่นกล่าวถึงธนาคาร ในทางเสียหาย ($\bar{X} = 3.83, S.D. = 0.90$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่ธนาคารมีการจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.89$) ความภาคภูมิใจในการเป็นพนักงานของธนาคารพาณิชย์แห่งนี้ ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.92$) ความเต็มใจปฏิบัติงานทุกอย่างเพื่อตอบสนองเป้าหมายของธนาคาร ($\bar{X} = 3.53, S.D. = 0.79$) และเป้าหมายการทำงานของพนักงานและของธนาคารมีความสอดคล้องกัน ($\bar{X} = 3.49, S.D. = 0.81$) ตามลำดับ

3.2) ด้านความเต็มใจและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานในองค์กร

ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านความเต็มใจและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานในองค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.63$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ความปรารถนาที่จะทุ่มเทให้กับองค์กร ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.87$) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การใช้

สติปัญญาทำงานอย่างเต็มที่และหมั่นศึกษาหาข้อมูลใน การทำงานอยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.85) การเสียสละเวลา กำลังกายและกำลังความคิดเพื่อปฏิบัติให้องค์กร ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.89) ความมุ่งมั่นใฝ่งานที่ปฏิบัตินั้นประสบความสำเร็จ อย่างมีคุณภาพภายในระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.90) และความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆที่นอกเหนือเวลาการทำงานซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและเป็นผลดีต่อองค์กรในภาพรวม ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

3.3) ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร

ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าเมื่อทำงานเป็นระยะเวลายาวนานขึ้นยังมีความผูกพันกับองค์กร ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.89) มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือความยินดีที่จะปฏิบัติงานด้านอื่น หากองค์กรเห็นว่าเหมาะสม ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.85) การเชื่อว่าตนเองคิดถูกที่มาทำงานที่องค์กรนี้ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.91) การไม่คิดที่จะลาออกหรือย้ายไปทำงานกับหน่วยงานอื่น ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.94) และการคิดว่าธนาคารพาณิชย์แห่งนี้ เป็นองค์กรที่ดีที่สุดสำหรับพนักงาน ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ

4.) ในด้านการสรุปผลการศึกษาเชิงอนุมาน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ถึงวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในเขตภาคตะวันตก ประเทศไทย พบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และอัตราเงินเดือนที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของ ศันสนีย์ ศรีภิรมณ์ [4] ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันขององค์กร กรณีศึกษา บริษัทวิเศษกรที่ปริกษา พบว่า ระดับการศึกษา อัตราเงินเดือน และตำแหน่งที่เหมือนกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรที่แตกต่างกัน

บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมกรปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ภายใต้สถานการณ์เดียวกันมิใช่เป็นเพราะปัจจัยแวดล้อมในการทำงานหรือการได้รับการจูงใจในการทำงานเท่านั้น แต่รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันอีกด้วย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้แต่ละคนเต็มใจที่จะใช้พลังความสามารถในการปฏิบัติมากขึ้นแตกต่างกันออกไป จากผลการวิจัยผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยเฉพาะด้านระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และอัตราเงินเดือน ของพนักงานเพื่อนำมาวางแผนบริหารพนักงานของตนเองให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

5.) ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัย โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน องค์กรและการจัดการ ค่าจ้าง คุณลักษณะเฉพาะของงาน คุณลักษณะทางสังคมของงาน สภาพการทำงาน และสวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิวัฒน์ แสงพีช [3] ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจในการทำงาน และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธุรกิจโรงแรมระดับ 5 ดาว โรงแรมแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งพบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านคุณลักษณะทางสังคมของงาน ด้านสภาพการทำงาน และด้านความมั่นคงในการทำงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธุรกิจโรงแรมระดับ 5 ดาว โรงแรมแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ยัวร์ตัน ลีละพงศัวัฒนา [2] ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจและปัจจัยก้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อระดับความผูกพันและจงรักภักดีของพนักงานระดับปฏิบัติการในสำนักงานของบริษัท เจ็บแซนแอนด์เจิสแซน (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ปัจจัยจูงใจด้านลักษณะงาน และด้านความก้าวหน้าในการทำงาน มีอิทธิพลต่อระดับความผูกพันและจงรักภักดีของพนักงาน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุกัญญา จันทรมณี [5] ที่ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

ของพนักงานบริษัท ฮานา เซมิคอนดักเตอร์ (อยุธยา) จำกัด ซึ่งพบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านองค์การและการจัดการ และค่าจ้าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับความผูกพันต่อองค์การ

จะเห็นได้ว่าจากการศึกษา ปัจจัยแวดล้อมในการทำงานด้านการนิเทศงานและด้านการติดต่อสื่อสาร ไม่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทยมีการบริหารปัจจัยแวดล้อมในด้านการนิเทศงานที่มีประสิทธิภาพ และมีการติดต่อสื่อสารในองค์กรที่รวดเร็ว ทันสมัย ตรงต่อความต้องการของพนักงานอยู่แล้ว ดังนั้นผู้บริหารจึงควรส่งเสริมพัฒนาปัจจัยแวดล้อมในการทำงานในด้านที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การต่อไป

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษปัจจัยแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะ สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนา ในด้านที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.ด้านความมั่นคงปลอดภัยมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังนั้นองค์กรหรือผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับ การสร้างความรู้สึกรับประกันในงานและให้พนักงานมั่นใจในความมั่นคงขององค์กร ซึ่งให้พนักงานมองเห็นถึงจุดแข็งและความมั่นคงขององค์กรที่มีอยู่ แนะนำวิธีการปรับตัวหรือช่องทางการพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามความต้องการขององค์กร ในยุคปัจจุบัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับพนักงานว่าตนเองมีความสามารถที่จะอยู่ร่วมกับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและตลอดไป

2.ด้านโอกาสก้าวหน้าในการทำงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังนั้นองค์กรหรือผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับ การสนับสนุนให้มีการก้าวหน้าในการทำงาน ส่งเสริมให้พนักงานแสวงหาความรู้ ความก้าวหน้าที่ทำนายใหม่ๆ ในการทำงาน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ และมีการพิจารณาการปรับเลื่อนตำแหน่งอย่างเป็นระบบ มีมาตรฐาน และมีความเป็นธรรม

3.ด้านองค์การและการจัดการมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังนั้นองค์กรหรือผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับ การวางนโยบายในการปฏิบัติงานให้ตรงตามทิศทางไว้ และพยายามสร้างชื่อเสียงที่ดีในด้านการบริหารที่ประสบความสำเร็จเพื่อให้พนักงานมีความผูกพันกับองค์กรมากยิ่งขึ้น

4.ด้านค่าจ้าง มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังนั้นองค์กรหรือผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับ การพิจารณาปรับเพิ่มเงินเดือนอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค มีมาตรฐาน และการปรับอัตราเงินเดือนให้เหมาะสมกับตำแหน่งและปริมาณงานที่ได้รับ

5.ด้านคุณลักษณะเฉพาะของงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังนั้นองค์กรหรือผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับ การมอบหมายงานที่สำคัญ เป็นโครงการพิเศษที่องค์กรให้ความสำคัญ เพื่อสร้างความรู้สึกรับประกันในงานที่ได้รับมอบหมายให้กับพนักงาน และแสดงความยินดีหรือนำความคิดเห็นของพนักงาน ไปปฏิบัติจริง พนักงานก็จะรู้สึกว่าการที่ตนได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา

6.ด้านคุณลักษณะทางสังคมของงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังนั้นองค์กรหรือผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับ ระบบการทำงานเป็นทีมที่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างานลงตัวและเหมาะสม สร้างบรรยากาศในการทำงานให้สนุกสนาน เพื่อให้พนักงานทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และสนับสนุนให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วม

7.ด้านสภาพการทำงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังนั้นองค์กรหรือผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับ ระบบการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพทั้ง

จากภายในและภายนอกองค์กร เครื่องมือในการทำงานต้องมีความสะดวกและเป็นระเบียบเพื่อสนับสนุนการทำงานของพนักงาน

8.ด้านสวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่น ๆ มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ดังนั้นองค์กรหรือผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับ โดยมีประเภทของสวัสดิการที่ได้รับตรงต่อความต้องการ และมีความเหมาะสมกับตำแหน่งงานและระยะเวลาการทำงาน ให้ความสำคัญกับสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการอื่นๆที่นอกเหนือจากค่าจ้าง เช่น สวัสดิการที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของพนักงานครอบคลุมถึงครอบครัวของพนักงาน

เอกสารอ้างอิง

- [1] ดลบัลลังก์ ชนดิษฐ์สุวรรณ, ธัญลักษณ์ วินุลย์ศรีสัจจะ, นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์. บทวิเคราะห์การปรับตัวของธุรกิจ ในภาวะเศรษฐกิจถดถอยและผลกระทบต่อการทำงาน. ธนาคารแห่งประเทศไทย; 2552.
- [2] ยุวรัตน์ สีสงศ์วัฒนา. ปัจจัยจูงใจกับปัจจัยก้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อระดับความผูกพันและจงรักภักดี ของพนักงานระดับปฏิบัติการในสำนักงานของบริษัท เจ็บเซ็น แอนด์เจ็สเซ็น (ประเทศไทย) จำกัด [การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญาโท]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; 2554.
- [3] วิวัฒน์ แสงเพชร. ปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจในการทำงาน และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธุรกิจโรงแรมระดับ 5 ดาว โรงแรมแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; 2558.
- [4] ศันสนีย์ ศรีภิรมย์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร : กรณีศึกษาบริษัทวิศวกรที่ปรึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; 2553.
- [5] สุกัญญา จันทรมณี. แรงจูงใจและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท สาขา เซมิคอนดักเตอร์ (อยุธยา) จำกัด [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; 2557.
- [6] Cochran W. G. Sampling Techniques. New York: John Wiley & Sons, Inc; 1953.
- [7] Gilmer V. B. Industrial and organization psychology. New York: McGraw-Hill; 1967.
- [8] Rovinelli R. J., Hambleton R. K. On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity; Dutch Journal of Educational Research: 1977; 2: 49-60.
- [9] Steer R.M. Antecedents and outcomes of organizational commitment; Administrative Science Quarterly: 1977; 22: 45-56.

การพัฒนา รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้
แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

**The development of learning activity patterns in dramatic arts with using prob-
lem-based learning management together with the project to promote the ability
to solve problems for grade 5 students**

ดวงจิต เกียรติพัฒนกุล

Duangchit Kiatpattanakul

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จ.เพชรบุรี 76000
*Learning Area of Arts (Dramatic Arts), Tessaban 3 Chumchonwajantrawat School, Phetchaburi
76000*

*To whom correspondence should addressed. E-mail : duangchit2010@gmail.com

Received: 19 September 2019, **Revised:** 23 November 2019, **Accepted:** 30 November 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนา รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ
ปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและประเมิน
ความต้องการในการพัฒนา รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็น
ฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) สร้างและ
พัฒนา รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถใน
การแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 4) ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการ
แก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 34 คน
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้มาจากการ
เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจัดห้องเรียนของโรงเรียนคละความสามารถของผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนา รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์เปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test dependent) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครู และนักเรียนมีความเห็นว่าจำเป็นและต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (IOC = 0.50) 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก คือ (1) ทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดพื้นฐานของการเรียนการสอน (2) วัตถุประสงค์ (3) กิจกรรมการเรียนรู้ (4) แหล่งการเรียนรู้ (5) การประเมินการเรียนการสอน โดยในองค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 10 แผน เวลา 25 ชั่วโมง มีขั้นตอนในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยปัญหา ขั้นนำสู่จุดมุ่งหมาย ขั้นวางแผนค้นคว้าเพื่ออธิบาย ขั้นสู่เป้าหมายด้วยวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ขั้นเพิ่มพูนด้วยสรุปผล และขั้นรวมผลนำเสนอและขยายความรู้ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์นักเรียนจำนวนร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด มีความสามารถในการแก้ปัญหา ร้อยละ 70 ขึ้นไป พบว่าจำนวนนักเรียนทั้งหมด 34 คน ผ่านเกณฑ์ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเฉลี่ยเท่ากับ 18.06 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.29 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 5) ระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมทั้งด้านรูปแบบของกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา และด้านความพึงพอใจ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ

Abstract

This research was development of learning activity patterns in dramatic arts with using problem-based learning management together with the project to promote the ability to solve problems for grade 5 students. The objectives of research were as follows: 1) to study basic information and evaluate needs in development of learning activity patterns in dramatic arts with using problem-based learning management together with the project to promote the ability to solve problems for grade 5 students, 2) to create and develop learning activity patterns in dramatic arts with using problem-based learning management together with the project to promote the ability to solve problems for grade 5 students, 3) to sample using dramatic arts learning activity patterns with using problem-based learning management together with the project to promote the ability to solve problems for grade 5 students, and 4) to evaluate and improve learning activity patterns in dramatic arts with using problem-based learning management together with the project to promote the ability to solve problems for grade 5 students. The sample group that used in the research was 34 students of grade 5/1 class in the first semester of academic year 2017, Tessaaban

3 Choomchonwatjuntrawat school, Phetchaburi municipality, Mueang district, Phetchaburi province. The sample was derived from purposive sampling by arranging the classrooms of the school and assemble students' abilities. The tools that used in the research were questionnaires for studying needs in development of learning activity patterns, learning activity plans, tests of problem-solving ability, questionnaires of students' opinions on learning activity pattern. Content Analysis was used in data analysis and t-test dependent was used in comparative analysis. The statistics that used in this research were percentage, mean, standard deviation.

The research results: 1) Teachers and students had the opinion that necessary and needed to develop learning activity patterns in dramatic arts with using problem-based learning management together with the project to promote the ability to solve problems for grade 5 students. 2) The learning activity patterns in dramatic arts with using problem-based learning management together with the project to promote the ability to solve problems for grade 5 students had quality at the highest level. Examination of theoretical reasoning, possibility and concordance of learning activity patterns had consistency index that was higher than the threshold. (IOC ³ 0.50) 3) To sample using dramatic arts learning activity patterns with using problem-based learning management together with the project to promote the ability to solve problems for grade 5 students that consisted of the main components were (1) theories, principles or basic concepts of teaching and learning, (2) objectives, (3) learning activity, (4) learning resources, (5) teaching assessment. In element 3 learning activity used 10 learning activity plans, 25 hours. It had 6 steps to organize learning activities that were stimulate learning with problems, lead to the aim, plan to research to explain, going to the goal with data analysis-synthesis, increase with summary, and combine presentation-expand knowledge. 4) Ability to solve problems of grade 5 students that according to the criteria of 70 percent of all students had ability to solve problems at 70 percent or more. All 34 students passed all criteria at 100 percent and they had average problem-solving ability score of 18.06 points from a full score of 20 points, representing 90.29 percent, which has passed the specified criteria. 5) The level of students' opinions on learning activity patterns in dramatic arts with using problem-based learning management together with the project to promote the ability to solve problems for grade 5 students. By including the form of learning activity patterns, content and satisfaction had very appropriate level of opinion.

Keywords : Dramatic arts The project to promote the ability to solve problems Learning activity patterns in dramatic arts with using problem-based learning management together with the project

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการศึกษา พบปัญหาด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ไม่บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ การเรียนรู้โดยการท่องจำไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเผชิญและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันได้ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพจึง มีความจำเป็นมากขึ้น กระบวนการแก้ปัญหาจึงถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญ ในโรงเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นความรู้ด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไป โดยความรู้แต่ละส่วนไม่สัมพันธ์กันจะทำให้ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างยากลำบากมากขึ้น [1] พบปัญหาในการจัดการเรียนรู้ วิธีการสอนของครู ยังใช้วิธีการบอกความรู้ โดยยึดหลักวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหาในชีวิตได้ ผู้เรียนขาดการสร้างและเชื่อมโยงองค์ความรู้ออกไปสู่ชีวิตจริงด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้การประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสาม ด้านผู้เรียนพบว่า มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 40.21 อยู่ในระดับคุณภาพ

ที่ควรปรับปรุง ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาและดำเนินชีวิตประจำวันได้ [2] สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีผลการเรียนเฉลี่ยที่ 2.43 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ตั้งไว้ที่ 2.75 ผลจากการประเมินทำให้ครูผู้สอนตระหนักและเห็นความสำคัญที่ต้องแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียน การสอน เพื่อฝึกและเตรียมให้นักเรียนเกิดทักษะความรู้ สามารถเผชิญกับสถานการณ์ได้อย่างเข้มแข็ง สามารถสร้าง ภูมิคุ้มกันให้กับตนเองและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ได้ตามเป้าหมายในระดับที่น่าพอใจ

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีวิธีการสอน เทคนิคการสอน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รวมทั้งสร้างบรรยากาศในการเรียนของนักเรียนให้มีความกระตือรือร้น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยครูต้องปรับเปลี่ยนวิธีสอน ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียน รักการเขียน รู้จักคิดวิเคราะห์และ สังเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะ (นาฏศิลป์) มีรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ ให้เลือกนำไปใช้ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาในเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและ คิดอย่าง สร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวความคิดในการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียน การสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ช่วยให้นักเรียนหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ความรู้มากขึ้น สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามสนใจอย่างกว้างขวางและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) และการเรียนรู้ ด้วยโครงงาน เป็นรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ดี ที่สุดวิธีหนึ่ง เป็นแนวคิดเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการเรียนและได้ลงมือปฏิบัติ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ได้ศึกษาค้นคว้าจาก แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ทั้งในและภายนอกสถานศึกษา ผู้สอนลดบทบาทของการเป็นผู้ควบคุมในชั้นเรียนลง แต่ ผู้เรียนมีอำนาจในการจัดการควบคุมตนเอง ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน การที่ผู้เรียนต้องหาความรู้ อย่างต่อเนื่องทำให้การเรียนรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะความรู้เก่าที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วจะถูกนำมาเชื่อมโยงให้เข้ากับความรู้ใหม่ตลอดเวลา และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมในโลกอนาคตได้อย่างดีที่สุด [3] การจัดการ ศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ และเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นั้น แนวทางในการพัฒนาครูผู้สอนจะต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการ พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน เพื่อ ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นและทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความต้องการของหลักสูตร รูปแบบการเรียนรู้แบบแก้ ปัญหาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นอีกรูปแบบ หนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกความจริงของ การเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ได้ฝึกปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหาโดย ใช้กระบวนการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา อย่างเป็นกระบวนการ มีขั้นตอน และเหตุผลของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ ได้ฝึกปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหา ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด

ในการประยุกต์ใช้ความรู้มาเป็นฐานในการคิดและนำมาใช้ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ได้ผู้วิจัยซึ่งสอน ในรายวิชานาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสนใจที่จะบูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ชุมชน พัฒนาผู้เรียนให้ได้มาตรฐานการจัดการศึกษาที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งจะต้องเป็นกิจกรรมที่นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ได้รับประสบการณ์จริง สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และในการวัดผลประเมินผลการเรียนมีลักษณะให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จะทำให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะการพัฒนาบูรณาการการจัดการเรียนรู้อิงรายวิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

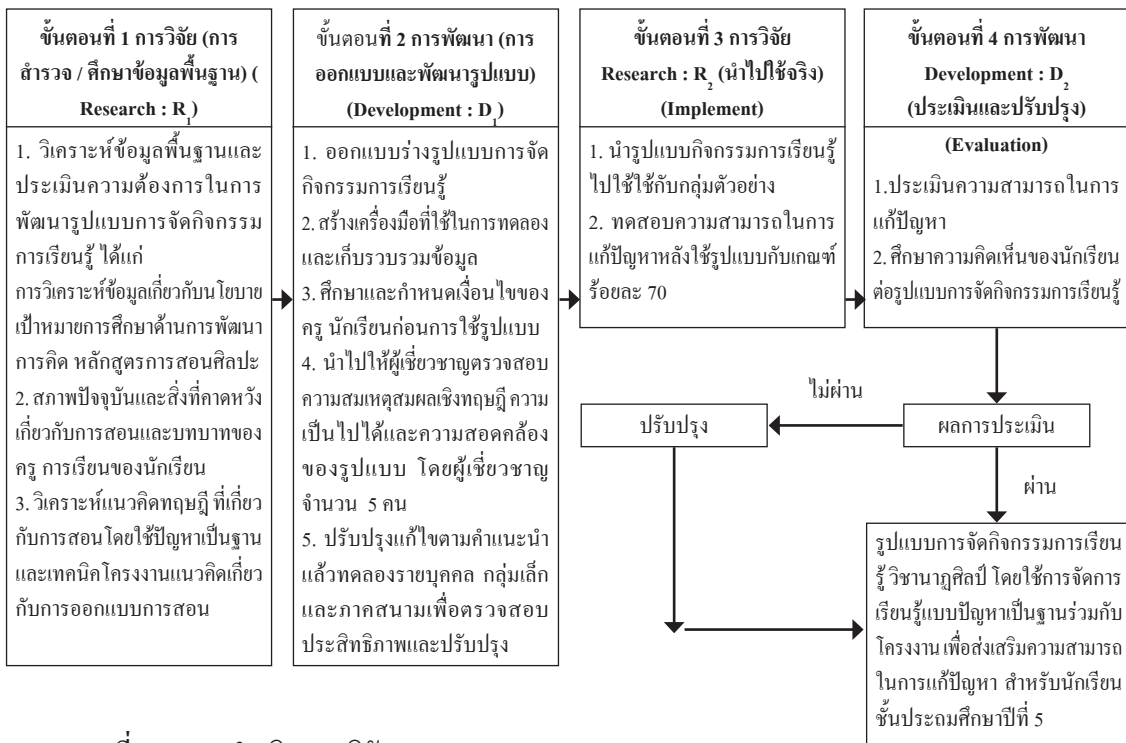
1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและประเมินความต้องการในการพัฒนาบูรณาการการจัดการเรียนรู้อิงรายวิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อสร้างและพัฒนาบูรณาการการจัดการเรียนรู้อิงรายวิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อิงรายวิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้อิงรายวิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้
  - 4.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อิงกับเกณฑ์ร้อยละ 70
  - 4.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้อิงรายวิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
  - 1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 5 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 150 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 34 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจัดห้องเรียนของโรงเรียนลดความสามารถของผู้เรียน
2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีเนื้อหาย่อยตามแผนการจัดการเรียนรู้อิงรายวิชา จำนวน 10 แผนดังนี้

- 2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การชมการแสดงนาฏศิลป์
- 2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การแสดงท่าทางประกอบเพลง
- 2.3 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ (รำวงมาตรฐาน)
- 2.4 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ (ระบำ)
- 2.5 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ (ฟ้อน)
- 2.6 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง องค์ประกอบของละคร
- 2.7 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์
- 2.8 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ในท้องถิ่น
- 2.9 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง การแสดงพื้นบ้าน (รำวงเพลงเพชรบุรีถิ่นที่รัก)
- 2.10 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง การแสดงพื้นบ้าน (รำวงเพลงเอกลักษณ์ถิ่นเมืองเพชร)
3. ระยะเวลาในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 20 ชั่วโมง ไม่รวมกับการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
4. ตัวแปรในการวิจัย
  - 4.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
  - 4.2 ตัวแปรตาม คือ 1) ความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียน 2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบดำเนินการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ครู และนักเรียนมีความเห็นว่าจำเป็นและต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชา ศึกษาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาศึกษาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้และความสอดคล้องของรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ($IOC > 0.50$)

3. ทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาศึกษาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก คือ 1) ทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดพื้นฐานของการเรียนการสอน 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรม การเรียนรู้ 4) แหล่งการเรียนรู้ 5) การประเมินการเรียนการสอน โดยในองค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ใช้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 10 แผน เวลา 20 ชั่วโมง มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยปัญหา ขั้นนำสู่จุดมุ่งหมาย ขั้นวางแผนค้นคว้าเพื่ออธิบาย ขั้นสู่เป้าหมายด้วยวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ขั้นเพิ่มพูนด้วยสรุปผล และขั้นร่วมยลนำเสนอและขยายความรู้

4. ความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์นักเรียนจำนวนร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด มีความสามารถในการแก้ปัญหา ร้อยละ 70 ขึ้นไป พบว่าจำนวนนักเรียนทั้งหมด 34 คน ผ่าน เกณฑ์ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเฉลี่ยเท่ากับ 18.06 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.29 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5. ระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาศึกษาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โดยภาพรวมทั้งด้านรูปแบบของกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา และด้านความพึงพอใจ มีระดับความ คิดเห็นอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่าครู และนักเรียนมีความเห็นว่าจำเป็นและต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ วิชาศึกษาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับโครงการ เพื่อส่งเสริมความสามารถใน การแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของรูป แบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้แก้ปัญหาจากข้อมูลใกล้ตัว ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดและบูรณาการความรู้ไปพร้อมๆ กันและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งนี้ นักเรียนได้ศึกษาตามตัวชี้วัดของหลักสูตร นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยการจัดการเรียนการสอนให้หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย การวางแผนการจัดกิจกรรมที่ ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ควรดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้เรียน ครูผู้สอนและเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้ถ่ายทอดให้ความรู้แก่นักเรียน และจัดกิจกรรมหลากหลายวิธีที่ให้นักเรียนได้ร่วมกันฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา

2. จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก คือ 1) ทฤษฎีหลักการหรือแนวคิดพื้นฐานของการเรียนการสอน 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) แหล่งการเรียนรู้ 5) การประเมินการเรียนการสอน โดยในองค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยปัญหา ขั้นนำสู่จุดมุ่งหมาย ขั้นวางแผนค้นคว้าเพื่ออธิบาย ขั้นสู่เป้าหมายด้วยวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ขั้นเพิ่มพูนด้วยสรุปผล และขั้นร่วมขลนนำเสนอและขยายความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าได้มีการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้และความสอดคล้องของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ผลการตรวจสอบพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 ความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 และความสอดคล้องของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 โดย จากผลการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้และความสอดคล้องของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ไม่มีประเด็นการตรวจสอบใดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (IOC > 0.50) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้ 1) เพิ่มเติมหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สะท้อนถึงกระบวนการคิดแก้ปัญหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจนขึ้น 2) เพิ่มเติมกระบวนการส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา สอดแทรกไว้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และ 3) ปรับสำนวนภาษาไทยในการเขียนอธิบายองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สื่อความหมายถึงการนำไปสู่การปฏิบัติที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้และความสอดคล้องของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมที่นำไปใช้ได้

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์นักเรียนจำนวนร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด มีความสามารถในการแก้ปัญหา ร้อยละ 70 ขึ้นไป พบว่าจำนวนนักเรียนทั้งหมด 34 คน ผ่านเกณฑ์ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเฉลี่ยเท่ากับ 18.06 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.29 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีกระบวนการฝึกที่เป็นขั้นตอน มีการฝึกทั้งกระบวนการกลุ่มและมีแบบฝึกที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งได้จัดกิจกรรมกลุ่มที่นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เข้าใจในบทเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี หีบแก้ว ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) พบว่า 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาในท้องถิ่นเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น กระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทดลอง และลงมือปฏิบัติ สร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สรุป นำเสนอผลงานได้ด้วยตนเองส่งผลให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นกล้าแสดงออก 2) นักเรียนร้อยละ 80.95 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ได้คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม คะแนนเฉลี่ย 30.05 ของคะแนนเต็ม 40 คะแนน 3) นักเรียนร้อยละ 85.71 ของนักเรียนทั้งหมด ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม คะแนนเฉลี่ย 29.76 ของคะแนนเต็ม 40 คะแนน

4. ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมทั้งด้านรูปแบบของกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และด้านความพึงพอใจ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านแหล่งเรียนรู้และด้านการประเมินการเรียนการสอนสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อบทบาทการทำกิจกรรมด้วยตนเอง พอใจต่อการช่วยเหลือ แนะนำจากเพื่อน หรือครูขณะทำกิจกรรม พอใจต่อการจัดกิจกรรมกลุ่มที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แสดงความคิดเห็นของตนเองต่อกลุ่มใหญ่ อีกทั้งเนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว น่าสนใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ในอนาคต จึงทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเองเห็นได้ว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ทำกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน นักเรียนทุกคน มีส่วนร่วมและได้แสดงออก มีความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสำคัญที่สุดคือ เกิดการคิดแก้ปัญหาที่ช่วยในการตัดสินใจที่ถูกต้อง มีการไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ เกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ปฏิบัติ สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล แบบฝึกหัดในกิจกรรมการเรียนรู้เป็นส่วนเพิ่มเติมเสริมเนื้อหาและยังให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความสามารถของแต่ละบุคคลและเกิดการเรียนรู้ ที่ถึงทน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่าครู และนักเรียนมีความเห็นว่าจำเป็นและต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้จากการสอบถามความต้องการในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าในหัวข้อวิธีการเรียนรู้ 3 อันดับแรกที่นักเรียนต้องการเรียนรู้ คือต้องการให้ผู้รู้ในท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้ให้ฟัง รองลงมาคือนำเนื้อหาการเรียนรู้ท้องถิ่นมาเป็นเนื้อหาในบทเรียน และให้ครูสอนในห้องเรียนและทำกิจกรรมค้นคว้าเสริมนอกห้องเรียน ในหัวข้อ รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่นักเรียนต้องการ 3 อันดับแรกคือ เนื้อหาให้ความรู้และสนุก รองลงมาคือได้เรียนรู้กระบวนการกลุ่ม และมีการกระตุ้นการเรียนรู้และให้กำลังใจจากครู ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรเพิ่มเติมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนให้มากที่สุดเพื่อการเรียนรู้ที่เต็มตามศักยภาพ หรือมอบหมายให้ผู้เรียนได้สืบค้นหรือเรียนรู้ล่วงหน้าจากเนื้อหาที่ตนเองอยากรู้มาก่อน เพื่อการจัดกิจกรรมตามรูปแบบที่ตั้งไว้จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เหมาะที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน โดยจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร สถานศึกษา และผู้ปกครองและชุมชน กล่าวคือ ด้านผู้เรียนจะได้ความรู้ที่ยั่งยืน สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ ในอนาคต เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ มีการฝึกทักษะการคิดที่เป็นขั้นตอน มีการฝึกการคิดแก้ปัญหา ไตร่ตรองก่อนการสรุปความ รวมทั้งได้ฝึกความสามัคคีในการทำกิจกรรมกับผู้อื่นด้วย ด้านครูผู้สอนจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนในอีกรูปแบบหนึ่ง อีกทั้งจะได้ศึกษา ทบทวนจุดอ่อน จุดแข็งของรูปแบบการเรียนรู้จากการวิจัยเพื่อจะได้นำไปพัฒนาปรับปรุงวางแผนการวิจัยต่อไป ด้านผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการตัดสินใจให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ด้านสถานศึกษา เป็นการขยายความรู้พัฒนาเครือข่ายผู้ชุมชนให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ร่วมในการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งจะเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และด้านผู้ปกครองและชุมชน จะเกิดความร่วมมือและเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น เพราะสามารถตอบสนองความต้องการชุมชนที่เกิดประโยชน์โดยตรงอีกด้วย

3. จากผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมทั้งด้านรูปแบบของกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และด้านความพึงพอใจ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา ครูผู้สอนจึงควรมีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีความรู้ในเนื้อหาที่สอน มีการใช้สื่อ แหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน มีการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. นำรูปแบบการสอนนี้เปรียบเทียบกับรูปแบบการสอนอื่นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในรูปแบบอื่นๆ หรือออกแบบบูรณาการกับรูปแบบการสอนอื่นๆ
2. ควรได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความคงทนในการเรียนรู้
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการสอนในเรื่องอื่นๆ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหา ทักษะการทำงาน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ยังไม่มีมีการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] ปราณี หีบแก้ว. การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ เรื่อง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2522.
- [2] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด. 2557.
- [3] ศินีนาถ กาภูศิริ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ภาษาไทย และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) กับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนครพนม. 2556.

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระรักษาบุคลากรเจนเนอเรชั่นวายของอุตสาหกรรมพลาสติก ในภาคกลาง ของประเทศไทย

Factors Affecting the Personnel Gen Y Retention of Plastic Industry in Central Region of Thailand

ชญัญชิดา ระหว่างบ้าน
Chananchida Rawangban

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด 1458 ถนนเพชรเกษม อำเภอ
ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120

*Master of Business Administration. (M.B.A.) Stamford International University 1458 Petchkasem
Road, Cha-Am Phetchaburi 76120*

*To Whom correspondence should be address. e-mail : chananchida_meme@hotmai.com

Received: 29 October 2019, **Revised:** 20 November 2019, **Accepted:** 23 December 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1.) ปัจจัยส่วนบุคคล 2.) ปัจจัยในการชำระรักษา 3.) การชำระรักษาบุคลากร 4.) เปรียบเทียบการชำระรักษาบุคลากร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 5.) ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระรักษาบุคลากรเจนเนอเรชั่นวายของอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถิติเชิงอนุมานใช้ ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีแอลเอสดี การทดสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปร และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1) พนักงานบริษัทกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในอุตสาหกรรมพลาสติกไทย ในเขตภาคกลางของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 18 – 22 ปี มีการศึกษาดำรงต่ำกว่าปริญญาตรี มีระยะเวลาการทำงาน 1 – 3 ปี และมีอัตราเงินเดือน 10,001 – 30,000 บาท 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระรักษาบุคลากรของพนักงานบริษัทกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านการใช้แนวปฏิบัติ ด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานสูง มาเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านการให้ความยืดหยุ่น ด้านการให้ทิศทางในการทำงาน ด้านการอภิปรายเส้นทางความก้าวหน้า ด้านการจ้างงานอย่างชาญฉลาด ด้านการเสนอผลตอบแทนที่ดีกว่า และด้านการปรับผลตอบแทนตามลำดับ 3) ปัจจัยการชำระรักษาบุคลากรเจนเนอเรชั่นวายของอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทยในภาพรวม อยู่

ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการทำงานเต็มความสามารถ มาเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ การดำรงความเป็นพนักงาน และด้านการมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ตามลำดับ 4) พนักงานบริษัทกลุ่มเงินเนอเรชั่นวาย ในอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทยที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการชำระรักษาบุคลากรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 5) ปัจจัยในการชำระรักษาบุคลากรด้านการจ้างงานอย่างชาญฉลาด ด้านการอภิปรายเส้นทางความก้าวหน้า ด้านการให้ทิศทางการทำงาน ด้านการให้ความยืดหยุ่น ด้านการใช้นโยบายปฏิบัติ ด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสูง และด้านการเสนอผลตอบแทนที่ดีกว่า มีผลต่อการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : การชำระรักษาบุคลากร อุตสาหกรรมพลาสติก เงินเนอเรชั่นวาย

Abstract

This study aims to 1) study personal factors of employee retention 2) explore factors affecting employee retention 3) employees retention 4) compare personal retention classified by personal factors and 5) study factors affecting Gen Y employee retention of plastic industrial group in central region of Thailand. Questionnaire is used as a tool to collect data from 400 employees. The data is analyzed with descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Inferential statistics including independent t-test, one-way ANOVA, LSD, multicollinearity, and multiple regression analysis.

The research results show that, 1) The majority of Gen Y employees who work for plastic industrial group in central region of Thailand are male, aged between 18 to 22. Their educational level is below bachelor's degree. They are working for 1 to 3 years and earn a salary of 10,001 to 30,000 baht. 2) In overall, the factors that affect personal Gen Y retention are at high level. As for individual aspects, human resources management practices on high performance employee was the first one to be considered, followed by working flexibility, working direction guidance, smart employment, career advancement discussion, offering of higher income, and income adjustment, respectively. 3) factors affecting Gen Y employee retention of plastic industrial group in central region of Thailand are at high level. As individual aspects, extensive performance was the first one to be considered, followed by maintaining employee status, and having a positive attitude toward the organization, respectively. 4) When investigate personal aspect of Gen Y employees with different educational level, it reveals that the different of educational level significantly caused differences in level of commitment to the organization at 0.05 level of significance and 5) Gen Y employees retention factors including smart employment, career advancement discussion, working direction guidance, working flexibility, human resources management practices on high performance employee, and offering of higher income significantly affect personnel Gen Y retention of plastic industry in Central Region of Thailand, at 0.01 level of significance.

Keyword : employees retention, plastic industry, generation Y

บทนำ

ทุก ๆ องค์การสำหรับการเข้าออกสลับเปลี่ยนหมุนเวียนของพนักงานนั้นถือเป็นเรื่องปกติ แต่หากถ้ามีอัตราการเข้าออกของพนักงานที่มากหรือมีความถี่มากเกินไปถือเป็นเรื่องที่ไม่ปกติ และจะส่งผลกระทบต่อองค์กร เพราะอาจจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรนั้นๆ ไม่ราบรื่นได้ ปัจจุบันกลุ่มพนักงานที่เป็นคนรุ่นใหม่ ๆ ในองค์กรกำลังเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาองค์กร ซึ่งรู้จักและเรียกกันว่า เจนเนอเรชั่นวายซึ่งก็คือคนที่เกิดอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2523 -2543 คนกลุ่มนี้เติบโตขึ้นมาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และค่านิยมที่แตกต่างระหว่างรุ่นปู่ย่าตายาย กับ รุ่นพ่อแม่ แต่ก็รับเอาความเจริญของเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเข้ามาแทรกอยู่ในการดำรงชีวิตประจำวันด้วย ยุคนี้จะเป็นยุคที่เศรษฐกิจกำลังเติบโตเป็นอย่างมากทำให้พ่อแม่ที่ค่อนข้างจะประสบความสำเร็จในชีวิตและดูแลเอาใจใส่ลูก ๆ เป็นอย่างดี เด็กที่เกิดในยุคนี้จึงมักจะถูกตามใจตั้งแต่เด็ก ได้ในสิ่งที่คนรุ่นพ่อแม่ไม่ค่อยได้ มีการศึกษาที่ดี มีลักษณะนิสัยชอบการแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบถูกบังคับให้อยู่ในกรอบ ไม่ชอบอยู่ในเงื่อนไข ชอบแสวงหาสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย มีอิสระในความคิด กล้าซัก กล้าถามในทุกเรื่องที่ตัวเองสนใจ ไม่หวั่นกับคำวิจารณ์ มีความเป็นสากลมากและมองว่าการนิยมนิยมชมชอบวัฒนธรรมหรือศิลปะต่างชาติเป็นเรื่องธรรมดา คนกลุ่มนี้อยู่ในช่วงวัยเรียน และวัยทำงาน และจากการที่ยุคนี้เป็นยุคที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องจึงไม่น่าแปลกใจที่คนกลุ่มนี้จะมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร ชอบงานด้านไอที ใช้ความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ รวมทั้งสามารถทำอะไรหลายๆอย่างได้ในเวลาเดียวกัน เรียกได้ว่าสามารถใช้เครื่องมือการสื่อสารต่างๆ ได้คล่องแคล่ว อย่างที่เราอาจจะเคยเห็นภาพคนยุคใหม่ที่นั่งเล่น iPad ไปด้วยคุยโทรศัพท์ไปด้วย แลบบางคนยังกินข้าวไปพร้อม ๆ กันด้วยอีกต่างหาก

การทำงานของ คนกลุ่มนี้ต้องการความชัดเจนในการทำงานว่าสิ่งที่ทำมีผลต่อตนเองและต่อหน่วยงานอย่างไร และชอบทำงานเป็นทีม ต่างจากกลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ที่ชอบวันแมนโชว์มากกว่า เพราะคนในวัยเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์จะถูกฝึกมาแบบนั้น ต่างจากวัยเจนเนอเรชั่นวาย ที่เติบโตมาพร้อมกับการประชุม การระดมความคิดเห็น แต่ทว่าคนกลุ่มนี้จะไม่ค่อยอดทนเหมือนคนรุ่นพ่อรุ่นแม่เท่าไรนัก หวังที่จะทำงานได้เงินเดือนสูง ๆ แต่ไม่ยอมเริ่มต้นจากการทำงานข้างล่างขึ้นไป มีความคาดหวังในการทำงานสูงต้องการค่าชม กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมักจะจัดสรรเวลาให้งานและชีวิตส่วนตัวในจุดที่สมดุลกัน พอหลังเลิกงานอาจไปทำกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างความสุขให้กับตัวเอง เช่น ไปเล่นฟิตเนส ไปพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง จะไม่ค่อยหมกมุ่นอยู่กับงานเหมือนกับคนรุ่นก่อน นอกจากนี้ กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายจะเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีใจช่วยเหลือสังคมนักกีฬาสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ที่ดีและแน่นแฟ้นกับพ่อแม่

ในองค์กรจะมีบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่หลายระดับที่รับผิดชอบหน้าที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง หัวหน้างานระดับต้น และพนักงานปฏิบัติการบุคคลดังกล่าวจะมีขอบเขตหน้าที่ต่างกันตามที่องค์กรกำหนดไว้ ในองค์กรโดยทั่วไปผู้บริหารระดับสูงจะเป็นผู้กำหนดนโยบายขององค์กร ส่วนผู้บริหารระดับกลางจะทำหน้าที่วางแผนที่จะปฏิบัติตามนโยบายให้มีประสิทธิภาพ และหัวหน้างานระดับต้นจะเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ ซึ่งจะมอบหมายสั่งการให้พนักงานปฏิบัติการเป็นผู้ปฏิบัติตั้งแต่กระบวนการแรกถึงกระบวนการสุดท้ายซึ่ง จะเห็นว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจะมีคุณภาพมากหรือน้อย จะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการสั่งการ การควบคุมการตรวจสอบการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานของพนักงาน [1]

สำหรับอุตสาหกรรมพลาสติกไทย ก่อตั้งเริ่มจากในช่วง 20 กว่าปีที่แล้ว ผู้ผลิตสินค้าพลาสติกในประเทศประสบปัญหาภาษีนำเข้าเม็ดพลาสติก ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักของผลิตภัณฑ์พลาสติกทุกชนิด การประเมินราคาเม็ดพลาสติกที่นำเข้าและเก็บภาษีของกรมศุลกากรเป็นอุปสรรคต่ออุตสาหกรรมพลาสติกอย่างมากกรมศุลกากรประเมินราคาตามปริมาณของนำเข้า ซึ่งบางครั้งราคาวัตถุดิบหลังเสียภาษีต่างกันระหว่างปริมาณมากและน้อยถึง 100 เหยียด

ต่อต้าน สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้นำเข้ารายย่อยต้องเลิกกิจการ เหลือแต่เพียงผู้นำเข้ารายใหญ่เพียง 3 ราย ปัญหาที่ตามมาคือราคาวัตถุดิบไม่แน่นอนขึ้นอยู่กัปริมาณและเวลาที่นำเข้าของผู้นำเข้าทั้ง 3 ราย หากนำเข้ามาพร้อมกันหรือใกล้เคียงกันราคาจะตกต่ำ แต่เมื่อวัตถุดิบจะหมดสต็อกราคาจะสูงมาก ผู้ประกอบอุตสาหกรรมพลาสติกจึงรวมตัวกันและคิดก่อตั้งสมาคมฯ ก่อปรกัเมื่อปี พ.ศ. 2524 เมื่อสมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกประเทศไทยได้จัดประชุมสมาคมพลาสติกในกลุ่มประเทศอาเซียน และได้เชิญผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์พลาสติกรายใหญ่ของไทยจำนวนหนึ่งเข้าร่วมประชุม ในที่ประชุมได้เสนอแนะว่าผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยน่าจะร่วมกันจัดตั้งสมาคมพลาสติกขึ้นในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาในอุตสาหกรรมพลาสติกไทย และเพื่อแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบโดยส่วนรวมต่อวงการพลาสติกไทย นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรวมความรู้ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ความเจริญเติบโตอย่างมีรูปแบบในอนาคต ทั้งนี้ในอุตสาหกรรมพลาสติกไทย จะแบ่งหมวดหมู่ประเภทผู้ประกอบการเป็นดังนี้ ตัวแทนจำหน่ายเครื่องจักร, ตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์พลาสติก, ตัวแทนจำหน่ายเม็ดพลาสติกและสารเติมแต่ง, ผู้ประกอบการรีไซเคิล, ผู้ประกอบชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์พลาสติก, ผู้ผลิตเครื่องจักร, ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์พีอีโพรเคมี, ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก, ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไฟเบอร์กลาส, ผู้ผลิตเม็ดพลาสติกคอมพาวด์ และเม็ดสีมาสเตอร์แบทซ์, ผู้ผลิตแม่พิมพ์, อื่นๆ ซึ่งในองค์กรของแต่ละผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมพลาสติกนี้ทุกแห่งต้องมีการบริหารงานบุคลากรที่สอดคล้องกับนโยบายของแต่ละองค์กร หากองค์กรมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ มีการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กร ซึ่งหมายถึงทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้ปฏิบัติงานอุทิศเวลาเพื่อความสำเร็จที่ยั่งยืนตามวัตถุประสงค์ขององค์กรก็จะทำได้ [2]

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรในกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติก ยังมีปัญหาการลาออกในกลุ่มคนเจนเนอร์ชันวายเพื่อไปทำงานในองค์กรอื่นเพราะได้เงินเดือนที่สูงกว่า ซึ่งมีความก้าวหน้าในอาชีพมากกว่า มีการจ้างงานที่ยาวนาน มีการเสนอผลตอบแทน สวัสดิการที่ดีกว่า และมีการปรับผลตอบแทน การเลื่อนขั้นเงินเดือนที่ดีกว่า การธำรงรักษานักงานเป็นกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ เพื่อให้บุคลากรมีความจงรักภักดีและผูกพันต่อองค์กรในระยะเวลายาวนาน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษานักงานในกลุ่มเจนเนอร์ชันวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกไทย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งจะนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรเจนเนอร์ชันวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลางประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการธำรงรักษานักงานเจนเนอร์ชันวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลางประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาการธำรงรักษานักงานเจนเนอร์ชันวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย
4. เพื่อเปรียบเทียบการธำรงรักษานักงานเจนเนอร์ชันวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลางประเทศไทย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษานักงานเจนเนอร์ชันวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานบริษัทกลุ่มเงินเนอเรชั่นวายในกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกไทย ในเขตภาคกลาง ประเทศไทย โดยประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จำนวนตัวอย่างที่ใช้เท่ากับจำนวน 400 คน โดยการวิจัยในครั้งนี้ได้นำทฤษฎีปัจจัยในการธำรงรักษานุเคราะห์ของ Gary Dessler, 2017 [3] และทฤษฎีการธำรงรักษานุเคราะห์ในกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกไทยมาจากการทบทวนมาจากการทบทวนวรรณกรรม เรื่องการธำรงรักษานุเคราะห์ของ Peter CarPELLI, 2000 [4] และ Gary Dessler, 2017 โดยมีตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน และอัตราเงินเดือนปัจจัยสำคัญในการธำรงรักษานุเคราะห์ของอุตสาหกรรมพลาสติกไทยในเขตภาคกลาง ได้แก่ การปรับผลตอบแทน, การจ้างงานอย่างชาญฉลาด, การอภิปรายเส้นทางความก้าวหน้า, การให้ทิศทางในการทำงาน, การให้ความยืดหยุ่น, ใช้แนวปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานสูง, การเสนอผลตอบแทนที่ดีกว่า และตัวแปรตามคือการดำรงความเป็นพนักงาน, การทำงานเต็มความสามารถ, การมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษานุเคราะห์ของอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการธำรงรักษานุเคราะห์ของอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย การอภิปรายผลการวิจัยของลักษณะแบบสอบถามที่ใช้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการอภิปรายผล 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยได้นำแบบสอบถามที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม โดยใช้สูตรของ โรวินสกี และแฮมเบอร์ [5] จากนั้นนำผลของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านนำมารวมกันคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป มาสร้างเป็นแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับพนักงานบริษัทกลุ่มเงินเนอเรชั่นวายที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เมื่อได้แล้วนำค่าคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาร์ค [6] ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.928

เมื่อได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว จะนำแบบสอบถามดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้คำนวณเชิงสถิติดังนี้ ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยในการธำรงรักษานุเคราะห์กลุ่มเงินเนอเรชั่นวายวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation S.D) นำเสนอเป็นค่าประกอบการบรรยายการวิเคราะห์การธำรงรักษานุเคราะห์กลุ่มเงินเนอเรชั่นวายวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation S.D) ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยการธำรงรักษานุเคราะห์ในกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ใช้สถิติค่า t-test และวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธี Least Significant Difference test (LSD test) และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษานุเคราะห์กลุ่มเงินเนอเรชั่นวาย โดยการวิเคราะห์การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และทำการทดสอบความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยและการอภิปรายผลสามารถแบ่งออกเป็นตอนตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พนักงานบริษัทกลุ่มเงินเนอเรชั่นวายในอุตสาหกรรมพลาสติกไทย ในเขตภาคกลาง โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 18 – 22 ปี มีการศึกษาดำรงปริญญาตรี มีระยะเวลาการทำงาน 1 – 3 ปี และมีอัตราเงินเดือน 10,001 – 30,000 บาท ซึ่งคาดว่าเกิดจากอุตสาหกรรมพลาสติกมีความต้องการแรงงานที่มีพลังกำลังสูงมากกว่าความละเอียดอ่อน ส่งผลให้แรงงานชายมีความเหมาะสมมากกว่าแรงงานหญิง อีกทั้งแรงงานที่อยู่ในช่วงอายุดังกล่าวยังมีการพัฒนาที่ดีด้วย ส่วนในด้านการศึกษาเนื่องจากการทำงานส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ในระดับที่สูง ส่งผลให้มีแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นจำนวนมาก และเนื่องจากเป็นงานที่ใช้พลังกำลังมาก ทำให้มีช่วงระยะเวลาการทำงานที่สั้นเพียง 1-3 ปี และเงินเดือนที่ได้เฉลี่ย 10,001 – 30,000 บาท

ตอนที่ 2 การศึกษาปัจจัยในการธำรงรักษามูลค่าเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

1. จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ในด้านการปรับผลตอบแทน พบว่า ถึงแม้กลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย จะมีการปรับอัตราผลตอบแทนเป็นประจำทุกปี แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านรูปแบบของผลตอบแทนที่ให้กับพนักงาน อีกทั้ง การปรับผลตอบแทนในโอกาสอื่นๆ ที่เหมาะสมก็ยังมีเพียงในระดับปานกลางเท่านั้น รวมไปถึง ผลตอบแทนเมื่อเทียบกับตลาดแรงงานแล้วยังมีระดับเพียงปานกลางเท่านั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปรับผลตอบแทนของพนักงาน โดยจากการศึกษาพบว่า ในด้านการปรับผลตอบแทนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริกาญจน์อาทะ[7] ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูน ซึ่งพบว่า พนักงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูน มีความพึงพอใจต่อเงินเดือนหรือค่าตอบแทนในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

2. จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ในด้านการจ้างงานอย่างชาญฉลาด พบว่า การจ้างงานของบริษัทที่มีระบบการสรรหาและการจ้างงานที่ดี สามารถจัดพนักงานให้เหมาะกับงานที่ถนัดและตรงกับความสามารถของพนักงาน อีกทั้งยังมีระบบการจ้างงานที่ยืดหยุ่นสำหรับพนักงานอีกด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการจ้างงานอย่างชาญฉลาด โดยจากการศึกษาพบว่า ในด้านการจ้างงานอย่างชาญฉลาดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชีระวุฒิ ตรีประสิทธิ์ชัย [8] ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กรในอุตสาหกรรมการโรงแรมระดับ 5 ดาวในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า การบริหารบุคลากรหรือพนักงานที่ดีและเหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

3. จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ในด้านการอภิปรายเส้นทางความก้าวหน้า พบว่า บริษัทที่มีการสนับสนุนให้พนักงานมีโอกาสปรับตำแหน่งให้สูงขึ้น ตามผลการดำเนินงาน อีกทั้งการสนับสนุนพนักงานให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า รวมไปถึงยังมีการปรับขึ้นเงินเดือนตามผลการปฏิบัติงานด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการอภิปรายเส้นทางความก้าวหน้าให้กับพนักงานอย่างชัดเจน โดยจากการศึกษาพบว่า ในด้านการอภิปรายเส้นทางความก้าวหน้ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่งทิวา อินตะใจ[9] ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท

โรงพยาบาลปิยะเวท จำกัด (มหาชน) ซึ่งพบว่า ในด้านก้าวน้ำในการทำงานของพนักงานบริษัท โรงพยาบาลปิยะเวท จำกัด (มหาชน) มีความคิดเห็นต่อปัจจัยในด้านความก้าวน้ำในระดับมาก

4. จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ในด้านการให้ทิศทางในการทำงาน พบว่า บริษัทมีการกำหนดเป้าหมายงาน ขอบเขตในการทำงาน ระยะเวลาในการทำงาน และรายละเอียดของงานในแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้ทิศทางในการทำงานที่ชัดเจนแก่พนักงาน โดยจากการศึกษาพบว่า ในด้านการให้ทิศทางในการทำงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เอกอนงค์ ศรีสำอาง และปิยนุช เงินคล้าย [10] ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การธำรงรักษาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า การกำหนดเส้นทางในการทำงานให้กับบุคลากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

5. จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ในด้านการให้ความยืดหยุ่น พบว่า บริษัทมีการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อนำไปปรับเปลี่ยน ทั้งวิธีการปฏิบัติงาน วิธีการดำเนินงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังมีแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลายให้กับพนักงานอีกด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้ความยืดหยุ่นในการทำงานแก่พนักงาน โดยจากการศึกษาพบว่า ในด้านการให้ความยืดหยุ่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เอกอนงค์ ศรีสำอาง และปิยนุช เงินคล้าย [10] การธำรงรักษาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า การให้ความยืดหยุ่นในการทำงานให้กับบุคลากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

6. จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ในด้านการใช้แนวปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานสูง พบว่า บริษัทมีการคัดเลือกบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับงาน อีกทั้งยังมีการสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ให้กับพนักงาน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของพนักงานในระดับต่างๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการใช้แนวปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานสูง โดยจากการศึกษาพบว่า ในด้านการใช้แนวปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานสูง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาพร ทรงสุจริตกุล, สุภัทรา ชัยกิจ, ปณัฐพันธ์ สันติรัตนกุล และกังวาล ยอดวิศิษฏ์ศักดิ์ [11] ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง Talent Retention: กรณีศึกษากลุ่มผู้บริหาร บริษัท ทูวิชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งพบว่า การจัดทำแผนฝึกอบรมและพัฒนาพนักงานที่มีศักยภาพรายบุคคล มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาพนักงานและสร้างพนักงานให้เก่งขึ้นได้

7. จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ในด้านการเสนอผลตอบแทนที่ดีกว่า พบว่า บริษัทมีแนวทางในการปรับเงินเดือนของพนักงานให้สูงขึ้น รวมไปถึงการปรับตำแหน่งงาน และการเพิ่มสวัสดิการให้กับพนักงาน อีกทั้งยังมีการปรับโบนัสให้สูงขึ้นในทุกๆ ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเสนอผลตอบแทนที่ดีกว่าให้กับพนักงาน โดยจากการศึกษาพบว่า ในด้านการเสนอผลตอบแทนที่ดีกว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธีระวุฒิ ศรีประสิทธิ์ชัย [8] ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการรักษาพนักงานในห้างอยู่ก๊อบคอร์กในอุตสาหกรรมโรงแรมระดับ 5 ดาวในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ผลตอบแทนที่เหมาะสม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ตอนที่ 3 การศึกษาการธำรงรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

1. จากการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรเงินเนอเรนซ์วายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ในด้านการดำรงความเป็นพนักงาน พบว่า พนักงานมีความพอใจ ทั้งต่อตำแหน่งงานที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน และการปฏิบัติงานในบริษัท อีกทั้งยังมีความสุขกับการทำงานด้วย ซึ่งถือได้ว่าพนักงานมีความต้องการในการดำรงความเป็นพนักงานของบริษัท โดยจากการศึกษาพบว่า ในด้านการดำรงความเป็นพนักงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิภา พุปลี้ม [12] ที่ทำการศึกษารื่อง การชำระรักษานักการตลาดมืออาชีพของบริษัท เครื่องดื่มแห่งหนึ่ง ซึ่งพบว่า ในด้านของการดำรงความเป็นพนักงาน นักการตลาดมืออาชีพของบริษัทดังกล่าวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2. จากการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรเงินเนอเรนซ์วายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ในด้านการงานเต็มความสามารถ พบว่า บริษัทมีการเปิดโอกาสให้พนักงานหรือบุคลากรสามารถใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้พนักงานได้เสนอแนวทางการปฏิบัติงานใหม่ๆ ได้ ส่งผลให้พนักงานได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานทำงานเต็มความสามารถ โดยจากการศึกษาพบว่า ในด้านการงานเต็มความสามารถ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิภา พุปลี้ม [12] ที่ทำการศึกษารื่อง การชำระรักษานักการตลาดมืออาชีพของบริษัทเครื่องดื่มแห่งหนึ่ง ซึ่งพบว่า ในด้านการงานเต็มความสามารถนักการตลาดมืออาชีพของบริษัทดังกล่าวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

3. จากการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรเงินเนอเรนซ์วายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ในด้านการมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร พบว่า พนักงานที่ปฏิบัติงานมีความสุขกับหน้าที่ของตนเองที่ทำอยู่ในปัจจุบัน จึงมีความรู้สึกที่ดีต่อบริษัทหรือองค์กร รวมไปถึงเพื่อนร่วมงาน ในขณะเดียวกัน นโยบายขององค์กรก็ชี้ให้เห็นเป้าหมายเดียวกัน และสร้างความเข้าใจให้ตรงกันทุกฝ่ายและทุกคนในองค์กร ซึ่งถือได้ว่าพนักงานบริษัทมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร โดยจากการศึกษาพบว่า ในด้านการมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ขนิษฐา นิมแก้ว [13] ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันของบุคลากรในองค์กร: กรณีศึกษา สำนักบริหาร โครงการ กรมชลประทาน สามเสน ซึ่งพบว่า พนักงานในสำนักบริหารโครงการ ชลประทาน สาสน มีความคิดเห็นในด้านของการมีทัศนคติที่ดีและมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ตอนที่ 4 เพื่อเปรียบเทียบการชำระรักษานักการตลาดเงินเนอเรนซ์วายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากผลการศึกษาพบว่าพนักงานบริษัทกลุ่มเงินเนอเรนซ์วายในอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการชำระรักษานักการตลาดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยจากการศึกษาซึ่งพบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการชำระรักษานักการตลาดในด้านการมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรแตกต่างจากพนักงานที่มีระดับการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรี ซึ่งปัจจัยที่ทำให้พนักงานที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อการชำระรักษานักการตลาดในด้านการมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรแตกต่างจากพนักงานที่มีระดับการศึกษาในระดับอื่นๆ อาจเกิดจาก การที่พนักงานที่มีการศึกษาสูงและมีความสามารถและความชำนาญในงานด้านดังกล่าวสูง ซึ่งอาจอยู่ในตำแหน่งที่มีความกดดันต่อเป้าหมายในการทำงานสูง ดังนั้น จึงส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อองค์กร อีกทั้ง พนักงานที่มีการศึกษาและทักษะสูง ต่างก็เป็นที่ต้องการของบริษัทอื่นๆ ทำให้เกิดการแก่งแย่งตัวพนักงานอีกด้วย ทฤษฎีสับสนุนที่ยกมาเป็นตัวอย่าง คือ ทฤษฎีการจูงใจของ เฟรเดอริกเฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) สามารถอธิบายได้ ดังนี้ ทฤษฎี 2 ปัจจัย (Two Factors Theory) ของ เฟรเดอริกเฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) นิติพล ภูตะ โขติ ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการจูงใจของ Frederick Herzberg เป็น

ที่รู้จักและนิยามกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น Dual-Factor theory, TwoFactor theory, Motivation-Maintenance theory, Motivation-Hygiene theory ในทฤษฎี 2 ปัจจัย (Two Factors Theory) นี้ มีปัจจัยที่สำคัญ 2 อย่างที่ทำให้คนมีความพอใจและไม่พอใจในการทำงาน จากการที่เขาได้ทำการศึกษาและสำรวจความคิดเห็นของนักบัญชีและวิศวกร จำนวน 200 คน ในโรงงานอุตสาหกรรม 11 แห่ง ที่เมือง Pittsburgh เป็นการสำรวจความพึงพอใจแบบดั้งเดิมคือ ความพึงพอใจ และความไม่พอใจในการทำงาน และผลของการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้พนักงานมีความรู้ สึกพอใจและไม่พอใจในการทำงาน ปัจจัยดังกล่าวสามารถแยกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้ 1. ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene factors) เป็นปัจจัยที่ป้องกันและลดความรู้สึกไม่พอใจในการทำงานของพนักงานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการท างานถ้า ไม่มีปัจจัยดังกล่าวจะทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกไม่พอใจในการทำงาน ถึงแม้ว่าปัจจัยนี้จะไม่ใช่ปัจจัยจูงใจในการ ท างานโดยตรงก็ตาม ปัจจัยสุขอนามัยประกอบด้วย นโยบายการบริหารของบริษัท การบังคับบัญชา ความสัมพันธ์ กับผู้บังคับ บัญชา เงื่อนไขการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ชีวิตส่วนตัว สถานภาพ ความมั่นคงในงาน 2. ปัจจัยจูงใจ (Motivator factor) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท างาน เพราะเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้พนักงานทุ่มเทความสามารถและความ พยายามทำงานให้ได้ดีที่สุด ปัจจัยจูงใจจะมีผลต่อความสำเร็จของงาน พนักงานจะเกิดความพึงพอใจในงาน ปัจจัย ดังกล่าวจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการท างานของพนักงานโดยตรง เช่น ความสำเร็จ การยอมรับนับถือ ลักษณะ ของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้า ความเจริญเติบโต

ตอนที่ 5 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษานุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการธำรงรักษานุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย มีปัจจัยทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

ด้านแรก ปัจจัยด้านการจ้างงานอย่างชาญฉลาด ประกอบด้วย การมีระบบสรรหาและจ้างงานที่ดี การมอบหมายพนักงานให้ทำงานที่ถนัดและมีความชำนาญ โดยพนักงานได้ทำงานตรงกับความรู้ความสามารถและมีการจ้างงานที่ยืดหยุ่นมีผลต่อการธำรงรักษานุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

ด้านที่สอง ปัจจัยด้านการอภิปรายเส้นทางความก้าวหน้า ประกอบด้วย การสนับสนุนให้โอกาสปรับตำแหน่งสูงขึ้นหรือโอนย้ายตำแหน่ง การรับเงินเดือนตามผลการปฏิบัติงาน การพัฒนางานให้มีโอกาสก้าวหน้าขึ้นไป และผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่การปรับเลื่อนขั้นมีผลต่อการธำรงรักษานุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

ด้านที่สาม ปัจจัยด้านการให้ทิศทางการท างาน ประกอบด้วย การกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานที่ชัดเจน การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การกำหนดระยะเวลาเพื่อให้งานบรรลุ และการระบุรายละเอียดงานในแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจนมีผลต่อการธำรงรักษานุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

ด้านที่สี่ ปัจจัยด้านการให้ความยืดหยุ่น ประกอบด้วย การรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน ขอบเขตระยะเวลาสามารถปรับเปลี่ยนได้ วิธีการสามารถปรับปรุงได้ให้เหมาะสม และมีวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายมีผลต่อการธำรงรักษานุคลากร เงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

ด้านที่ห้า ปัจจัยด้านการใช้แนวทางปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสูง ประกอบด้วย องค์กรมีการสนับสนุนเรื่องการเรียนรู้และการจัดอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงานหลังจากได้รับการอบรมแล้ว และมีการการเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงานมีผลต่อการธำรงรักษานุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

ด้านสุดท้าย ปัจจัยด้านการเสนอผลตอบแทนที่ดีกว่า ประกอบด้วย การเสนออัตราเงินเดือนที่สูงขึ้นกว่าเดิม การปรับตำแหน่งงานในตำแหน่งที่สูงกว่าเดิม การเพิ่มสวัสดิการให้ และการปรับโบนัสสูงขึ้นในทุกๆ ปีมีผลต่อการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย

โดยปัจจัยทั้งหมด 6 ด้าน มีผลต่อการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

1.ด้านการจ้างงานอย่างชาญฉลาด เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ดังนั้น การสนับสนุนให้มีระบบการสรรหาพนักงานที่เหมาะสม รวมถึงการจัดงานที่เหมาะสมกับความถนัดกับพนักงาน จะช่วยให้เกิดการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายได้ดียิ่งขึ้น

2.ด้านการอภิปรายเส้นทางความก้าวหน้า เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ดังนั้น การสนับสนุนให้พนักงานมีโอกาสปรับตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมไปถึงการปรับเงินเดือนตามผลการปฏิบัติงาน จะช่วยให้เกิดการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายได้ดียิ่งขึ้น

3.ด้านการให้ทิศทางการทำงาน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ดังนั้น การกำหนดขอบเขต เป้าหมาย และระยะเวลาของงานให้ชัดเจน รวมถึงการอธิบายให้พนักงานได้เข้าใจ จะช่วยให้เกิดการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายได้ดียิ่งขึ้น

4.ด้านการให้ความยืดหยุ่น เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ดังนั้น การรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหัวหน้างานและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการทำงาน และวิธีการรวมกัน จะช่วยให้เกิดการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายได้ดียิ่งขึ้น

5.ด้านการใช้แนวทางปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสูง เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ดังนั้น การสนับสนุนพนักงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง จะช่วยให้เกิดการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายได้ดียิ่งขึ้น

6.ด้านการเสนอผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายของกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในภาคกลาง ประเทศไทย ดังนั้น การตั้งเป้าหมายให้กับพนักงาน ด้านการเสนออัตราเงินเดือนที่สูงขึ้น หรือการปรับตำแหน่งให้กับพนักงาน รวมไปถึงสวัสดิการและโบนัส จะช่วยให้เกิดการชำระรักษาบุคลากรเงินเนอเรชั่นวายได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] สมยศ นาวิการ. การบริหารแบบมีส่วนร่วม [อินเทอร์เน็ต].2553[เข้าถึงเมื่อ 18 มิถุนายน 2562]. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/334443>
- [2] Dessler, Gary. Human Resource Management. 7thed. New jersey: Prentice – Hall; 1997.
- [3] Dessler, Gary. Human Resource Management. 15th ed. Boston: Pearson; 2017
- [4] Cappelli, Peter. A Market-Driven Approach to Retaining Talent; Harvard Business Review: 2000; 78(1):103-111.
- [5] Rovinelli R. J., Hambleton R. K. On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity; Dutch Journal of Educational Research: 1977; 2: 49-60.
- [6] Cronbach, L, J. Essentials of Psychological Test. 5thed. New York: Harper Collins; 1970.
- [7] ศิริกาญจน์อำภี. ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูน. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2555.
- [8] ชีระวุฒิ ตรีประสิทธิ์ชัย. ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กรในอุตสาหกรรมการโรงแรมระดับ 5 ดาวในกรุงเทพมหานคร[ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ; 2557.
- [9] รุ่งทิวา อินตะใจ. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท โรงพยาบาลปิยะเวท จำกัด (มหาชน) [ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2553.
- [10] เอกอนงค์ ศรีสำอาง และปิยนุช เงินคล้าย. การธำรงรักษาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต: 2559; 12:153-170.
- [11] สุภาพร ทรงสุจริตกุล, สุภัทรา ชัยกิจ, ปณัฐพันธ์ สันศิริตฤกุล และกังวาล ขอดวิศิษฐ์ศักดิ์. Talent Retention: กรณีศึกษากลุ่มผู้บริหาร บริษัท ทรวูชั่นส์ จำกัด (มหาชน). [ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2552.
- [12] ศศิภา พุปลี้ม. การธำรงรักษานักการตลาดมืออาชีพของบริษัทเครื่องดื่มแห่งหนึ่ง.การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัย ไของค์ความรู้ สู่วิชาชีพยั่งยืน; 17 มิถุนายน 2559; วิทยาลัยนครราชสีมา. จังหวัดนครราชสีมา: 2559. 81-87.
- [13] ขนิษฐา นิ่มแก้ว. ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันของบุคลากรในองค์กร: กรณีศึกษา สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน สามเสน [ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; 2554.

พหุวัฒนธรรมที่ปรากฏในการแสดงนกยูงอาเซียน

Multiculturalism appearing in the peacock show ASEAN

ธนสิทธิ์ ชมชิต* กรวิภา เลาศรีรัตนชัย วิภาวี อาชวานนท์ และ บงกช ทิพย์สุมณฑา

Tanasit Chomchit* , Kornwipa Laosrirattanachai , Vipavee Arkhawanont
and Bongkoch Thipsumonta

กลุ่มวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัด
นครปฐม 73000

*Department of Thal Dance, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat
University, Nakhon Pathom 73000*

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: tanasit-chomchit@hotmail.com

Received: 20 October 2019, **Revised:** 8 November 2019, **Accepted:** 26 December 2019

บทคัดย่อ

นกยูงเป็นสัตว์ปีกขนาดใหญ่ที่มีความสง่างาม สามารถพบได้ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือประเทศแถบอาเซียน การแสดงนกยูงอาเซียนแสดงให้เห็นถึงการได้รับอิทธิพลพหุวัฒนธรรมจากประเทศใกล้เคียง มีความเชื่อที่นกยูงเป็นสัตว์ที่แทนสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ ถูกนำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงเพื่อเป็นเครื่องบรรณาการความสุขและความโชคดีของผู้คนที่มีต่อธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์การเขียนบทความเพื่อแสดงความคิดเห็นและทำความเข้าใจความเหมือนความต่างของการแสดงนกยูงอาเซียน ผลการวิเคราะห์หาความเหมือนความต่างที่ปรากฏในการแสดงนกยูงอาเซียนประกอบไปด้วย แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อความศรัทธา รูปแบบของเครื่องแต่งกายที่มีปีกและหางอันสวยงามและท่ารำที่สื่อความหมายเดียวกัน อันเกิดจากการผสมผสาน การแพร่กระจายเคลื่อนย้ายของผู้คน เกิดเป็นพหุวัฒนธรรม ซึ่งมีที่มาและต้นกำเนิดศิลปะการแสดงจากธรรมชาติ

คำสำคัญ : พหุวัฒนธรรม นกยูงอาเซียน การแสดง

Abstract

A peacock is a big poultry and a gorgeous animal. It can be found in Southeast Asia or in Asean countries. The show of Asean peacock represents the multi-cultural adaptation from nearby countries. This bird is believed that it is a symbol of richness. It is employed to the show for expressing people's happiness and luck toward the nature. This article aims to share some ideas and make understandings of Asean peacock. The results showed that the similarity and difference shown in the show of Asean peacock consisted of the related theories with the beliefs, the patterns of a beautiful wings and tails garment, and the meaning of posture. These came from the mixture and people's movement in order to be the multi-culture. The originality of performance art is originated from the nature.

Keyword : multicultural, peacock ASEAN, show

บทนำ

วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่มีรูปแบบการดำรงชีวิต การยึดถือปฏิบัติที่มีความแตกต่างกัน แต่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันภายใต้กฎกติกาของสังคมเดียวกัน แต่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะรูปแบบของตนเอง สิ่งเหล่านั้นเรียกว่า “พหุวัฒนธรรม” การอยู่ร่วมกัน การมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งชาติพันธุ์ วรรณนา ศาสนา ภาษา อัตลักษณ์ ถิ่นกำเนิด ความเชื่อ ทำให้เห็นความแตกต่างหลากหลายที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง[1] อันจะนำไปสู่ความเป็นพหุวัฒนธรรมที่มีกลุ่มคนที่มีความแตกต่างและหลากหลาย ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (ASEAN) เป็นการรวมตัวกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันภายในภูมิภาค เป็นแหล่งศูนย์รวมแห่งอารยธรรม สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ [2] รวมไปถึงวัฒนธรรมด้านการแสดงในภูมิภาคอาเซียนที่มีความคล้ายคลึงกันหลากหลายการแสดง สื่อให้เห็นถึงแนวความคิด การหยิบยกสิ่งต่าง ๆ ทางธรรมชาติ มาสร้างสรรค์การแสดง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพหุวัฒนธรรมที่มีร่วมกันในการแสดง

นกยูง จัดได้ว่าเป็นสัตว์ปีกที่มีความสวยงามที่สุด พบเห็นได้ตามธรรมชาติ นกยูงได้ถูกปรากฏในสุนทรียศาสตร์ ศิลปะ การวาดภาพ ดนตรี และการเดินรำของอินเดีย นกยูงเป็นสัญลักษณ์แห่งความรัก นอกจากนี้ นกยูงยังเป็นตัวแทนการบูชา การคลบับนาคให้ฝนตก ซึ่งจะสามารถพบนกยูงออกมาเดินรำเล่นน้ำฝนเพื่อการผ่อนคลาย Dandin ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้เชี่ยวชาญด้านสุนทรียศาสตร์ของอินเดีย จึงตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “ในช่วงฤดูฝน นกยูงเป็นจำนวนมาก จะออกมารำแพนขนของพวกเขา ซึ่งมีการแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง และมีบันทึกไว้ในตำราการเดินรำ” [3] สอดคล้องกับข้อมูลการแสดงที่เกี่ยวข้องกับนกยูง ซึ่งพบเห็นได้ 6 ประเทศ ในภูมิภาคอาเซียน การแสดงนกยูงของกัมพูชา มีรูปแบบการแสดงที่มีท่าทางเลียนแบบการเกี่ยวพาราสิของนกยูงเพศผู้ และเพศเมีย ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าในกัมพูชาอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้อยใหญ่ เฉกเช่นการแสดงนกยูงของอินโดนีเซีย การแสดงนกยูงของเวียดนาม มาเลเซีย และเมียนมา ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ ซึ่งจะเป็นการเกี่ยวพาราสิกัน ต่างก็ล่าแพนหาง อวดความงาม และยังใช้เป็นการแสดงที่สื่อถึงความสมัครสมานสามัคคีอีกด้วย อีกทั้งในบางประเทศนกยูงยังมีความสำคัญเกี่ยวกับศาสนาของประเทศในแถบอาเซียนอีกด้วย [4]

จากการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์นกยูงอาเซียน มืองค์ประกอบ และแนวความคิดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งมีสะท้อนให้เห็นในเรื่องของพหุวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนขับเคลื่อนวัฒนธรรมการแสดงของชาติต่าง ๆ เมื่อเราอยู่ใกล้เคียงกัน อยู่ร่วมกัน มีธรรมชาติ มีความเชื่อที่เหมือนกัน ด้วยเหตุนี้อาจเป็นแรงบันดาลใจให้ศิลปินของทุก ๆ ชาติในแถบอาเซียนมีการสร้างสรรค์การแสดงเกี่ยวกับนกยูงขึ้นเพื่อแสดงสุนทรียศาสตร์ นำเสนอเกี่ยวกับความงาม ธรรมชาติ และความเชื่อผ่านรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ ซึ่งความเหมือนความต่างนั้นสามารถศึกษาได้จากการจำแนกกลุ่มวัฒนธรรมในภูมิภาคอาเซียน

การจำแนกกลุ่มวัฒนธรรมในภูมิภาคอาเซียน

ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดีย และจีน ซึ่งแต่ละประเทศต่างก็รับเอาวัฒนธรรมจากทั้งสองชาตินี้เข้ามาในระดับที่แตกต่างกัน เช่น ไทย และลาว ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเวียดนามได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมมาจากจีนเป็นส่วนใหญ่ สมชาย เลียงหลาย [5] ได้จำแนกกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนออกเป็น 3 กลุ่มวัฒนธรรมหลัก ตามลักษณะที่ตั้งซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ดังนี้

1. กลุ่มวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง (ไทย-ลาว-กัมพูชา-เมียนมา-เวียดนาม) ลุ่มแม่น้ำโขงเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของหลายชุมชนที่มีอาณาเขตติดต่อกันหลายประเทศ นับเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญซึ่งมีประเพณี ดนตรี วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ทั้งที่มีความคล้ายคลึงและแตกต่าง ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งมีการไปมา

หาผู้ มีการค้าขาย และกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ส่งผลให้วัฒนธรรมของแต่ละประเทศ มี ทั้งที่แสดงออกถึงลักษณะเฉพาะของตนเอง ขณะที่มีความคล้ายคลึงในบางส่วนของ การดำเนินวิถีชีวิต กล่าวได้ว่า ไทย-ลาว-กัมพูชา มีรากวัฒนธรรมเดียวกัน จึงมีความพร้อมของวัฒนธรรมมากกว่า เมียนมา และเวียดนามซึ่งได้รับ อิทธิพลจากจีน ซึ่งเห็นได้ชัดจากในด้านภาษา ด้านนาฏศิลป์ดนตรี และด้านประเพณี

1.1 ด้านภาษา (ไทย-ลาว-กัมพูชา) ที่มีตัวอักษร คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน โดยได้รับอิทธิพลมา จากภาษาสันสกฤต ซึ่งคนไทย ลาว กัมพูชา สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ อย่างไรก็ตาม ภาษากัมพูชามีความแตกต่าง จากภาษาเพื่อนบ้าน เนื่องจากไม่มีเสียงวรรณยุกต์

1.2 ด้านนาฏศิลป์-ดนตรี การแสดงรำของ ไทย ลาว กัมพูชา มีความคล้ายคลึงกัน รวมทั้ง เครื่องดนตรี ที่ได้รับอิทธิพลซึ่งกันและกัน แต่มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวัฒนธรรมประเพณีของประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้ ด้วยสภาพ ภูมิศาสตร์ และลักษณะการประกอบอาชีพที่เป็นเกษตรกรรม ส่งผลต่อวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัย อยู่ในแถบใกล้เคียงกัน แต่อีกสิ่งที่มีเหมือนกันโดยมีที่มาจากแหล่งเดียวกันคือ รามเกียรติ์ ซึ่งมีต้นเค้ามาจากเรื่องรา มายณะ ของประเทศอินเดีย เมื่ออารยธรรมอินเดียได้แพร่หลายเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เรื่อง รามายณะ แพร่หลายไปทั่วภูมิภาค ได้ปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของประเทศนั้นจนกลายเป็น วรรณคดีประจำชาติ ดังที่ปรากฏในหลาย ๆ ชาติ เช่น ลาว เมียนมา กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย ล้วนมีวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์เป็นวรรณคดีประจำชาติทั้งสิ้น

1.3 ด้านประเพณี สงกรานต์ เป็นประเพณีปีใหม่ของประเทศไทย ลาว กัมพูชา เมียนมา ชนกลุ่มน้อยชาว ไตแถบเวียดนาม และมณฑลยูนนานของจีน ศรีลังกา และทางตะวันออกของประเทศอินเดีย และเป็นประเพณีเก่าแก่ ซึ่งสืบทอดมาแต่โบราณ คู่มากับประเพณีตรุษ จึงมีการเรียกรวมกันว่า ประเพณีตรุษสงกรานต์ หมายถึงประเพณีส่ง ท้ายปีเก่า และต้อนรับปีใหม่ คำว่า “ตรุษ” เป็นภาษาทมิฬ แปลว่า “การสิ้นปี”

2. กลุ่มวัฒนธรรม มาเลเซีย-อินโดนีเซีย-บรูไน ดารุสซาลาม-สิงคโปร์ เป็นกลุ่มประเทศที่ประชาชนส่วน ใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม แต่ก็มีประชาชน ส่วนหนึ่งนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และฮินดูด้วยสัดส่วนที่แตกต่างกัน ไป ดังนั้น วัฒนธรรมประเพณี ศิลปะ การแสดง จะมีความคล้ายคลึงกัน ในขณะที่สิงคโปร์เป็นสังคมผสมผสานระหว่าง จีน-มาเลย์-อินเดีย ดังนั้น จึงมีความหลากหลายของวัฒนธรรม ตัวอย่างของมรดกวัฒนธรรมร่วมในกลุ่มนี้ ได้แก่

2.1 การใช้ภาษามาเลย์ (หรือมลายู) ในชุมชนภาคใต้ของไทย และภาษามาเลย์ยังสามารถสื่อสารเข้าใจได้ กับภาษาอินโดนีเซีย มาตรฐานอย่างเป็นทางการของภาษามลายูนั้น มีการตกลงร่วมกันระหว่างอินโดนีเซีย มาเลเซีย และบรูไน ว่าใช้ภาษาชารีเยา (Bahasa Riau) เป็นมาตรฐาน อันเป็นภาษาของหมู่เกาะ ริเยา ซึ่งถือว่าเป็นต้นกำเนิดของ ภาษามลายูมาช้านาน

2.2 การแต่งกาย ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามจะแต่งกายคล้ายคลึงกัน เช่น กลุ่มคนภาคใต้ตอนล่าง ประชาชนชาวมลายู อินโดนีเซีย

2.3 การแสดงหนังตะลุง หรือ Wayang ซึ่งหมายถึง ศิลปะการเชิดหนังหรือหุ่นเป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรม ร่วมของประเทศในภูมิภาคอาเซียน เช่น ไทย อินโดนีเซีย หนังตะลุง มีต้นกำเนิดมาจากเกาะชวา อินโดนีเซีย แล้วแพร่ หลายไปที่อื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทย ตลอดหลายร้อยปีที่ผ่านมา หนังตะลุงได้รับความ นิยม ในราชสำนักชวา บาห์ลี และรวมถึงชาวบ้านทั่วไป หนังตะลุงจากทุกที่จะต่างกันด้วยขนาคูรูปร่างและรูปแบบ แต่จะมีความเหมือนกันคือ ทำจากหนังวัว และมีคันชัก และเล่นประกอบดนตรี เครื่องทองเหลือง เช่น ซ้อง

2.4 ขณะที่สิงคโปร์มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ อีกทั้งส่วนใหญ่ยังยึดถือ ธรรมเนียมปฏิบัติดั้งเดิม ทำให้สิงคโปร์มีวัฒนธรรมหลากหลาย ทั้งทางด้านอาหาร การแต่งกาย ตลอดจนการเช่น ให้วีดิทัศน์บรรพบุรุษ และความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าที่แตกต่างกันไป ชาวจีนส่วนมากบูชาเจ้าแม่กวนอิม กวนอูเทพเจ้าแห่งความยุติธรรม รวมถึงเทพเจ้าจีนองค์อื่น ๆ ขณะที่ชาวอินดู บูชาเทพเจ้าแห่งดวงอาทิตย์ เป็นต้น

3. กลุ่มวัฒนธรรมฟิลิปปินส์ ถึงแม้ว่า ภูมิประเทศของอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ จะมีความคล้ายคลึงกันแต่ วัฒนธรรมของฟิลิปปินส์เป็นการผสมผสานกันระหว่างตะวันตก และตะวันออก ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะวัฒนธรรมฟิลิปปินส์ที่ได้รับอิทธิพลจากสเปน ซึ่งเป็นเจ้าอาณานิคมมาเป็นระยะเวลาช้านาน ในขณะที่เดียวกันก็ได้ผสานวัฒนธรรมพื้นเมือง ตัวอย่างของมรดกวัฒนธรรมกลุ่มนี้

3.1 ด้านภาษามีการใช้ภาษามากกว่า 170 ภาษา โดยส่วนมากเกือบทั้งหมดนั้นเป็นตระกูลภาษาชอยามาลาโยโปลินีเซียนตะวันตก ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่ใช้กันมากในประเทศฟิลิปปินส์มีทั้งหมด 8 ภาษา ได้แก่ ภาษาสเปน ภาษาจีนฮกเกี้ยน ภาษาจีนแต้จิ๋ว ภาษาอินโดนีเซีย ภาษาซินด์ ภาษาปัญจาบ ภาษาเกาหลี และภาษาอาหรับ

3.2 ด้านการแสดง นาฏศิลป์ดนตรี สเปนเป็นชาติตะวันตกชาติหนึ่งที่มียึดครองดินแดนในเอเชียเป็นระยะเวลายาวนาน โดยเฉพาะประเทศฟิลิปปินส์ และสเปนพยายามสร้างฟิลิปปินส์ ซึ่งมีชาวพื้นเมืองเดิมเป็นชาวเกาะที่นับถือศาสนาอิสลามให้เป็นตัวแทนของสเปนในภูมิภาคตะวันออก ด้วยเหตุนี้สเปนจึงนำเอาประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนศาสนาเข้ามาครอบคลุมชาวพื้นเมือง ศิลปะการแสดงตามแบบฉบับของสเปนจึงปรากฏขึ้นในดินแดนของประเทศฟิลิปปินส์ และเมื่อชาวพื้นเมืองฟิลิปปินส์ได้มีการติดต่อกับชาวพื้นเมืองมลายูซึ่งนับถือศาสนาอิสลามด้วยกัน จึงทำให้นาฏศิลป์ได้แพร่ขยายเข้ามาในดินแดนมลายูด้วย

3.3 ด้านการแต่งกาย ชุดแต่งกายประจำชาติของฟิลิปปินส์ ชายสวมเสื้อที่เรียกว่า บารอง หญิงแต่งชุดกระโปรงยาว สวมเสื้อแขนสั้นจับจีบ แล้วยกตั้งขึ้นเหนือไหล่ คล้ายปักผีเสื้อ เรียกว่าชุดบาลินตาวิก ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตะวันตก

3.4 ด้านประเพณี ฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมจากสเปน และเม็กซิโก จะเห็นได้จากความเชื่อในศาสนา คารอลิก งานประเพณีทางศาสนาในทุกปี ฟิลิปปินส์จะมีงานรื่นเริง เรียกว่า Barrio Fiesta เป็นการฉลองนักบุญของเมือง หมู่บ้านและเขตการปกครองต่าง ๆ มีการประกอบพิธีทางศาสนา การเดินขบวนในเมืองฉลองนักบุญ การจุดพลุไฟ การประกวดความงาม และการเต้นรำ รวมทั้งมีการตีโก้ [5]

บนความหลากหลายทางเชื้อชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลับมีความคล้ายคลึงที่หน้าสนใจในมิติต่าง ๆ ทั้งทางด้านภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเกิดขึ้นการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ก่อตั้งตัวเป็นประชาคมอาเซียน ความเหมือนความต่างที่ปรากฏนั้นเกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมผ่านเขตแดนต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อกัน อันปรากฏได้เด่นชัดในเรื่องวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง ซึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เรามีกิจกรรมรามาณะ ที่เป็นวัฒนธรรมด้านการแสดงร่วมกัน แต่แตกต่างกันรูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงกันออกไป [4] นอกจากนี้ยังมีการแสดงที่มีความคล้ายคลึงกัน ของในชาติอาเซียน (ASEAN Dance) อีกชุดหนึ่งนั่นก็คือ การแสดงนงกุง โดยแต่ละประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของตน เผยให้เห็นถึงรูปแบบ แนวคิด ตลอดจนถึงท่าทางการเคลื่อนไหวในการแสดง ตามแต่ละวัฒนธรรมของชาตินั้น ๆ ผ่านกระบวนการของพหุวัฒนธรรม จนเกิดเป็น “การแสดงนงกุงอาเซียน”

การแสดงนงกุงอาเซียน

การแสดงนงกุงปรากฏในภูมิภาคอาเซียน มีทั้งสิ้น 6 ประเทศ ความเหมือนความต่างของการแสดงนงกุงอาเซียนโดย

มีองค์ประกอบการแสดง มีลักษณะเด่นที่ต่างกันออกไป อันเป็นอัตลักษณ์ การแสดงของแต่ละประเทศ โดยมีรายละเอียดการดังต่อไปนี้ [4]

1. ประเทศกัมพูชา: นกยูงไพลิน Pailin Peacock Dance

นกยูงไพลิน Pailin Peacock Dance มีแนวคิดการแสดงเพื่อความบันเทิง ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวบ้าน จังหวัดไพลิน ประเทศกัมพูชา ที่มีการประกอบอาชีพค้าขายพลอย ชาวบ้านจึงออกมาหาพลอยตามแนวเขา ในป่าเพื่อนำไปเจียระไน

จนพบกับนกยูงเกี่ยวพาราสีกัน และต่างรำแพนอวดขนสวยงามซึ่งกัน และกัน เพลงดนตรีใช้วงดนตรีพิณพาทย์ของกัมพูชาบรรเลง ซึ่งประกอบไปด้วย ฉิ่ง ฆ้อง ฆ้อง ซอ และกลอง นักแสดงแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ประกอบไปด้วย นักแสดงที่แสดงเป็นชาวบ้านจำนวน 5 คน แบ่งเป็น นักแสดงชาวบ้านผู้ชาย 3 คน และนักแสดงชาวบ้านผู้หญิง 2 คน ส่วนกลุ่มที่ 2 คือ นักแสดงที่แสดงเป็นนกยูง แบ่งออกเป็น นกยูงตัวผู้ 1 คน และนกยูงตัวเมีย 1 คน รวมนักแสดงที่แสดงชุดนกยูงไพลินเต็มรำ ทั้งหมด 7 คน โดยนักแสดงก็จะสวมใส่เครื่องแต่งกายที่แตกต่างกันออกไปตามบทบาท ทำรำเลียนแบบอากัปกิริยาของนกยูงเกี่ยวพาราสีกัน รำแพนหางสวยงาม

2. ประเทศอินโดนีเซีย: Tari Merak

ประเทศอินโดนีเซีย: Tari Merak เป็นหนึ่งในชุดการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวซุนดา รวมทั้งชีวิตของสัตว์ต่าง ๆ Tari Cendrawasih (นกแห่งสวรรค์), Tari Kupu-Kupu (ผีเสื้อ), Tari Hujan Munggaran (หลังจากฝนตก), Tari Tani (ชาวนาต้นรำ) และ Tari Merak (นกยูง) เพลง ดนตรี ไม่มีเนื้อร้องจังหวะทำนอง ค่อนข้างเร็ว ใช้เครื่องดนตรีประเภทตีที่ทำจากโลหะ สำริด ตีบรรเลงเป็นทำนองหลัก นักแสดงเป็นผู้หญิง 2 คน สวมเครื่องแต่งกายแบบนาฏศิลป์บาฮาไล แต่มีปีก มีเครื่องประดับศีรษะเลียนแบบลักษณะทางกายภาพของนกยูง ทำรำเลียนแบบท่าทางกิริยาการเคลื่อนไหวของนกยูง การ โขยบินของนกยูง

โดยผสมผสานกับทำนาฏศิลป์อินโดนีเซีย มีการกล่อมหน้า การถ่าหน้าหนักเท่า การกรีดกรายมือ และลักษณะการจับผ้า (ปีก)

3. ประเทศมาเลเซีย: Barongan at Yong Peng

ประเทศมาเลเซีย: Barongan at Yong Peng เป็นการแสดงของชนเผ่าจาวา ซึ่งมีวัฒนธรรมร่วมกันกับประเทศอินโดนีเซียแต่กระจายไปในประเทศมาเลเซีย เป็นการแสดงที่สื่อเห็นถึง การต่อสู้กันระหว่าง เสือ กับนกยูง ใ้วงกามลับ ของประเทศมาเลเซีย บรรเลงดนตรีจังหวะเบา ๆ เครื่องดนตรีที่ใช้ได้แก่ ฆ้อง โหม่ง และ กลอง มีผู้แสดงมีทั้งหมด 4 คน แบ่งเป็นชาย 1 คน และหญิง 3 คน นักแสดงฝ่ายชายจะรับบทเป็นนกยูง แต่งกายพื้นเมืองของชนเผ่าจาวา ที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศมาเลเซีย แต่งกายไม่คล้ายนกยูง แต่จะมีขนนกยูงประดับบนศีรษะเพื่อแทนความเป็นนกยูงในตัวของผู้แสดง ไม่เน้นท่ารำ แสดงท่าทางโชว์ความแข็งแรง การต่อสู้ การตีลังกา

4. ประเทศเมียนมา: traditional Shan dance, Myanmar

ประเทศเมียนมา: traditional Shan dance, Myanmar เป็นการแสดงที่มีความผสมผสานวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และความเชื่อเข้าไว้ในการแสดง เนื่องจากนกยูงเป็นสัญลักษณ์ถึงความบริสุทธิ์ในประเพณีทางพระพุทธศาสนาของเมียนมา ชาวเมียนมาก็จะพ้อนรำนกยูงกัน เปรียบเสมือนการร้องขอต่อเทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ลดบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล หรือแสดงกันในวันปีใหม่ของชาวเมียนมา เพลงและดนตรีไม่มีเนื้อร้อง มีเครื่องประกอบจังหวะ คือ ฉาบ โหม่ง กลอง ใช้นักแสดง 2 คน แต่งกายเลียนแบบนกยูง ส่วนปีกทำจากโครงไม้ ตรีงด้วยผ้าสีเขียวทั่วโครงไม้ ขนาดใหญ่ กางออกได้ ทำรำเลียนแบบกิริยาของนกยูง

5. ประเทศไทย: ระบำยุราภิรมย์

ประเทศไทย: ระบำยุราภิรมย์ เป็นการแสดงชุดหนึ่งที่ประกอบอยู่ในละครเรื่อง “อิเหนา” ตอน “สี่ะตราพบนางเคนหลง” (ย่าหั้นตามนกยูง) ซึ่งกล่าวถึง นกยูงร่างแปลงของ “องค์ปะตาระกาหลา” ที่ล่อหลอกให้ “ย่าหั้น” หรือ “สี่ะตรา” ที่ปลอมตัวมา ต้องเดินติดตามไปจนได้พบกับ “วิยะดา” น้องสาวของอิเหนาที่ปลอมเป็น

“เกนหลง” ระบำนกยูง ประดิษฐ์ทำรำโดย “ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี” โดยเป็นระบำที่แทรกอยู่ในการแสดง มีฝูงนกยูงออกมารำราวอดโถมสวยงาม ใช้เพลง “ลาวคำเนินทราย” เป็นเพลง หน้าทับลาวอัตราจังหวะสองชั้น และชั้นเดียว เป็นเพลงประเภท เพลงเกร็ด เพลงระบำ ผู้ประพันธ์ทำนองเพลง คือ นายมนตรี ตราโมท มีผู้แสดงทั้งหมด 6 คน เป็นเครื่องแต่งกายแบบเบ็ดเตล็ด ผู้แสดงสวมเสื้อ และกางเกงลักษณะเป็นผ้า ตัดหยักเลียนแบบขนนกสีเขียว สวมปีก และหางมีลวดลายเลียนแบบนกยูง ใส่เล็บยาวทองเหลือง เลียนแบบกิริยาของนกยูง ผสมผสานกับทำรำของนาฏศิลป์ไทย มีลักษณะลีลาทำรำที่อ่อนช้อยงดงาม การแสดงออกทางทำรำจะเป็นแบบทำนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด เช่น จีบยาว จีบสั้น ลักคอก เดินมือ เอียง คืบยื่นเข้า ตั้งวง ระดับต่าง ๆ การชวยเท้า

6. ประเทศเวียดนาม: Múa công

ประเทศเวียดนาม: Múa công เป็นการแสดงเพื่อความบันเทิง ได้รับอิทธิพลการแสดงมาจากประเทศจีน ทั้งลักษณะทำรำ การเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย ตลอดจนถึงเครื่องดนตรี ที่ใช้บรรเลงผสมผสานเครื่องดนตรีที่ได้รับวัฒนธรรมมาจากประเทศจีน กับชาวร่วมสมัย ใช้นักแสดงหญิง 1 คน สวมชุดเกาะอก กระโปรงบานยาว สีเขียว ปีก ลวดลายขนของนกยูง สีระชะประดับด้วยการปักขนนกยูงจำนวน 1 ก้าน สวมรองเท้าบัลเล่ต์ นอกจากนี้สีชุดของการแสดงอาจจะสวมใส่ชุดการแสดงที่เป็นสีขาวก็ได้ ขึ้นอยู่กับ คณะการแสดง หรือจำนวนมากน้อยของผู้แสดง เป็นทำรำที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจากการเลียนแบบกิริยาของนกยูง โดยการแสดงชุดนี้ มีท่ารำเด่น ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์คือ การใช้ปลายเท้า ไม่ว่าจะเป็นการวิ่ง การยืน การเดิน จะใช้การเขย่งปลายเท้า การเปิดสันเท้าทั้งสี่ และยังใช้วิธีขยับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย แสดงเป็นรูปลักษณะกายภาพของนกยูง ไม่ว่าจะเป็นการใช้มือจีบ เมื่อจีบมือ และชูขึ้นเหนือศีรษะ ก็จะเปรียบเสมือนหัวนกยูง

ความเหมือนความต่างของการแสดงนกยูงอาเซียน

ที่ผู้เขียนบทความได้ศึกษางานวิจัยระบำนกยูงอาเซียน พบว่าความเหมือนความต่างของวัฒนธรรมด้านการแสดงนั้น

มีอยู่หลายองค์ประกอบ หากลองมองลงไปแล้ว สิ่งที่ชัดเจนที่สุดนั่น คือส่วนแนวความคิดและท่ารำ ซึ่งท่ารำที่ใช้ในการแสดงนกยูงอาเซียน ทั้ง 6 ประเทศ คือ มีท่ารำที่เลียนแบบอากัปกิริยาของนกยูงเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 1 ความเหมือนความต่างของการแสดงนกยูงอาเซียนของท่ารำ

ประเทศ	ท่ารำ	ความเหมือนความต่าง
กัมพูชา	ความเป็นธรรมชาติของนกในท่ารำ มีการสื่อสารผ่านท่ารำระหว่าง นกยูง กับ มนุษย์เลียนแบบกิริยา นกยูง เช่น ท่าเดิน / ท่ากางปีกบิน / ท่าเกี่ยวพาราสี / ท่าจิกขน / กระโดด / การขำเท้า	คล้ายกับมาเลเซีย คือมีการสื่อสารผ่านท่ารำระหว่าง นกยูง กับ มนุษย์ และมีปีก/หางขนาดใหญ่คล้าย เมียนมา
อินโดนีเซีย	คล่องแคล่ว ว่องไว มีความเป็นนกในท่ารำ เช่น ท่าเดิน / ท่ากางบิน / ท่าเกี่ยวพาราสี / ท่าจิกขน และ ผสมไปด้วยลีลาที่อ่อนช้อย / การขำเท้า	มีท่าเดิน ท่าบิน เช่นเดียวกับการแสดงของทุกประเทศ มีปีกเช่นเดียวกับ กัมพูชา เมียนมา และไทย
มาเลเซีย	มีการต่อสู้ผสมผสานกับท่ารำ ท่ารำที่สื่อถึงความ เป็นนก คือ ท่าบิน / ท่าเดิน	ต่างจากการแสดงประเทศอื่น ๆ คือ ท่ารำที่มีความ แข็งแรง คุดัน กระโดด ตีลังกาไปมา

ประเทศ	ท่ารำ	ความเหมือนความต่าง
เมียนมา	ท่ารำมีท่าเดิน / ท่ากางบิน / ท่าเกี่ยวพาราสิ / ท่าจิกชน / กระโดด / การขำเท้า ลีลาท่ารำแข็งแรง คล่องแคล่ว ว่องไว	คล้ายกับประเทศกัมพูชา มีปีก/หางขนาดใหญ่
ไทย	ท่ารำมีความสวยงามตามแบบแผนนาฏศิลป์ไทย ผสมผสานความเป็นนกกในท่ารำ มีท่าเดิน / ท่ากางบิน / ท่าจิกชน / กระโดด / มีมือจีบ / การขำเท้ามีลีลาอ่อนช้อยสวยงาม	แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ในเรื่องของท่ารำที่มีกระบวนท่ารำที่เป็นแบบแผน นักแสดงทุกคนรำท่าเดียวกันเป็นหมู่คณะ
เวียดนาม	ท่ารำออกไปในรูปแบบของการเต้น มีท่าทางเลียนแบบกิริยาของนกยูง คือ ท่าเดิน / ท่ากางปีก / ท่าจิกชน / กระโดด / การขำเท้า / มีมือจีบ ลีลาอ่อนช้อยสวยงาม	คล้ายคลึงกับการแสดงนาฏศิลป์ไทย ที่มีลีลาท่าแบบกิริยาของนกยูง คือ ท่าเดิน / ท่ากางปีก / ท่ารำช้า และเร็วตามจังหวะดนตรี ไม่มีปีกเช่นเดียว กับ มาเลเซีย

สรุปความเหมือนความต่างของการแสดงนกกยูงอาเซียนของท่ารำที่ใช้ในการแสดงนกกยูงอาเซียน ทั้ง 6 ประเทศ คือ มีท่ารำที่เลียนแบบอากัปกิริยาของนกยูง ประกอบไปด้วย ท่าเดิน ท่าบิน ท่าเกี่ยวพาราสิ ซึ่งในลักษณะของการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายนั้น มีการใช้มือจีบ ซึ่งพบเห็นเป็นกิริยาภาษาท่าทางนาฏศิลป์ทั้ง กัมพูชา เมียนมา ไทย อินโดนีเซีย และเวียดนาม

ตารางที่ 2 ความเหมือนความต่างของการแสดงนกกยูงอาเซียนของเครื่องแต่งกาย

ประเทศ	เครื่องแต่งกาย	รูปเครื่องแต่งกาย
กัมพูชา	แต่งกายเลียนแบบกายภาพของนกยูงแบบ มีปีกทำจาก โคร่ง ไม้ไผ่ / เน้นสีเขียว / สวมหัวนกกยูง	
อินโดนีเซีย	แต่งกายเลียนแบบกายภาพของนกยูงแบบ มีปีกทำจากผ้า / สีทอง / สวมหัวนกกยูง	
มาเลเซีย	แต่งกายไม่เหมือนนกกยูง แต่ใช้หัวที่มีขนของหางของนกยูงแบบสมจริง / เสื้อ และกางเกงที่สวมใส่เน้นสีดำ / สวมหัวนกกยูงผสมกับหัวเสื่อ	

เมียนมา	แต่งกายเลียนแบบกายภาพของนกยูง มีปีก ทำจากโครงไม้ไผ่ / สีเขียว / สวมหัวนกยูง	
ไทย	แต่งกายเลียนแบบกายภาพของนกยูง มีปีก ทำจากผ้า / สีเขียว / สวมหัวนกยูง	
เวียดนาม	สวมชุดใส่สีขาว ไม่สวมหัวนกยูง	

ในส่วนของเครื่องแต่งกายนั้น พบว่ามีการออกแบบเครื่องแต่งกายให้มีลักษณะคล้ายนก คือ มีปีก ซึ่งประเทศที่ออกแบบปีกได้ใกล้เคียงกัน คือ กัมพูชาและเมียนมา และยังมีความคล้ายคลึงกับการแสดงชุดอื่นของไทย อย่างการแสดงกิงกะหร่าอีกด้วย

ตารางที่ 3 การสื่อความหมาย

ประเทศ	การสื่อความหมาย
กัมพูชา	ทำราสื่อความหมายถึงลักษณะกิริยาของนกยูง การผสมพันธุ์ การรำแพนปีกที่สวยงาม ลักษณะลีลาทำรำ แสดงให้เห็นถึงนกยูงออกมารำรำด้วยความสนุกสนานตามธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์
อินโดนีเซีย	ทำราสื่อความหมายถึงลักษณะกิริยาของนกยูง ถ้าแพนปีกและหางด้วยความรื่นเริง สื่อความหมายถึงถึงความสุข ซึ่งสอดคล้องกับโอกาสที่ใช้แสดงในงานแต่งงาน เป็นการอวยพรให้คู่รักมีความสุข
มาเลเซีย	ทำราสื่อถึงการต่อสู้ระหว่างนกยูง และเสือ เกี่ยวกับกรวด คุร่าย สื่อถึงความยิ่งใหญ่ และหาญกล้า และเป็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ
เมียนมา	ทำราสื่อความหมายถึงลักษณะกิริยาของนกยูง การผสมพันธุ์ และเป็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล
ไทย	ทำราสื่อความหมายถึงลักษณะกิริยาของนกยูง สื่อให้เห็นถึงธรรมชาติของนกยูงที่อยู่รวมกันเป็นฝูง เป็นการแสดงที่สอดแทรกในการแสดงละครของไทย
เวียดนาม	ทำราสื่อความหมายถึงลักษณะกิริยาของนกยูงรำรำที่สวยงามในธรรมชาติ

ในแง่มุมมองการสื่อความหมาย ในด้านแนวคิด และรูปแบบการแสดง จะสื่อ ไปในความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ แฝงกับความเชื่อความศรัทธาของแต่ละเชื้อชาติอีกด้วย ความเหมือนความต่างที่เกิดขึ้นนั้นอาจมาจากหลาย ๆ ปัจจัย และอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงนั้น เห็นจะหนีไม่พ้นในเรื่องของลักษณะภูมิศาสตร์ที่ในอาเซียนของเรา นี้ มีความเชื่อมโยงกันมีการแพร่กระจายวัฒนธรรมมีลักษณะการแพร่กระจายทุกทิศทางจากจุดศูนย์กลาง การแพร่กระจายแบบอาณาเขตวัฒนธรรมจากจุดกำเนิดวัฒนธรรม และการแพร่กระจายวัฒนธรรมมีลักษณะมีอิทธิพลจากลักษณะภูมิศาสตร์[6] ซึ่งเห็นว่าการแพร่กระจายวัฒนธรรมมีลักษณะมีอิทธิพลจากลักษณะภูมิศาสตร์มีความเป็นไปได้มากที่สุดที่จะทำให้เกิดความเหมือนความต่างกันในภูมิภาคอาเซียน

พหุวัฒนธรรมที่ปรากฏในการแสดง

เหตุใดระบำนกยูงจึงแพร่หลายในอาเซียน นั้นเป็นเพราะว่าในแถบภูมิภาคอาเซียนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกยูงหลากหลายสายพันธุ์เป็นจำนวนมาก นกยูงไทยสายพันธุ์ชวา (Pavo muticus muticus) มีถิ่นกำเนิดที่ชวา และมาเลเซีย พบบริเวณใต้คอคอดลง ไปจนถึงใต้สุดประเทศไทย [7] นกยูงไทยสายพันธุ์อินโดจีน (Pavo muticus imperator) พบบริเวณเหนือคอคอดขึ้นมา มีถิ่นกำเนิดที่ประเทศจีน ในมณฑลยูนนาน พบในประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่าด้านตะวันออก โดยมีการกระจายพันธุ์ไปถึงด้านตะวันตก บริเวณสันปันน้ำระหว่างแม่น้ำสาละวิน และอิรวดี[8] มนุษย์เราทุกที่ทุกภาษา ล้วนมีศิลปะการฟ้อนรำประจำเป็นของตน การเกิดสุนทรียภาพทางนาฏศิลป์นั้น เป็นการเลียนแบบธรรมชาติ ซึ่ง “การแสดงนกยูงอาเซียน” ที่พบได้ในประเทศกลุ่มอาเซียน เป็นการเลียนแบบจากการพบเห็นในธรรมชาติ ผู้เป็นศิลปินในชาตินั้นๆ จึงหยิบยกลักษณะอากาศปฏิกิริยาของนกยูงที่สวยงามมาสร้างสรรค์เป็นการแสดง อีกทั้งยังมีพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมการแสดงแผ่ขยายไปในประเทศต่าง NURKAMIL SOPHIA BINTI ALI นักแสดงที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีชาวอินโดนีเซียกล่าวว่า แท้จริงแล้วต้นกำเนิดการแสดงนกยูงที่มีในประเทศอินโดนีเซียนั้น มาจากศิลปินชาวอินเดีย K.P. Bhaskar ที่เดินทางย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย และได้นำศิลปะการเต้นแบบนกยูงมาเผยแพร่ในอินโดนีเซียด้วย ก่อนที่จะย้ายถิ่นฐานอีกครั้ง ไปในประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ [9]

นอกจากนั้นนกยูงยังถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ความยิ่งใหญ่ ความเชื่อ และมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา การแสดงนกยูงของประเทศ กัมพูชา เมียนมา มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เป็นการแสดงที่มีแนวคิดแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ มีความเชื่อว่าหากทำการแสดงรำนกยูงแล้ว จะทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์พึงพอใจ คลบ้นดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ซึ่งเป็นพหุวัฒนธรรมในเรื่องความเชื่อ ความศรัทธาที่มีเหมือนกัน เกี่ยวข้องกับศาสนา ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ และธรรมชาติ

ภาพที่ 1 การแสดงระบำนกยูงไพลิน
ที่มา: cass msu (2554)

ภาพที่ 2 ระบำนกยูงของประเทศเมียนมา
ชุด traditional Shan dance, Myanmar
ที่มา: threecoinsinthefount (2555)

มีความเข้าใจภาษาท่าที่เหมือนกัน การสื่อความหมายผ่านท่ารำ องค์ประกอบต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ความคิด ความเป็นอยู่ที่เราในอาเซียนที่มีความเหมือน ความต่างและใกล้เคียง ด้วยภูมิภาคที่อยู่ติดกัน มีการติดต่อค้าขายไปมาหาสู่กัน จึงมีการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรม ความคิด ฯลฯ อย่างเช่นการแต่งกายและการแสดงออกลีลาท่าทางของ เมียนมา และกัมพูชา ซึ่งมีการใช้ปีกขนาดใหญ่ประกอบการแสดง

ภาพที่ 3 ระบำนกยูงเวียดนาม ชุด Múa công
ที่มา: Hoàng Ngọc Vinh (2555)

ทุกชนชาติมักตีความตามแต่ละลักษณะภูมิประเทศ วัฒนธรรม ค่านิยมของตน อีกทั้งยังมีการเลือกแสดงออกในรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกันไปอีก มนุษย์เกิดมาก็พบธรรมชาติล้อมรอบ ผูกพันทางจิตใจและรับประโยชน์จากคุณค่าธรรมชาติมากมาย ความผูกพันกระตุนแรงบันดาลใจสร้างสรรค์จินตนาการที่ไม่รู้จบ นกยูงถือเป็นสัตว์ปีกขนาดใหญ่ที่พบได้ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้นกำเนิดให้มนุษย์เราเกิดการเลียนแบบท่าทางของนกยูง มาสร้างสรรค์เป็นการแสดง ซึ่งเป็นเครื่องมือบันเทิง และกล่อมเกลาจิตใจของมนุษย์ ดูได้จากท่ารำของการแสดงที่ศึกษาได้ทั้ง 6 ประเทศ ท่ารำเหล่านั้นล้วนเป็นท่ารำที่แสดงออกปฏิกิริยา ทางธรรมชาติของนกยูง รื่นเริงสนุกสนานมีความสุข ต้นกำเนิดของการแสดงนกยูงนั้นเป็นของใคร มาจากที่ใด ผู้เขียนบทความของกล่าวแบบสันติที่ว่า การแสดงนกยูงอาเซียนที่เรามีเหมือนกันนั้น เป็นการแสดงที่เกิดจากพหุวัฒนธรรมทางการคิดสร้างสรรค์ การเลียนแบบ และธรรมชาติ

แนวทางการยอมรับวัฒนธรรมการแสดง

หากมองในเรื่องของการกำเนิดการแสดงนกยูงอาเซียน นั้นเป็นเชื่อได้ว่า การแสดงต่าง ๆ มากมายที่เกิดขึ้นมาในประเทศไทย และในภูมิภาคอาเซียนนั้น มีต้นกำเนิดมาจากประเทศอินเดีย เพราะในตำราการเรียนการสอนนาฏศิลป์ก็เล่าถึงต้นกำเนิดของท่าทางการแสดงว่ามาจากประเทศอินเดีย ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของวัฒนธรรม เคลื่อนไหวผ่านไปตามเส้นทางที่ติดต่อกันระหว่างเขตแดน ตลอดจนการค้าขายทางน้ำ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดวัฒนธรรมร่วมกัน เกิดสิ่งใหม่ พัฒนาปรับปรุงจนกลายเป็นอัตลักษณ์ งดงามและมีคุณค่า ซึ่งเกิดจากพหุวัฒนธรรมนั่นเอง

การแสดงที่มีความเหมือนความต่างกันบนโลกใบนี้ ทุกคนทุกชนชาติ ล้วนแล้วแต่มีความคิดที่เหมือนหรือแตกต่างกันออกไป การยอมรับและการเรียนรู้ซึ่งกันและกันนั้น จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์อย่างไม่มีที่สิ้นสุด การแสดงนกยูงอาเซียน ที่มีความคล้ายคลึงกันนั้น ไม่มีใครนำแนวความคิดของใครมา แต่หากมองและตัดสินใจด้วยใจที่เป็นกลาง ด้วยใจที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ที่เราอยู่ร่วมกันในภูมิภาคอาเซียน เราจะยอมรับและภาคภูมิใจใน

วัฒนธรรมร่วมกันของเรา วัฒนธรรมอาเซียนที่จะผนึกกำลัง ปรับเปลี่ยน และพัฒนา ส่งเสริมวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ให้แข็งแกร่ง และยั่งยืน ทัดเทียมกับภูมิภาคอื่น ๆ ในโลกได้

สรุปได้ว่า พหุวัฒนธรรมที่ปรากฏในการแสดงนกยูงอาเซียนนั้น เป็นเพียงการแสดงที่นำมาศึกษา แต่พหุวัฒนธรรมยังมีปรากฏได้อีกหลายชุดการแสดง พหุวัฒนธรรมที่ปรากฏในการแสดงนกยูงอาเซียนมีความเหมือนกัน เรื่องเรื่องของการเชื่อ การเช่นศรวงบูชา เชื่อที่ว่ากรรไกรทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์พึงพอใจ ดลบันดาลฝนฟ้าและความ โชคดีให้กับผู้คน ทำไร่ เครื่องแต่งกายล้วนแล้วมีความใกล้เคียงกัน ในเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึงกายภาพของนกยูง มีปีก มีหางที่ลำแพนออกได้อย่างสวยงาม สีสดใสเปลี่ยนแปลงแบบสีของนกยูง หรือแม้กระทั่งทำไร่ การใช้เท้า การใช้มือจับ มีอง การแสดงออกทางท่าเรือความหมายแทนคำพูด สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลมาจากพหุวัฒนธรรมการเป็นอยู่ ที่ อยู่อาศัยที่มีขอบเขตติดต่อกัน มีการเคลื่อนย้ายไปมาหาสู่กัน มีการก่อตัวกันเป็นภูมิภาคอาเซียน ถึงจะต่างชาติ ต่าง ภาษาต่างวัฒนธรรม แต่หากว่ามนุษย์เรามีความผูกพันกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ความคิดสร้างสรรค์นั้นจึงมีต้น กำเนินมาจากการเลียนแบบธรรมชาตินั้นเป็นไปได้

เอกสารอ้างอิง

- [1] ลำพอง กลมกุล. พหุวัฒนธรรมทางศาสนากับแนวทางการอยู่ร่วมกันของจีนและมลายู: กรณีศึกษาประเทศบรูไน. วารสาร โพธิ์วิจัย: 2561; 2; 80.
- [2] สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. “เรียนรู้เพื่อนบ้าน” ประชาคมอาเซียน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์วัฒนธรรมอาเซียน: ม.ป.ป.
- [3] Thankappan Nair. the Peacock Cult in Asia Asian Folklore Studies. Nanzan University, 1974: P144-154
- [4] ธนสิทธิ์ ชมชิต. อัตลักษณ์การแสดงนกยูงอาเซียน. [ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม; 2556.
- [5] สมชาย เสียงหลาย. มรดกวัฒนธรรมอาเซียน. [อินเทอร์เน็ต]. กลุ่มประชาสัมพันธ์ กระทรวงวัฒนธรรม [เข้าถึงเมื่อ 17 มกราคม 2561]. เข้าถึงได้จาก www.thailand.prd.go.th.
- [6] เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. ดนตรีลาวเดิม. [ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2551.
- [7] Delacour, J. The pheasants of the world. Pheasant Association and Spur Publications, 1984: 9.
- [8] Johnsgard, P.A. The pheasants of the world. Oxford University Press. Great Britain, 1986: 34.
- [9] NURKAMIL SOPHIA BINTI ALI, สัมภาษณ์. [24พฤศจิกายน 2560]

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Local Curriculum Development Using Participatory Action Research for Sustainable Development

นิภา เพชรสม

Nipa Petsom

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
1Educational Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

To whom correspondence should be addressed. e-mail: nipa.petsom@gmail.com

Received: 30 September 2019, **Revised:** 24 November 2019, **Accepted:** 19 December 2019

บทคัดย่อ

หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของตนเอง และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสถานศึกษาต้องพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมา 1 ชุด ดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของชุมชน ปัญหา และสิ่งที่ควรพัฒนา 2) ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3) ศึกษา วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 4) นำผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อ 1 – 3 มาจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 5) จัดทำโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่นมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาสาระหรือโครงสร้างหลักสูตร 3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล สำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นรูปแบบการวิจัยที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของชุมชน การกำหนดปัญหาการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการนำข้อค้นพบไปสู่การปฏิบัติจริงในการพัฒนาอาชีพและการยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคมให้ดียิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความภูมิใจและหวงแหนท้องถิ่นของตน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : หลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

Local curriculum is the one with contents relevant to local conditions and problems so that students can deeply learn from the contents based on their own condition of life, economy, society, culture, and local wisdom by using local natural resources. In local curriculum development, educational institutions have to consider establishing committee for preparing the local curriculum according to the following steps: 1) analytical study of the community information, problems, and what to be developed, 2) analytical study of the basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008), 3) analytical study of the local learning area framework, 4) preparation of the local learning area from the results of the analysis in steps 1-3, 5) creation of local curriculum structure by analyzing learning standards and indicators, preparation of course description, learning units, and learning management plans. Local curriculum consists of 4 basic components as follows: 1) aim, 2) content or curriculum structure, 3) learning activity organizing process, and 4) measurement and evaluation. The participatory action research used in local curriculum development is a research model in which people in the community get involved with the school at every step of the following research process: analyzing community information, defining research problems, creating research tools, collecting data, analyzing data, and putting the findings into practice in professional development and improving the quality of life and society. This can create students' love, pride, and cherish on their locality, causing changes to become self-reliant and lead to sustainable development.

Keywords : Local curriculum, participatory action research, sustainable development

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า การศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคงของประเทศ อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับหลักสูตรเป็นอย่างมาก เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดหรือกรอบของแนวปฏิบัติที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เมื่อศึกษาวิวัฒนาการของหลักสูตรตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยปัจจุบัน พบว่าหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงตลอดมา กล่าวคือ สมัยโบราณตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2826 – 2414) การศึกษายังไม่เป็นแบบแผน วัดจึงเป็นสถานศึกษาที่สำคัญ จึงไม่มีหลักสูตร ที่มีลักษณะเป็นหลักสูตรตามที่เข้าใจกันในปัจจุบัน เริ่มปรากฏเป็นครั้งแรก พ.ศ. 2435 เรียกชื่อว่า กฎพิภคสำหรับการศึกษา ต่อจากนั้น ได้มีการพัฒนาหลักสูตรอีกหลายฉบับ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จนกระทั่งปัจจุบัน ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะต้องนำสาระการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ส่วนหนึ่งมาบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา และสาระการเรียนรู้อีกส่วนหนึ่งจากสภาพปัญหาในชุมชน สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนเรียกว่า หลักสูตรท้องถิ่น ในส่วนที่สถานศึกษาเพิ่มเติมเนื้อหาสาระ ที่มาจากสภาพปัญหาในชุมชน สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะเป็นส่วนช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมายและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทความนี้จึงประกอบไปด้วยแนวคิดและเนื้อหาสาระ 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 3 วิธีดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 4 ตัวอย่างข้อค้นพบจากผลงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 5 แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและบทสรุป ดังจะกล่าวรายละเอียดตามลำดับต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

1. ความหมายของหลักสูตร

จากการพิจารณาความหมายของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีความหมายแตกต่างกันไปหลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของการจัดการศึกษาและระดับผู้ใช้หลักสูตรซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการแตกต่างกันไป เช่น หลักสูตรหมายถึง กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้ไว้อย่างมีระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับสำหรับการจบการศึกษา หรือเพื่อรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหลักต่าง ๆ [1] หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักสูตร กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม ตลอดจนทั้งคือวัสดุอุปกรณ์ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย [2] หลักสูตร หมายถึง แผนปฏิบัติการหรือเอกสารที่เขียนขึ้นโดยมียุทธวิธีเพื่อบรรลุเป้าหมายปลายทางที่พึงประสงค์ [3] หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลาย ซึ่งใช้เป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวัง [4] หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาสาระสำคัญและกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนองวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามที่พึงประสงค์ [5]

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนปฏิบัติการหรือเอกสารที่ประกอบด้วยเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้มีคุณลักษณะตามแนวทางที่พึงประสงค์

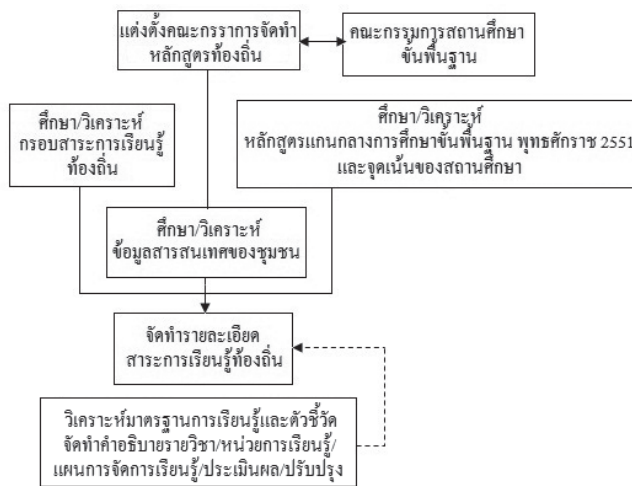
2. ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น ไว้ดังนี้

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น หรือสร้างจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน ท้องถิ่นต่าง ๆ หรือสร้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ [6] หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ [7] หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียดเนื้อหาสาระที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง เศรษฐกิจ อาชีพและสังคม ตลอดจนทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ทั้งสามารถนำประสบการณ์นั้นมาพัฒนาความเป็นอยู่ในชีวิต อาชีพและสังคมให้ดียิ่งขึ้น [8]

สรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียดเนื้อหาสาระที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง เศรษฐกิจ อาชีพและสังคม ตลอดจนทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำประสบการณ์มาพัฒนาความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิต อาชีพและสังคม ให้ดีขึ้น

3. แนวทางการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
ที่มา: กาญจนา บุญส่ง และ นิภา เพชรสม [8]

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นว่าในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สถานศึกษาต้องพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมา 1 ชุด และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น [8] คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นจะต้องดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของชุมชน ปัญหาและสิ่งที่ควรพัฒนา (2) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจุดเน้นของสถานศึกษา (3) ศึกษาวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (4) นำผลจากการศึกษาข้อ 1-3 มาจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (5) จัดทำเนื้อหาสาระหรือโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) เป็นวิธีการวิจัยและพัฒนาอีกวิธีหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากมีแนวคิดที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง วิธีการ PAR นอกจากเป็นการแสวงหาความรู้ ความจริงตามปรากฏการณ์ทางสังคมแล้ว ยังเป็นการประยุกต์งานวิจัยเพื่อหาทางแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และตัดสินใจในการพัฒนาร่วมกัน และร่วมดำเนินการกับชุมชนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป มีรายละเอียดดังนี้ [9]

1. ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

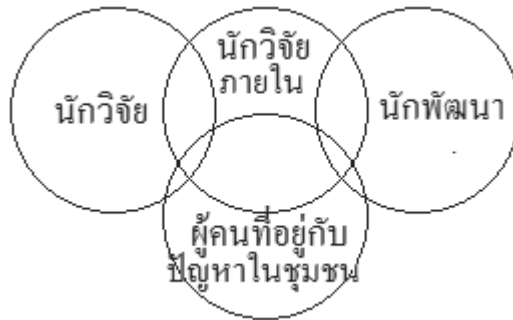
สำหรับความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีผู้รู้ให้ความหมายไว้ค่อนข้างสอดคล้องกัน ดังเช่น บุญนาค ติวกุล [10] ได้อธิบายความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับสมาชิกในชุมชน ทำการศึกษาชุมชน เน้นการวิเคราะห์ชุมชนเพื่อค้นหาศักยภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาด้วยการวางแผน ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ประเมินงานเป็นระยะเพื่อปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ สอดคล้องกับ สิทธิณัฐ ประพุทธนิตสาร [11] ที่กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ผู้คนจำนวนหนึ่งในองค์กรหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมศึกษาปัญหาโดยกระทำร่วมกันกับนักวิจัย ผ่านกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้น จึงเป็นกระบวนการที่ผู้คนในองค์กรหรือชุมชนมิใช่เป็นผู้ถูกกระทำ แต่เป็นผู้กระทำ การที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีอำนาจร่วมกันในการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นุปศ ศิริธรรม [12] ที่กล่าวถึงความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การ

ศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยการกระทำร่วมกันระหว่างนักวิจัยและคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทำการวิจัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและปฏิบัติการเพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่ทำการวิจัย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับนักวิจัยทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูลในชุมชนเพื่อกำหนดปัญหาวิจัย การเลือกประเด็นปัญหา การสร้างเครื่องมือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอสิ่งที่ค้นพบ จนกระทั่งถึงการลงมือปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล

2. ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักวิจัย นักพัฒนา ร่วมกับผู้คนในชุมชนที่มีความรู้ ความเข้าใจ สภาพปัญหาชุมชนเป็นอย่างดี ร่วมเป็นส่วนกัน โดยผสมผสานแนวคิดที่เป็นระบบให้ได้ผล ด้วยการอาศัยการเรียนรู้เชื่อมโยงองค์ความรู้กับการปฏิบัติ เพื่อร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ดังแสดงในภาพ [13]

ภาพที่ 2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ที่มา: วิรุทธ ชาติกาญจน์ [13]

จากภาพ วงกลมแต่ละวงเป็น โลกทัศน์ หรือวิถีการมองปัญหาของคนแต่ละกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย โลกทัศน์ของแต่ละฝ่ายต่างกันไปตามกรอบแนวคิดที่ตนยึดถือ หลังจากเข้าสู่กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแล้วจะเกิด โลกทัศน์ร่วม และความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนา สิ่งนี้เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้จากการวิจัยและการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน นับเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพขององค์กรหรือชุมชนนั้น ๆ ดังนั้น ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ รูปแบบเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง เน้นการลงมือปฏิบัติจริง และมีกระบวนการยืดหยุ่นเป็นพลวัตเกิดขึ้นซ้ำกัน ได้อีกเป็นเกลียวปฏิสัมพันธ์ โดยพิจารณาจากผลสะท้อนของสิ่งที่เป็นปัญหา การรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติ กล่าวโดยสรุป ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ 1) ทำให้เกิดองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ 2) เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) เป็นกระบวนการที่เน้นพลวัต 4) มีการรายงานผลและประเมินผลการปฏิบัติ

3. ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

จากการสังเคราะห์ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากแนวคิดของ ประสงค์ เนื่องเฉลิม [14] และ ชีรุติ เอกะกุล [15] และบุปผา ศิริวิศรี [12] สรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมการวิจัยในระดับที่เสมอภาคทุกขั้นตอน
2. อบรมนักวิจัยร่วมจากชุมชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการณ์ในท้องถิ่น บทบาทของผู้นำที่เป็นนักวิจัยท้องถิ่น การจัดองค์กรของชุมชน รูปแบบของผู้นำ การสนับสนุน และความมีมนุษยสัมพันธ์

3. กำหนดรูปแบบการวิจัย ทีมวิจัยท้องถิ่นจะร่วมกันกำหนดรูปแบบการวิจัย เช่น การแยกปัญหาทั่วไปที่ชุมชนเลือกแล้ว ลงเป็นปัญหาย่อย ๆ ที่สามารถจะทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาได้ที่ละส่วน ต่อไปก็กำหนดวิธีการที่จะรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ เครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้ที่จะให้ข้อมูล และขนาดของตัวอย่าง เป็นต้น
4. ลงมือเก็บข้อมูล โดยผู้ที่ได้รับการอบรมวิธีการเก็บข้อมูลมาแล้ว
5. ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ทีมวิจัยท้องถิ่นจะร่วมกันทำการประมวลผลและสรุปข้อมูล ให้ข้อสังเกตสิ่งที่พบ วิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงได้ข้อมูลเช่นนั้น เขียนสรุปสิ่งที่พบอย่างกว้าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะประกอบ
6. หาหรือผลการค้นพบกับชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเสนอกลับคืนต่อชุมชนให้มีโอกาสตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้อง ตลอดจนทำการวิเคราะห์ สรุปประเด็นหรือชี้แนะแก่ทีมวิจัย
7. วางแผนร่วมกับชุมชน โดยการอบรมทีมวางแผนให้สามารถเขียนโครงการได้ รวมทั้งความสามารถในการจัดองค์กรชุมชนได้ โครงการที่ทีมวางแผนเขียนนี้ จะต้องนำมาปรึกษากับชุมชนให้ชุมชนตรวจสอบแก้ไข และรับรองก่อนนำไปเสนอเพื่อขอทุนสนับสนุนต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง
8. นำแผนไปปฏิบัติร่วมกับชุมชน โดยการระดมทรัพยากรทั้งบุคคลและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรประชาชนต่าง ๆ ในชุมชนมาร่วมในการปฏิบัติตามแผนที่จัดวางขึ้นจากข้อมูลที่เป็นผลจากการศึกษาร่วมกัน
9. ติดตาม กำกับ และประเมินผลในชุมชน โดยทีมวิจัยและชุมชนร่วมกัน

วิธิดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

จากการสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกับขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปเป็นขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ จัดตั้งทีมวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน ได้แก่ แนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น ความต้องการของท้องถิ่น สิ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา และศักยภาพของโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทำการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายและระดมความคิดเห็นคัดเลือกประเด็นที่จะศึกษาตามความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น ทีมวิจัยสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้รู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำองค์กรในท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลเรื่องในท้องถิ่นที่ทีมวิจัยต้องการศึกษา ต่อจากนั้นทีมวิจัยช่วยกันสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการสำรวจองค์ความรู้ท้องถิ่น (สำรวจการเรียนรู้ท้องถิ่น) โดยทีมวิจัยออกสำรวจเรื่องที่จะทำการศึกษาในท้องถิ่น ใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต การศึกษาจากเอกสาร ตำรา เพื่อนำมาจัดทำเป็นองค์ความรู้ท้องถิ่น ให้ครอบคลุมประเด็นที่จะศึกษา ซึ่งจะเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรท้องถิ่นที่จะพัฒนาขึ้น เมื่อจัดทำองค์ความรู้ท้องถิ่นเรียบร้อยแล้วได้มีการตรวจสอบความถูกต้องขององค์ความรู้ท้องถิ่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้รู้ในท้องถิ่น ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการยกย่องหลักสูตรท้องถิ่น และแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการดังนี้

3.1 การยกย่องหลักสูตรท้องถิ่น 1) ทีมวิจัย มีการทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) จัดทำองค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดทำสาระสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

3.2 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนรู้ โดยทีมวิจัยต้องศึกษาหลักสูตรท้องถิ่นให้เข้าใจชัดเจน แล้วช่วยกันจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ข้อเสนอแนะของผู้บริหารและบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

3.3 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น (ฉบับร่าง) และแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนนำไปใช้โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ด้วยการประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น (ฉบับร่าง) และแผนการจัดการเรียนรู้ นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

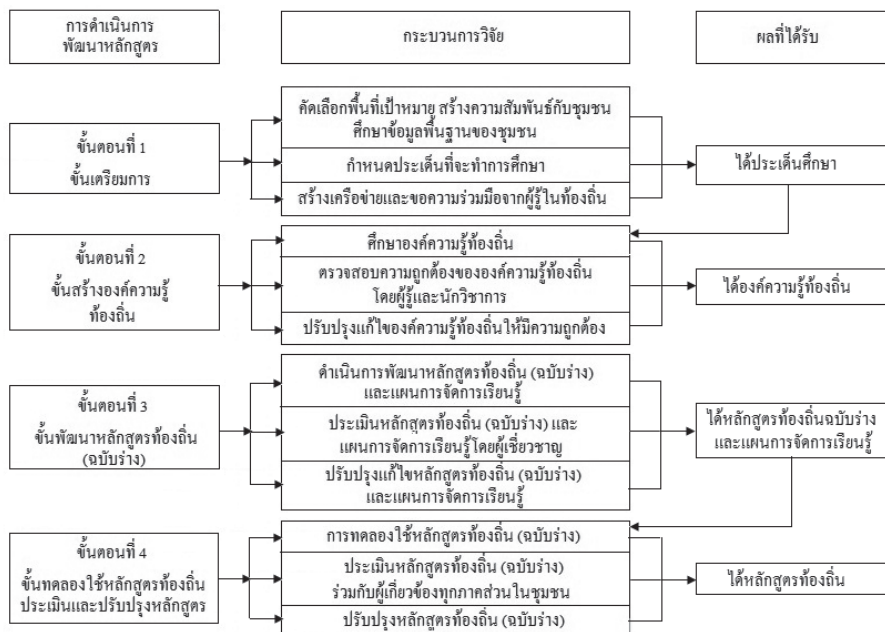
ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น การประเมิน และการปรับปรุงหลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การนำหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง และแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้นำชุมชนตามจำนวนเวลาที่กำหนด และจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ ลักษณะเด่นของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น คือ นักเรียนได้ออกไปเรียนรู้ตามสภาพจริงของท้องถิ่นนั้น เช่น การออกไปสำรวจสภาพท้องถิ่น การออกไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริงในท้องถิ่น การออกไปเรียนรู้ที่บ้านของภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การจักสาน การทำอาหารพื้นบ้าน การทำเครื่องใช้ภายในบ้าน การทำของเล่นจากวัสดุท้องถิ่น การทำน้ำตาล เป็นต้น

4.2 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นหลังการนำไปทดลองใช้

การประเมินหลักสูตร เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำ การทดลองใช้ และผลการใช้หลักสูตร ตลอดจนการตัดสินใจคุณค่าและประสิทธิภาพของหลักสูตร ผู้ประเมินเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในชุมชน เช่น ผู้อำนวยการ โรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

4.3 การปรับปรุงหลักสูตร ทีมผู้วิจัยนำผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นมาปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้นสามารถเขียนเป็นแผนภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 ที่มา: โดยผู้นิพนธ์

ตัวอย่างข้อค้นพบจากผลงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. ผลงานวิจัย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้โดยใช้ภูมิปัญญา-ท้องถิ่น : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองเผ่าถ่าน ของ บังอร พุกสุข และ รัชณี สุขเกษม [16] ซึ่งได้ค้นพบว่า บริเวณรอบๆ หมู่บ้านหนองเผ่าถ่าน เป็นป่าและภูเขาเตี้ยๆ ชื่อเขาอีค้าง มีไม้ฝาง ไม้มะขาม ไม้ไผ่ ไม้ตะโก ขึ้นอยู่จำนวนมากตามธรรมชาติ สามารถนำดอกไม้ดังกล่าวมาประดิษฐ์ตกแต่งให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สวยงาม เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวได้ จึงได้พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ให้นักเรียนได้ฝึกประดิษฐ์ดอกไม้ด้วยเศษวัสดุจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานและจำหน่ายดอกไม้ที่ประดิษฐ์ตกแต่งอย่างสวยงามแก่ผู้มาเยี่ยมชมและนักเรียนสามารถนำไปเป็นอาชีพได้ ตลอดทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายที่จะนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้ไปสู่ชุมชน โดยส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการประดิษฐ์ดอกไม้ให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนต่อไป

2. ผลงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง มะพร้าวทับสะแก ของโรงเรียนวัดหนองหอย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของ ธราวุฒิ สมทรง [17] ผลการวิจัยพบว่า มะพร้าวทับสะแก มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว คือ เนื้อหนา กะลาบาง ผลใหญ่ ผลดก และมีความมันของกะทิสูงกว่ามะพร้าวจากแหล่งอื่น โรงเรียนจึงได้พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ให้นักเรียนได้ใช้ทรัพยากร คือ มะพร้าวในท้องถิ่นเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชน โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ไปฝึกทำน้ำตาลมะพร้าว น้ำมันมะพร้าว การทำเครื่องจักสานจากก้านมะพร้าว การทำโคมไฟจากกะลามะพร้าว และการทำอาหารพื้นบ้านจากมะพร้าว โดยไปฝึกปฏิบัติจริงจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บ้านในชุมชน และจากการถอดบทเรียนโดยผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการจัดสนทนากลุ่ม พบว่า ทุกคนเห็นว่านักเรียนมีความสนใจมาก เพราะได้ไปเรียนรู้ที่พื้นที่จริง และได้ปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนและชุมชนมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในท้องถิ่นของตน ตลอดทั้งสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ซึ่ง โรงเรียนได้ร่วมมือกับชุมชนจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมวัดที่อยู่ใกล้โรงเรียนในวันเสาร์ วันอาทิตย์ เป็นประจำ เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่แก่นักเรียนและครอบครัว

3. ผลงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ตาลโตนดที่บ้านไร่กว้าง ตำบลไร่สะทอน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ของ ชุชัย มีนุษ [18] ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่อง ตาลโตนดที่บ้านไร่กว้าง ตำบลไร่สะทอน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นตาลโตนดที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่บ้านไร่กว้าง มีความอุดมสมบูรณ์ดี ส่วนมากพบเห็นบริเวณคันนาของคนในชุมชน ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ดเหมือนตาลทั่วไป แต่ตาลที่บ้านไร่กว้างนิยมปลูกตามหัวคันนา เพราะยึดถือตามความเชื่อโบราณ โรงเรียนจึงพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ตาลโตนดในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ นักเรียนได้ออกไปเรียนรู้ตามชุมชน ได้เรียนรู้เรื่องส่วนต่างๆ ของตาลโตนดจากของจริงที่บ้านไร่กว้าง และได้ฝึกการทำน้ำตาลโตนดจากเตาตาลในชุมชน ตลอดทั้งได้ฝึกการทำอาหารพื้นบ้าน การทำขนมจากตาลโตนดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้นักเรียนสนุกและสนใจเรียน คิดว่าสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพเสริมรายได้ในครอบครัว ทำให้เข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมากขึ้น และข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ก็อย่างหนึ่งก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้นำชุมชน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรส่งเสริมการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ตาลโตนดที่บ้านไร่กว้าง อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปพัฒนาเป็นอาชีพได้

4. ผลงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สารสกัดสมุนไพรและพืชหมักธรรมชาติจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลกัลลหหลวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของ บงกชพร กรุดนาถ [19] ผลการวิจัยพบว่า ตำบลกัลลหหลวง มีสมุนไพรหลายชนิดและมีจำนวนมาก ได้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นนำสมุนไพรในท้องถิ่นมาทำสารสกัดสมุนไพรและพืชหมักธรรมชาติ เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช และทำให้พืชเจริญงอกงาม โรงเรียนจึงได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สารสกัดสมุนไพรและพืชหมักธรรมชาติขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องพืชสมุนไพรในท้องถิ่น โดยให้นักเรียนออกไปสำรวจพืชสมุนไพรในท้องถิ่น เรียนรู้เรื่องชนิดและ

ลักษณะของพืชสมุนไพร ตลอดจนนักเรียนได้ฝึกทดลองทำสารสกัดสมุนไพรและปฎิหมักธรรมชาติจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ทางการแพทย์ จนสามารถนำไปทดลองทำที่บ้านและนำไปใช้ในแปลงพืชสวน ไร่ นา เกิดผลดี ทำให้คนในชุมชนเกิดความสนใจและเห็นประโยชน์ จึงได้เข้าร่วมมือกับโรงเรียนทำสารสกัดสมุนไพรและปฎิหมักธรรมชาติเพื่อการเกษตร และต้องการให้โรงเรียนได้ใช้หลักสูตรท้องถิ่นนี้อย่างต่อเนื่อง

5. ผลงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง บัวที่บ้านคลองสิบสอง ของโรงเรียนวัดรังสิต จังหวัดปทุมธานี ของ ศุภลักษณ์ คำขาย [20] พบว่า บัวที่บ้านคลองสิบสอง ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มี 2 ชนิด คือ บัวหลวง และบัวสาย ลักษณะการปลูกบัวบ้านคลองสิบสอง มักนิยมปลูกในท้องร่อง ปลูกในกระถาง และบัวที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ ประโยชน์ของบัวที่พบในบ้านคลองสิบสอง ใช้ทำยารักษาโรค ประกอบเป็นอาหาร เป็นต้น ในอดีตบ้านคลองสิบสอง ได้ปลูกบัวเป็นอาชีพ สร้างรายได้เกือบทุกครัวเรือน เพราะมีพื้นที่เหมาะกับการปลูกบัว แต่ปัจจุบันอาชีพปลูกบัวมีจำนวนน้อยมาก เพราะคนในชุมชนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นที่สร้างรายได้มากกว่า เหลือเพียง 2 ครัวเรือนที่ยังประกอบอาชีพปลูกบัว จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ควรอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นนี้ไว้ เนื่องจากจังหวัดปทุมธานีให้ความสำคัญกับบัวมาก โดยใช้ดอกบัวเป็นดอกไม้ประจำจังหวัด และยังใช้เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในจังหวัดปทุมธานี เช่น ตราประจำจังหวัด ธงประจำจังหวัด และสัญลักษณ์เทศบาลตำบลหลักหก โรงเรียนเห็นความสำคัญของบัวและต้องการอนุรักษ์บัวไว้เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานี จึงได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง บัวที่บ้านคลองสิบสอง โดยนักเรียนออกไปสำรวจพื้นที่ สัมภาษณ์ สอบถามและเขียนแผนที่เดินดินจากบุคคลในท้องถิ่น นักเรียนได้ทดลองปลูกบัวในกระถางจริง ได้ลงมือประกอบอาหารจากบัวที่นักเรียนเลือกรายการอาหารที่บ้านคลองสิบสอง ช่วยกันวิเคราะห์สารอาหารที่ได้จากบัว และจัดทำโครงการอนุรักษ์บัวที่บ้านคลองสิบสอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความหวงแหน และความภูมิใจในท้องถิ่นที่ต้องช่วยกันอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่นไว้

6. ผลงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการแปรรูปอาหารทะเลจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ของมัทนีญา บัวจีน [21] พบว่า ชุมชนตำบลปากทะเล หาเลี้ยงชีพด้วยการจับสัตว์น้ำในทะเลที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ซึ่งถ้าเหลือจากการขายก็จะมีการนำสัตว์น้ำเหล่านั้นมาทำการแปรรูป เช่น การตากแห้ง การนึ่ง การย่าง และการดอง เป็นต้น ซึ่งเป็นการถนอมอาหารไม่ให้เน่าเสีย และนำออกมาขายเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว โรงเรียนจึงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการแปรรูปอาหารทะเลจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้การแปรรูปอาหารทะเล ด้วยการนำนักเรียนออกไปฝึกปฏิบัติจริงตามแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจนมีความมั่นใจว่านักเรียนสามารถนำมาพัฒนาเป็นอาชีพได้ นอกจากนั้นโรงเรียนได้ร่วมกับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดทำคลังแหล่งเรียนรู้การแปรรูปอาหารทะเล ตำบลปากทะเล จำนวน 36 แห่งเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนและคนในชุมชนได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพการแปรรูปอาหารทะเล ทำให้การแปรรูปอาหารทะเลดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

7. ผลงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ของ ฉันทิร ศิลปสร [22] ผลการวิจัยพบว่า สัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน ตำบลปากทะเล แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) กุ้ง 2) หมึกและหอย 3) ปู 4) ปลา 5) นก 6) สัตว์อื่น ๆ แต่สัตว์เหล่านี้ถูกทำลายเพราะความไม่รู้ โดยการจับสัตว์ไม่เลือกขนาดและมีการทิ้งขยะบริเวณป่าชายเลน ดังนั้นโรงเรียนจึงได้พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลน พรรณสัตว์ที่อาศัยในป่าชายเลน ตำบลปากทะเล ความสำคัญและการอนุรักษ์ระบบนิเวศป่าชายเลน เช่น ควรมีการควบคุมการจับสัตว์บริเวณป่าชายเลน การปลูกป่าชายเลน และการรณรงค์ไม่ให้ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงสู่บริเวณป่าชายเลน โดยได้นำนักเรียนออกไปสำรวจป่าชายเลนตำบลปากทะเล ศึกษาพรรณสัตว์ป่าชายเลนและช่วย

กันทำป้ายห้ามทิ้งขยะหรือจับสัตว์น้ำไม่เลือกขนาด เป็นต้น ทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศป่าชายเลน เนื่องจากเป็นแหล่งอาหารของพรรณสัตว์ต่าง ๆ เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่ช่วยทำให้โลกน่าอยู่ และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่ใช้เป็นอาหารของคนในชุมชน ซึ่งต้องช่วยกันอนุรักษ์ไว้ มีการสะท้อนความคิดจากบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนให้ดำเนินการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน ตำบลปากทะเล ไปสู่ชุมชนให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้และร่วมมือกันอนุรักษ์สัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลนเพื่อความยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

นับเป็นเวลาว่าสองทศวรรษแล้วที่คำว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development) ได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง เพื่ออธิบายความหมายเกี่ยวกับอนาคตของสังคมมนุษย์และโลกที่มนุษย์อาศัยอยู่ แต่ก็ไม่ใช่ที่กระจ่างชัดนักว่าความหมายของคำว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน นั้นคืออะไร และจะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้อย่างไร

1. ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้หลายท่าน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายสอดคล้องกัน เช่น นิรันดร์ จงวุฒิเวช [23] ให้ความหมายว่า เป็นการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของคน ทั้งยุคปัจจุบันและยุคต่อ ๆ ไป และสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดของคอร์สัน (Corson) [24] ที่กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบัน โดยไม่ทำลายทรัพยากรซึ่งจะเป็นที่ต้องการของคนในอนาคต และสอดคล้องกับแนวคิดของยูเนสโก (UNESCO) [25] ที่ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองตอบความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตนเอง

จากความหมายของคำว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. ด้านนิเวศวิทยา หรือสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืนให้ความสำคัญลำดับสูงกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นเรื่องความยั่งยืนของการทำงานและประสิทธิภาพของระบบนิเวศ เพื่อส่งมอบทุนทางธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา แร่ธาตุ เป็นต้น ทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ปัจจัยการผลิตและสินค้าต่าง ๆ ให้คนรุ่นอนาคตได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

2. ด้านสังคม การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคมและกลุ่มชนระดับต่าง ๆ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ การรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีระดับสูงขึ้นอย่างยาวนาน

3. ด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนยาวนานบนพื้นฐานของการสงวนรักษาทุนธรรมชาติ และทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อเป้าหมายพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) การเพิ่มขึ้นในการผลิตสินค้าและบริการ 2) การตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน หรือการลดปัญหาความยากจน และ 3) การทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพิ่มขึ้น

2. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์นำพาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ด้วยการสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง มีพลังพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมมั่นคงของประเทศในอนาคต การจัดการศึกษาจากนี้ไปจะเป็นการค้นหาศักยภาพที่แท้จริงของทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่สามารถขับเคลื่อนการศึกษาให้

คนไทยได้รู้จักศักยภาพของตนเอง ศักยภาพของผู้อื่น รู้เท่าทันและสามารถแข่งขันได้ในประชาคมโลก การจัดการศึกษาจะยึดพื้นที่ ซึ่งมีบริบทและความต้องการแตกต่างกันเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มวัย ทุกช่วงวัย ได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของพื้นที่นั้น ๆ โดยการทำงานให้สัมฤทธิ์ผลภายใต้ 8 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังนี้ [26] 1) การปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประชาคมโลก โดยการส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยและพัฒนา และการฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค 2) การพัฒนาสถานศึกษาและองค์ความรู้ โดยการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก 3) การพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมืออุปกรณ์ โดยการจัดให้มีเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษา 4) การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน โดยการจัดให้มีนโยบายด้านหลักสูตร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสาขาที่รักและถนัด มีโครงการตำราแห่งชาติเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม ความสามารถด้านเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ เป็นต้น 5) การวิจัยและถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยการส่งเสริมการวิจัยเชิงบูรณาการ เพื่อพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ 6) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา มุ่งลดช่องว่างการเข้าถึงการศึกษาและองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 7) การส่งเสริมการมีงานทำ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานและสร้างรายได้ระหว่างเรียน สนับสนุนให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจเพื่อการศึกษา 8) การบริหารจัดการกลยุทธ์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยปรับโครงสร้างการบริหารภายในกระทรวงศึกษาธิการให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายใน ภายนอกกระทรวงทั้งภาครัฐและเอกชน

บทสรุป

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการผสมผสานขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกับขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการดำเนินการที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้ทำงานร่วมกับบุคลากรในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาทุกขั้นตอนของการวิจัย ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ มีการจัดตั้งทีมวิจัย ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชนเพื่อนำข้อมูลไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ต่อจากนั้นทีมวิจัยช่วยกันสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น โดยทีมวิจัยต้องออกสำรวจเรื่องที่จะทำการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อจัดทำเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรท้องถิ่นที่จะพัฒนาขึ้น ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการร่างหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ (โครงสร้างหลักสูตรหรือเนื้อหา) โดยร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนได้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างผลการสังเคราะห์ งานวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจะได้เอกสารองค์ความรู้ท้องถิ่น เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา และสถานศึกษาได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีลักษณะสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีโอกาสได้ออกไปเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติจริงจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความสุขในการเรียนและเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปสู่การทำงานหรือพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ สามารถพัฒนาเป็นอาชีพและ

พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเอง ตลอดทั้งสามารถพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่นให้เกิดความสมดุลได้ และผลจากการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้ชุมชนมีความพึงพอใจและต้องการให้มีหลักสูตรท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง อันนำมาซึ่งผู้เรียนเกิดความรักความผูกพันต่อท้องถิ่น ก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มากขึ้นและต่อเนื่อง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการมีอาชีพที่มั่นคงของชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ส่งผลให้การพัฒนาลังคมและประเทศชาติเกิดการพัฒนายั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] บุญเลี้ยง ทูมทอง. การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2556.
- [2] ชวลิต ชุกก่าแพง. การพัฒนาหลักสูตร. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2555.
- [3] สุนทร โคตรบรรเทา. การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน. 2553.
- [4] ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. การพัฒนาหลักสูตรทฤษฎีการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัทวีพริ้นท์ (1991), 2557.
- [5] ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. การพัฒนาหลักสูตร. [อินเทอร์เน็ต] กรุงเทพฯ : 2551. [เข้าถึงเมื่อ 16 มีนาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.kroobannok.com/blog/39838>
- [6] กรมการศึกษานอกโรงเรียน. คู่มือการอบรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ไร่ไทยเพรส. 2554.
- [7] โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อลิ้นเพลส. (ม.ป.ป.).
- [8] กาญจนา บุญส่ง และ นิภา เพชรสม. ชุดฝึกอบรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 2556.
- [9] นงนภัศ คุ้มบุญ เที่ยงกมล. การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ : บริษัทวี.พริ้นท์ (1991) ยงสวัสดิ์ดี อินเทอร์เน็ต จำกัด. 2551.
- [10] บุญนาค ติวกุล. ชนบทไทย : การพัฒนาสู่ประชา-สังคม. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2553.
- [11] สิทธิณัฐ ประพุทธนิติสาร. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. โครงการวิชาการเพื่อเด็กและชุมชน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2550.
- [12] นุสรา ศิริรัมย์. เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR). อัดสำเนา. 2550.
- [13] วีระยุทธ ชาดะกาญจน์. การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท วี พริ้นท์ (1991) จำกัด. 2557.
- [14] ประสงค์ เนื่องเฉลิม. วิจัยการเรียนรู้การสอน. กรุงเทพฯ : บริษัท วี พริ้นท์ (1991) จำกัด. 2556.
- [15] ธีรวุฒิ เอกะกุล. การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research). อุบลราชธานี : บริษัทยงสวัสดิ์ดีอินเทอร์เน็ต จำกัด. 2558.
- [16] บังอร พุกสุข และ รัชณี สุขเกษม. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองเผาถ่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2549.
- [17] ทรายวุฒิ สมทรง. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง มะพร้าวทับสะแก ของโรงเรียนวัดหนองหอย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2562.

- [18] ชูชัย มีนุช. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ตาลโตนดที่บ้านไร่กร่าง ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 2555.
- [19] บงกชพร กรุดนาค. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สารสกัดสมุนไพรและปุ๋ยหมักธรรมชาติจากภูมิปัญญาท้องถิ่น. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2555.
- [20] ศุภลักษณ์ คำชาย. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง บัวที่บ้านคลองสิบสอง ของโรงเรียนวัดรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2559.
- [21] มัทนีญา บัวชื่น. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารทะเลจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2553.
- [22] ณภัทร ศิลปสร. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง สัตว์ที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน ตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2553.
- [23] นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. “การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.” วารสารพัฒนาชุมชน. (เมษายน 2549) : 8 – 10.
- [24] Corson. W. H. et al. **The Global Ecology Handbook**. Boston: Beacon Press. 1990.
- [24] UNESCO. Educating for a Sustainable Future : A Trans disciplinary Vision for Concerted Action. Paris : SNESCO. 1997.
- [25] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2557.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประเมินบทความ (Peer Review) ประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชัย รามารังกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ กล่อมจิตร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ	สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์มยุรี วัฒแก้ว	18 ถนนราชวิถี ต.คลองกระแชง อ.เมือง จ.เพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ศ.สุเทพ ลีมอรุณ	2/1 ถ.ราชดำเนิน ต.คลองกระแชง อ.เมือง จ.เพชรบุรี
รองศาสตราจารย์นิภา เพชรสม	120/52 ต.ต้นมะม่วง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ เลนะนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชญา พานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ สันติอัฐวรรณ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา ทรัพย์นาวิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรา เรืองสินภิญญา	บ้านเลขที่ 2/46 หมู่ 1 ต.ไร่ส้ม อ.เมือง จ.เพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาณี เผือกบัวขาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกุล วิศิษฐ์สรรค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑา จำปาเหลือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตชน วงศ์รัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทนายวุฒิ โพธิ์ทองแสงอรุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
อาจารย์ ดร.วิวิศน์ สุขแสงอร่าม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.สมยศ จันทร์บุญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
อาจารย์ ดร.ไพรัช มณีโชติ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ กิ่งแก้ว	2/2 ถ.นาใน ต.ป่าตอง อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต 83150
อาจารย์ ดร.วรรณวิรัตน์ ตุงคะเวทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
อาจารย์ ดร.พิมพ์วิภา นูรวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
อาจารย์ ดร.วัชร เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.เอื้อมพร โตภาณุรักษ์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.ยุพิน ยืนยง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.กฤษณา วรพิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี งามสมบัติ	64/12 ม.4 ต.บ้านหม้อ อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000